

BEZPIECZENSTWO I HIGIENA PRACY

OCHRONA PRACY

M A J • 1955

SPIS TREŚCI

1 Maja	145
Transport ciekłego metalu w odlewniach żeliwa i stali — Z. Zbichorski	146
Biuletyn CIOP	151
Przegląd Dokumentacyjny Ochrony Pracy	153
„Informator“	—

СОДЕРЖАНИЕ

Транспорт металла в жидком состоянии на литей- ных заводах стали — З. Збихорски	146
Бюллетень Центрального Института Охраны Труда	151
Документационный обзор	153
Информатор техника безопасности и гигиены труда	—

CONTENTS

First of May	145
Transport of liquid metal in iron and steel foundries — Z. Zbichorski	146
Bulletin of Central Institute of Work Protection	151
Bibliography	153
Informer	—

Warunki prenumeraty na rok 1955

Kwartalna 18.— zł, półroczna 36.— zł, roczna 72 zł.

Zgłoszenia na prenumeratę przyjmują urzędy pocztowe oraz listonosze miejscy i wiejscy. Można również zamawiać prenumeratę przez wpłacenie należności na konto PKO-I-110/14000 podając dokładnie nazwisko, adres, okres prenumeraty i tytuł zamawianego czasopisma.

Termin zgłaszania prenumeraty na okres kwartalny, półroczny lub roczny upływa z dniem 10 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty.

REDAGOWANY PRZEZ KOMITET REDAKCYJNY:

Redaktor naczelny: inż. mgr TANIEWSKI Ludwik. Zastępca redaktora naczelnego: mgr inż. FILIPKOWSKI Stefan, DZIKOWSKI Anatol, mgr inż. FLATTAU Jan, dr HUMMEL Henryk, mgr inż. MAZURKIEWICZ Andrzej, doc. dr MODLIŃSKI Eugeniusz, mgr inż. MORAWSKI Jan, WIERZBICKI Zdzisław, ZBICHORSKI Zygmunt, mgr inż. ZEBROWSKI Edmund

Sekretarz Redakcji: mgr ROJKOWA Maria. Redaktor techniczny: GRALEWSKA Alina.

Wydawnictwo Naczelnej Organizacji Technicznej

Adres Redakcji: Centralny Instytut Ochrony Pracy — Warszawa, ul. Tamka 1, tel. 6-34-21

Adres Administracji: Warszawa, ul. Czackiego 3/5. Tel. 6-74-61.

Nakład 19650. Format A4. — Objętość numeru 4,5 arkuszy. — Papier drukowy satynowany — V kl.

Warunki prenumeraty: Rocznie 72 zł, półrocznie 36 zł, Cena zeszytu 6 zł.

Zam. 1601/c. Zakł. Graf. i Wydawn. Dom Słowa Polskiego, Warszawa. Podpisano do druku 19.V.55 r.

Druk ukończono 23.V.55 r. B-6-5360

1 Maja 1955

Międzynarodowe święto klasy robotniczej witamy w roku 1955 — ostatnim roku planu sześcioletniego — nowymi osiągnięciami w budownictwie socjalizmu w naszym kraju. Ofiarą, pokojową pracą nad rozwojem naszej gospodarki podnosimy stale poziom życia społeczeństwa. Jednak siły imperialistyczne z kołami rządzącymi Stanów Zjednoczonych na czele przygotowują nową wojnę w sposób coraz bardziej jawny i otwarty, nie wyłączając przygotowań do użycia broni atomowej. Sytuacja ta wzmaga czujność krajów miłujących pokój oraz mas ludowych w krajach kapitalistycznych, wzmaga ich walkę o pokrzyżowanie agresywnych planów imperialistów, o utrwalenie pokoju.

Jak stwierdza deklaracja Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej:

„Obecna sytuacja międzynarodowa stawia przed narodem polskim zadanie wszechstronnego rozwinięcia wysiłków dla dalszego umocnienia siły Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jeszcze bardziej aktywnego współdziałania z państwami obozu socjalizmu i pokoju, ze wszystkimi pokojowymi siłami świata, w walce o odprężenie w stosunkach międzynarodowych w celu utrwalenia pokoju i zabezpieczenia naszego pokojowego budownictwa i bezpieczeństwa naszej Ojczyzny”.

Dalsze umocnienie siły Polski Ludowej, dalsze zabezpieczenie naszego pokojowego budownictwa i bezpieczeństwa naszej Ojczyzny — ważnego, niewzruszonego ogniwa obozu pokoju — to w pierwszym rzędzie dalszy rozwój naszej gospodarki dla umocnienia obronności i wzrostu dobrobytu mas pracujących, to pełne wykonanie stojących przed nami zadań wzrostu wydajności pracy i obniżki kosztów własnych.

W naszych warunkach, w warunkach ustroju socjalistycznego jest to nierozdzielnie związane z dalszym rozwojem techniki, z szybszym i lepszym stosowaniem osiągnięć postępu technicznego i racjonalizatorstwa, z pełniejszym wykorzystaniem istniejących urządzeń produkcyjnych, dalszą mechanizacją pracochłonnych i ciężkich robót, usprawnieniem procesów produkcyjnych. W naszych warunkach, w warunkach ustroju socjalistycznego, w których technika służy wyłącznie człowiekowi, podnoszeniu jego poziomu życia, lepsze-
mu, pełniejszemu zaspokajaniu jego potrzeb — jest to nierozłącznie związane z postępowaniem ochrony, bezpieczeństwa i higieny pracy. Każde racjonalne polepszenie warunków pracy, to czynnik sprzyjający wzrostowi jej wydajności, wszelkie zwiększenie bezpieczeństwa pracy — to lepsze wykorzystanie urządzeń technicznych. I odwrotnie — postęp techniczny w naszych warunkach to jednocześnie postęp w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Rozwój ochrony, bezpieczeństwa i higieny pracy jest więc ważnym czynnikiem w realizacji naszych trudnych i odpowiedzialnych zadań gospodarczych.

W ostatnich czasach mamy do zancowania dalsze ważne i istotne posunięcia, sprzyjające rozwojowi i pogłębieniu bezpieczeństwa i higieny pracy. Takimi posunięciami są w pierwszym rzędzie *zakładowe umowy zbiorowe, przejęcie przez związki zawodowe zadań w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy oraz sprawowania inspekcji pracy i wreszcie wprowadzenie obowiązkowego, jednolitego nauczania bhp na wszystkich wyższych uczelniach technicznych i powołanie katedry na Politechnice Warszawskiej.*

To wszystko stwarza rzeczywiście duże i realne możliwości szybkiego postępu w dziedzinie ochrony i bezpieczeństwa pracy. Aby jednak możliwości te w pełni wykorzystać, konieczna jest stała i systematyczna praca całego pionu ochrony pracy, kierownictwa produkcji, instancji związkowych, inżynierów i techników. Chodzi o to, by zakładowe umowy zbiorowe zawierały zobowiązania kierownictwa zakładu w zakresie poprawy warunków bhp dobrze przemyślane, technicznie poprawne i skuteczne; by zobowiązania te były systematycznie i całkowicie realizowane. Wymaga to udziału przy ich typowaniu, opracowaniu i wykonaniu szerokiego aktywu technicznego — inżynierów, techników, racjonalizatorów. Wymaga to stałej kontroli ich realizacji ze strony organizacji związkowej i szerokiego ogółu pracowników. W wielu przypadkach wymaga to ściślejszej współpracy zakładów produkcyjnych z instytucjami naukowo-badawczymi, które winny udzielać szybkiej i wyczerpującej pomocy. Chodzi o to, by współpraca pomiędzy komórkami bhp w pionie administracyjnym i związkowym była *skoordynowana i planowa do najwyższych szczebli włącznie, by do reszty przełamać z gruntu błędne i szkodliwe poglądy, spotykane jeszcze na różnych szczeblach kierownictwa przemysłu, że odpowiedzialność za bhp spoczywa na inspektorach i inżynierach bhp.*

Należy poświęcić jeszcze sporo pracy i systematycznego wysiłku dla podniesienia szkolenia w zakresie bhp na wyższy poziom pod względem merytorycznej treści wykładów, metodologicznym i organizacyjnym, by treść szkolenia wyzwoliła się całkowicie ze schematyzmu i była dobrze dostosowana do praktycznych potrzeb słuchaczy. Niedostatecznie jeszcze uwzględniane są potrzeby bhp w szerokim sensie w biurach projektowych. Należy wreszcie położyć *większy nacisk, poświęcić znacznie więcej uwagi produkcji sprzętu i artykułów, koniecznych dla prawidłowej gospodarki w zakresie bhp zarówno co do celowości rozwiązań technicznych i asortymentu, jak i ilości i jakości. W pierwszym rzędzie dotyczy to takich artykułów, jak odzież ochronna i urządzenia wentylacyjne.*

Tylko równoległe i skoordynowane wysiłki we wszystkich tych kierunkach zapewnią nam szybszy postęp w realizacji socjalistycznej ochrony pracy, co stanowi ważny wkład do ogólnej walki o umocnienie naszych sił, o pokój.

ZYGMUNT ZBICHORSKI

Centralny Instytut Ochrony Pracy

Transport ciekłego metalu w odlewniach żeliwa i staliwa

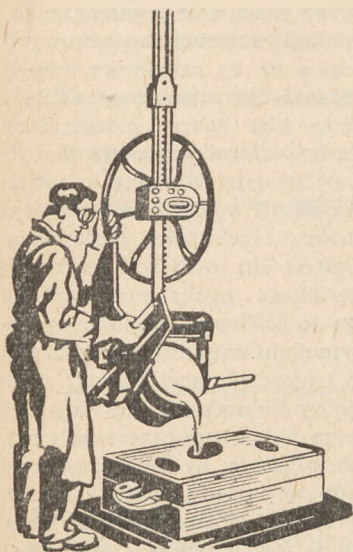
Transport mechaniczny

Postęp techniki dąży do uwolnienia człowieka od prac ciężkich i pracochłonnych, co jest powiązane z jednoczesnym zwiększeniem wydajności, podniesieniem stanu ochrony pracy i zmniejszeniem kosztów własnych.

Do transportowania ciekłego metalu stosuje się różne środki transportowe, z których jako najważniejsze można wymienić:

a) Przenośniki podwieszone okrężne.

Kadz stożkowa osadzona jest w uchwycie zawieszonym na wózku, poruszającym się po szynie poziomej zawieszonej w przestrzeni tak, aby można kadz łatwo przesuwac od pieca do miejsca zalewania. Podczas transportu kadz musi być zabezpieczona łapami blokującymi kadz w położeniu pionowym. Wysokość podniesienia kadzi można regulować ręcznie kołem, mechanizm ten musi być samohamowny i posiadać zabezpieczenie blokujące. Przechylenie kadzi może nastąpić

Rys. 20 — Przewóz ciekłego metalu przenośnikiem podwieszonym.

po odrzuceniu łap blokujących, ręcznie przy pomocy specjalnej dźwigni zamieszczonej z lewej strony. Dla ochrony pracownika przed promieniowaniem stosuje się osłonę boczną, a dla zabezpieczenia mechanizmu — górną, z blachy i tektury azbestowej. W ten sposób można wykonywać przewóz ciekłego metalu w kadziach o pojemności do 200 — 300 kG.

Wskazania dotyczące przygotowania i zabezpieczenia kadzi, jak również przepisów bhp, pozostają takie same jak opisane przy transporcie ręcznym. Jedynie dochodzą sprawy związane z wózkiem i mechanizmem podnośnym. Mechanizmy te należy sprawdzać co najmniej raz na tydzień, zwracając uwagę na luzy i dokonując odpowiedniej konserwacji w myśl instrukcji opracowanej przez dział głównego mechanika.

b) Transport suwnicą.

Transport suwnicą jest najczęściej spotykany, stosuje się go do przenoszenia kadzi stożkowych i bębnowych o pojemności od 300 kG do kilkudziesięciu ton. Kadzie o pojemności powyżej 0,5 tony muszą być zaopatrzone w mechanizm

do przechylania względnie obracania z samohamowaną przekładnią ślimakową. Należy przy tygodniowych kontrolach sprawdzać luz w tym mechanizmie, gdyż jeżeli się on powiększy, powoduje „rzucanie“ kadzi podczas transportu, co wywołuje wybryzgiwanie ciekłego metalu z kadzi. Podczas transportu kadzie te muszą być zabezpieczone łapami blokującymi kadz w położeniu pionowym.

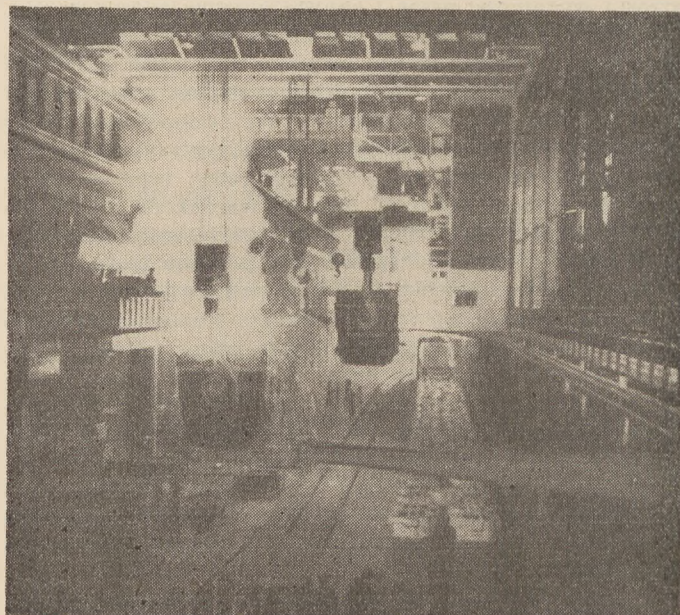
Suwnice przeznaczone do transportu ciekłego metalu muszą być poddane próbom obciążenia statycznego i dynamicznego wg obowiązujących przepisów.

Wszystkie elementy nośne jak: łańcuchy, liny, belki nośne itp., powinny być sprawdzane co najmniej co 2 tygodnie. Zarówno kontrolę jak i stwierdzone braki należy wpisywać do specjalnej książki, w której każdy element nośny ma swoje konto. Elementy nośne nowe, jak również po naprawie, muszą być poddane próbom. Ze względu na ujemny wpływ promieniowania cieplnego na elementy nośne, należy je zabezpieczyć osłoną z blachą przytwierdzoną do belki nośnej. Zaopatrzenie kadzi w przykrywą pozwalającą się mechanicznie szybko podnosić zmniejsza dodatkowo promieniowanie. Pokrywy takie są specjalnej konstrukcji stalowej i wyłożone cegłą ogniotrwałą. Wobec dużej pojemności kadzi, jej uszkodzenie przedstawia ogromne niebezpieczeństwo, a zatem konieczne jest zachowanie wielkiej ostrożności.

Kadz musi być zawieszona na haku, przy czym należy ją zabezpieczyć tak, aby ucho belki nośnej kadzi nie mogło się z niego wydobyć bez pomocy robotnika. Na suwnicy musi być wypisana nośność, której nie wolno przekroczyć. Liny, łańcuchy i wszystkie inne elementy nośne muszą być dostosowane do nośności suwnicy.

Na rys. 21 pokazano przewóz ciekłego metalu w hali odlewniczej stalowni, a na rys. 22 różnego rodzaju zabezpieczenia przed spadnięciem ciężaru z haka.

Ciekawą konstrukcję haków do podnoszenia b. ciężkich kadzi stanowią haki płytkowe (rys. 23). Haki takie są wykonane z płyt stalowych pracujących indywidualnie. Dla równomiernego obciążenia poszczególnych płyt stosuje się spe-

Rys. 21 — Transport ciekłego metalu w stalowni.

cialne wkładki, na których spoczywają czopy kadzi. Wytrzymałość haka oblicza się tak, aby pęknięcie jednej z płyt nie wpływało na bezpieczeństwo transportu.

Po nalaniu ciekłego metalu do kadzi, suwnicowy na znak brygadzysty czy zalewacza podnosi wolno, bez wstrząsów kadełko na wysokość transportowania (zależną od przeszkód na trasie, możliwie jednak jak najniżej) i spokojnie przenosi ją ustaloną drogą, najlepiej nad powierzchnią nie przeznaczoną do pracy. W przypadkach, kiedy kadełko podczas napełniania stoi na ziemi, a nie wisi na haku suwnicy, należy po podniesieniu kadzi na 10 cm ponad poziom odlewni sprawdzić

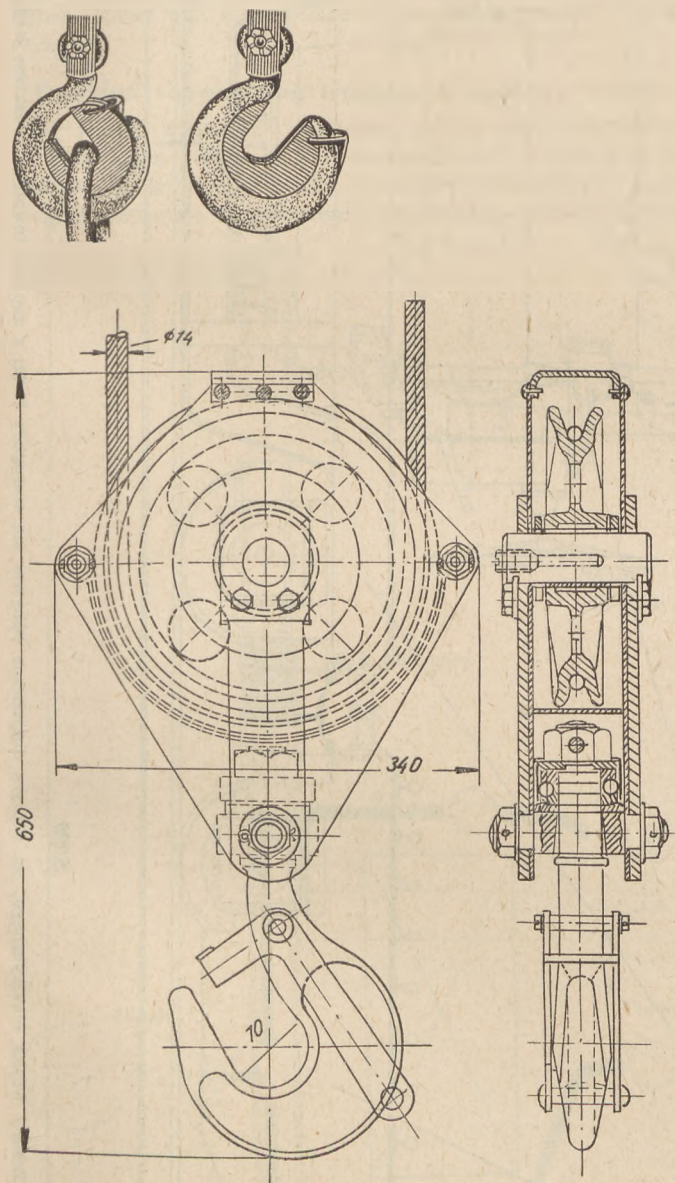
lub okrzyk suwnicowy musi suwnicę unieruchomić. Jeżeli jest konieczność przetransportowania kadzi z jednej nawy do drugiej, można kadełko w górze przekazać z jednej suwnicy na drugą przy pomocy specjalnego haka (rys. 24), manipulacji tej nie można jednak uważać za bezpieczną ani jej zalecać.

Przygotowanie kadzi, spust metalu, ubiory ochronne itp. są w tym przypadku takie same, jak opisane przy transporcie ręcznym. Przy przelewaniu ciekłego metalu dziobem kadzi przechyla się ją przy pomocy pomocniczego mechanizmu podnośnego suwnicy, zamocowanego do uchwyty w dolnej części kadzi.

c) Transport wózkami szynowymi.

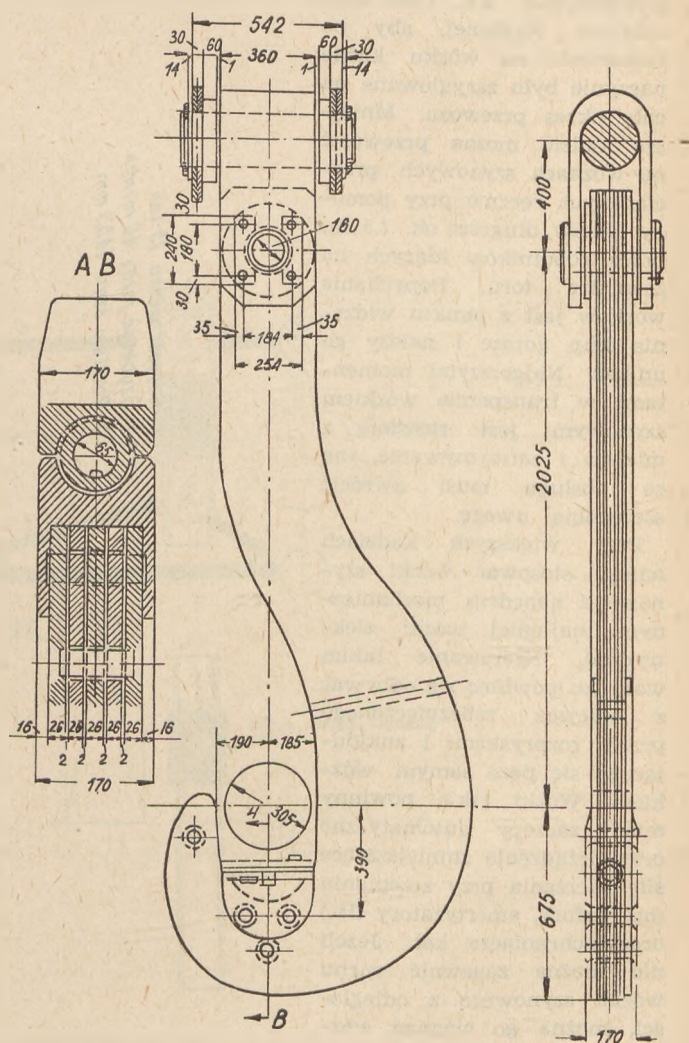
Podstawowym warunkiem przy transporcie ciekłego metalu na wózkach szynowych jest dokładne spoziomowanie szyn, stała się konserwacja zapobiegająca wstrząsom i uderzeniom. Szyny powinny być o takim przekroju, aby przy normalnym rozstawieniu podkładów nie ulegały widocznym ugięciom. Obrotnice w tym przypadku stanowią element zagrożenia i należy ich unikać; jeżeli tego zrobić nie można, trzeba zwrócić uwagę, aby szyny umieszczone na tarczy pokrywały się dokładnie z osiami szyn stałego toru oraz aby można było po ustawieniu tarczy blokować. Tarcza musi być dokładnie osadzona na czopie tak, aby nie było żadnych luzów powodujących chwieianie się tarczy przy wjeździe wózka.

Tor powinien przebiegać z dala od miejsc zalewania ręcznego i, jeżeli to jest możliwe, główki szyn powinny być na

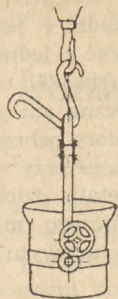

Rys. 22 — Zabezpieczenie przed spadnięciem ciężaru z haka.

hamulec jazdy. Jeżeli droga kadzi przechodzi nad stanowiskami roboczymi, suwnicowy musi dawać sygnał dzwonkiem, na głos którego robotnicy usuwają się na 3 m z drogi przewozu. Nie wolno pracować ani stać pod kadełkiem lub w jej pobliżu. Najlepiej, gdy kadełko jest holowane przez brygadzystę lub zalewacza na miejsce zalewania lub dalszej przeróbki. W celu ułatwienia pracy suwnicowemu dobrze jest hak pomalować na biało. Całym transportem kieruje jeden człowiek, brygadzysta lub zalewacz, dając znaki przyjęte w instrukcjach obsługi suwnic. Tylko znak „S t ó j” może dać każdy pracownik, który zauważy niebezpieczeństwo i na ten znak

Rys. 23 — Hak płytkowy.

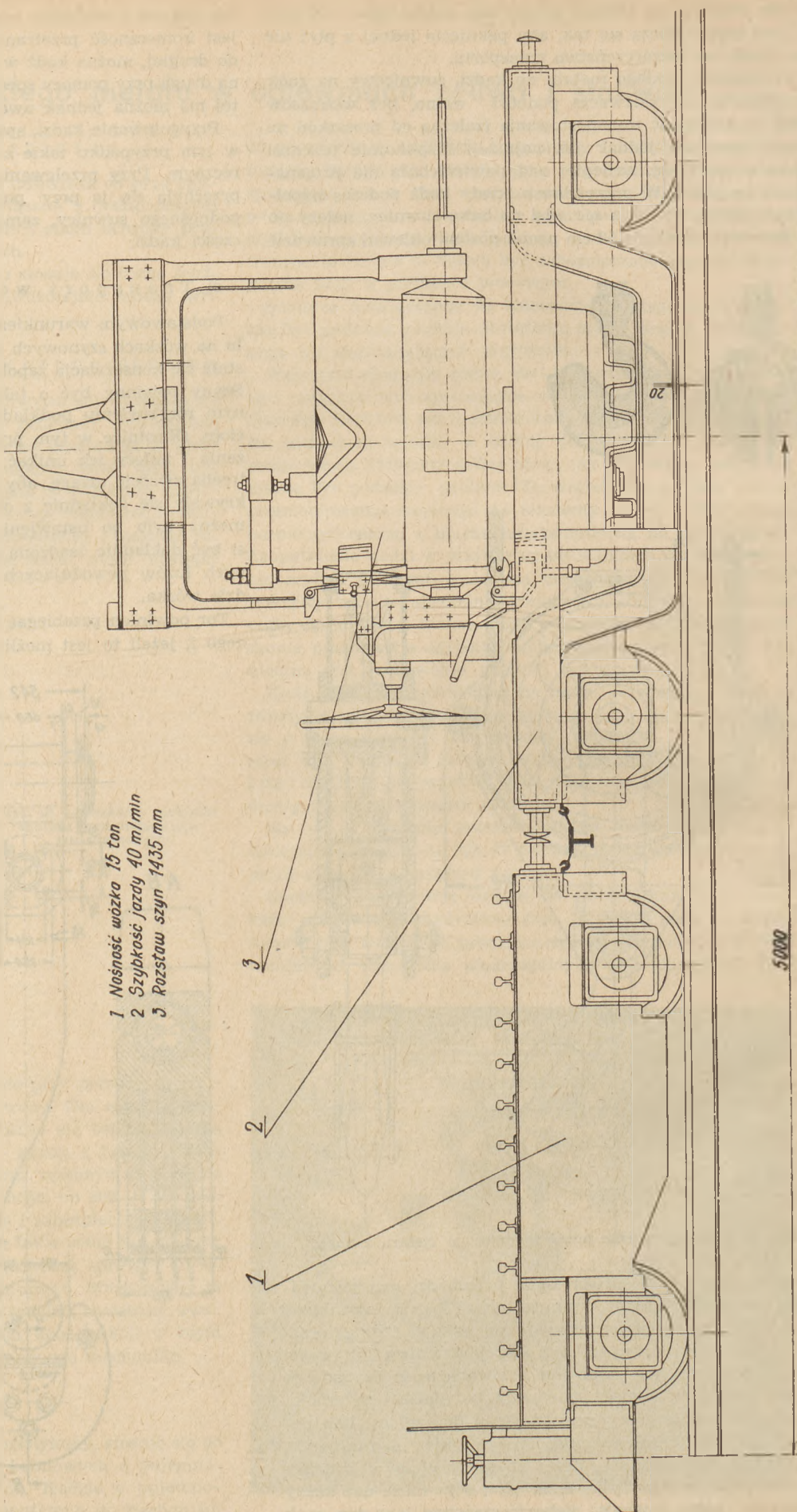

Rys. 24 — Hak do przekazywania kadzi z jednej suwnicy na drugą

poziomie podłogi. Po obydwóch stronach toru, co najmniej na 1 m, muszą być usunięte wszelkie przedmioty. Szyny na zakrętach i przy rozjazdach muszą być zabezpieczone ściągaczami przed rozszerzeniem toru, a więc i wykojeniem wózka.

Naczynia z ciekłym metalem powinny być nakryte pokrywkami i tak ustawione i zamocowane na wózku, aby przewrócenie ich było niemożliwe. Najlepiej, aby po ustawieniu na wózku każde naczynie było zaryglowane na cały okres przewozu. Mniejsze kadzie można przewozić na wózkach szynowych przeciąganych ręcznie przy pomocy haków długości ok. 1,5 m, przez robotników idących na zewnątrz toru. Popychanie wózków jest z punktu widzenia bhp gorsze i należy go unikać. Najgorszymi momentami w transporcie wózkami szynowym jest ruszanie z miejsca i zatrzymywanie, na co obsługa musi zwrócić szczególną uwagę.

Przy większych kadziach należy stosować wózki szynowe z napędem mechanicznym, najlepiej wózki elektryczne. Kierowanie takim wózkiem powinno się odbywać z miejsca zabezpieczonego przed rozpryskami i znajdującego się poza samym wózkiem. Wózki takie powinny mieć zaczepy automatyczne oraz urządzenie zmniejszające siłę zderzenia przy szepianiu (np. bufony, amortyzatory itp.) oraz ochraniacze kół. Jeżeli nie można zapewnić ruchu wózka szynowego z odległości, można go ciągnąć wózkiem silnikowym, jednak

- 1 Nośność wózka 15 ton
- 2 Szybkość jazdy 40 m/min
- 3 Rozstaw szyn 1435 mm

5000

Rys. 25 — Zestaw wózka elektrycznego, na którym dotychczas odbywał się transport kadzi z zaprojektowanym wózkiem kadziowym.

wówczas pomiędzy te obydwa wózki trzeba włączyć wózek pusty. Wózków kadziowych nie wolno zaczepiać i rozczepiać przy obciążeniu kadzią zawierającą ciekły metal.

Jazda na wózku kadziowym jest niedozwolona. Kierowca musi mieć sygnał ostrzegawczy. Jeżeli wózek elektryczny nie może mieć zwykłego przewodu naziemnego, należy przewód ten ułożyć w specjalnym kanale zagłębionym w ziemi i zastosować odpowiednio styki (zbieracze prądu).

W czasie pracy wózka, dostęp do kanału powinien być zamknięty, zaś podczas remontu kanału przewody elektryczne zabezpieczone. W przypadku używania dla doprowadzenia prądu kabla, powinien on automatycznie nawijać się na bęben. Kabel taki musi posiadać powłokę azbestową i opancerzenie.

Przykład rozwiązania transportu ciekłego metalu

W jednej z naszych odlewni, która jest wyposażona w dwa piece elektryczne i dwa żeliwiaki, należało przeanalizować istniejące środki i sposoby transportu i wprowadzić konieczne usprawnienia. Pracownicy odlewni i tech-

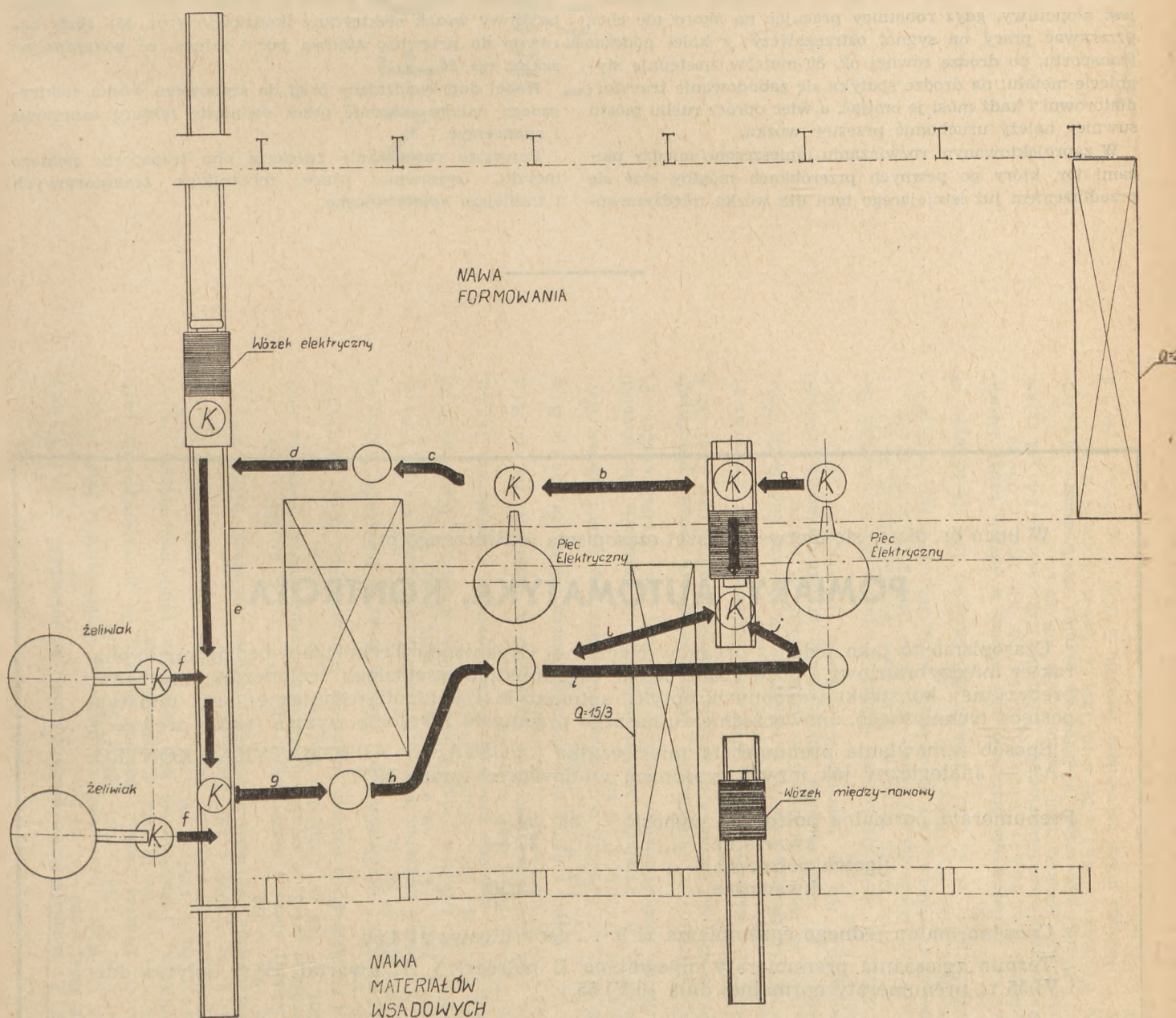
nik bhp uważali, że istniejący stan transportu, w związku z pewnymi zmianami technologicznymi w procesie topienia, nie jest bezpieczny i wymaga zmian.

Na rys. 26 pokazano sytuację tej części odlewni, w której odbywa się transport ciekłego metalu.

a) Przewóz żeliwa

Kadź spod żeliwiaka (K) przenosi się suwnicą $Q = 15/3$ (odcinek f) na szynowy wózek elektryczny i przewozi (odcinek e) do „nawy formowania” w pole zasięgu suwnicy $Q = 20/5$, która podnosi i przewozi kadź do poszczególnych form, celem ich zalania.

Szynowy wózek elektryczny (rys. 25), na którym przewozi się kadź, nie zapewnia bezpieczeństwa, gdyż: — 1) robotnik obsługujący wózek znajduje się na nim i jest w pobliżu kadzi (najwyżej 1,5 m), — 2) kadź zasłania obsługującemu widoczność, — 3) kadź nie jest zabezpieczona przed ewentualnym przechyleniem lub zsunięciem, — 4) przewód doprowadzający prąd jest bez zabezpieczenia azbestowego i opancerzenia.

Rys. 26 — Szkic fragmentu odlewni.

b) Przewóz staliwa.

Odlewnia posiada dwa piece elektryczne, które załadowane są suwnicą $Q = 15/3$, a ciekły metal rozwożony jest z nich w kadziach 5-tonowych suwnicą $Q = 20/5$. Tak zaprojektowany transport pracował dobrze, gdyż suwnica rozwożyła stal z pieców po „nawie formowania“, gdzie zalewano poszczególne formy.

Trudności rozpoczęły się z chwilą wprowadzenia nowych gatunków stali, wymagających przelewania stali z jednego pieca do drugiego (systemu *Duplex*). Wykonanie tego procesu było możliwe tylko w sposób następujący: suwnicą $Q = 20/5$ transportuje się kadełko z ciekłym metalem do szynowego wózka elektrycznego (odcinek a b c d), dalej szynowym wózkiem elektrycznym (odcinek e) i suwnicą (odcinek g h) do drugiego pieca, gdzie całą zawartość ciekłej stali wlewa się przechylając kadełko.

W tym sposobie transportowania jest jednak szereg wad, z których największa to ustawianie, przewóz i zdejmowanie kadzi z szynowego wózka elektrycznego; dalej przewóz suwnicą nad stanowiskami roboczymi, w „nawie formowania“ jest kłopotliwy, gdyż robotnicy pracując na akord nie chcą przerywać pracy na sygnał ostrzegawczy; z kolei podczas transportu, po drodze równej ok. 80 metrów, następuje stygnięcie metalu; na drodze spotyka się zabudowanie transformatorowni i kadełko musi je omijać, a więc oprócz ruchu mostu suwnicy należy uruchomić przesuw wózka.

W zaprojektowanym rozwiązaniu umieszczono między piecami tor, który po pewnych przeróbkach mógłby stać się przedłużeniem już istniejącego toru dla wózka międzynawo-

wego i na nim umieszczono szynowy wózek elektryczny, połączony ze specjalnym szynowym wózkiem kadziowym. W ten sposób kadełko suwnicą $Q = 20/5$ ustawia się na szynowym wózku kadziowym odcinek a , dalej przewóz kilku metrów wózkiem odcinek k , i znów suwnicą $Q = 15/3$ odcinek 1.

Z drugiego pieca przewóz odbywa się suwnicą $Q = 20/5$ odcinek b , wózkiem (odcinek k) i dalej suwnicą $Q = 15/3$ odcinek j . Nowe rozwiązanie zabezpiecza przewóz kadzi na szynowym wózku kadziowym, w którym kadełko jest umieszczona w specjalnym „gnieździe“ i zabezpieczona trzema łańcami rozstawionymi pod kątem 120° przed przechyleniem.

Kierowca jest odsunięty od kadzi o kilka metrów, tak że ewentualne rozpryski nie powinny go dosięgnąć. Długość trasy zmniejszyła się do 20 m, co wpływa na zmniejszenie strat cieplnych. Cały obszar, na jakim odbywa się przewóz ciekłego metalu z jednego pieca do drugiego, mieści się poza powierzchnią przeznaczoną do formowania. Do ciągnięcia wózka kadziowego wykorzystano istniejący szynowy wózek elektryczny, który po ukończeniu transportu ciekłego metalu może służyć do przewozu różnych ładunków. Zestaw (szynowy wózek elektryczny i kadełko) (rys. 25) służy zarówno do przewozu staliwa jak i żeliwa, co pokazano na szkicu rys. 26.

Kabel doprowadzający prąd do szynowego wózka elektrycznego należy ochronić przez owinięcie tekturą azbestową i opancerzyć.

Powyższe rozwiązanie zwiększa bhp transportu ciekłego metalu, usprawnia pracę robotników transportowych i zmniejsza koszty własne.

W lipcu br. ukaze się pierwszy zeszyt czasopisma technicznego pt.

POMIARY, AUTOMATYKA, KONTROLA

Czasopismo to jako jeden z organów Naczelnej Organizacji Technicznej będzie miało charakter międzybranżowy i poświęcone będzie zagadnieniom metrologii technicznej, mechaniki precyzyjnej, konstrukcji drobnych, optyki, automatyki i kontroli technicznej oraz tematyce postępu technicznego, unowocześnieniu naszego przemysłu i walce o wyższą jakość produkcji.

Sposób zamawiania prenumeraty miesięcznika „POMIARY, AUTOMATYKA, KONTROLA“ — analogiczny jak innych czasopism wydawanych przez NOT.

Prenumerata normalna półroczna wynosi	zł	54.—
„ „ „ kwartalna „	„	27.—
„ „ „ ulgowa półroczna „	„	27.—
„ „ „ kwartalna „	„	13,50

Cena normalna jednego egzemplarza zł 9.—, cena ulgowa zł 4,50.

Termin zgłaszania prenumeraty ulgowej na II półrocze i III kwartał 55 r. upływa dnia 1.VI.55 r., prenumeraty normalnej dnia 10.VI.55 r.

- PLATEK J.: Bezpieczeństwo przewożenia ludzi w rolnictwie. Ochr. Pracy Nr 6, 1954; s. 185—191, 11 rys.
- PUZYNA C.: Wpływ hamowania diagnostów na bezpieczeństwo jazdy. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 261—263, 6 rys., 3 tabl.
- PUZYNA C.: Drgania części roboczych maszyn do przygotowywania pasz. Ochr. Pracy Nr 12, 1954; s. 432—436, 8 rys.
- ZIĘTOWSKI A.: Pismienictwo bhp przemysłu rolno-spożywczego. Ochr. Pracy Nr 11, 1954; s. 398—340.
- LEWANDOWSKI J.: Problemy bezp. pracy przy obsłudze zwierząt. Ochr. Pracy Nr 7, 1954; s. 230—234, 4 rys., 2 fot.
- E. S.: Zagadnienie odpylania stanowisk pracy w rolnictwie. Ochr. Pracy Nr 8, 1954; s. 292.
- Klimat lokalny obory a pracownik. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 331.
- Bezpieczeństwo pracy w rolnictwie warsztacie naprawczym. Warszawa 1953, PWRiL; 8°, 116 str. Centralny Instytut Ochrony Pracy.
- PUZYNA C.: Bezpieczna obsługa ciągników. Warszawa 1953, Wyd. Zw. CRZZ; 8°, 76 str.
- ŁUKASIEWICZ Z.: Bezpieczeństwo i higiena pracy w leśnictwie. Warszawa 1953, PWRiL; 8°, 36 str.
- FIOLEK S.: Odzież specjalna leśnych robotników zrębowych. Ochr. Pracy Nr 3 i 4, 1953; s. 84 i 118, 9 str. 7 rys., 1 tabl., 3 poz. bibl.
- DĄBROWSKI L.: Ochrona pracy w młynarstwie zbożowym. Warszawa 1953, PWT; 8°, 184 str. Bibl. Ochrony Pracy.
- ŚWIEŻYŃSKI E.: Ochrona pracy na drogach postępu w rolnictwie. Bezp. Hig. Pracy Nr 1, 1952; s. 19—20.
- PUZYNA C.: Techniczne przyczyny wypadków w rolnictwie. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1952; s. 142—145, 3 tabl.
- PUZYNA C.: Walka z pyłem przy obsłudze maszyn rolniczych. Bezp. Hig. Pracy s. 110—112, 5 rys., 1 tabl.
- ŻEREBECKI J., KASPRZYK S.: Mechanizacja pracy przy ścinie drzewa. Warszawa 1951, PWRiL; 8°, 60 str.
- PIMIENOW A. N.: Pamiętka masłaru brigadiru po technice bieżopasności na skatke leśniatierialow. Moskwa-Leningrad 1951, Goslesbumizdat; 8°, 28 str.
- PIETRASZKIEWICZ J., PUZYNA C.: Wyniki wstępnych badań i obserwacje odnośnie szkodliwości chemicznych przy opryskiwaniu sadu. Prace CIOP Nr 4, 1951; s. 21—24, 12 rys., 2 tabl.
- MORAWSKI L.: Maszyny rolnicze. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 44. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 112 str.
- MORAWSKI L.: Obsługa zwierząt w rolnictwie. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 69. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 100 str.
- KARPIENKO A.: Mechanizacja przygotowania granulowanych udoreń i wniesienie ich w poczu. Kolchozn. proizwođ. Nr 1, 1951; s. 42—45, 1 fot. 4 rys.
- BRUDZYŃSKI A., BOBROWSKI M.: Gorzelnie rolnicze. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 43. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 35 str.
- CZEREYSKI K.: Dwukolki zrywkowe. Warszawa 1951, PWRiL; 8°, 24 str.
- Bezpieczeństwo i higiena pracy w rolnictwie. Seria Ochrony Pracy Nr 37. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 110 str.
- ARCHANGIELSKI B. E. i in.: Traktor KD. Moskwa 1951, Sielchoziz; 4°, 576 str., 13 tabl.
- PUZYNA C.: Zastosowanie dmuchaw przy młocze w świetle badań laboratoryjnych. Mechaniz. Elekt. Roln. Nr 7-8, 1950; s. 20—23.
- Pamiętka leśniona i leśnodostawszczyka. Technika bieżopasności. 2-je izd. spraw. i dopolnomoje. Moskwa 1950, Ugletechizdat; 16°, 36 str.
- JUNG G.: Wyniki obserwacji 100-litrowego parnika elektrycznego. Mechaniz. Elektrof. Roln. Nr 9-10, 1950; s. 40—44, 2 rys. 4 wyk.
- DANEK Z.: Higiena pracy robotników leśnych. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1948; s. 31—35.

INFORMATOR

TECHNIKA BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY

- PLATEK J.: Bezpieczeństwo przewożenia ludzi w rolnictwie. Ochr. Pracy Nr 6, 1954; s. 185—191, 11 rys.
- PUZYNA C.: Wpływ hamowania ciągników na bezpieczeństwo jazdy. Ochr. Pracy Nr 8, 1954; s. 261—265, 6 rys., 3 tabl.
- PUZYNA C.: Drgania części roboczych maszyn do przygotowywania pasz. Ochr. Pracy Nr 12, 1954; s. 432—436, 8 rys.
- ZIETOWSKI A.: Piśmiennictwo bhp przemysłu rolno-spożywczego. Ochr. Pracy Nr 11, 1954; s. 398—340.
- LEWANDOWSKI J.: Problemy bezp. pracy przy obsłudze zwierząt. Ochr. Pracy Nr 7, 1954; s. 230—234, 4 rys., 2 fot.
- E. S.: Zagadnienie odpylania stanowisk pracy w rolnictwie. Ochr. Pracy Nr 8, 1954; s. 292.
- Klimat lokalny obory a pracownik. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 331.
- Bezpieczeństwo pracy w rolniczym warsztacie naprawczym. Warszawa 1953, PWRI; 8°, 116 str. Centralny Instytut Ochrony Pracy.
- PUZYNA C.: Bezpieczna obsługa ciągników. Warszawa 1953, Wyd. Zw. CRZZ; 8°, 76 str.
- ŁUKASIEWICZ Z.: Bezpieczeństwo i higiena pracy w leśnictwie. Warszawa 1953, PWRI; 8°, 36 str.
- FIOŁEK S.: Odzież specjalna leśnych robotników zrebowych. Ochr. Pracy Nr 3 i 4, 1953; s. 84 i 118, 9 str. 7 rys., 1 tabl., 3 poz. bibl.
- DĄBROWSKI L.: Ochrona pracy w młynarstwie zbożowym. Warszawa 1953, PWT; 8°, 184 str. Bibl. Ochrony Pracy.
- ŚWIEŻYŃSKI E.: Ochrona pracy na drogach postępu w rolnictwie. Bezp. Hig. Pracy Nr 1, 1952; s. 19—20.
- PUZYNA C.: Techniczne przyczyny wypadków w rolnictwie. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1952; s. 142—145, 3 tabl.
- PUZYNA C.: Walka z pyłem przy obsłudze maszyn rolniczych. Bezp. Hig. Pracy s. 110—112, 5 rys., 1 tabl.
- ZEREBECKI J., KASPRZYK S.: Mechanizacja pracy przy ścięcie drzewa. Warszawa 1951, PWRI; 8°, 60 str.
- PIMIENOW A. N.: Pamiętka młemu bratemu po technice bezpieczeństwa na skatkie leśnomateriałów. Moskwa-Leningrad 1951, Goslesbumizdat; 8°, 28 str.
- PIETRASZKIEWICZ J., PUZYNA C.: Wyniki wstępnych badań i obserwacje odnośnie szkodliwości chemicznych przy opryskiwaniu sadu. Prace CIOP Nr 4, 1951; s. 21—24, 12 rys., 2 tabl.
- MORAWSKI L.: Maszyny rolnicze. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 44. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 112 str.
- MORAWSKI L.: Obsługa zwierząt w rolnictwie. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 69. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 100 str.
- KARPIENKO A.: Mechanizacja przygotowania granulowanych udoreń i wniesienie ich w poczu. Kołchozn. proizvod. Nr 1, 1951; s. 42—45, 1 fot. 4 rys.
- BRUDZYŃSKI A., BOBROWSKI M.: Gorzelnie rolnicze. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 43. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 35 str.
- CZEREYSKI K.: Dwukółki zrywkowe. Warszawa 1951, PWRI; 8°, 24 str.
- Bezpieczeństwo i higiena pracy w rolnictwie. Seria Ochrony Pracy Nr 37, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 110 str.
- ARCHANGIELSKI B. E. i in.: Traktor KD. Moskwa 1951, Sielchoziz; 4°, 576 str., 13 tabl.
- PUZYNA C.: Zastosowanie dmuchaw przy młocze w świetle badań laboratoryjnych. Mechaniz. Elektr. Roln. Nr 7-8, 1950; s. 20—23.
- Pamiętka leśnoga i leśnodostawczika. Technika bezpieczeństwa. 2-je izd. spraw. i dopolnoje. Moskwa 1950, Ugletechizdat; 16°, 36 str.
- JUNG G.: Wyniki obserwacji 100-litrowego parnika elektrycznego. Mechaniz. Elektrif. Roln. Nr 9-10, 1950; s. 40—44, 2 rys. 4 wyk.
- DANEK Z.: Higiena pracy robotników leśnych. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1948; s. 31—35.

INFORMATOR

TECHNIKA BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY

Dodatek do miesięcznika „Ochrona Pracy”

S P I S T R E Ś C I

Od Redakcji	3
Instytucje działające w dziedzinie bhp — M. Rojkowa	4
Kompleksowy plan poprawy warunków bhp — R. Berzowski	13
Klasyfikacja i analiza wypadków — A. Mazurkiewicz	28
Ramowy instruktaż wstępny — K. Bursche i S. Flipkowski	45
Dystrybucja urządzeń i sprzętu ochronnego — A. Kamiński i F. Kowalski	49
Ważniejsze przepisy z dziedziny bhp — K. Bursche	57
Bibliografia ważniejszych publikacji z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy — J. Choroszuńska i K. Krajewska	63

Bezpieczeństwo i higiena pracy w kamieniołomach. Materiały konferencyjne z konferencji nauk. techn. Stalinoogród (1953). Stow. Nauk. Techn. Inżynierów i Techników Górniczych; 40, 77 str.	
Tekhnika bezpieczeństwa w górnictwie. Katowice 1953, PWT; 80, 401 str., 1 tabl.	
GOSTKOWSKI Z.: Bezpieczeństwo pracy przy urządzeniach elektrycznych w dole kopalni. Warszawa 1953, PWT; 80, 31 str. Bibl. Ochr. Pracy.	
PRICHODKO P. T.: Higiena pracy górnika. Warszawa 1951, PZWŁ; 80, 100 str.	
DZIERŻBICKI J.: Zagadnienia bezpieczeństwa transportu na dole kopalni. Warszawa 1951. Wyd. Zw. CRZZ; 80, 51 str.	
TARACH M.: Ochrona rąk w pracy górnika. BHP Przyj. Pracy Nr 9, 1951, s. 14—17, 6 rys.	
LIS T.: Chronimy płuca i zdrowie górnika. Wiad. gór.n.s. 222—224, 4 fot., 4 rys.	
Paniatka krepliszczka podgotowitelnych wyrobót. Izd. 2-e isprawił i dopołn. Moskwa 1950, Ugletechizat; 160, 48 str.	
Paniatka motorista podziemnych szachtowych ustanowok. Tiekhnika bie-zopasnosti. Izd. 2-e isprawił i piererobotannoje. Moskwa 1950, Ugle-techizat; 160, 48 str.	
Paniatka nawalooobsojcznika. Izd. 2-e isprawił i dopołn. Moskwa 1950, Ugletechizat; 160, 40 str.	
Paniatka wzrywnika w ugodnoj szachtie. Tiekhnika bie-zopasnosti. Izd. 2-e, isprawił i dopołn. Moskwa 1950, Ugletechizat; 160, 48 str.	
Paniatka krepliszczka w ławie. Izd. 2-e isprawił i dopołn. Moskwa 1950, Ugletechizat; 32 str.	
CHEJFIC S. J.: Tiekhnika bie-zopasnosti w szachtach. Moskwa 1950, Ugle-techizat; 80, 300 str.	
Paniatka zabojszczika na małoszczecznych i kruptopadajuszczich płastach. Tiekhnika bie-zopasnosti. Izd. 2-e isprawił i dopołn. Moskwa 1950, Ugletechizat; 160, 32 str.	
Paniatka maszynista wrubowej nasadny. Tiekhnika bie-zopasnosti. Izd. 2-e isprawił i dopołn. Moskwa 1950, Ugletechizat; 160, 64 str.	
PAWLOW W. K.: Tiekhnika bie-zopasnosti w gornom diele. Moskwa 1949, Gos. Naucz. Tiekh. Izd. Lit. po Czernoj i Cwiel. Metatirgii; 80, 346 str.	
Przepisy bezpieczeństwa na kopalniach węgla kamiennego. Katowice 1948, Centr. Zarząd Przem. Węgl.; 80, 80 str.	
II. Rzemiosła	
KONARZEWSKI T.: Bhp w rzemiośle elektromechanicznym. Warszawa 1954, PWT; 80, 71 str. Bibl. Ochr. Pracy.	
DZIKOWSKI A.: Bezpieczeństwo i higiena pracy w rzemiośle brązowniczym, galwanizacyjnym i odlewniczym. Warszawa 1954, PWT; 80, 64 str.	
DZIKOWSKI A.: Bezpieczeństwo i higiena pracy w rzemiośle kowalskim. War-szawa 1953, PWT; 80, 34 str. Bibl. Ochr. Pracy.	
WALEWSKI A.: Bezpieczeństwo i higiena pracy w rzemiośle blacharskim i kociarskim. Warszawa 1953, PWT; 80, 60 str.	
SKŁODOWSKI A., ZANOZINSKI Z.: Bezpieczeństwo i higiena pracy w rze-miośle ślusarskim. Warszawa 1953, PWT; 80, 50 str.	
HELBRECHT J.: Narzędzia ślusarskie i kowalskie. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 93. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPOŚ; 80, 20 str.	
WALEWSKI A.: Rady i wskazówki dla ślusarzy. Mechanik Nr 12, 1949, s. 486—492, 13 rys.	
III. Rolnictwo i leśnictwo	
CZEREYSKI K.: Bezpieczeństwo pracy przy wywozie drewna. Ochr. Pracy Nr 3, 1954, s. 81—85, 8 rys., 1 tabl., 9 poz. bibl.	
PUZYNA C.: Przewozy do pomiaru drgań ciągników. Ochr. Pracy Nr 4, 1954, s. 123—127, 9 rys.	
Zadania ochrony pracy w rolnictwie. Ochr. Pracy Nr 5, 1954, s. 153—154.	

NIKITIN W. S.: **Ochrona труда i technika bezopasnosti w poligraficeskoj promysliennosti**. Moskwa-Leningrad, 1947, Gos. Naucz. Tiejch. Izd. Tiekst. Lohkoj i Poligr. Promysl., 8°, 146 str.

i) Przemysł spożywczy

WIŚNIEWSKI R.: **Zastosowanie zasłony powietrznej w wędzarniach typu komorowego**. Ochr. Pracy Nr 10 i 11, 1954; Cz. I, Nr 10, s. 351—354, 3 rys.; Cz. II, Nr 11, s. 393—395, 6 rys., 9 poz. bibl.

ZIĘTOWSKI A.: **Pismienictwo bhp przemysłu rolno-spożywczego**. Ochr. Pracy Nr 11, 1954; s. 398—400.

WIŚNIEWSKI R.: **Solenie i solankowanie ryb w solance cyrkulującej**. Ochr. Pracy Nr 1, 1954; s. 24—30, 7 rys., 2 tabele.

WIŚNIEWSKI R.: **Oczyszczanie powierzchni zamkniętych puszek do konserw**. Ochr. Pracy Nr 5, 1953; s. 164—167, 3 rys.

Bezp. i hig. pracy w cukrowni. Praca zbiorowa pod red. Z. Kowalewskiego. Warszawa 1952, PWT; 8°, 116 str. Bibl. Ochr. Pracy.

KANDIAK J.: **Przemysł cukierniczy**. Wskazówki bhp. Warszawa 1952, PWT; 8°, 24 str. Bibl. Ochr. Pracy.

MEŻYDŁO Z.: **Bezp. i hig. pracy w cukrownictwie**. Warszawa 1952, Wyd. Zw. CRZZ; 8°, 48 str.

Przemysł mięsny. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 60. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 52 str.

DĄBROWSKI L.: **Produkcja suszu, cykorii i namiastek kawowych**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 40. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 30 str.

KUDELSKI M., STAPEL C.: **Rafinerie, rozlewanie oleju, utwardzanie, czerwonie i margarynowanie**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 79. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 30 str.

KUDELSKI M.: **Olejarnie ekstrakcyjne**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 31-a. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 16 str.

DĄBROWSKI L.: **Piekarnie**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 30. Warszawa 1950, MPiOS; 8°, 16 str.

KANDIAK J.: **Olejarnie tłoczne**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 31. Warszawa (b.r.) MPiOS; 8°, 14 str.

DĄBROWSKI L.: **Młyny zbożowe**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 32. Warszawa 1950, MPiOS; 8°, 37 str.

GAWRISZ D. N., BUŁAKOW B. M.: **Sprawoznik po techniczne bezopasnosti i promysliennoj sanitarii dla przedpriatij pishczewoj promysliennosti**. Moskwa 1949, Pishczepromizdat; t. I — 416 str.; t. II — 444 str.; t. III — 550 str.

Przemysł cukrowniczy. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 11. Warszawa (b.r.) MPiOS; 8°, 24 str.

j) Przemysł skórzany i obuwniczy

KLIMONDA R.: **Maszyny precyzyjno-automatyczne do wyrobu obuwia skózanego**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 53. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 15 str.

KOCOT J.: **Bezpieczeństwo pracy na oddziałach pomocniczych fabryk obuwniczych**. Pr z. sk ó r z. Nr 2, 1952; s. 35—37, 1 rys., 1 wyk. Wyprawianie skór. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 29. Warszawa 1950, MPiOS; 8°, 24 str.

k) Kopalnictwo

OLSZEWSKI J.: **Książeczka górnika ścianowego**. Stalinogród 1954, PWT; 16°, 72 str. Bibl. Ochr. Pracy.

PAWLIKOWSKI T.: **Analiza składników gazowych powietrza kopalnianego**. Stalinogród 1954, PWT; 8°, 189 str.

KENDA K.: **Zapobieganie chorobom skóry u górników**. Warszawa 1954, PZWŁ; 8°, 30 str.

Od Redakcji

Ustalenie zakresu działalności i rodzaju zadań służby bhp w zakładach pracy, jakie nastąpiło wskutek ukazania się Uchwały Prezydium Rządu z dn. 1.VIII.1953, Nr 592 i związanych z nią innych aktów prawnych — nasunęło naszej Redakcji myśl przygotowania i wydrukowania danych informacyjnych dla inżynierów i techników bhp, które by ułatwiły ich odpowiedzialną pracę.

Możliwość wykorzystania lamów naszego czasopisma dla pomieszczenia podstawowych informacji z dziedziny bhp są jednak zbyt szczupłe, dlatego też ograniczamy się do szeregu informacji natury ogólnooorganizacyjnej, wskazując jednocześnie instytucjom wydawniczym na potrzebę książkowego opracowania obszernego, technicznego informatora dla służby bhp.

Informator nie jest więc wyczerpującym przewodnikiem po zagadnieniu, a ma na celu jedynie ogólne zorientowanie zainteresowanych w rozległość problemu, danie kilku podstawowych metod działania i wskazanie dalszych, latwo dostępnych źródeł, do których należy sięgnąć w głębszej analizie poszczególnych zagadnień — zarówno przy opracowaniu teoretycznym, jak i w związku z operatywną działalnością bieżącą.

Oddając tę, pomyślaną w skromnych ramach, próbę zgromadzenia najbardziej podstawowych danych informacyjnych w zakresie ochrony pracy w Polsce Ludowej — oczekujemy od Czytelników uwag krytycznych i życzeń, które pozwolą nam udoskonalić podobne opracowania w przyszłości.

S P I S T R E Ś C I

Od Redakcji	3
Instytucje działające w dziedzinie bhp — M. Rojkowa	4
Kompleksowy plan poprawy warunków bhp — R. Berzowski	13
Klasyfikacja i analiza wypadków — A. Mazurkiewicz	28
Ramowy instruktaż wstępny — K. Bursche i S. Filipkowski	45
Dystrybucja urządzeń i sprzętu ochronnego — A. Kamiński i F. Kowalski	49
Ważniejsze przepisy z dziedziny bhp — K. Bursche	57
Bibliografia ważniejszych publikacji z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy — J. Choroszużyna i K. Krajewska	63

Bezpieczeństwo i higiena pracy w kamieniołomach. Materiały pokonferencyjne z konferencji nauk. techn. Stalinoogród (1953). Słow. Nauk. Techn. Inżynierów i Techników Górniczych; 4 ^o , 77 str.	
Technika bezpieczeństwa w górnictwie. Katowice 1953, PWT; 8 ^o , 491 str., 1 tabl.	
GOSTKOWSKI Z.: Bezpieczeństwo pracy przy urządzeniach elektrycznych w dole kopalni. Warszawa 1953, PWT; 8 ^o , 31 str. Bibl. Ochr. Pracy.	
PRICHODKO P. T.: Higiena pracy górnika, Warszawa 1951, PZWŁ; 8 ^o , 100 str.	
DZIERŻBICKI J.: Zagadnienia bezpieczeństwa transportu na dole kopalni. Warszawa 1951. Wyd. Zw. CRZZ; 8 ^o , 51 str.	
TARACH M.: Ochrona rąk w pracy górnika. BHP Przyj. Pracy Nr 9, 1951, s. 14—17, 6 rys.	
LIS T.: Chronimy płuca i zdrowie górnika. Wiad. górnicze. 222—224, 4 fot., 4 rys.	
Paniatka krepliszczka podgotowielnych wyrobót. Izd. 2-e isprawił i dopołą. Moskwa 1950, Ugletechizdat; 16 ^o , 48 str.	
Paniatka motorista podziemnych szachtowych urządzeń. Technika bezpieczeństwa. Izd. 2-e isprawił i pierobotanuje. Moskwa 1950, Ugletechizdat; 16 ^o , 48 str.	
Paniatka nawalotobójcziczka. Izd. 2-e isprawił i dopołą. Moskwa 1950, Ugletechizdat; 16 ^o , 40 str.	
Paniatka wzrywka w ugołnoy szachtie. Technika bezpieczeństwa. Izd. 2-e isprawił i dopołą. Moskwa 1950, Ugletechizdat; 16 ^o , 48 str.	
Paniatka krepliszczka w ławie. Izd. 2-e isprawił i dopołą. Moskwa 1950, Ugletechizdat; 32 str.	
CHEJFIC S. J.: Technika bezpieczeństwa w szachtach. Moskwa 1950, Ugletechizdat; 8 ^o , 300 str.	
Paniatka zabojszczka na małomuszczonych i krutopadajuszczich płastach. Technika bezpieczeństwa. Izd. 2-e isprawił i dopołą. Moskwa 1950, Ugletechizdat; 16 ^o , 32 str.	
Paniatka maszynista wrubowej maszyny. Technika bezpieczeństwa. Izd. 2-e isprawił i dopołą. Moskwa 1950, Ugletechizdat; 16 ^o , 64 str.	
PAWŁOW W. K.: Technika bezpieczeństwa w górnym dole. Moskwa 1949, Gos. Naucz. Tiejch. Izd. Lit. po Czernoj i Cwiel. Mielatunigii; 8 ^o , 346 str.	
Przepisy bezpieczeństwa na kopalniach węgla kamiennego. Katowice 1948, Centr. Zarząd Przem. Węgl.; 8 ^o , 80 str.	
II. Rzemiosła	
KONARZEWSKI T.: Bhp w rzemiośle elektromechanicznym. Warszawa 1954, PWT; 8 ^o , 71 str. Bibl. Ochr. Pracy.	
DZIKOWSKI A.: Bezpieczeństwo i higiena pracy w rzemiośle brązowniczym, galwanizacyjnym i odlewniczym. Warszawa 1954, PWT; 8 ^o , 64 str.	
DZIKOWSKI A.: Bezpieczeństwo i higiena pracy w rzemiośle kowalskim. Warszawa 1953, PWT; 8 ^o , 34 str. Bibl. Ochr. Pracy.	
WALEWSKI A.: Bezpieczeństwo i higiena pracy w rzemiośle blacharskim i kotłarskim. Warszawa 1953, PWT; 8 ^o , 60 str.	
SKŁODOWSKI A., ZANÓZINSKI Z.: Bezpieczeństwo i higiena pracy w rzemiośle ślusarskim. Warszawa 1953, PWT; 8 ^o , 50 str.	
HELBRECHT J.: Narzędzia ślusarskie i kowalskie, wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 93. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8 ^o , 20 str.	
WALEWSKI A.: Rady i wskazówki dla ślusarzy. Mechanik Nr 12, 1949, s. 486—492, 13 rys.	
III. Rolnictwo i leśnictwo	
CZEREYSKI K.: Bezpieczeństwo pracy przy wywozie drewna. Ochr. Pracy Nr 3, 1954; s. 81—85, 8 rys., 1 tabl., 9 poz. bibl.	
PUZYNA C.: Przyrządy do pomiaru drgań ciągników. Ochr. Pracy Nr 4, 1954; s. 123—127, 9 rys.	
Zadania ochrony pracy w rolnictwie. Ochr. Pracy Nr 5, 1954; s. 153—154.	

NIKITIN W. S.: **Ochrona труда i technika bezopasnosti w poligraficeskoj promyslenosti**. Moskwa-Leningrad, 1947, Gos. Naucz. Tiekh. Izd. Tiekst. Lohkoj i Poligr. Promyszl.; 8°, 146 str.

i) Przemysł spożywczy

WISNIEWSKI R.: **Zastosowanie zastony powietrznej w wedzarniach typu komorowego**. Ochr. Pracy Nr 10 i 11, 1954; Cz. I, Nr 10, s. 351—354, 3 rys.; Cz. II, Nr 11, s. 393—395, 6 rys., 9 poz. bibl.

ZIĘTOWSKI A.: **Pismienictwo bhp przemyslu rolnno-spozywczego**. Ochr. Pracy Nr 11, 1954; s. 398—400.

WISNIEWSKI R.: **Solenie i solankowanie ryb w solance cyrkulujacej**. Ochr. Pracy Nr 1, 1954; s. 24—30, 7 rys., 2 tabele.

WISNIEWSKI R.: **Oczyszczanie powietrzni zamknietych puszek do konserw**. Ochr. Pracy Nr 5, 1953; s. 164—167, 3 rys.

Bezp. i hig. pracy w cukrowni. Praca zbiorowa pod red. Z. Kowalewskiego. Warszawa 1952, PWT; 8°, 116 str. Bibl. Ochr. Pracy.

KANDIAK J.: **Przemysl cukierny**. Wskazowki bhp. Warszawa 1952, PWT; 8°, 24 str. Bibl. Ochr. Pracy.

MEZYDŁO Z.: **Bezp. i hig. pracy w cukrownictwie**. Warszawa 1952, Wyd. Zw. CRZZ; 8°, 48 str.

Przemysl mlesny. Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 60. Warszawa 1951, Zakl. Wyd. MPiOS; 8°, 52 str.

DĄBROWSKI L.: **Produkcja suszu, cykorii i namiastek kawowych**. Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 40. Warszawa 1951, Zakl. Wyd. MPiOS; 8°, 30 str.

KUDELSKI M., STAPEL C.: **Rafinerie, rozlewnie oleju, utwardzalnie, ceresownie i margarynownie**. Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 79. Warszawa 1951, Zakl. Wyd. MPiOS; 8°, 30 str.

KUDELSKI M.: **Olejarnie ekstrakcyjne**. Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 31-a. Warszawa 1951, Zakl. Wyd. MPiOS; 8°, 16 str.

DĄBROWSKI L.: **Piekarnie**. Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 30. Warszawa (1950) MPiOS; 8°, 16 str.

KANDIAK J.: **Olejarnie tloczne**. Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 31. Warszawa (b.r.) MPiOS; 8°, 14 str.

DĄBROWSKI L.: **Miyny zbozowe**. Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 32. Warszawa (1950) MPiOS; 8°, 37 str.

GAWRISZ D. N., BUŁAKOW B. M.: **Sprawocznik po technike bezopasnosti i promyslennoj sanitarii dla przedpriatij pischewoj promyslenosti**. Moskwa 1949, Piszczepromizdat; t. I — 416 str.; t. II — 444 str.; t. III — 550 str.

Przemysl cukrownicy. Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 11. Warszawa (b.r.) MPiOS; 8°, 24 str.

j) Przemysł skórzany i obuwniczy.

KLIMONDA R.: **Maszyny precyzyjno-automatyczne do wyrobu obuwia skózanego**. Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 53. Warszawa 1951, Zakl. Wyd. MPiOS; 8°, 15 str.

KOCOT J.: **Bezpieczenstwo pracy na oddzialach pomocniczych fabryk obuwniczych**. Pr. s k ó r z. Nr 2, 1952; s. 35—37, 1 rys., 1 wykr. Wyprawianie skór. Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 29. Warszawa (1950), MPiOS; 8°, 24 str.

k) Kopalnictwo.

OLSZEWSKI J.: **Książeczka górnika ścianowego**. Stalinogród 1954, PWT; 16°, 72 str. Bibl. Ochr. Pracy.

PAWLIKOWSKI T.: **Analiza skladników gazowych powietrza kopalnianego**. Stalinogród 1954, PWT; 8°, 189 str.

KENDA K.: **Zapobieganie chorobom skóry u górników**. Warszawa 1954, PZWL; 8°, 30 str.

Od Redakcji

Ustalenie zakresu działalności i rodzaju zadań służby bhp w zakładach pracy, jakie nastąpiło wskutek ukazania się Uchwały Prezydium Rządu z dn. I.VIII.1953, Nr 592 i związanych z nią innych aktów prawnych — nasunęło naszej Redakcji myśl przygotowania i wydrukowania danych informacyjnych dla inżynierów i techników bhp, które by ułatwiły ich odpowiedzialną pracę.

Możliwość wykorzystania łamów naszego czasopisma dla pomieszczenia podstawowych informacji z dziedziny bhp są jednak zbyt szczupłe, dlatego też ograniczamy się do szeregu informacji natury ogólnooorganizacyjnej, wskazując jednocześnie instytucjom wydawniczym na potrzebę książkowego opracowania obszernego, technicznego informatora dla służby bhp.

Informator nie jest więc wyczerpującym przewodnikiem po zagadnieniu, a ma na celu jedynie ogólne zorientowanie zainteresowanych w rozległości problematyki, dając kilku podstawowych metod działania i wskazanie dalszych, łatwo dostępnych źródeł, do których należy sięgnąć w głębszej analizie poszczególnych zagadnień — zarówno przy opracowaniu teoretycznym, jak i w związku z operatywną działalnością bieżącą.

Oddając tę, pomyślaną w skromnych ramach, próbę zgromadzenia najbardziej podstawowych danych informacyjnych w zakresie ochrony pracy w Polsce Ludowej — oczekujemy od Czytelników uwag krytycznych i życzeń, które pozwolą nam udoskonalić podobne opracowania w przyszłości.

Instytucje działające w dziedzinie bhp

W Polsce Ludowej istnieje cała sieć instytucji działających w zakresie zakładów bezpieczeństwa, higieny i medycyny pracy. Instytucje te powoływane były do życia stopniowo w okresie ubiegłego dziesięciolecia, a w latach 1953 i 54 ukazały się szczególnie ważne ustawy i dekrety koordynujące i normujące na nowych zasadach działalność niektórych jednostek administracyjnych i społecznych, na których spoczywa obowiązek wykonywania zadań w zakresie bhp, przewidzianych postanowieniami prawnymi.

Instytucje, o których mowa, będziemy omawiać w następującej kolejności:

- Administracyjna służba bhp
- Techniczna Inspekcja Pracy
- Społeczna Inspekcja Pracy
- Urząd Dozoru Technicznego
- Państwowa Inspekcja Sanitarna i inne placówki służby zdrowia
- Instytuty naukowe
- Gabinet ochrony pracy

Informacje opracowane zostały w celu zorientowania zainteresowanych w zakresie działalności i organizacji każdej instytucji. Informacje mają charakter ogólny, jednak w każdym przypadku wskazano źródło, skąd można zażyczyć uzupełnień szczegółowe i wyczerpujące dane.

Administracyjna służba bhp

Zgodnie z Uchwałą Prezydium Rządu z dn. 1 sierpnia 1953 r. za stan bhp w każdej dziedzinie życia gospodarczego odpowiada kierownictwo danej jednostki organizacyjnej, którego organem wykonawczym jest służba bhp.

Schemat organizacyjny tych służb przedstawia się następująco:

1. Główny inspektor bhp — w ministerstwach; główny inspektor podlega bezpośrednio ministrowi lub jednemu z wiceministrów.
2. Starszy inspektor bhp — w centralnych zarządach; starszy inspektor bhp podlega z-cy dyrektora do spraw technicznych.
3. Inspektorzy bhp — w zarządach i dyrekcjach terytorialnych, wojewódzkich i okręgowych.

Szczegółowy wykaz centralnych urzędów, które uchwała zobowiązuje do powołania głównych inspektorów bhp, zawarty jest w jej tekście (patrz Monitor Polski 19.IX.1953 r. A-83, poz. 979).

4. Starszy inżynier, inżynier bhp — w większych zakładach pracy (ponad 1000 pracowników) lub w zakładach pracy o znacznym zagrożeniu bezpieczeństwa życia i zdrowia pracowników — technik bhp w innych zakładach pracy. Stanowisko jedno- lub wieloosobowe.

W zakładach, w których nie tworzy się samodzielnych stanowisk do spraw bhp, za stan bhp odpowiada sam kierownik, który może wyznaczyć pracownika do spraw bhp wypełniającego te funkcje równolegle do stałych zajęć.

Zakres działalności służby ochrony pracy na poszczególnych szczeblach określa i reguluje Uchwała z dn. 1.VIII.1953 r. oraz Zarządzenie przewodniczącego z dn. 16.IX.53 r. (Monitor Polski 19.IX.53 r. poz. 927 i 930), omówienie zaś działalności służby bhp i szczegółowej jej organizacji znajduje czytelnik

Przedstawienie czasankowe. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 76, Warszawa 1951. Zakł. Wyd. MPiOS; 80, 12 str.

GUZOWSKI S.: Wyrób artykułów i tkanin technicznych. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 94, Warszawa 1951. Zakł. Wyd. MPiOS; 80, 136 str.

MICHELIS B.: Przyrządy do racjonalizacji oświaty w przemyśle włókienniczym. Prz. m. w. 6 k. Nr 1-2, 1950; s. 5.

Fabryki szlacznych włókien wiskozowych i fabryki dwisiarunku węgla. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 34, Warszawa (b. r.) MPiOS; 80, 60 str.

DMITRIJEWSKAJA N. i in.: Ochrona труда w odtłuszczonym chłopcachobumaznym proizvodstwie. Moskwa 1950. Profilat; 80, 160 str.

FELHORSKI W.: Uwagi krytyczne o badaniu wpływu oświetlenia na pracę tkaczy. Prz. elektrot. Nr 10-11-12, 1949; s. 318-323, 4 fot., 6 wykrt., 3 tabl.

AŚCIR K.: Czynniki szkodliwe w przemyśle włókienniczym. Bezp. Hig. Pracy Nr 10, 1948; s. 9-13.

AŚCIR K., KRAJEWSKI W.: Co każdy włóknarz wiedzieć powinien o bezpieczeństwie pracy. Łódź, 1948. Centr. Zarz. Przem. Włók.; 80, 88 str.

g) Przemysł drzewny.

RUMIEWICZ Z.: Ochrona przed wysoką temperaturą w suszarniach drzewa. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 312-314.

ILGNER J.: Sucha destylacja drewna. Wskazówki bhp. Warszawa 1954. PWT; 80, 56 str. Bibl. Ochr. Pracy.

GRZEBALSKI C.: Technika ochrony pracy w przemyśle drzewnym. Skrypt. Kurs korespondencyjno-przygotow. na tytuł inżyniera. Warszawa 1954, NOT; 40, 56 str., 27 rys.

DĄBROWSKI L.: Tartaki. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 48, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 80, 44 str.

Pamiętka po technice bezpieczeństwa dla robotników i pracowników antyseptycznych obrabotki dieterwiannych konstrukcji. Moskwa 1952, Gosstrojizd. i Arch.; 160, 32 str.

BIERDINSKI P. I.: Suszarka i sklepka drewniny w pole toków wysokiej czystoty. Kijew-Moskwa 1950, Maszgit.; 80, 167 str.

h) Przemysł papierniczo-celulozowy; przemysł poligraficzny

FETHEKE E., WOLINIEWSKA L.: Ochrona pracy w zakładach przemysłu graficznego. Warszawa, 1954, Wyd. Przem. Lekk. i Spoż.; 80, 252 str.

ŚMIGIELSKI I.: Śmiertelny wypadek przy rebażu. Prz. papiern. Nr 5, 1954; s. 147-148, 1 rys.

PODKOWIŃSKI J.: Bezpieczeństwo i higiena pracy przy obsłudze przenośników taśmowych. Prz. papiern. Nr 5, 1954; s. 141-144, 9 rys.

L. Ł.: Bezpieczeństwo pracy w stacji wyparek starczanowych. Prz. papiern. Nr 10 i 12, 1954; s. 308, s. 370.

W. G.: Flisy i walki są niebezpieczne dla obsługi. Prz. papiern. Nr 11, 1953; s. 348-349, 2 rys.

Usuwanie cuchnawych gazów przy fabrykacji masy celulozowej starczanowej. Prz. papiern. Nr 9, 1953; s. 281-282.

W. G.: O niebezpieczeństwie obsługi suszarni. Prz. papiern. Nr 5, 1953; s. 154-155, 3 rys.

PODKOWIŃSKI J.: Nowoczesna mechanizacja transportu wewnętrznego w młynach przemysłu celulozowo-papierniczego. Prz. papiern. Nr 12, 1952; s. 334-340, 8 fotogr., 3 rys., 14 poz. bibl.

W. G.: Trudności i niebezpieczeństwa przy obsłudze gniotownika. Prz. papiern. Nr 12, 1952; s. 359-361, 3 rys.

W. G.: Składowiska bel są niebezpieczne dla obsługi. Prz. papiern. Nr 11, 1953; s. 295-296.

Przemysł papierniczy. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 84, Warszawa, 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 80, 28 str.

JACH J.: Ochrona pracy w przemyśle poligraficznym. BHP Przyj. Pracy Nr 1, 1952; s. 11-13.

GUZOW S. G., STRIŻEWSKI J. J.: *Technika bezpieczeństwa przy gazopłamennym obrabianiu metali*. Moskwa 1951, Maszgin; 8°, 238 str.

TUPICYN G. I., SZEJKO T. S.: *Technika bezpieczeństwa i promyszlennego sanitarija w galwanicznych cechach*. Moskwa 1950, Gos. Izd. Oboron. Prom.; 8°, 175 str.

Pamiętka po technice bezpieczeństwa dla roboczych termicznych cechów.
Kijew 1950, Maszgin; 16°, 56 str.

SINIEW P. L.: *Technika bezpieczeństwa w maszynostrojeniu*. Izd. 2-e piererabotanoje. Moskwa 1949, Gos. Nauczno-Tiechn. Izd. Maszin. Lit.; 8°, 312 str.

SKOROCHODOW I. I., USTINOW A. A.: *Technika bezpieczeństwa w litiejmoproizwodstwie*. Moskwa 1947, Gos. Naucz. Tiechn. Izd. Maszynostrojt. Lit.; 8°, 207 str.

e) Przemysł okrętowy; żegluga, porty.

JAKLEWICZ K., ŚWIECICKI A.: *Ochrona pracy na statkach rybackich*. Warszawa 1954, Wyd. Kom.; 8°, 52 str.

HAJEL A.: *Ogrzewanie nurek*. Ochrona Pracy Nr 6, 1954, s. 204—207.

KUCHTA L.: *Mechanizacja zasilania paliwem i odpowietniania kotłów na statkach*. Ochr. Pracy Nr 3, 1954, s. 102—104, 2 rys.

W. R.: *Zagadnienia ochr. pracy podczas połowów dalekomorskich*. Ochr. Pracy Nr 1, 1954; s. 35—36.

KUCHTA L.: *Mechanizacja pracy w kotłowniach statków morskich*. Ochr. Pracy Nr 1, 1954; s. 20—23, 6 rys.

HELBRECHT J.: *Przeladunek statków handlowych*. Warszawa 1954, PWT; 8°, 98 str.

HAJEL A.: *Niektóre problemy nurkowania głębokowodnego*. Ochr. Pracy Nr 3, 1953; s. 95—97.

GRZYWACZEWSKI Z.: *Bezpieczeństwo pożarowe statków morskich*. Ochr. Pracy Nr 12, 1953; s. 454—459, 6 rys.

LASKOWSKI — RZEWSKI — KRETOWICZ: *Bezpieczeństwo i higiena pracy w żegludze*. Warszawa 1952, Wyd. Kom.; 8°, 116 str.

ÓWIEK Z.: *Prace podwodne*. Cz. I.: *Technika nurkowania*, Gdańsk 1951, Wyd. Morsk.; 8°, 288 str. Cz. II.: *Cięcie, spawanie, minerstwo*. Warszawa 1952, Wyd. Kom.; 8°, 244 str.

STANIAK M. i in.: *Statki PMH o pojemności powyżej 500 BRT*. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 64. Cz. I. *Pomieszczenia mieszkalne i użytkowe*. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 56 str.

Stocznie. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 89. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 36 str.

DOLATOWSKI A.: *Higiena okrętowa*. Gdynia 1947, Maryn. Woj.; 8°, 268 str.

f) Przemysł włókienniczy.

FLATTAU J.: *Zabezpieczenie wałków nożowych na postrzygarkach*. Ochr. Pracy Nr 3, 1954; s. 99—102, 5 rys.

ASCIK K.: *Bezpieczna obsługa zgrzeblarek do bawełny*. Warszawa 1954, Wyd. Przem. Lekk.; 8°, 32 str. Bibl. Ochr. Pracy.

ASCIK K.: *Bezpieczeństwo pracy przy bicieniu tkanin bawełnianych*. Warszawa 1952, PWT; 8°, 48 str. Bibl. Ochr. Pracy.

KORASIEWICZ J.: *Wybrane zagadnienia z klimatyzacji. Przem. włók.* Nr 1, 1952, s. 19—23, 5 rys.

ASCIK K.: *Bezpieczeństwo pracy w drukarni tkanin bawełnianych*. Warszawa 1952, PWT; 8°, 20 str.

KORASIEWICZ J.: *Wybrane zagadnienia klimatyzacji. Prz. włók. Nr 9*, 1951; s. 293—298, 5 wyk.

Przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy dla pracowników zatrudnionych w zakładach podległych Centr. Zarządowi Przemysłu Bawełnianego. Seria Ochrony Pracy Nr 41, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 24 str.

w broszurze R. G a r l i e g o p t. „Organizacja i działalność służby bhp” Wyd. PWT, Biblioteczka Wykładowcy bhp Nr 4, 1954 r. (Uwaga — dane w tej publikacji odnoszące się do państwowej inspekcji pracy są już obecnie nieaktualne.)

Techniczna Inspekcja Pracy

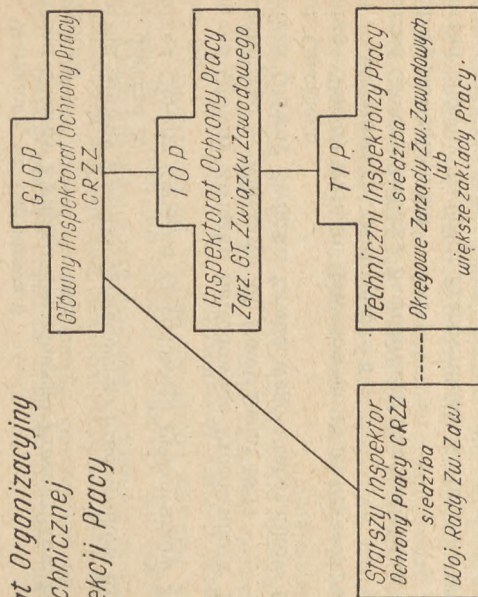
Na podstawie Dekretu z dn. 10 listopada 1954 r. (Dziennik Ustaw Nr 52, poz. 260) związki zawodowe przejęły z dniem 1.XII.54 r. zadania w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy oraz sprawowania inspekcji pracy.

W konsekwencji tego, związkom zawodowym przekazano funkcje pełnione dotychczas w tym względzie przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej oraz przez rady narodowe.

Celem realizacji nałożonych Dekretem na związki zawodowe zadań w dziedzinie bhp, powołana została Techniczna Inspekcja Pracy, której nadzorowi technicznemu podlegają wszystkie zakłady pracy w Państwie (również pracownie, laboratoria i warsztaty szkolne).

Strukturę organizacyjną Technicznej Inspekcji Pracy przedstawia następujący schemat:

Schemat Organizacyjny Technicznej Inspekcji Pracy

Podział na inspektoraty ochrony pracy jest branżowy i związany z danym związkiem zawodowym. Inspektoraty ochrony pracy mają swoje siedziby zasadniczo przy zarządcach głównych związków zawodowych — ilość ich zależy na jest od liczebności członków związków oraz ilości zakładów i waha się od 3 do 8 osób w poszczególnych związkach.

Dla orientacji zamieszczono niżej adresy zarz. głównych zw. zaw., które jednocześnie są siedzibami IOP (Inspektoratu Ochrony Pracy).

Zarządy główne związków zawodowych

1. Zarząd Główny Związku Zawodowego Górników — Stalino, ul. Dąbrowskiego 23

Instytucje działające w dziedzinie bhp

W Polsce Ludowej istnieje cała sieć instytucji działających w zakresie zagadnień bezpieczeństwa, higieny i medycyny pracy. Instytucje te powoływane były do życia stopniowo w okresie ubiegłego dziesięciolecia, a w latach 1953 i 54 ukazały się szczególnie ważne ustawy i dekrety koordynujące i normujące na nowych zasadach działalność niektórych jednostek administracyjnych i społecznych, na których spoczywa obowiązek wykonywania zadań w zakresie bhp, przewidzianych postanowieniami prawnymi.

Instytucje, o których mowa, będziemy omawiać w następującej kolejności:

- Administracyjna służba bhp
- Techniczna Inspekcja Pracy
- Społeczna Inspekcja Pracy
- Urząd Dozoru Technicznego
- Państwowa Inspekcja Sanitarna i inne placówki służby zdrowia
- Instytuty naukowe
- Gabinety ochrony pracy

Informacje opracowane zostały w celu zorientowania zainteresowanych w zakresie działalności i organizacji każdej instytucji. Informacje mają charakter ogólny, jednak w każdym przypadku wskazano źródło, skąd można zaczerpnąć zupełnie szczegółowe i wyczerpujące dane.

Administracyjna służba bhp

Zgodnie z Uchwałą Prezydium Rządu z dn. 1 sierpnia 1953 r. za stan bhp w każdej dziedzinie życia gospodarczego odpowiada kierownictwo danej jednostki organizacyjnej, którego organem wykonawczym jest służba bhp.

Schemat organizacyjny tych służb przedstawia się następująco:

1. Główny inspektor bhp — w ministerstwach; główny inspektor podlega bezpośrednio ministrowi lub jednemu z wiceministrów.
2. Starszy inspektor bhp — w centralnych zarządach; starszy inspektor bhp podlega z-cy dyrektora do spraw technicznych.
3. Inspektorzy bhp — w zarządach i dyrekcjach terytorialnych, wojewódzkich i okręgowych.

Szczegółowy wykaz centralnych urzędów, które uchwała zobowiązuje do powołania głównych inspektorów bhp, zawarty jest w jej tekście (patrz Monitor Polski 19.IX.1953 r. A-83, poz. 979).

4. Starszy inżynier, inżynier bhp — w większych zakładach pracy (ponad 1000 pracowników) lub w zakładach pracy o znacznym zagrożeniu bezpieczeństwa życia i zdrowia pracowników — technik bhp w innych zakładach pracy. Stanowisko jedno- lub wieloosobowe.

W zakładach, w których nie tworzy się samodzielnych stanowisk do spraw bhp, za stan bhp odpowiada sam kierownik, który może wyznaczyć pracownika do spraw bhp wypełniającego te funkcje równolegle do statych zajęć.

Zakres działalności służby ochrony pracy na poszczególnych szczeblach określa i reguluje Uchwała z dn. 1.VIII.1953 r. oraz Zarządzenie przewodniczącego z dn. 16.IX.53 r. (Monitor Polski 19.IX.53 r. poz. 927 i 930), omówienie zaś działalności służby bhp i szczegółowej jej organizacji znajduje czytelnik

Przedzanie czesankowe. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 78, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS, 80, 12 str.

GUZOWSKI S.: Wyrób artykułów i tkanin technicznych. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 94, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS, 80, 136 str.

MICHELIS B.: Przemynek do racjonalizacji oświecenia w przemyśle włókienniczym. Przem. włók. Nr 1-2, 1950; s. 5.

Fabryki szluczných włókien wiskozowych i fabryki dwusiatczki węgla. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 34, Warszawa (b. r.) MPiOS, 80, 60 str.

DMITRIJEWSKAJA N. i in.: Ochrona труда w oświeceniu chłopców i dziewcząt. Przem. włók. Nr 1-2, 1950; s. 5.

FELHORSKI W.: Uwagi krytyczne o badaniu wpływu oświecenia na pracę tkaczy. Przem. elektrot. Nr 10-11-12, 1949; s. 318-323, 4 fot., 6 wykrt., 3 tabl.

ASCIK K.: Czynniki szkodliwe w przemyśle włókienniczym. Bezp. Hig. Pracy Nr 10, 1948; s. 9-13.

ASCIK K., KRAJEWSKI W.: Co każdy włóknarz wiedzieć powinien o bezpieczeństwie pracy. Łódź, 1948, Centr. Zarz. Przem. Włók.; 80, 88 str.

g) Przemysł drzewny.

RUMIEWICZ Z.: Ochrona przed wysoką temperaturą w suszarniach drzewa. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 312-314.

ILGNER J.: Sucha destylacja drewna. Wskazówki bhp. Warszawa 1954, PWT, 80, 56 str. Bibl. Ochr. Pracy.

GRZEBALSKI C.: Technika ochrony pracy w przemyśle drzewnym. Skrypt. KURS korespondencyjno-przygotow. na tytuł inżyniera. Warszawa 1954, NOT; 40, 56 str., 27 rys.

DĄBROWSKI L.: Tarcaki. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 48, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS, 80, 44 str.

Pamiętka po technice bezpieczeństwa dla raboczych proizwodzących antiseptiki. Arch. 160, 32 str.

BIERDINSKIJ P. I.: Suszka i sklejka drewniany w pole tokow wysokoj czastoty. Kijew-Moskwa 1950, Maszgit; 80, 167 str.

h) Przemysł papierniczo-celulozowy; przemysł poligraficzny

FETIHE E., WOLNIEWSKA L.: Ochrona pracy w zakładach przemysłu graficznego. Warszawa, 1954, Wyd. Przem. Lekk. i Spoż.; 80, 252 str.

ŚMIGIELSKI I.: Śmiertelny wypadek przy rełaku. Przem. papiern. Nr 5, 1954; s. 147-148, 1 rys.

PODKOWINSKI J.: Bezpieczeństwo i higiena pracy przy obsłudze przenośników taśmowych. Przem. papiern. Nr 5, 1954; s. 141-144, 9 rys.

L. L.: Bezpieczeństwo pracy w stacji wyparek siarczanych. Przem. papiern. Nr 10 i 12, 1954; s. 308, s. 370.

W. G.: Filce i wálki są niebezpieczne dla obsługi. Przem. papiern. Nr 11, 1953; s. 348-349, 2 rys.

Usuwanie cuchnących gazów przy fabrykacji masy celulozowej siarczanej. Przem. papiern. Nr 9, 1953; s. 281-282.

W. G.: O niebezpieczeństwie obsługi suszarni. Przem. papiern. Nr 5, 1953; s. 154-155, 3 rys.

PODKOWINSKI J.: Nowoczesna mechanizacja transportu wewnętrznego w młynach przemysłu celulozowo-papierniczego. Przem. papiern. Nr 12, 1952; s. 334-340, 8 fotogr., 3 rys., 14 poz. bibl.

W. G.: Trudności i niebezpieczeństwa przy obsłudze gniotownika. Przem. papiern. Nr 12, 1952; s. 350-361, 3 rys.

W. G.: Składowska bel są niebezpieczne dla obsługi. Przem. papiern. Nr 11, 1953; s. 295-296.

Przemysł papierniczy. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 84, Warszawa, 1951, Zakł. Wyd. MPiOS, 80, 28 str.

JACH J.: Ochrona pracy w przemyśle poligraficznym. BHP Przyj. Pracy Nr 1, 1952; s. 11-13.

GUZOW S. G., STRIŻEWSKI J. J.: *Technika bezpieczeństwa przy gazopłamennym obrabianiu metali*. Moskwa 1951, Maszgi; 8°, 238 str.

TUPIŹN G. I., SZEJKO T. S.: *Technika bezpieczeństwa i promyslenia sa-nitarja w galwanicznych cechach*. Moskwa 1950, Gos. Izd. Oboron. Prom.; 8°, 175 str.

Famiatka po technice bezpieczeństwa dla roboczych termicznych cehow. Kijew 1950, Maszgi; 16°, 56 str.

SINIEW P. L.: *Technika bezpieczeństwa w maszynostrojeniu*. Izd. 2-e piera-botannoje. Moskwa 1949, Gos. Nauczno-Tiechn. Izd. Maszin. Lit.; 8°, 312 str.

SKOROCODOW I. I., USTINOW A. A.: *Technika bezpieczeństwa w litelnom proizwodstwie*. Moskwa 1947, Gos. Naucz. Tiechn. Izd. Maszynostroit. Lit.; 8°, 207 str.

e) Przemysł okrętowy; żegluga, porty.

JAKLEWICZ K., ŚWIECICKI A.: *Ochrona pracy na statkach rybackich*. War-szawa 1954, Wyd. Kom.; 8°, 52 str.

HAJEL A.: *Ogrzewanie nurków*. Ochrona Pracy Nr 6, 1954, s. 204—207.

KUCHTA L.: *Mechanizacja zasilania paliwem i odpowiadania kotłów na stat-kach*. Ochr. Pracy Nr 3, 1954, s. 102—104, 2 rys.

W. R.: *Zagadnienia ochr. pracy podczas połowów dalekomorskich*. Ochr. Pracy Nr 1, 1954; s. 35—36.

KUCHTA L.: *Mechanizacja pracy w kotłowniach statków morskich*. Ochr. Pracy Nr 1, 1954; s. 20—23, 6 rys.

HELBRECHT J.: *Przetadunek statków handlowych*. Warszawa 1954, PWT; 8°, 98 str.

HAJEL A.: *Niektóre problemy nurkowania głębokowodnego*. Ochr. Pracy Nr 3, 1953; s. 95—97.

GRZYWACZEWSKI Z.: *Bezpieczeństwo pożarowe statków morskich*. Ochr. Pracy Nr 12, 1953; s. 454—459, 6 rys.

ŁASKOWSKI — RZEWSKI — KRETOWICZ: *Bezpieczeństwo i higiena pracy w żegludze*. Warszawa 1952, Wyd. Kom.; 8°, 116 str.

ĆWIEK Z.: *Prace podwodne*. Cz. I.: *Technika nurkowania*, Gdańsk 1951, Wyd. Morsk.; 8°, 288 str. Cz. II.: *Cięcie, spawanie, minerstwo*. Warszawa 1952, Wyd. Kom.; 8°, 244 str.

STANIAK M. i in.: *Statki PMH o pojemności powyżej 500 BRT*. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 64. Cz. I. *Pomieszczenia mieszkalne i użytkowe*. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPIOS; 8°, 56 str.

Stocznie. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 89. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPIOS; 8°, 36 str.

DOLATOWSKI A.: *Higiena okrętowa*. Gdynia 1947, Maryn. Woj.; 8°, 268 str.

f) Przemysł włókienniczy.

FLATTAU J.: *Zabezpieczenie walków nożowych na postrzygarkach*. Ochr. Pracy Nr 3, 1954; s. 99—102, 5 rys.

ASCIK K.: *Bezpieczna obsługa zgrzeblarek do bawełny*. Warszawa 1954, Wyd. Przem. Lekk.; 8°, 32 str. Bibl. Ochr. Pracy.

ASCIK K.: *Bezpieczeństwo pracy przy bieleniu tkanin bawełnianych*. Warsza-wa 1952, PWT; 8°, 48 str. Bibl. Ochr. Pracy.

KORASIEWICZ J.: *Wybrane zagadnienia z klimatyzacji*. Przem. włók. Nr 1, 1952, s. 19—23, 5 rys.

ASCIK K.: *Bezpieczeństwo pracy w drukarni tkanin bawełnianych*. Warszawa 1952, PWT; 8°, 20 str.

KORASIEWICZ J.: *Wybrane zagadnienia klimatyzacji*. Prz. włók. Nr 9, 1951; s. 293—298, 5 wykr.

Przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy dla pracowników zatrudnionych w za-kładach podległych Centr. Zarządowi Przemysłu Bawełnianego. Seria Ochrony Pracy Nr 41, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPIOS; 8°, 24 str.

w broszurze R. G a r l i c k i e g o pt. „Organizacja i działalność służ-by bhp” Wyd. PWT, Biblioteczka Wykładowcy bhp Nr 4, 1954 r. (Uwaga — dane w tej publikacji odnoszące się do państwowej inspekcji pracy są już obecnie nieaktualne.)

Techniczna Inspekcja Pracy

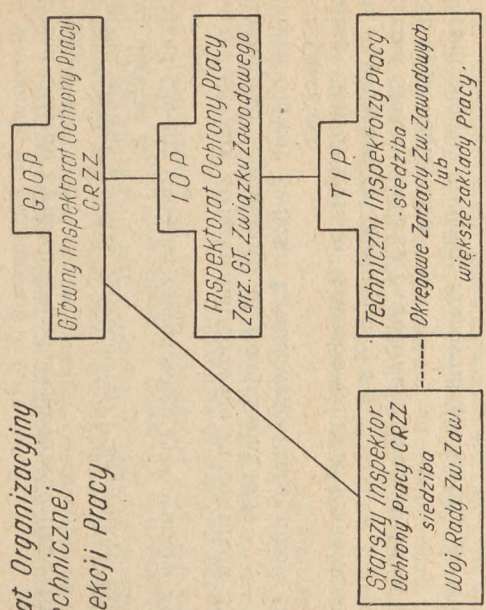
Na podstawie Dekretu z dn. 10 listopada 1954 r. (Dziennik Ustaw Nr 52, poz. 260) związki zawodowe przejęły z dniem 1.XII.54 r. zadania w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy oraz spra-wowania inspekcji pracy.

W konsekwencji tego, związkom zawodowym przekazano funkcje pełnione dotychczas w tym względzie przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej oraz przez rady narodowe.

Celem realizacji nałożonych Dekretem na związki zawodowe zadań w dzie-lzinie bhp, powołana została Techniczna Inspekcja Pracy, której nadzorowi technicznemu podlegają wszystkie zakłady pracy w Państwie (również pra-cownie, laboratoria i warsztaty szkolne).

Strukturę organizacyjną Technicznej Inspekcji Pracy przedstawia następu-jący schemat:

Schemat Organizacyjny Technicznej Inspekcji Pracy

Podział na inspektoraty ochrony pracy jest branżowy i związany z danym związkiem zawodowym. Inspektoraty ochrony pracy mają swoje siedziby zasadniczo przy zarządach głównych związków zawodowych — ilość ich zależ-na jest od liczebności członków związków związku oraz ilości zakładów i waha się od 3 do 8 osób w poszczególnych związkach.

Dla orientacji zamieszczono niżej adresy zarz. głównych zw. zaw., które jednocześnie są siedzibami IOP (Inspektoratu Ochrony Pracy).

Zarządy główne związków zawodowych

1. Zarząd Główny Związku Zawodowego Górników — Stalinogród, ul. Da-browskiego 23

2. Zarząd Główny Związku Zawodowego Metalowców — Warszawa, ul. Długa 29
 3. Zarząd Główny Związku Zawodowego Hutników — Staliność, ul. Dąbrowskiego 23
 4. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Chemicznego — Staliność, ul. Dąbrowskiego 23
 5. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Energetyki — Warszawa, al. Jerozolimskie 91
 6. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Budownictwa i Materiałów Budowlanych — Warszawa, Mokotowska 4/6
 7. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Włókienniczego — Łódź, ul. Sienkiewicza 13
 8. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Odzieżowego i Skórzanego — Warszawa, ul. Nowy Świat 1
 9. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Rolnych i Leśnych — Warszawa, ul. Nowy Świat 1
 10. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Gospodarki Komunalnej — Warszawa, al. Jerozolimskie 91
 11. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Spożywczego — Warszawa, ul. Ogrodowa 3
 12. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Handlu — Warszawa, ul. Żłota 1
 13. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Kolejowych — Warszawa, ul. Jaracza 20
 14. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Żegluga — Gdańsk, Bojowców 5/6
 15. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Transportu Drogowego i Lotniczego — Warszawa, ul. Nowy Świat 15/17
 16. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Łączności — Warszawa, ul. Czackiego
 17. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Państwowych i Społecznych — Warszawa, ul. Mazowiecka 6/8
 18. Zarząd Główny Związku Zawodowego Nauczycieli Polskiego — Warszawa, ul. Spasowskiego 6/8
 19. Zarząd Główny Związku Pracowników Kultury — Warszawa, ul. Lwowska 13
 20. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia — Warszawa, ul. Stalina 22
 21. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Drzewnego i Terenowego — Warszawa, al. Jerozolimskie 91
- Techniczni inspektorzy pracy mają swoje siedziby przy okręgowych zarządach związków zawodowych — z reguły w miastach wojewódzkich, istnieją jednak wyjątki od tej zasady, np. siedzibą może być większy zakład pracy.
- Liczba technicznych inspektorów zależy od liczby członków związku, liczby i rodzaju zakładów danej branży i waha się ona od 6 do 35 osób w poszczególnych związkach.
- Tak jak zaznaczono wyżej, techniczni inspektorzy pracy działają w pionie

- Tymczasowe przepisy bhp dla działów cieplnych elektrowni i sieci przewodów cieplnych. Praca zbiorowa. Warszawa 1952, PWT; 8°, 120 str., Bibl. Ochr. Pracy.
- LISZKA S.: Odegniki i bezpieczniki w zabezpieczeniach liniowych. Wiad. Elek. o m. Nr 9-10, 1951; s. 192 i 220, 16 rys., 5 poz. bibl.
- Sprzęt ochronny przy urządzeniach elektrycznych. Instrukcje tymczasowe dot. wymagań technicznych, badania, przechowywania i posługiwanie się sprzętem ochronnym. Seria Ochr. Pracy Nr 50. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOŚ; 8°, 65 str.
- SKWORCOW S. A., SZORIN N. S.: Obsługa pomocniczych urządzeń cieplnych w elektrowni. Tłum. z ros. Warszawa 1950, CUSZ; 8°, 259 str.
- BIELASZ R.: Klezcze do słupów teletechnicznych. Bez p. Hig. Pracy Nr 6, 1950; s. 31—31,5, 1 rys.
- Prawila bezpieczeństwa przy eksploatacji elektrycznych urządzeń stacji i podstacji. Moskwa 1949, Gosenergoizdat.
- Instrukcja po technice bezpieczeństwa przy montażu termomechanicznego obrotowania elektrostacji. Moskwa—Leningrad 1946; Gosud. Elektr. Izd.; 8°, 50 str.
- d) Przemysł metalowy
- Technika ochrony pracy w oddziałach mechanicznych zakładów przemysłu maszynowego. Praca zbiorowa. Skrypt wykładów o ochronie pracy. Warszawa 1954, NOT; 4°, 190 str.
- BIEKARWICZ A. M., MIESZCZERIAKOW J.: Technika bezpieczeństwa i higieny przemysłowa w odlewniach żeliwa. Warszawa 1954, PWT; 8°, 168 str.
- SZEWIELEW M. L.: Technika bezpieczeństwa pracy w przemyśle maszynowym. Warszawa 1953, PWT; 8°, 428 str.
- TOMAROW M. M.: Technika bezpieczeństwa przy tłoczeniu blach na zimno. Tłum. z ros. Warszawa 1953, PWT; 8°, 264 str.
- WALEWSKI A., ROSZKOWSKI S.: Ochrona pracy w odlewniach. Warszawa 1953, PWT; 8°, 244 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- KAMIEŃSKI S.: Praca formiera, rdzenia i palacza suszarni w przemyśle odlewniczym. Warszawa 1953, CRZZ; 8°, 46 str.
- HOLTORP J.: Bezpieczeństwo pracy zalewaczy i wybijaczy w odlewniach żeliwa. Warszawa 1953, PWT; 8°, 40 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- HOLTORP J.: Bezpieczeństwo pracy przy obsłudze żeliwników. Warszawa 1953, PWT; 8°, 52 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- BEDNARSKI W.: Higiena pracy w hutnictwie. Warszawa 1953, PZWL; 8°, 56 str.
- CETLIN B. W.: Technika bezpieczeństwa w maszynostrojeniu. Moskwa 1952, Oborongiz; 8°, 612 str.
- SIODA H.: Mechanizacja transportu w oddziałach odlewni. Prz. odlewn. Nr 9, 1952; s. 289—295, 17 rys., 5 poz. bibl.
- Odlewnie żeliwa, staliwa i metali kolorowych. Wskazówki bhp. Wyd. 3. Seria Ochr. Pracy Nr 17. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOŚ; 8°, 24 str.
- Odlewnie żeliwa i miedzi w ZSRR. Bez p. Hig. Pracy Nr 3, 1951, s. 105—107. SPLEWIŃSKI J.: Stalownie. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 72. Zakł. Wyd. MPiOŚ; 8°, 32 str.
- TYLUSIŃSKI M., ALBRYCHT S.: Waleownie. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 71. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOŚ; 8°, 28 str.
- KWIATKOWSKI S.: Odlewnie żeliwa szarego i cięgiwego. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 74. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOŚ; 8°, 48 str.
- GOSZTOWIT L.: Mechanizacja transportu i podtrzymywanie materiałów tłoczonych na prasach hydraulicznych. Prz. techn. Nr 7-8, 1951, s. 349—353, 10 rys.
- JERMAKOW P., SZUMKOW W.: Ochrona труда w czarnej metalurgii. Moskwa 1951, Profizdat; 8°, 400 str.
- ILGNER J.: Galwanizacja metali. Bez p. Hig. Pracy Nr 5/6, 1951; s. 199—200.

SZMIDT GAL E.: **Wyrób mydła i środków do prania**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 47. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 18 str., 3 rys.

CHYBOWSKI Z.: **Masy plastyczne**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 83. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 36 str.

CHYBOWSKI Z.: **Wyrób nawozów fosforowych**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 81. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 24 str.

ROJZEN I. S.: **Technika bezpieczeństwa i przeciwpożarowa technika w chemii-czeskiej promyślności**. Moskwa 1951, Goschimizdat; 8°, 692 str.

DUBALSKI T.: **Produkcja litoponu**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 91. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 32 str.

DUBALSKI T.: **Sole chromowe**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 85. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 34 str.

Wyrób lakierów, pokostów i rozтворów wosku. Wskazówki bhp. Wyd. 2. Seria Ochr. Pracy Nr 9. Warszawa 1950, MPiOS; 8°, 12 str.

DUBALSKI T.: **Szkodliwość w przemyśle chemicznym**. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 18—22.

WAŁORSKI K.: **Walka ze szkodliwosciami w przemyśle chemicznym**. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 22—24.

NOWICKI J.: **Produkcja sztucznych wosków**. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 36.

HAJDUKIEWICZ S.: **Bezpieczeństwo pracy w przemyśle nawozów sztucznych**. Prz. chem. Nr 3, 1949; s. 189—190.

PAJEWSKI K.: **Niebezpieczeństwo przy wytwarzaniu i stosowaniu barwin i lakierów**. Prz. chem. Nr 10, 1947; s. 375—381.

Przemysł ceramiczny. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 7. Warszawa (b.r.) MPiOS; 8°, 12 str.

CZEŻOWSKI A.: **Pył w przemyśle kamiennym i sposoby jego zwalczania**. Mat. budowl. Nr 8-9, 1953; s. 245—254, 3 rys., 3 tabl.

KOWALIK J.: **Zakłady materiałów budowlanych**. Warszawa 1953, PWT; 8°, 137 str. Bibl. Ochr. Pracy.

BRINCKEN S.: **Przenoszenie ciężarów w kopalnictwie naftowym**. Ochr. Pracy Nr 1, 1953; s. 16—21, 4 rys., 2 poz. bibl.

GOSZTOWTT L.: **Ochrona pracy przy produkcji uszczelnień azbestowo-kau-czkowych**. Warszawa 1952, PWT; 8°, 70 str. Bibl. Ochr. Pracy.

Prisposoblenija i ustrojstwa po technikiie biesopasnosti (album czertieżej) w nieftianoj promysłennosti. Moskwa-Leningrad 1953; Gosoptiechizdat; 8°, 56 str.

CZERNIAK I.L.: **Technika biezopasnosti i protivopozarnaja technika przy transportie niefti i gaza**. Moskwa 1952, Gosoptiechizdat; 8°, 210 str.

Przeróbka ropy naftowej i gazu ziemnego. Wskazówki bhp. T. I, II, III. War-szawa 1951 i 1952, PWT; 8°, 80 — 112 — 41 str.

c) Przemysł energetyczny

Sprzęt ochronny w elektroenergetyce. Przepisy bezp. pracy Wyd. 2. Warszawa 1954, PWT; 8°, 58 str. Bibl. Ochr. Pracy.

Przepisy bezp. pracy w eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych elektrowni i stacji. Wyd. II. Warszawa 1954, PWT; 8°, 95 str. Bibl. Ochr. Pracy.

Instruktywne ukazanie po technikiie biezopasnosti pri proizwodstwie elektro-montażnych robot. Moskwa 1953, Sosstroizdat; 16°, 67 str.

KORDYASZ J.: **Bezpieczeństwo i higiena pracy**. Przewodnik teletechnicznej kolumny roboczej. Warszawa 1953, Wyd. Kom.; 8°, 104 str.

KORDYASZ J.: **Wskazówki bezp. pracy przy robotach teletechnicznych**. War-szawa 1952, PWT; 8°, 28 str. Bibl. Ochr. Pracy.

Montaż ciepłino-mechanicznych urządzeń elektrowni. Tymczasowe przepisy bhp. Warszawa 1952, PWT; 8°, 108 str.

Przepisy bezpieczeństwa pracy w eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych sieci miejskich i wicjskich. Warszawa 1953, PWT; 8°, 106 str. Bibl. Ochr. Pracy.

branżowym, natomiast przy wojewódzkich radach związków zawodowych po-wołani zostali starsi inspektorzy ochrony pracy CRZZ przy woj. radach zw.-zaw., koordynujący działalność technicznych inspektorów pracy wszystkich branż na danym terenie, kontrolujący ich prace i niosący im pomoc. Starsi inspektorzy ochrony pracy mają siedziby w WRZZ, sami zaś podlegają bezpo-średnio Głównemu Inspektoratowi op. w CRZZ.

Do zadań technicznego inspektora pracy, działającego już bezpośrednio na terenie zakładów pracy należy przede wszystkim:

- 1) sprawowanie nadzoru i kontroli nad stanem urządzeń technicznych i sa-nitarnych zakładu pracy oraz warunków i organizacji pracy pod względem zabezpieczenia życia i zdrowia pracowników,
- 2) sprawowanie nadzoru i kontroli nad szkoleniem pracowników w zakresie bezpiecznych metod pracy,
- 3) nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zdrowia i życia pra-cowników, a w szczególności o bezpieczeństwie i higienie pracy,
- 4) właściwy techniczny inspektor pracy opiniuje projekty budowy i prze-budowy zakładów lub ich części pod względem bezpieczeństwa i higieny pracy,
- 5) jeżeli z powodu nieuwzględnienia wymagań bezpieczeństwa i higieny pra-cy dopuszczenie do eksploatacji wybudowanych lub przebudowanych zakła-dów pracy albo ich części może spowodować bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia pracowników, techniczny inspektor pracy odmawia zgody na urucho-mienie tych zakładów lub ich części i przedstawia sprawę do decyzji własci-wemu ministrowi. Minister podejmuje decyzję po porozumieniu z zarządem głównym właściwego związku zawodowego.

Poza tym techniczny inspektor pracy w zakresie swej działalności instruuje społecznych inspektorów pracy (patrz niżej), udziela im wszechstronnej pomocy i nadzoruje ich działalność.

Techniczny inspektor pracy ma prawo wydania kierownikowi zakładu pracy nakazów, dotyczących wstrzymania robót w razie bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia pracowników zatrudnionych przy tych robotach oraz kierowania do innych robót pracowników zatrudnionych wbrew obowiązującym przepi-som przy pracach szkodliwych lub niebezpiecznych, jak również w przypadku zatrudnienia pracowników nie przeszkolonych przy robotach niebezpiecz-nych.

Inne uprawnienia technicznych inspektorów pracy określa Dekret z dn. 10.XI.54 r. (patrz Dziennik Ustaw Nr 52, poz. 260).

Od nakazu technicznego inspektora pracy przysługuje kierownikowi zakładu pracy odwołanie do zarządu głównego właściwego związku zawodowego w cią-gu 14 dni od dnia doręczenia nakazu. Wnieście odwołania nie wstrzymuje wykonania nakazu. Techniczny inspektor pracy lub zarząd główny związku zawodowego mogą zarządzić wstrzymanie wykonania nakazu, jeżeli jest to mo-żliwe bez narażenia życia i zdrowia pracowników na bezpośrednie niebezpie-czeństwo.

Minister, któremu podlega zakład pracy, może w ciągu 21 dni od doręczenia nakazu kierownikowi zakładu zwrócić się do zarządu głównego związku za-wodowego o uchylenie lub zmianę nakazu.

2. Zarząd Główny Związku Zawodowego Metalowców — Warszawa, ul. Długa 29
 3. Zarząd Główny Związku Zawodowego Hutników — Stalinogród, ul. Dąbrowskiego 23
 4. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Chemicznego — Stalinogród, ul. Dąbrowskiego 23
 5. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Energetyki — Warszawa, al. Jerozolimskie 91
 6. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Budownictwa i Materiałów Budowlanych — Warszawa, Mokotowska 4/6
 7. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Włókienniczego — Łódź, ul. Sienkiewicza 13
 8. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Odzieżowego i Skórzanego — Warszawa, ul. Nowy Świat 1
 9. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Rolnych i Leśnych — Warszawa, ul. Nowy Świat 1
 10. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Gospodarki Komunalnej — Warszawa, al. Jerozolimskie 91
 11. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Spożywczego — Warszawa, ul. Ogrodowa 3
 12. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Handlu — Warszawa, ul. Złota 1
 13. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Kolejowych — Warszawa, ul. Jarcza 20
 14. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Żegluga — Gdańsk, Bojowców 5/8
 15. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Transportu Drogowego i Lohicznego — Warszawa, ul. Nowy Świat 15/17
 16. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Łączności — Warszawa, ul. Czackiego
 17. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Państwowych i Społecznych — Warszawa, ul. Mazowiecka 6/8
 18. Zarząd Główny Związku Zawodowego Nauczycielstwa Polskiego — Warszawa, ul. Spasowskiego 6/8
 19. Zarząd Główny Związku Pracowników Kultury — Warszawa, ul. Lwowska 13.
 20. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia — Warszawa, ul. Stalina 22
 21. Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Drzewnego i Terenowego — Warszawa, al. Jerozolimskie 91
- Techniczni inspektorzy pracy mają swoje siedziby przy okręgowych zarządach związków zawodowych — z reguły w miastach wojewódzkich, istnieją jednak wyjątki od tej zasady, np. siedzibą może być większy zakład pracy.
- Liczbą technicznych inspektorów zależna jest od liczby członków związku, liczby i rodzaju zakładów danej branży i waha się ona od 6 do 35 osób w poszczególnych związkach.
- Tak jak zaznaczono wyżej, techniczni inspektorzy pracy działają w pionie

Tymczasowe przepisy bhp dla działów cieplnych elektrowni i sieci przewodów cieplnych. Praca zbiorowa. Warszawa 1952, PWT; 8°, 120 str., Bibl. Ochr. Pracy.

LISZKA S.: Odegnimki i bezpieczniki w zabezpieczeniach liniowych. Wiad. telek o m. Nr 9-10, 1951; s. 192 i 220, 16 rys., 5 poz. bibl.

Sprzęt ochronny przy urządzeniach elektrycznych. Instrukcje tymczasowe do wykonania technicznych, badania, przechowywania i posługiwanie się sprzętem ochronnym. Seria Ochr. Pracy Nr 50. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOŚ; 8°, 65 str.

SKWORCOW S. A., SZORIN N. S.: Obsługa pomocniczych urządzeń cieplnych w elektrowni. Tłum. z ros. Warszawa 1950, CUSZ; 8°, 259 str.

BIELASZ R.: Kleszcze do stupów telemechanicznych. Bez p. Hig. Pracy Nr 6, 1950; s. 31—31,5, 1 rys.

Prawila bezpieczeństwa przy eksploatacji elektrycznych urządzeń i podstancji. Moskwa 1949, Gosenergoizdat.

Instrukcja po technice bezpieczeństwa przy montażu termomechanicznego obrotowania elektrostanof. Moskwa-Leningrad 1946; Gosud. Elektr. Izd.; 8°, 50 str.

d) Przemysł metalowy

Technika ochrony pracy w oddziałach mechanicznych zakładów przemysłu maszynowego. Praca zbiorowa. Skrypt wykładów o ochronie pracy. Warszawa 1954, NOT; 4°, 190 str.

BIEKAREWICZ A. M., MIESZCZERIAKOW J.: Technika bezpieczeństwa i higieny przemysłowa w odlewniach żeliwa. Warszawa 1954, PWT; 8°, 168 str.

SZEWIELEW M. L.: Technika bezpieczeństwa pracy w przemyśle maszynowym. Warszawa 1953, PWT; 8°, 428 str.

TOMAROW M. M.: Technika bezpieczeństwa przy łoczeniu blach na zimno. Tłum. z ros. Warszawa 1953, PWT; 8°, 284 str.

WALEWSKI A., ROSZKOWSKI S.: Ochrona pracy w odlewniach. Warszawa 1953, PWT; 8°, 244 str. Bibl. Ochr. Pracy.

KAMIENSKI S.: Praca formiera, rdzenia i palacza suszarń w przemyśle odlewniczym. Warszawa 1953, CEZZ; 8°, 46 str.

HOLTORP J.: Bezpieczeństwo pracy zalewaczy i wyblaczy w odlewniach żeliwa. Warszawa 1953, PWT; 8°, 40 str. Bibl. Ochr. Pracy.

HOLTORP J.: Bezpieczeństwo pracy przy obsłudze żeliwników. Warszawa 1953, PWT; 8°, 52 str. Bibl. Ochr. Pracy.

BEDNARSKI W.: Higiena pracy w hutnictwie. Warszawa 1953, PZWL; 8°, 56 str.

CETLIN B. W.: Technika bezpieczeństwa w maszynostrojeniu. Moskwa 1952, Oborongit; 8°, 612 str.

SIODA H.: Mechanizacja transportu w oddziałach odlewni. Prz. odlewn. Nr 9, 1952; s. 289—295, 17 rys., 5 poz. bibl.

Odlewnie żeliwa, staliwa i metali kolorowych. Wskazówki bhp. Wyd. 3. Seria Ochr. Pracy Nr 17. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOŚ; 8°, 24 str.

Odlewnie żeliwa i miedzi w ZSRK. Bez p. Hig. Pracy Nr 3, 1951, s. 105—107.

SPLEWINSKI J.: Stalownie. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 72. Zakł. Wyd. MPiOŚ; 8°, 32 str.

TYLIJNSKI M., ALBRYCHT S.: Waleownie. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 71. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOŚ; 8°, 28 str.

KWIAKOWSKI S.: Odlewnie żeliwa szarego i ciagliwego. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 74. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOŚ; 8°, 48 str.

GOSZTOWT L.: Mechanizacja transportu i podtrzymywanie materiałów łoczonych na prasach hydraulicznych. Prz. techn. Nr 7-8, 1951, s. 349—353, 10 rys.

JERMAKOW P., SZUMKOW W.: Ochrona труда w czernof metalurgii. Moskwa 1951, Profizdat; 8°, 400 str.

ILGNER J.: Galwanizacja metali. Bez p. Hig. Pracy Nr 5/6, 1951; s. 199—200.

SZMIDTGAŁ E.: **Wyrób mydła i środków do prania**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 47. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 18 str., 3 rys.

CHYBOWSKI Z.: **Masy plastyczne**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 83. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 36 str.

CHYBOWSKI Z.: **Wyrób nawozów fosforowych**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 81. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 24 str.

ROJZEN I. S.: **Tekhnika bezpieczeństwa i proliwopozarnaja tekhnika w chemii czeskiej promyslennosti**. Moskwa 1951, Goschimizdat; 8°, 692 str.

DUBALSKI T.: **Produkcja litopanu**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 91. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 32 str.

DUBALSKI T.: **Sole chronowe**. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 85. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 34 str.

Wyrób lakierów, pokosów i rozтворów wosku. Wskazówki bhp. Wyd. 2. Seria Ochr. Pracy Nr 9. Warszawa 1950, MPiOS; 8°, 12 str.

DUBALSKI T.: **Szkodliwość w przemyśle chemicznym**. Bez p. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 18—22.

WAŹORSKI K.: **Walka ze szkodliwosciami w przemyśle chemicznym**. Bez p. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 22—24.

NOWICKI J.: **Produkcja sztucznych wosków**. Bez p. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 38.

HAJDUKIEWICZ S.: **Bezpieczeństwo pracy w przemyśle nawozów sztucznych**. Prz. chem. Nr 3, 1949; s. 189—190.

PAJEWSKI K.: **Niebezpieczeństwo przy wytwarzaniu i stosowaniu barwin i lakierów**. Prz. chem. Nr 10, 1947; s. 375—381.

Przemysł ceramiczny. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 7. Warszawa (b.r.) MPiOS; 8°, 12 str.

CZEŻOWSKI A.: **Pył w przemyśle kamiennym i sposoby jego zwalczania**. Mat. budowl. Nr 8-9, 1953; s. 245—254, 3 rys., 3 tabl.

KOWALIK J.: **Zakłady materiałów budowlanych**. Warszawa 1953, PWT; 8°, 137 str. Bibl. Ochr. Pracy.

BRINKEN S.: **Przenoszenie ciężarów w kopalnictwie naftowym**. Ochr. Pracy Nr 1, 1953; s. 16—21, 4 rys., 2 poz. bibl.

GOSZTOWTT L.: **Ochrona pracy przy produkcji uszczelnień azbestowo-kauczukowych**. Warszawa 1952, PWT; 8°, 70 str. Bibl. Ochr. Pracy.

Prisposoblenia i ustrojstwa po technike biosopasnosti (al'bom czertieżej) w nieftianoj promyslennosti. Moskwa-Leningrad 1953; Gosoptiechizdat; 8°, 56 str.

CZERNIAK I. L.: **Tekhnika biosopasnosti i protiwopozarnaja tekhnika przy transportie niefti i gaza**. Moskwa 1952, Gosoptiechizdat; 8°, 210 str.

Przeróbka ropy naftowej i gazu ziemnego. Wskazówki bhp. T. I, II, III. Warszawa 1951 i 1952, PWT; 8°, 80 — 112 — 41 str.

c) **Przemysł energetyczny**

Sprzęt ochronny w elektroenergetyce. Przepsy bez p. Pracy Wyd. 2. Warszawa 1954, PWT; 8°, 58 str. Bibl. Ochr. Pracy.

Przepsy bez p. pracy w eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych elektrowni i stacji. Wyd. II. Warszawa 1954, PWT; 8°, 95 str. Bibl. Ochr. Pracy.

Instruktywne ukazanie po technike biosopasnosti pri proizwodstwie elektromontażnych robot. Moskwa 1953, Sostroizdat; 16°, 67 str.

KORDYASZ J.: **Bezpieczeństwo i higiena pracy**. Przewodnik teletechnicznej kolumny robotcej. Warszawa 1953, Wyd. Kom.; 8°, 104 str.

KORDYASZ J.: **Wskazówki bez p. pracy przy robotach teletechnicznych**. Warszawa 1952, PWT; 8°, 28 str. Bibl. Ochr. Pracy.

Montaż ciepłno-mechanicznych urządzeń elektrowni. Tymczasowe przepsy bhp. Warszawa 1952, PWT; 8°, 108 str.

Przepsy bezpieczeństwa pracy w eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych sieci miejskich i wiejskich. Warszawa 1953, PWT; 8°, 106 str. Bibl. Ochr. Pracy.

branżowym, natomiast przy wojewódzkich radach związków zawodowych powołani zostali starsi inspektorzy ochrony pracy CRZZ przy woj. radach zw. zaw., koordynujący działalność technicznych inspektorów pracy wszystkich branż na danym terenie, kontrolujący ich prace i niosący im pomoc. Starsi inspektorzy ochrony pracy mają siedziby w WRZZ, sami zaś podlegają bezpośrednio Głównemu Inspektoratowi op. w CRZZ.

Do zadań technicznego inspektora pracy, działającego już bezpośrednio na terenie zakładów pracy należy przede wszystkim:

- 1) sprawowanie nadzoru i kontroli nad stanem urządzeń technicznych i sanitarnych zakładu pracy oraz warunków i organizacji pracy pod względem zabezpieczenia życia i zdrowia pracowników,
- 2) sprawowanie nadzoru i kontroli nad szkoleniem pracowników w zakresie bezpiecznych metod pracy,
- 3) nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zdrowia i życia pracowników, a w szczególności o bezpieczeństwie i higienie pracy,
- 4) właściwy techniczny inspektor pracy opiniuje projekty budowy i przebudowy zakładów lub ich części pod względem bezpieczeństwa i higieny pracy,
- 5) jeżeli z powodu nieuwzględnienia wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy dopuszczenie do eksploatacji wybudowanych lub przebudowanych zakładów pracy albo ich części może spowodować bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia pracowników, techniczny inspektor pracy odmawia zgody na uruchomienie tych zakładów lub ich części i przedstawia sprawę do decyzji właściwemu ministrowi. Minister podejmuje decyzję po porozumieniu z zarządem głównym właściwego związku zawodowego.

Poza tym techniczny inspektor pracy w zakresie swej działalności instruuje spotecznych inspektorów pracy (patrz niżej), udziela im wszechstronnej pomocy i nadzoruje ich działalność.

Techniczny inspektor pracy ma prawo wydania kierownikowi zakładu pracy nakazów, dotyczących wstrzymania robót w razie bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia pracowników zatrudnionych przy tych robotach oraz kierowania do innych robót pracowników zatrudnionych wbrew obowiązującym przepisom przy pracach szkodliwych lub niebezpiecznych, jak również w przypadku zatrudnienia pracowników nie przeszkolonych przy robotach niebezpiecznych.

Inne uprawnienia technicznych inspektorów pracy określa Dekret z dn. 10.XI.54 r. (patrz Dziennik Ustaw Nr 52, poz. 260).

Od nakazu technicznego inspektora pracy przysługuje kierownikowi zakładu pracy odwołanie do zarządu głównego właściwego związku zawodowego w ciągu 14 dni od dnia doręczenia nakazu. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania nakazu. Techniczny inspektor pracy lub zarząd główny związku zawodowego mogą zarządzić wstrzymanie wykonania nakazu, jeżeli jest to możliwe bez narażenia życia i zdrowia pracowników na bezpośrednie niebezpieczeństwo.

Minister, któremu podlega zakład pracy, może w ciągu 21 dni od doręczenia nakazu kierownikowi zakładu zwrócić się do zarządu głównego związku zawodowego o uchylenie lub zmianę nakazu.

Spoleczna Inspekcja Pracy

Ustawą z dn. 4 lutego 1950 roku (patrz Dziennik Ustaw Nr 6, poz. 52) powołano Społeczną Inspekcję Pracy, celem wzmożenia kontroli nad przestrzeganiem przepisów prawa pracy oraz w celu podniesienia stanu bezpieczeństwa i higieny pracy i wzmożenia bezpośredniego w zakładach pracy walki z chorobami. Ustawa ta została następnie zmieniona częściowo Dekretem z dn. 10.XI.54 r. o przejęciu przez związki zawodowe zadań w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy oraz sprawowaniu inspekcji pracy (D. U. Nr 52, z dn. 18.XI.54 r.).

Organami społecznej inspekcji pracy są:

1. zakładowi społeczni inspektorzy pracy — dla całego zakładu pracy,
2. oddziałowi społeczni inspektorzy pracy — dla poszczególnych oddziałów,
3. grupowi społeczni inspektorzy pracy — dla poszczególnych grup związkowych.

W zakładach pracy, w których działają delegaci (przewidziani Dekretem z dn. 6.II.1945 r. — patrz Dziennik Ustaw Nr 8, poz. 36, 1945 r.) — funkcje zakładowych społecznych inspektorów pracy spełniają sami delegaci.

Na stanowisko społecznego inspektora pracy może być powołany pracownik który: jest członkiem związku zawodowego, nie zajmuje kierowniczego stanowiska w administracji zakładu pracy, nie pełni z ramienia administracji funkcji polegających na kontroli społecznej inspekcji pracy. Inspektorzy społeczni są wybierani na jeden rok.

Społecznych inspektorów pracy wybiera:

- w zakładach zatrudniających do 500 pracowników — ogólne zebranie załogi,
- w zakładach o zatrudnieniu powyżej 500 pracowników — konferencja mężów zaufania.

Społeczny inspektor pracy ma prawo i obowiązek wizytowania w czasie wykonywania swych funkcji wszelkich zabudowań i miejsc pracy objętych zakresem jego działania. Administracja zakładu pracy i zatrudnieni pracownicy mają obowiązek udzielania społecznemu inspektorowi pracy wyjaśnień i danych, w sprawach wchodzących w zakres jego działania.

Administracja zakładu pracy powinna złożyć księgę uwag (zakładową i oddziałową), w której społeczni inspektorzy pracy wpisują swoje spostrzeżenia. Jak widać z powyższej zawężonej relacji, praca społecznych inspektorów pracy ma swoje znaczenie, są to bowiem ludzie znający doskonale swój zakład pracy, jego braki i stan bhp, a ponadto są to ludzie stale będący w zakładzie — ich więc wnioski i spostrzeżenia wzbogacają pogląd inspektorów technicznych na stan zakładu i z tego względu społeczni inspektorzy pracy są przedłużeniem związkowej działalności technicznej inspekcji pracy.

Urząd Dozoru Technicznego

Urząd Dozoru Technicznego podlega obecnie Ministrowi Energetyki, a utworzony został Dekretem z dnia 26 października 1950 r. (patrz Dziennik Ustaw Nr 49 z 1950 r. i Monitor Polski Nr A-1 z 13.X.54 r.).

Prawa po techniki bezpieczeństwa pri raboie na doroznykh mashinakh. Moskwa 1952; Doriżdat; 80, 172 str.

GILEWICZ A.: Roboty budowlane. Cz. II. Warszawa 1952, PWT; 80, 112 str. Bibl. Ochr. Pracy.

ZIEBORAK J.: Materiały budowlane a ochrona pracy. Bez p. Hig. Pracy Nr 3, 1952; s. 66—73.

Pamięta po techniki bezpieczeństwa dla elektromonterow zanajtych eksploatacji i montażom elektrowniastanowok na stroitelswie. 2-je izd. Moskwa 1951, GIL pro Stroi i Arch.; 160, 66 str.

Kopanie rowów. Prace przy przewodach gazowych. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 10. Wyd. 3. Warszawa 1951, MPiOS; 80, 15 str.

GAWOR W.: Technika ochrony pracy w budownictwie. Bez p. Hig. Pracy Nr 9, 1951; s. 277—281.

Wodociągi i kanalizacja. Wskazówki bhp. Wyd. 2. Seria Ochr. Pracy Nr 25. Warszawa, 1951, MPiOS; 80, 18 str.

GILEWICZ A.: Roboty budowlane. Wskazówki bhp. Cz. I. Seria Ochr. Pracy Nr 90. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 80, 96 str.

Pamięta po techniki bezpieczeństwa dla monterow metalicznych konstrukcji. Moskwa 1951, Gosstrojizd. i Arch.; 160, 32 str.

WYSZYŃSKI M.: Gazociągi wysokoprężne. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 62. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 80, 52 str.

KOZŁOWSKI R.: Zabezpieczenie windy budowlanej. Bez p. Hig. Pracy Nr 6-10, 1951, s. 46—47, 2 rys. (usprawianiele).

Ręczne operacje drzewem budowlane. Praktyczne wskazówki bhp ujęte w punktach. Bez p. Hig. Pracy, Nr 5, 1950, s. 21, 1 rys.

GORECKI E.: Zagadnienie bhp w zakładach wodociągowo-kanalizacyjnych. Gaz. Woda Nr 3 i Nr 4, 1950; s. 103 i s. 149.

HAUSMAN S.: BHP w budownictwie wodno-melioracyjnym. Gosp. wodn. a. Nr 4-5, 1950; s. 158.

ZOKOTNICKI D. N.: Technika bezpieczeństwa w stroitelswie. Moskwa i Lenin-grad 1949, Gos. Izd. Stroi i Lil.; 80, 216 str.

SARARA J.: Uwagi o bezpieczeństwie pracy przy montażu mostów stalowych. Drogown. Nr 10, 1949; s. 270—274.

b) Przemysł chemiczny, ceramiczny, naftowy

MOSUR M.: Higiena pracy przy przyrządzaniu i stosowaniu świecących farb promieniobóroznych. Ochr. Pracy Nr 4, 1954; s. 119—120.

GLAZER T.: Zakłady koksownicze. Wskazówki bhp. Warszawa 1954, PWT; 80, 115 str. Bibl. Ochr. Pracy.

AHRENDSEN I., CIESLINSKI W.: Urządzenia transportu wewnątrzzakładowego w cementownictwie. Cement-Wapno Nr 1, 1953; s. 11—18.

HUMMEL H.: Ochrona pracy przy produkcji kafi i fajansu. Warszawa 1953, PWT; 80, 76 str.

FAUSTYN R.: Urządzenia transportu wewnętrznego w hutach szkła. Szkło i Ceram. Nr 3, 1952, s. 59—61, 11 rys.

CZEKAŁIN M. A.; JEREMIN F. F.: Prolizwodstwo azokrasitielei. Izd. 2-e. Moskwa-Leningrad 1952, GCHT; 80, 448 str., 1 tabl.

GINZBURG F.: Wskazówki dla obsługujących aparaturę syntety amoniaku. Tłum. z ros. Warszawa, 1951, PWT; 80, 105 str., 1 tabl.

DUBALSKI T.: Bezpieczeństwo i higiena pracy; wypadki przy pracy. Chemicz. Kowalik J.: Porcelana, fajans stółowy i techniczny. Wzroby kamionkowe. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 92. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 80, 68 str.

MAZURKIEWICZ A.: Bezpieczna manipulacja płynami (w przykladach). Warszawa, 1951, Wyd. Zw. CRZZ; 80, 34 str.

Fabryki sztucznych włókien wiskozowych i fabryki dwusłarszku węgla. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 34. Warszawa, (b.r.) MPiOS; 80, 60 str.

- Wzory ochron osobistych zatwierdzonych przez CIOP.** Ochr. Pracy Nr 10, 1954; s. 358—359, 6 fotogr.
- ZIEBORAKOWA M.: Ochrony osobiste.** Warszawa 1954, PWT; 16°, 64 str. Bibl. Wykl. BHP.
- Album ochron osobistych.** Praca zbiorowa pod redakcją M. Zieborakowej. Warszawa 1953, PWT; 8°, 12 str., 290 kart.
- CHOMIAKOW A.: Praca ratownika w tlenowym aparacie izolującym.** Ochr. Pracy Nr 7, 1953; s. 228—240, 2 tabl., 2 poz. bibl.
- ZIEBORAKOWA M.: Zasady ochrony drog oddechowych.** Wiadomości ogólne. Warszawa, 1953, PWT; 8°, 33 str. Bibl. Ochrony Pracy.
- PULAWSKI Z.: Urazy oczu w przemyśle.** Analiza wypadków i sposoby zapobiegania. Warszawa 1952, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 266 str.
- PULAWSKI Z.: Zagadnienie klimatyzacji ochron wzroku.** Bezp. Hig. Pracy Nr 2, 1952; s. 38—44, 8 rys., 1 wykr., 9 poz. bibl.
- AKOLIŃSKI S.: Odziew ochronna i robocza.** Zasady planowania, zaopatrzenia, gospodarki (skrypt). Łódź 1952; Pom. Szk. Prac. Socj., 4°, 131 str.
- ROSTKOWSKI L., PULAWSKI Z.: Ochrona oczu przy pracy.** Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 42, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 23 str.
- ZIEBORAKOWA M., WYRZYKOWSKI R.: Ochronniki akustyczne.** Prace CIOP Nr 2, 1951; s. 21—26, 3 wykr., 10 rys., 4 poz. bibl.
- KROMOŁOWSKA M., ZIEBORAKOWA M.: Pasy ochronne dla traktorzystów.** Bezp. Hig. Pracy Nr 3, 1951; s. 81—86, 3 rys., 3 wykr.
- HUMMEL H., ZIEBORAKOWA M.: Odziew przemysłowa.** Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 65, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 58 str.
- ROSLAWCEW A. W.: Zaszczepa głaz na proizwodstwie.** Moskwa 1950, Maszgil; 8°, 21 str.
- BUJOK A.: Zawór wydechowy maski gazowej.** Bezp. Hig. Pracy Nr 9—10, 1950; s. 27, 2 rys.
- TOROPOW S. A.: Zaszczepa organow dychania przy pieskostrujnych rabotach.** Moskwa 1950, Maszgil; 8°, 9 str.
- SW. S.: Ochrona oczu w przemyśle.** BHP Przyj. Pracy Nr 9, 1950; s. 10—17, 20 rys.
- Wskazówki użycia górniczego aparatu tlenowego „Lech-Gnom“ (W-wa), (b.r.), (b. wyd.); 16°, 22 str.**
- B. PODZIAŁ WG RODZAJU ZATRUDNIENIA**
- I. Przemysł:**
- a) Budownictwo (roboty budowlane i drogowe)
- ZÓŁKIEWSKI H.: Maszyny budowlane. Użytkowanie.** Technika bezp. pracy. Warszawa 1954, PWT; 8°, 232 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- GORBATOW W. I.: Roboty budowlane.** Bezpieczeństwo pracy i ochrona przeciwpożarowa. Warszawa 1954, Bud i Arch.; 8°, 260 str.
- GILEWICZ A.: Walka z wypadkami przy wykonywaniu robót drogowych.** Drogownictwo Nr 2, 1953; s. 37—41, 7 tabl.
- GILEWICZ A.: Roboty budowlane.** Wyd. 2 popr. i uzupełn. Warszawa 1954, PWT; 8°, 130 str.
- Ochrona pracy w budownictwie.** Praca zbiorowa. Warszawa 1954, PWSZ; 8°, 196 str.
- GILEWICZ A.: Technika ochrony pracy przy robotach drogowych.** Warszawa 1953, PWT; 8°, 80 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- Tymczasowe przepisy bezpieczeństwa przy prowadzeniu robót szybowych i tunelowych metra warszawskiego.** Warszawa 1953, PWT; 16°, 24 str.
- SZAWERNOWSKI P.: Bezp. i hig. pracy przy robotach pogłębiarskich.** Warszawa 1953, PWT; 8°, 124 str.
- BLAETH T., DEBOWSKI Z.: Dozór i konserwacja maszyn budowlanych.** Warszawa 1953, PWT; 8°, 132 str.
- GILEWICZ A.: Montaż budowlany.** Ochr. Pracy Nr 11, 1953; s. 414—421, 9 rys., 5 poz. bibl.

Do zakresu działania Urzędu należy:

1. dozór techniczny nad kotłami parowymi i zbiornikami pod ciśnieniem oraz dźwigami wszystkich typów (suwnice, żurawie, wyciągi), wózkami elektrycznymi, obsługiwanyymi z kabin, wyciągami i innymi urządzeniami tego typu,
2. nadzór nad wykonywaniem przepisów dotyczących tych urządzeń,
3. wydawanie przepisów o budowie, dozorze i eksploatacji tych urządzeń,
4. wydawanie decyzji w sprawie zakazu użytkowania urządzeń nie odpowiadających warunkom technicznemu bezpieczeństwa,
5. instruowanie kadr dozoru technicznego.

Siedzibą Urzędu Dozoru Technicznego jest Warszawa — Mysia 2, Ministerstwo Energetyki.

Urząd składa się z:

- Inspektoratu kotłów
- Inspektoratu zbiorników i wytwornic acetylenowych
- Inspektoratu dźwigowego
- Inspektoratu materiałowo-spawalniczego
- Inspektoratu laboratoryjno-pomiarowego.

Organami terenowymi Urzędu są Biura Dozoru Technicznego (terenowe), których w kraju jest 3:

1. Poznańskie Biuro Dozoru Technicznego — Poznań, Chudoby 5
 2. Śląskie Biuro Dozoru Technicznego — Staliność, Opolska 11
 3. Warszawskie Biuro Dozoru Technicznego — Warszawa, Puławska 102
- Biur Dozoru Technicznego podlegają inspektoraty terenowe jak i branżowe oraz ekspozytury, których łączna liczba jest 43.

Państwowa Inspekcja Sanitarna

Inspekcja w zakresie higieny pracy podlega Ministrowi Zdrowia, tzw. Państwowa Inspekcja Sanitarna, została powołana Dekretem Rady Państwa z dn. 14 sierpnia 1954 r. (patrz Dziennik Ustaw Nr 37 z 1954, poz. 160).

Inspekcja ta obejmuje problemy higieniczne i sanitarne oraz choroby zawodowe w nadzorze zapobiegawczym i bieżącym.

Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór ogólny nad stanem sanitarnym w całym Państwie. W interesującej nas dziedzinie higieny pracy zadania jej przedstawiają się następująco:

1. wykonywanie zapobiegawczego oraz bieżącego nadzoru sanitarnego,
2. zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych oraz zwalczanie ich,
3. popularyzowanie zasad higieny,
4. opracowywanie projektów norm higieniczno-sanitarnych dotyczących ochrony powietrza, gleby i wody przed zanieczyszczeniem szkodliwym dla zdrowia ludzkiego (m. in. zanieczyszczenia przemysłowe),
5. opiniowanie pod względem hig.-sanitarnym planów zagospodarowania przestrzennego projektów budowy, odbudowy i przebudowy zakładów pracy,
6. kontrola przestrzegania przepisów hig.-sanitarnych przy realizacji budów,
7. opiniowanie, czy uruchamiany zakład pracy odpowiada wymaganiom hig.-sanitarnym.

Spoleczna Inspekcja Pracy

Ustawą z dn. 4 lutego 1960 roku (patrz Dziennik Ustaw Nr 6, poz. 52) powołano Społeczną Inspekcję Pracy, celem wzmożenia kontroli nad przestrzeganiem przepisów prawa pracy oraz w celu podniesienia stanu bezpieczeństwa i higieny pracy i wzmocnienia bezpośrednio w zakładach pracy walki z chorobami. Ustawa ta została następnie zmieniona częściowo Dekretem z dn. 10.XI.54 r. o przejęciu przez związki zawodowe zadań w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy oraz sprawowaniu inspekcji pracy (D. U. Nr 52, z dn. 18.XI.54 r.).

Organami społecznej inspekcji pracy są:

1. zakładowi społeczni inspektorzy pracy — dla całego zakładu pracy,
2. oddziałowi społeczni inspektorzy pracy — dla poszczególnych oddziałów,
3. grupowi społeczni inspektorzy pracy — dla poszczególnych grup związkowych.

W zakładach pracy, w których działają delegaci (przewidziani Dekretem z dn. 6.II.1945 r. — patrz Dziennik Ustaw Nr 8, poz. 36, 1945 r.) — funkcje zakładowych społecznych inspektorów pracy spełniają sami delegaci.

Na stanowisko społecznego inspektora pracy może być powołany pracownik który: jest członkiem związku zawodowego, nie zajmuje kierowniczego stanowiska w administracji zakładu pracy, nie pełni z ramienia administracji funkcji podlegających kontroli społecznej inspekcji pracy. Inspektorzy społeczni są wybierani na jeden rok.

Spółecznych inspektorów pracy wybierają:

- w zakładach zatrudniających do 500 pracowników — ogólne zebranie załogi,
- w zakładach o zatrudnieniu powyżej 500 pracowników — konferencja mężów zaufania.

Społeczny inspektor pracy ma prawo i obowiązki wizytowania w czasie wykonywania swych funkcji wszelkich zabudowań i miejsc pracy objętych zakresem jego działania. Administracja zakładu pracy i zatrudnieni pracownicy mają obowiązek udzielania społecznemu inspektorowi pracy wyjaśnień i danych, w sprawach wchodzących w zakres jego działania.

Administracja zakładu pracy powinna złożyć księgę uwag (zakładową i oddziałową), w którą społeczni inspektorzy pracy wpisują swoje spostrzeżenia. Jak widnieć z powyższej zawieszki relacji, praca społecznych inspektorów pracy ma swoje znaczenie, są to bowiem ludzie znający doskonale swój zakład pracy, jego braki i stan bhp, a ponadto są to ludzie stale będący w kontakcie — ich więc wnioski i spostrzeżenia wzbogacają poglądy inspektorów technicznych na stan zakładu i z tego względu społeczni inspektorzy pracy są przedłużeniem związkowej działalności technicznej inspekcji pracy.

Urząd Dozoru Technicznego

Urząd Dozoru Technicznego podlega obecnie Ministrowi Energetyki, a utworzony został Dekretem z dnia 26 października 1950 r. (patrz Dziennik Ustaw Nr 49 z 1950 r. i Monitor Polski Nr A-1 z 13.X.54 r.).

Prawila po techniczne biezopasnosci pri rabocie na doroznykh mashinakh. Moskwa 1952; Dorizdat; 8°, 172 str.

GILEWICZ A.: Roboty budowlane. Cz. II. Warszawa 1952, PWT; 8°, 112 str. Bibl. Ochr. Pracy.

ZIEBORAK J.: Materiały budowlane a ochrona pracy. Bez p. Hig. Pracy Nr 3, 1952; s. 66—73.

Pamiętka po techniczne biezopasnosci dla elektromontierow zanajazykh ekspluatacji i montazom elektronstanowok na stroitelstwie. 2-je izd. Moskwa 1951, Gil, pro Stroit i Arch.; 16°, 66 str.

Kopanie rowów. Prace przy przewodach gazowych. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 10, Wyd. 3, Warszawa 1951, MPiOS; 8°, 15 str.

GAWOR W.: Technika ochrony pracy w budownictwie. Bez p. Hig. Pracy Nr 9, 1951; s. 277—281.

Wodociągi i kanalizacja. Wskazówki bhp. Wyd. 2. Seria Ochr. Pracy Nr 25, Warszawa, 1951, MPiOS; 8°, 18 str.

GILEWICZ A.: Roboty budowlane. Wskazówki bhp. Cz. I. Seria Ochr. Pracy Nr 90, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 96 str.

Pamiętka po techniczne biezopasnosci dla montaznikow metalliczeskich konstrukci. Moskwa 1951, Gosstrojizd i Arch.; 16°, 32 str.

WYSZYNSKI M.: Gazociągi wysokopięne. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 62, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 52 str.

KOZŁOWSKI R.: Zabezpieczenie windy budowlanej. Bez p. Hig. Pracy Nr 9-10, 1951, s. 46—47, 2 rys. (usprawnienie).

Ręczne operacje drzewem budowlanym. Praktyczne wskazówki bhp ujęte w punktach. Bez p. Hig. Pracy, Nr 5, 1950, s. 21, 1 rys.

GORECKI E.: Zagadnienie bhp w zakładach wodociągowo-kanalizacyjnych. Gaz, Woda Nr 3 i Nr 4, 1950; s. 103 i s. 149.

HAUSMAN S.: BHP w budownictwie wodno-melioracyjnym. Gos p. w o d n a, Nr 4-5, 1950; s. 158.

ZOŁOTNICKI J. D. N.: Technika biezopasnosci w stroitelstwie. Moskwa i Leningrad 1949, Gos. Izd. Stroit. Lit.; 8°, 216 str.

SARABA J.: Uwagi o biezpieczestwie pracy przy montazu mostow stalowych. Drogown. Nr 10, 1949; s. 270—274.

b) Przemysł chemiczny, ceramiczny, naftowy

MOSUR M.: Higiena pracy przy przyrządzaniu i stosowaniu świecących farb promieniotwórczych. Ochr. Pracy Nr 4, 1954; s. 119—120.

GLAZER T.: Zakłady koksownicze. Wskazówki bhp. Warszawa 1954, PWT; 8°, 115 str. Bibl. Ochr. Pracy.

AHRENDIS I., CIEŚLIŃSKI W.: Urządzenia transportu wewnątrzzakładowego w cementowni. Cement-Wapno Nr 1, 1953; s. 11—18.

HUMMEL H.: Ochrona pracy przy produkcji kaffi i fajansu. Warszawa 1953, PWT; 8°, 76 str.

FAUSTYN R.: Urządzenia transportu wewnętrznego w hutach szkła. Szkło i Ceram. Nr 3, 1952, s. 59—61, 11 rys.

CZEKAŁIN M. A., JEREMIN F. F.: Produkcja azokrasielej. Izd. 2-e. Moskwa-Leningrad 1952, GCHH; 8°, 448 str., 1 tabl.

GINZBURG P.: Wskazówki dla obsługujących aparaty syntety amoniaku. Tłum. z ros. Warszawa, 1951, PWT; 8°, 105 str., 1 tabl.

DUBAJSKI T.: Bezpieczeństwo i higiena pracy; wypadki przy pracy. Chemicz. Nr 5, 1951; s. 150.

KOWALIK J.: Porcelana, fajansy, stółki i techniczny. Wyroby kamionkowe, wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 92, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 68 str.

MAZURKIEWICZ A.: Bezpieczna manipulacja plynami (w przykladach). Warszawa, 1951, Wyd. Zw. CRZZ; 8°, 34 str.

Fabryki szluzowych włókien wiskozowych i fabryki dwusiarczku węgla. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 34, Warszawa, (b.r.) MPiOS; 8°, 60 str.

- Wzory ochron osobistych zatwierdzonych przez CIOP.** Ochr. Pracy Nr 10, 1954; s. 358—359, 6 fotogr.
- ZIEBORAKOWA M.: Ochrony osobiste.** Warszawa 1954, PWT; 16°, 64 str. Bibl. Wykt. BHP.
- Album ochron osobistych.** Praca zbiorowa pod redakcja M. Zieborakowej. Warszawa 1953, PWT; 8°, 12 str., 290 kart.
- CHOMIAKOW A.: Praca ratownika w tlenowym aparacie izolujacym.** Ochr. Pracy Nr 7, 1953; s. 238—240, 2 tabl., 2 poz. bibl.
- ZIEBORAKOWA M.: Zasady ochrony drog oddechowych.** Wiadomosci ogolne. Warszawa 1953, PWT; 8°, 33 str. Bibl. Ochrony Pracy.
- PULAWSKI Z.: Urazy oczu w przemysle.** Analiza wypadkow i sposoby zapobiegania. Warszawa 1952, Zakl. Wyd. MPiOS; 8°, 266 str.
- PULAWSKI Z.: Zagadnienie klimatyzacji ochron wzroku.** Bezp. Hig. Pracy Nr 2, 1952; s. 38—44, 8 rys., 1 wykr., 9 poz. bibl.
- AKOLINSKI S.: Odziez ochronna i robocza.** Zasady planowania, zaopatrzenia, gospodarki (skrypt). Lodz 1952; Pom. Szk. Prac. Socj., 4°, 131 str.
- ROSTKOWSKI L., PULAWSKI Z.: Ochrona oczu przy pracy.** Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 42, Warszawa 1951, Zakl. Wyd. MPiOS; 8°, 23 str.
- ZIEBORAKOWA M., WYRZYKOWSKI R.: Ochronniki akustyczne.** Prace CIOP Nr 2, 1951; s. 21—26, 3 wykr., 10 rys., 4 poz. bibl.
- KROMOLOWSKA M., ZIEBORAKOWA M.: Pasy ochronne dla traktorzystow.** Bezp. Hig. Pracy Nr 3, 1951; s. 81—86, 3 rys., 3 wykr.
- HUMMEL H., ZIEBORAKOWA M.: Odziez przemyslowa.** Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 65, Warszawa 1951, Zakl. Wyd. MPiOS; 8°, 58 str.
- ROSLAWCEW A. W.: Zaseczita glaz na proizwodstwie.** Moskwa 1950, Maszgiz; 8°, 21 str.
- BUJOK A.: Zawór wydechowy maski gazowej.** Bezp. Hig. Pracy Nr 9—10, 1950; s. 27, 2 rys.
- TOROPOW S. A.: Zaseczila organow dychania pri pieskostrujnych rabotach.** Moskwa 1950, Maszgiz; 8°, 9 str.
- SW. S.: Ochrona oczu w przemysle.** BHP Przyj. Pracy Nr 9, 1950; s. 10—17, 20 rys.
- Wskazowki uzycia gorniczego aparatu tlenowego „Lech-Gnom“ (W-wa), (b.r.), (b. wyd.); 16°, 22 str.**
- B. PODZIAŁ WG RODZAJU ZATRUDNIENIA**
- I. Przemysły:**
- a) Budownictwo (roboty budowlane i drogowe)
- ZÓLKIEWSKI H.: Maszyny budowlane. Uzytkowanie.** Technika bezp. pracy. Warszawa 1954, PWT; 8°, 232 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- GORBATOW W. I.: Roboty budowlane.** Bezpieczestwo pracy i ochrona przeciwpozarowa. Warszawa 1954, Bud. i Arch.; 8°, 260 str.
- GILEWICZ A.: Walka z wypadkami przy wykonywaniu robót drogowych.** Drogownictwo Nr 2, 1953; s. 37—41, 7 tabl.
- GILEWICZ A.: Roboty budowlane.** Wyd. 2 popr. i uzupełn. Warszawa 1954, PWT; 8°, 130 str.
- Ochrona pracy w budownictwie.** Praca zbiorowa. Warszawa 1954, PWSZ; 8°, 166 str.
- GILEWICZ A.: Technika ochrony pracy przy robotach drogowych.** Warszawa 1953, PWT; 8°, 80 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- Tymczasowe przepisy bezpieczenstwa przy prowadzeniu robót szybowych i tlenowych metra warszawskiego.** Warszawa 1953, PWT; 16°, 24 str.
- SZAWERNOWSKI P.: Bezp. i hig. pracy przy robotach pogłębiarskich.** Warszawa 1953, PWT; 8°, 124 str.
- BLAUTH T., DEBOWSKI Z.: Dozór i konserwacja maszyn budowlanych.** Warszawa 1953, PWT; 8°, 132 str.
- GILEWICZ A.: Montaż budowlany.** Ochr. Pracy Nr 11, 1953; s. 414—421, 9 rys., 5 poz. bibl.

- Do zakresu dzialania Urzedu nalezy:
1. dozór techniczny nad kotłami parowymi i zbiornikami pod ciśnieniem oraz dźwigami wszystkich typów (suwnice, żurawie, wyciągi), wózkami elektrycznymi, obsługiwanyymi z kabin, wyciągami i innymi urządzeniami tego typu,
 2. nadzór nad wykonywaniem przepisów dotyczących tych urządzeń,
 3. wydawanie przepisów o budowie, dozorze i eksploatacji tych urządzeń,
 4. wydawanie decyzji w sprawie zakazu użytkowania urządzeń nie odpowiadających warunkom technicznym bezpieczeństwa,
 5. instruowanie kadr dozoru technicznego.
- Siedzibą Urzędu Dozoru Technicznego jest Warszawa — Myśla 2, Ministerstwo Energetyki.
- Urząd składa się z:
- Inspektoratu kotłów
 - Inspektoratu zbiorników i wytwornic acetylenowych
 - Inspektoratu dźwigowego
 - Inspektoratu materiałowo-spawalniczego
 - Inspektoratu laboratoryjno-pomiarowego.
- Organami terenowymi Urzędu są Biura Dozoru Technicznego (terenowe), których w kraju jest 3:
1. Poznańskie Biuro Dozoru Technicznego — Poznań, Chudoby 5
 2. Śląskie Biuro Dozoru Technicznego — Staliność, Opolska 11
 3. Warszawskie Biuro Dozoru Technicznego — Warszawa, Puławska 102.
- Biurum Dozoru Technicznego podlegają inspektoraty terenowe jak i branżowe oraz ekspozytury, których łączna liczba jest 43.
- Państwowa Inspekcja Sanitarna**
- Inspekcja w zakresie higieny pracy podlega Ministrowi Zdrowia, tzw. Państwowa Inspekcja Sanitarna, została powołana Dekretem Rady Państwa z dn. 14 sierpnia 1954 r. (patrz Dziennik Ustaw Nr 37 z 1954, poz. 160).
- Inspekcja ta obejmuje problemy higieniczne i sanitarne oraz choroby zawodowe w nadzorze zapobiegawczym i bieżącym.
- Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór ogólny nad stanem sanitarnym w całym Państwie. W interesującej nas dziedzinie higieny pracy zadania jej przedstawiają się następująco:
1. wykonywanie zapobiegawczego oraz bieżącego nadzoru sanitarnego,
 2. zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych oraz zwalczanie ich,
 3. popularyzowanie zasad higieny,
 4. opracowywanie projektów norm higieniczno-sanitarnych dotyczących ochrony powietrza, gleby i wody przed zanieczyszczeniem szkodliwym dla zdrowia ludzkiego (m. in. zanieczyszczenia przemysłowe),
 5. opiniowanie pod względem hig.-sanitarnym planów zagospodarowania przestrzennego projektów budowy, odbudowy i przebudowy zakładów pracy,
 6. kontrola przestrzegania przepisów hig.-sanitarnych przy realizacji budów,
 7. opiniowanie, czy uruchamiany zakład pracy odpowiada wymaganiom hig.-sanitarnym.

Na czele Państwowej Inspekcji Sanitarnej stoi główny inspektor sanitarny, mający Radę Sanitarno-Epidemiologiczną jako organ doradczy.

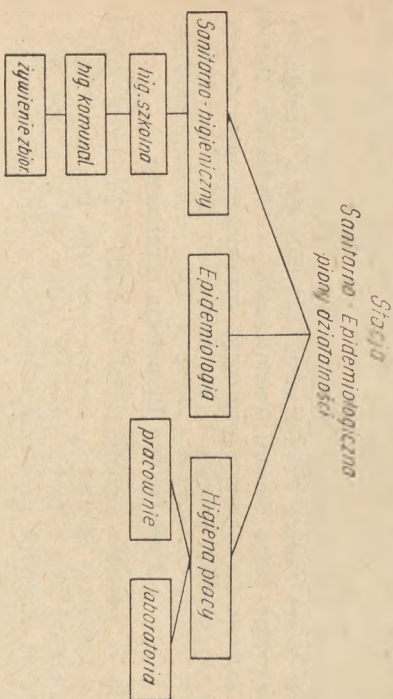
Organami terenowymi Państw. Insp. Sanit. są państwowi inspektorzy sanitarni w skali:

- wojewódzkie (z wyodrębnieniem miast Warszawy i Łodzi)
- powiatowe
- miejskie (dla miast stanowiących powiaty)
- dzielnicowe (dla dzielnic miast, w których utworzono dzielnicowe rady narodowe)
- w portach.

Inspektorami są wyłącznie lekarze.

Aparatem pracy państwowych inspektoratów sanitarnych są wojewódzkie, powiatowe, miejskie i portowe stacje sanitarno-epidemiologiczne, będące społecznymi zakładami służby zdrowia. Na czele każdej stacji stoi dyrektor — lekarz — państwowy inspektor sanitarny, właściwy dla danego obszaru działania. W szczególnych przypadkach mogą być powołane resortowe i zakładowe inspekcje sanitarne.

Praca stacji epidemiologiczno-sanitarnych idzie w trzech kierunkach podanych w poniższym schemacie:

W pionie zagadnień higieny pracy Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje również nadzór bieżący, a więc: stałą kontrolę fabryk, badanie stopnia zanieczyszczenia powietrza pyłami, gazami i szkodliwymi parami.

Przy każdej stacji epidemiologiczno-sanitarnej istnieją laboratoria badawcze i pracownice, które przeprowadzają badania prób pobieranych przez państw. inspektorów sanitarnych (np. na zawartość w powietrzu zakładów dyktów lub szkodliwych zanieczyszczeń), a mających wpływ na zdrowie człowieka. Laboratoria badawcze i pracownice stanowią naukową podstawę orzeczeń Państwowej Inspekcji Sanitarnej i są bardzo ważną komórką Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej.

W każdym województwie istnieje — jako jednostki wydzielone — poradnicze higieny pracy podległe służbie zdrowia oraz ośrodki leczniczo-badawcze chorób zawodowych. Instytucje te pomagają państwowym inspektorom sanitarnym w wykrywaniu chorób zawodowych.

Paniatka po technice bezpieczeństwa dla gruzczików gruzowych awtomobilej.

Moskwa 1951, Gosstrojizdat; 16°, 27 str.

Paniatka po technice bezpieczeństwa dla szoferów gruzowych awtomobilej.

Izd. 2. Moskwa 1951, GIL po Strojizd. i Arch.; 16°, 28 str.

MIKLASZEWSKI S., CEMBRZYŃSKI C.: Zasady bezpieczeństwa pracy transportu przemysłowego. Seria Ochr. Pracy Nr 73. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 12 str.

Konserwacja i kontrola lin stalowych. BHP Przyj. Pracy Nr 8, 1951; s. 13—18, 7 rys.

Kolejki przemysłowe. Wskazówki bhp. Wyd. 3. Seria Ochr. Pracy Nr 16. Warszawa 1951, MPiOS; 8°, 24 str.

Zabezpieczenie transportu blach w wyłaczaniach. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950; s. 18—20, 7 rys., 1 tabl.

PULAWSKI Z.: Transport ciał stałych w przemyśle chemicznym. Bezp. Hig. Pracy Nr 7—8, 1950; s. 9—13, 1 fot., 5 rys., 3 poz. bibl.

Ładowanie i wyładowanie ciężarówek przy rampach. Praktyczne wskazówki bhp ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950; s. 21, 1 rys.

Transport ręczny. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950; s. 13.

SZEWCHYK R.: Ochrona dla zabezpieczenia pęt z lin stalowych przy podnoszeniu elementów konstrukcji stalowej mostu. Drogownictwo Nr 3, 1950; s. 94.

Transport bezłorowymi środkami przewozowymi. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy 33. Warszawa (1950), MPiOS; 8°, 36 str.

KANDIAK J.: Transport i składowanie. Skrypt do wykładów na kursach bhp dla inżynierów i techników. Warszawa, 1950, MPiOS; 4°, 48 str.

MAZURKIEWICZ A.: Manipulacja płynami. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950; s. 1—9, 22 rys.

MAZURKIEWICZ A.: Bezpieczna manipulacja płynami (w przykładach). Warszawa 1951, Wyd. Zw. CRZZ; 8°, 34 str.

Obsługa dźwigni w ZSKR. Bezp. Hig. Pracy Nr 9—10, 1950; s. 56—59, 2 tabl.

Podnoszenie przy pomocy lewarów. Praktyczne wskazówki bezpiecznej obsługi ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950; s. 21, 1 rys.

Z. Z.: Transport wewnętrzny. Transport w składach materiałów technicznych. Przegl. Org. Nr 11, 1948; s. 327—329.

Transport. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1948; numer całkowicie poświęcony zagadnieniu.

FRIDLAND G. A.: Technika bezpieczeństwa i promyslenia sanitaria na awiotransporcie. Moskwa—Leningrad 1947, Izd. Min. Kom. Choz. RSFSR, 8°, 44 str.

Garaże i samochodowe warsztaty naprawcze. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 12. Warszawa (D. r.) MPiOS; 8°, 16 str.

8. Ochrony osobiste (sprzęt, odzież)

PIOTROWSKI Z.: Szybkie metody badania sprzętu ochrony wzroku. Ochr. Pracy Nr 4, 1954; s. 131—133.

WASILIEW T.: Uwagi o organizacji gospodarki odzieży specjalną w przemyśle ciekłym. Ochr. Pracy Nr 7, 1954; s. 227—230.

MAZURKIEWICZ A.: Konserwacja pasów, szelek i lin bezpieczeństwa. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 309—311.

P. Z.: Badania tkanin na odzież roboczą i ochronną. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 331—332.

RUMIEWICZ Z.: Ochrona przed wysoką temperaturą przy pracy w suszarniach drewna. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 312—314.

PULAWSKI Z.: Normalizacja szkieł ochronnych. Ochr. Pracy Nr 10, 1954; s. 348—351.

MIERZELJEWSKI S.: Zagadnienie zaopatrzenia w sprzęt ochrony osobistej i odzież ochronną. Ochr. Pracy Nr 10, 1954; s. 358.

7. Transport wewnątrzzakładowy (ręczny, mechaniczny, poziomy, pionowy) i składowanie. Sygnalizacja.

- CZEREYSKI K.: Bezpieczeństwo pracy przy wywozie drewna. Ochr. Pracy Nr 3, 1954; s. 81—85, 8 rys., 1 tabl., 9 poz. bibl.
- PIESLAK W.: Wywrotnice wagonowe i przenośniki taśmowe. Ochr. Pracy Nr 4, 1954; s. 120—123.
- LERCYŃSKI S.: Dźwigacz do przenoszenia zaimpregnowanych słupów. Ochr. Pracy Nr 4, 1954; s. 139—140, 5 rys.
- PLĄTEK J.: Bezpieczeństwo przewożenia ludzi w rolnictwie. Ochr. Pracy Nr 6, 1954; s. 185—191, 11 rys.
- GRODECKI S.: Zagadnienie ochrony pracy w przeladunku portowym. Ochr. Pracy Nr 6, 1954; s. 200—204, 1 wykr., 1 tabl.
- PUZYNA CZ.: Wpływ hamowania ciągników na bezpieczeństwo pracy. Ochr. Pracy Nr 8, 1954; s. 261—265, 6 rys., 3 tabl.
- LACHMAJER R.: Zabezpieczenia przeciwburzowe na żurawicach. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 315—316, 7 rys.
- ZBICHORSKI Z.: Transport wewnątrzzakładowy w przemyśle maszynowym. Ochr. Pracy Nr 10, 1954; s. 342—348, 4 rys., 1 tabl.
- ZBICHORSKI Z.: Wybór właściwego środka transportowego. Ochr. Pracy Nr 12, 1954; s. 417—426, 5 rys., 7 tabl., 11 poz. bibl.
- PIETRUSIAK E.: Wytyczne kontroli, zamawiania i konserwacji łańcuchów w zakładach przemysłowych. Ochr. Pracy Nr 12, 1954; s. 439—441, 3 tabl.
- GODECKI M.: Ogólne podstawy bhp w transporcie wewnątrzzakładowym. Warszawa 1954, PWT; 16°, 56 str. Bibl. Wykł. BHP.
- JEWITUCHOW K. S.: Technika bezpieczeństwa transportu wewnątrzzakładowego. Tłum. z ros. Warszawa 1954, PWT; 8°, 183 str.
- HELBRECHT J.: Przeladunek statków handlowych. Warszawa 1954, PWT; 8°, 98 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- ZIELCZONOK G. G.: Awtomatyzacja składów sypucznych materiałów. Miech. trud. Robot. Nr 5, 1953; s. 34—39, 8 rys., 4 schem.
- LACHMAJER R.: Kontenery i ich zastosowanie w transporcie. Ochr. Pracy Nr 1, 1953; s. 24—26, 5 fotogr., 3 rys.
- DUKOWICZ T.: Zwiększenie bezpieczeństwa na przejazdach kolejowych w obrębie zakładów przemysłowych. Ochr. Pracy Nr 4, 1953; s. 123—128, 7 rys.
- MORAWSKI K.: Bezpieczeństwo ruchu samochodowego na wielkich budowach. Ochr. Pracy Nr 11, 1953; s. 395—399.
- PUZYNA CZ.: Bezpieczna obsługa ciągników. Warszawa, 1953, Wyd. Zw. CRZZ; 8°, 76 str.
- AŚCIK K.: Bezpieczeństwo pracy przy transporcie i komunikacji wewnątrzzakładowej. Życie wólk. Nr 2, 1952; s. 12.
- RZEŃKI M.: Magazynowanie i przewożenie butli z gazami sprężonymi, skroplonymi i rozpuszczonymi pod ciśnieniem. Prz. Spawaln. Nr 1, 1952; s. 19—21, 3 rys., 2 tabl.
- HELBRECHT J.: Transport przy użyciu lin włókiennych. BHP Przyj. Pracy Nr 1, 1952; s. 14—19, 19 rys.
- HELBRECHT J.: Liny i łańcuchy. Warszawa 1952, PWT; 8°, 56 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- ILGNER J.: Przenośniki. Wskazówki bhp. Warszawa 1952, PWT; 8°, 32 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- K. A.: Bezpieczeństwo pracy przy transportowaniu i przelewaniu cieczy żrących. Włókien. Nr 12, 1952; s. 283—285, 6 rys.
- GODECKI M.: Uwagi w sprawie konstrukcji suwnic. Bez p. Hig. Pracy Nr 3, 1951; s. 86—92.
- KASJANOW S. F.: Efektywność mechanizacji w czarnej metalurgii. Miech. trud. Robot Nr 10, 1951; s. 12—15, 3 fot., 1 tabl.
- SKRZYPIEC A.: Ręczny przeladunek wagonów na bocznicach kolejowych. Bez p. Hig. Pracy Nr 3, 1951; s. 98—102, 8 rys.

Sanatoria

Ministerstwo Zdrowia prowadzi specjalistyczne sanatoria lecznicze i profilaktyczne, dostosowane swoją specyfiką do poszczególnych chorób zawodowych.

Największymi sanatoriami tego typu są:

1. Sanatorium w Łądku-Zdroju — choroby zawodowe: ołowica, rtęć, zatrucia chromem, związkami arsenu i innymi metalami.
2. Sanatorium w Szczawnicy — choroby zawodowe: pylica krzemowa płuc (przeznaczone głównie dla górników).
3. Sanatorium w Ciechocinku — choroby zawodowe: reumatyzm i inne.
4. Sanatorium w Szczawnie-Zdroju — choroby zawodowe: pylica krzemowa płuc.
5. Sanatorium w Krynicy — choroby zawodowe: choroby układu krążenia, jelitowe i inne.

Ponadto poszczególne kliniki akademii medycznych prowadzą oddziały chorób zawodowych.

Ministerstwo Zdrowia posiada specjalne placówki naukowo-badawcze w dziedzinie higieny pracy i chorób zawodowych, są nimi: instytuty medycyny pracy, instytutów tych jest 6 (patrz niżej Instytuty).

Instytuty naukowe

Centralny Instytut Ochrony Pracy — Warszawa, Tamka 1, posiada 13 zakładów prowadzących prace badawczo-naukowe.

Z siedzibą w Warszawie, Tamka 1:

- I Zakład Metodologii i Organizacji Ochrony Pracy
- II Zakład Wietrzenia i Klimatyzacji
- III Zakład Chemii
- IV Zakład Konstrukcyjny
- V Zakład Urządzeń Elektrycznych
- VI Zakład Urządzeń Mechanicznych
- VII Zakład Rolny
- VIII Zakład Fizjologii i Higieny Pracy
- IX Zakład Ochron Osobistych

Zakłady w terenie o charakterze branżowym:

- X Zakład „Nowa Huta” — Kraków, Lubelska 25 (związany z budową, rozruchem i eksploatacją Kombinatu im. Lenina)
- XI Zakład Hutnictwa — Bytom, pl. Dzierżyńskiego 7
- XII Zakład Włókiennictwa — Łódź, Piotrkowska 89
- XIII Zakład Przedsiębiorstw Morskich — Gdańsk-Wrzeszcz, Batorego 26.

Centralny Instytut Ochrony Pracy jest placówką naukowo-badawczą. Plan jego prac opiniowany jest przez Radę Naukową CIOP. Prace CIOP publikowane są w specjalnym wydawnictwie PWT „Prace CIOP”.

Centralny Instytut Ochrony Pracy posiada również komórki usługowe, którymi są:

Dział Dokumentacji i Wydawnictw (dokumentacja, biblioteka, archiwum bibliograficzne, opracowania redakcyjne).

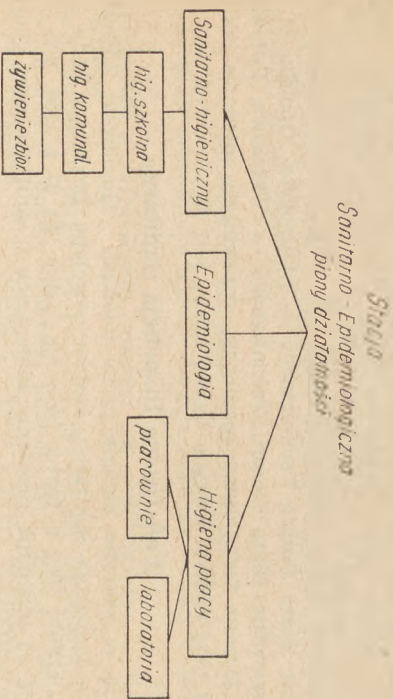
Na czele Państwowej Inspekcji Sanitarnej stoi główny inspektor sanitarny, mający Radę Sanitarno-Epidemiologiczną jako organ doradczy. Organami terenowymi Państw. Insp. Sanit. są państwowi inspektorzy sanitarni w skali:

- wojewódzkiej (z wyodrębnieniem miast Warszawy i Łodzi)
- powiatowej
- miejskiej (dla miast stanowiących powiaty)
- dzielnicowej (dla dzielnic miast, w których utworzono dzielnicowe rady narodowe)
- w portach.

Inspektorami są wyłącznie lekarze.

Aparatem pracy państwowych inspektoratów sanitarnych są wojewódzkie, powiatowe, miejskie i portowe stacje sanitarno-epidemiologiczne, będące społecznymi zakładami służby zdrowia. Na czele każdej stacji stoi dyrektor — lekarz — państwowy inspektor sanitarny, właściwy dla danego obszaru działania. W szczególnych przypadkach mogą być powołane resortowe i zakładowe inspekcje sanitarne.

Praca stacji epidemiologiczno-sanitarnych idzie w trzech kierunkach podanych w poniższym schemacie:

W pionie zagadnień higieny pracy Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje również nadzór bieżący, a więc: stałą kontrolę fabryk, badanie stopnia zanieczyszczenia powietrza pyłami, gazami i szkodliwymi parami.

Przy każdej stacji epidemiologiczno-sanitarnej istnieją laboratoria badawcze i pracownice, które przeprowadzają badania prób pobieranych przez państw. inspektorów sanitarnych (np. na zawartość w powietrzu zakładów pyłów lub szkodliwych zanieczyszczeń), a mających wpływ na zdrowie człowieka. Laboratoria badawcze i pracownice stanowią naukową podstawę orzeczeń Państwowej Inspekcji Sanitarnej i są bardzo ważną komórką Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej.

W każdym województwie istnieje — jako jednostki wydzielone — poradnia higieny pracy podległe służbie zdrowia oraz ośrodki techniczno-badawcze chorób zawodowych. Instytucje te pomagają państwowym inspektorom sanitarnym w wykrywaniu chorób zawodowych.

Pamiętka po technice bezpieczeństwa dla gruzelkow gruzowych awtomobilj.

Moskwa 1951, Gosstroizdat; 16°, 27 str.

Pamiętka po technice bezpieczeństwa dla szoferów gruzowych awtomobilj.

Izd. 2. Moskwa 1951; GIL po Stroizd; i Arch.; 16°, 28 str.

MIKIASZEWSKI S., CEMBRZYŃSKI C.: Zasady bezpieczeństwa pracy transportu przemysłowego. Seria Ochr. Pracy Nr 73. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 12 str.

Konserwacja i kontrola lin stalowych. BHP Przyj. Pracy Nr 8, 1951; s. 13—18, 7 rys.

Kolejki przemysłowe. Wskazówki bhp. Wyd. 3. Seria Ochr. Pracy Nr 16. Warszawa 1951, MPiOS; 8°, 24 str.

Zabezpieczenie transportu blach w wylączarniach. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950; s. 18—20, 7 rys., 1 tabl.

PULAWSKI Z.: Transport ciał stałych w przemyśle chemicznym. Bezp. Hig. Pracy Nr 7—8, 1950; s. 9—13, 1 fot., 5 rys., 3 poz. bbl.

Ładowanie i wyladowanie ciężarówek przy rampach. Praktyczne wskazówki bhp ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950; s. 21, 1 rys.

Transport ręczny. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950; s. 13.

SZEWCHYK R.: Ostrona dla zabezpieczenia pęt z lin stalowych przy podnoszeniu elementów konstrukcji stalowej mostu. Drogownictwo Nr 3, 1950; s. 94.

Transport bezlorowymi środkami przewozowymi. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy 33. Warszawa (1950), MPiOS; 8°, 36 str.

KANDIAK J.: Transport i składowanie. Skrypt do wykładów na kursach bhp dla inżynierów i techników. Warszawa, 1950, MPiOS; 4°, 48 str.

MAZURKIEWICZ A.: Manipulacja płynami. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950; s. 1—9, 22 rys.

MAZURKIEWICZ A.: Bezpieczna manipulacja płynami (w przykładach). Warszawa 1951, Wyd. Zw. CRZZ; 8°, 34 str.

Obsługa dźwignie w ZSKR. Bezp. Hig. Pracy Nr 9—10, 1950; s. 56—59, 2 tabl.

Podnoszenie przy pomocy lewarów. Praktyczne wskazówki bezpiecznej obsługi ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950; s. 21, 1 rys.

Z. Z.: Transport wewnętrzny. Transport w składach materiałów technicznych. Przegl. Org. Nr 11, 1948; s. 327—329.

Transport. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1948; numer całkowicie poświęcony zagadnieniu.

FRIDLAND G. A.: Technika bezpieczeństwa i promyszlennaja sanitaria na awiotransporcie. Moskwa—Leningrad 1947, Izd. Mfin. Kom. Choz. RSFSR, 8°, 44 str.

Garaże i samochodowe warsztaty naprawcze. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 12. Warszawa (b. r.) MPiOS; 8°, 16 str.

8. Ochrony osobiste (sprzęt, odzież)

PIOTROWSKI Z.: Szybkie metody badania sprzętu ochrony wzroku. Ochr. Pracy Nr 4, 1954; s. 131—133.

WASILIEW T.: Uwagi o organizacji gospodarki odzieży specjalną w przemyśle ciężkim. Ochr. Pracy Nr 7, 1954; s. 227—230.

MAZURKIEWICZ A.: Konserwacja pasów, szelek i lin bezpieczeństwa. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 309—311.

P. Z.: Badania tkanin na odzież roboczą i ochronną. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 331—332.

RUMIEWICZ Z.: Ochrona przed wysoką temperaturą przy pracy w suszarniach drewna. Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 312—314.

PULAWSKI Z.: Normalizacja szkieł ochronnych. Ochr. Pracy Nr 10, 1954; s. 348—351.

MIERZJEWSKI S.: Zagadnienie zaopatrzenia w sprzęt ochrony osobistej i odzież ochronną. Ochr. Pracy Nr 10, 1954; s. 358.

7. Transport wewnątrzzakładowy (ręczny, mechaniczny, poziomy, pionowy) i składowanie. Sygnalizacja.

- CZEREYSKI K.: **Bezpieczeństwo pracy przy wywozie drewna.** Ochr. Pracy Nr 3, 1954; s. 81—85, 8 rys., 1 tabl., 9 poz. bibl.
- PIEŚLAK W.: **Wywrotnice wagonowe i przenośniki taśmowe.** Ochr. Pracy Nr 4, 1954; s. 120—123.
- LERCZYŃSKI S.: **Dźwigacz do przenoszenia zaimpregnowanych słupów.** Ochr. Pracy Nr 4, 1954; s. 139—140, 5 rys.
- PIŁATEK J.: **Bezpieczeństwo przewozu ludzi w rolnictwie.** Ochr. Pracy Nr 6, 1954; s. 185—191, 11 rys.
- GRODECKI S.: **Zagadnienie ochrony pracy w przeladunku portowym.** Ochr. Pracy Nr 6, 1954; s. 200—204, 1 wykr., 1 tabl.
- PUZYNA CZ.: **Wpływ hamowania ciągników na bezpieczeństwo pracy.** Ochr. Pracy Nr 8, 1954; s. 261—265, 6 rys., 3 tabl.
- LACHMAJER R.: **Zabezpieczenia przeciwburzowe na żurawicach.** Ochr. Pracy Nr 9, 1954; s. 315—316, 7 rys.
- ZBICHORSKI Z.: **Transport wewnątrzzakładowy w przemyśle maszynowym.** Ochr. Pracy Nr 10, 1954; s. 342—348, 4 rys., 1 tabl.
- ZBICHORSKI Z.: **Wybór właściwego środka transportowego.** Ochr. Pracy Nr 12, 1954; s. 417—426, 5 rys., 7 tabl., 11 poz. bibl.
- PIETRUSIAK E.: **Wytężenie kontroli, zamawiania i konserwacji łańcuchów w zakładach przemysłowych.** Ochr. Pracy Nr 12, 1954; s. 439—441, 3 tabl.
- GODECKI M.: **Ogólne podstawy bhp w transporcie wewnątrzzakładowym.** Warszawa 1954, PWT; 16°, 56 str. Bibl. Wykł. BHP.
- JEWITUCHOW K. S.: **Technika bezpieczeństwa transportu wewnątrzzakładowego.** Tłum. z ros. Warszawa 1954, PWT; 8°, 183 str.
- HELBRECHT J.: **Przeladunek statków handlowych.** Warszawa 1954, PWT; 8°, 98 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- ZIELCZONOK G. G.: **Automatyzacja składów sypucznych materiałów.** Miech. trud. Robot. Nr 5, 1953; s. 34—39, 8 rys., 4 schem.
- LACHMAJER R.: **Kontenery i ich zastosowanie w transporcie.** Ochr. Pracy Nr 1, 1953; s. 24—26, 5 fotogr., 3 rys.
- DUKOWICZ T.: **Zwiększenie bezpieczeństwa na przejazdach kolejowych w obrębie zakładów przemysłowych.** Ochr. Pracy Nr 4, 1953; s. 123—128, 7 rys.
- MORAWSKI K.: **Bezpieczeństwo ruchu samochodowego na wielkich budowach.** Ochr. Pracy Nr 11, 1953; s. 395—399.
- PUZYNA CZ.: **Bezpieczna obsługa ciągników.** Warszawa, 1953, Wyd. Zw. CRZZ; 8°, 76 str.
- AŚCIK K.: **Bezpieczeństwo pracy przy transporcie i komunikacji wewnątrzzakładowej.** Życie włók. Nr 2, 1952; s. 12.
- RZEŃSKI M.: **Magazynowanie i przewożenie butli z gazami sprężonymi, skroplonymi i rozpuszczonymi pod ciśnieniem.** Prz. Spawaln. Nr 1, 1952; s. 19—21, 3 rys., 2 tabl.
- HELBRECHT J.: **Transport przy użyciu lin włókiennych.** BHP Przyj. Pracy Nr 1, 1952; s. 14—19, 19 rys.
- HELBRECHT J.: **Liny i łańcuchy.** Warszawa 1952, PWT; 8°, 56 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- ILGNER J.: **Przenośniki.** Wskazówki bhp. Warszawa 1952, PWT; 8°, 32 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- K. A.: **Bezpieczeństwo pracy przy transportowaniu i przelewaniu cieczy żrących.** Włókien. Nr 12, 1952; s. 283—285, 6 rys.
- GODECKI M.: **Uwagi w sprawie konstrukcji suwnic.** Bezp. Hig. Pracy Nr 3, 1951; s. 86—92.
- KASJANOW S. F.: **Effektywność mechanizacji w czarnej metalurgii.** Miech. trud. Robot. Nr 10, 1951; s. 12—15, 3 fot., 1 tabl.
- SKRZYPIEC A.: **Ręczny przeladunek wagonów na bocznicach kolejowych.** Bezp. Hig. Pracy Nr 3, 1951; s. 98—102, 8 rys.

Sanatoria

Ministerstwo Zdrowia prowadzi specjalistyczne sanatoria lecznicze i profilaktyczne, dostosowane swoją specyfiką do poszczególnych chorób zawodowych.

Największymi sanatoriami tego typu są:

1. Sanatorium w Ładku-Zdroju — choroby zawodowe: ołowica, rtęć, zatrucia chromem, związkami arsenu i innymi metalami.
2. Sanatorium w Szczawnicy — choroby zawodowe: pylica krzemowa płuc (przeznaczone głównie dla górników).
3. Sanatorium w Ciechocinku — choroby zawodowe: reumatyzm i inne.
4. Sanatorium w Szczawnie-Zdroju — choroby zawodowe: pylica krzemowa płuc.

5. Sanatorium w Krynicy — choroby zawodowe: choroby układu krążenia, jelitowe i inne.

Ponadto poszczególne kliniki akademii medycznych prowadzą oddziały chorób zawodowych.

Ministerstwo Zdrowia posiada specjalne placówki naukowo-badawcze w dziedzinie higieny pracy i chorób zawodowych, są nimi: instytuty medycyny pracy, instytutów tych jest 6 (patrz niżej Instytuty).

Instytuty naukowe

Centralny Instytut Ochrony Pracy — Warszawa, Tamka 1, posiada 13 zakładów prowadzących prace badawczo-naukowe.

Z siedzibą w Warszawie, Tamka 1:

- I Zakład Metodologii i Organizacji Ochrony Pracy
- II Zakład Wietrzenia i Klimatyzacji
- III Zakład Chemii
- IV Zakład Konstrukcyjny
- V Zakład Urządzeń Elektrycznych
- VI Zakład Urządzeń Mechanicznych
- VII Zakład Rolny
- VIII Zakład Fizjologii i Higieny Pracy
- IX Zakład Ochrony Osobistych

Zakłady w terenie o charakterze branżowym:

- X Zakład „Nowa Huta” — Kraków, Lubelska 25 (związany z budową, rozruchem i eksploatacją Kombinatu im. Lenina)
 - XI Zakład Hutnictwa — Bytom, pl. Dzierżyńskiego 7
 - XII Zakład Włókiennictwa — Łódź, Piotrkowska 89
 - XIII Zakład Przedsiębiorstw Morskich — Gdańsk-Wrzeszcz, Batorego 26.
- Centralny Instytut Ochrony Pracy jest placówką naukowo-badawczą. Plan jego prac opiniowany jest przez Radę Naukową CIOP. Prace CIOP publikowane są w specjalnym wydawnictwie PWT „Prace CIOP”.

Centralny Instytut Ochrony Pracy posiada również komórki usługowe, którymi są:

Dział Dokumentacji i Wydawnictw (dokumentacja, biblioteka, archiwum bibliograficzne, opracowania redakcyjne).

Zakład Prototypów wyposażony w warsztat mechaniczny obróbki metali i obróbki drewna. Zakład wykonuje prototypy na podstawie dokumentacji opracowanej w Instytucie.

Instytuty medycyny pracy

Są to instytuty podległe Ministrowi Zdrowia, prowadzące prace naukowo-badawcze wg specjalizacji.

Instytutami takimi są:

- Instytut Medycyny Pracy w Roklinie Bytomskiej (górnictwo, hutnictwo, przemysł metalowy),
- Instytut Medycyny Pracy — w Łodzi, Woźna 40 (przemysł chemiczny, włókiennictwo i częściowo przemysł metalowy),
- Instytut Medycyny Pracy Wsi — Lublin, Ogrodowa 4,
- Poznań Instytutami specjalnymi, także i inne niżej wymienione instytucje działają m. in. i w dziedzinie higieny pracy:
- Instytut Medycyny Morskiej — Gdańsk, Hibnera 1c (choroby tropikalne, rybactwo),
- Zakłady Higieny Pracy Akademii Medycznych,
- Instytut Doskonalenia Kadr Lekarskich — Warszawa,
- Działowska 6, mający za zadanie dokształcanie lekarzy przemysłowych w różnych zakresach gałęzi przemysłowych. Instytut ten pełni bardzo ważne zadanie, przygotowując kadry lekarzy przemysłowych na stanowiska związane z higieną pracy.

Instytuty techniczne

Wszystkie instytuty techniczne naukowo-badawcze prowadzą prace również w dziedzinie bhp w zakresie swej specjalności branżowej.

Gabinety ochrony pracy

Komórkami szkolenia pogładowego w zakładach pracy są gabinety i kąpielice ochrony pracy. Większość gabinetów op. powstało z inicjatywy i przy pomocy Centralnej Rady Związków Zawodowych.

CEZZ posiada 3 gabinety na skalę wojewódzką, mianowicie:

1. Gabinet op. w Wojewódzkim Domu Kultury w Krakowie, Rynek 27,
2. Gabinet op. w Wojewódzkim Domu Kultury w Sztajngrodzie, Franciszka 12,
3. Gabinet op. w Wojewódzkim Domu Kultury w Łodzi, Traugutta 18.

Zakładowe gabinety ochrony pracy

1. Ostroć Szkolenia Zw. Zaw. Prac. Budownictwa — Chylice k/W-wy.
2. Opolskie Zjedn. Budownictwa — Opole.
3. Zjednoczenie Budownictwa Miejskiego — Warszawa.
4. Zjednoczenie Budownictwa Przemysłowego — Gliwice.
5. Ekspozytura PKS — Warszawa, Stawki 4.
6. Miejskie Zakłady Komunikacyjne — Poznań.
7. Centralny Gabinet Ochrony Pracy Łączności — Poznań.
8. Wagon propagandowe bhp (truchome) Min. Kolei.
9. Huta im. Lenina — Nowa Huta.

H. J.: Aparat ochronny do stugarek-wyrówniarek. Bezp. Hig. Pracy Nr 12, 1951, s. 380—382, 5, 4 rys.

ROSZKOWSKI S.: Bezpieczeństwo pracy przy obsłudze pędni. BHP Przyj. Pracy Nr 1, 1951, s. 19—22, 11 rys.

ROSZKOWSKI S.: Hartowanie olejowe. Bezp. Hig. Pracy Nr 12, 1951, s. 375—376.

MORAWSKI L.: Jak bezpiecznie obsługiwać sprężarki powietrzne. BHP Przyj. Pracy Nr 11, 1951, s. 8—10.

ZANOZIŃSKI Z.: Bezpieczna praca na tokarce. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 66, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOŚ, 8°, 76 str.

Obrabiarki do metali. Wskazówki bhp. Wyd. 2 uzupełn. Seria Ochrony Pracy Nr 76, Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOŚ, 8°, 44 str.

Pędnie, wskazówki bhp. Wyd. 2 uzupełn. Seria Ochr. Pracy Nr 3, Warszawa 1951, MPiOŚ, 8°, 44 str.

PułkAWSKI Z.: Spawanie i cięcie metali. Skrypt do wykładów na kursach bhp dla inżynierów i techników. Warszawa 1950, MPiOŚ, 4°, 50 str.

PułkAWSKI Z.: Spawanie i cięcie metali. BHP Przyj. Pracy Nr 5, 1950, s. 14—17.

SAMBOORSKI Z.: Wskazówki dol. bezpieczeństwa pracy przy spawaniu walców kotłowych. Prz. Spawaln. Nr 9-10, 1950, s. 177—179, 7 rys.

DZIKOWSKI A.: Obrabiarki do metali i drewna. Skrypt do wykładów na kursach bhp dla inżynierów i techników. Warszawa 1950, MPiOŚ, 4°, 70 str.

WŁASOW A. F.: Średniwa zaszczyty od strażki pri skrośnym toczni młotow. Moskwa 1950, Maszstz, 8°, 29 str.

HUMMEL H.: Urządzenia oczyszczające powietrze z pyłu i zakres ich stosowania. Bezp. Hig. Pracy Nr 9-10, 1950, s. 17.

ŚWIEŻAWSKI B.: Kotły parowe i silniki. Skrypt wykładów na kursach bhp dla inżynierów i techników. Warszawa 1950, MPiOŚ, 4°, 52 str.

KOZIOŁ P.: Usprawnienie noży gilotynowych. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1950, s. 32—33, 3 rys.

BUJOK A.: Zabiepieczenie trzonka sekier lub młota. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1950, s. 11, 1 rys.

HORBACZEWSKI J.: Urządzenia ochronne przy prasach. BHP Przyj. Pracy Nr 6-7, 1950, s. 16—20, 4 fotogr., 3 rys.

Usprawnienie gwintarki. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1950, s. 33, 1 rys.

łańcuchy. Praktyczne wskazówki bhp ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950, s. 22, 1 rys.

BIELASZ R.: Kleszcze do słupów teletechnicznych. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1950, s. 31—31,5, 1 rys.

FLIPKOWSKI S.: Nowe pomysły konstrukcyjne z dziedziny bhp. Bezp. Hig. Pracy Nr 4, 1950, s. 29—34, 16 fot.

GOTLIF I. A.: Pamiatka dla robocich obslużujaszczich czetyrech-stronijie strigalinyje stanki. Moskwa 1945, Gosstiechizdat, 16°, 20 str.

GEBAUER M.: Silnikowa pila łańcuchowa. Budowa, obsługa, praca. Warszawa, 1949, Inst. Bad. Leśn., 8°, 103 str.

Pły mechaniczne do poprzecznego przetrzynania drewna. Instrukcje techniczne. Seria Ochr. Pracy Nr 28, Warszawa 1949, MPiOŚ, 8°, 60 str.

BUGŁAJ M. B.: Pamiatka dla robocich na tokarnom stankie po dieteru. Moskwa—Leningrad 1947, Gos. Les. Tich. Izdat., 16°, 16 str.

DZIKOWSKI A.: Szlifarki. Instrukcje techniczne. Warszawa (b.r.) Seria Ochr. Pracy Nr 20, MPiOŚ, 8°, 45 str.

A. Naczynia i zbiorniki pod ciśnieniem. B. Sprężarki. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 19, Warszawa (b.r.) MPiOŚ, 8°, 14 str.

Urządzenia chłodnicze. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 18, Warszawa (b.r.) MPiOŚ, 8°, 8 str.

- ZAGORSKIJ F. N., ZAGORSKAJA J. P.: **Tekhnika bezopasnosti pri skostnom friezierowanu mietalłow.** Izd. 2. Leningrad 1952, Profizdat; 8°, 96 str.
- HORBACZEWSKI J.: **Praca na strugarkach do drewna.** Warszawa 1952, PWT; 8°, 40 str. Biblioteka Ochr. Pracy.
- GROCHOLSKIJ N. F.: **Tekhnika bezopasnosti pri swarocznych rabotach.** Moskwa 1952, Profizdat; 8°, 136 str.
- RZECKI M.: **Elektryczne spawanie i cięcie metali.** Tekhnika bezpieczeństwa i ochrony pracy. Warszawa 1952, PWT; 8°, 100 str.
- Sredstva bezopasnosti pri skorostnym tocenii mietalłow.** (b.m.) 1952, Profizdat; 8°, 40 str.
- PULAWSKI Z.: **Urazy oczu w przemyśle.** Analiza wypadków i sposoby zapobiegania. Warszawa 1952, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 266 str.
- HELBRECHT J.: **Metody badania zużycia i kresu używalności lin stalowych.** Bzp. Hig. Pracy Nr 2, 1952; s. 45—48, 4 tabl.
- WALEWSKI A.: **Wskazówki ochrony pracy przy eksploatacji silników.** Warszawa 1952, PWT; 8°, 36 str. Biblioteka Ochrony Pracy.
- ROSZKOWSKI S.: **Bezpieczeństwo pracy przy pędniach.** Warszawa 1952, PWT; 8°, 84 str.
- Maszyny do obróbki drewna.** Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 2. Wyd. 2. Warszawa 1951, MPiOS; 8°, 12 str.
- JAKOBSON S. S.: **Pamiętka gazoswarszczika i gazoriecznika.** Moskwa-Leningrad 1951, Gosenergoizdat; 8°, 54 str.
- WALEWSKI A.: **Drabiny.** Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 82. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 94 str.
- AZAROW A.: **Automatyzacja obróbki na tokarkach.** Tłum. z ros. Warszawa 1951, PWT; 8°, 124 str.
- DOBROWOLSKI Z.: **Spawanie i cięcie elektr. i gazowe oraz techniki pokrewnie.** Warszawa, 1951, Czytelnik; 8°, 124 str.
- Pamiętka po technice bezpieczeństwa dla elektroswarszczików.** Izd. 2. Kijew-Moskwa 1951, Maszgiz; 16°, 68 str.
- Pamiętka po technice bezpieczeństwa dla armaturszczika.** Moskwa 1951, Gosstroizdat; 16°, 20 str.
- Pamiętka po technice bezpieczeństwa dla obmuruwarszczika parowych kotłów.** Moskwa 1951, G. I. Str. Litier.; 16°, 32 str.
- Pamiętka po technice bezpieczeństwa dla klepalszczików, rubszczików i czekanów przy robocie pneumatycznym instrumentem, a także dla nagriewalszczików zaklepek.** Moskwa 1951, GIF, po Strof. i Arch.; 16°, 16 str.
- WŁASOW A. F.: **Tekhnika bezopasnosti i promyszlennaja sanitarija pri elektroskrowoj obrabotkie mietalłow.** (b.m.), 1951, Profizdat; 8°, 32 str.
- HORBACZEWSKI J.: **Obsługa strugarek do drewna.** Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 59. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 84 str., 1 tabl.
- GUZOW S. G., STRIŻEWSKIJ I. I.: **Tekhnika bezopasnosti pri gazoplamentnoj obrabotkie mietalłow.** Moskwa 1951, Maszgiz; 8°, 240 str.
- GUMBRYCHT R.: **Drążek do przesuwania szyn.** Bzp. Hig. Pracy Nr 9, 1951, s. 294—295, 1 rys.
- PULAWSKI Z.: **Szybkośćowe skrawanie a ochrona pracy.** BHP Przyj. Pracy Nr 6, 1951, s. 8—16.
- GRZEBALSKI CZ.: **Wstępne badania uniwersalnego aparatu ochronnego do frezarek dolnowrzecionowych do drewna.** Prace CIO P Nr 4, 1951; s. 1—22, 70 rys., 18 tabl.
- ZAGORSKIJ F. N., WOŁKOW J. N.: **Obieścienienie bezopasnosti pri primienienij pnevmatycznych prispoblenij.** Stanki i Instr., Nr 8, 1951, s. 31—32, 3 rys.
- ZANOZIŃSKI Z.: **Zabezpieczenia frezów na frezarkach.** Bzp. Hig. Pracy Nr 12, 1951, s. 372—374, 4 rys.
- LEGATOWICZ A.: **Nowoczesne systemy sterowań elektrycznych w obrabiarach.** Mechanik Nr 10, 1951; s. 417—424, 16 rys.

10. Huta Szopienice — Szopienice.
11. Huta im. B. Bieruta — Częstochowa.
12. Zakłady im. Stalina — Poznań.
13. Stocznia Gdańska — Gdańsk.
14. Poznańskie Zakłady Napraw Samochodowych — Poznań.
15. Strzelńskie Kamieniołomy Drogowe — Strzelin, woj. wrocławskie.
16. Cukrownia „Gniezno” — Gniezno.
17. Cukrownia „Molozyn” — Malczyce Wrocławskie.
18. Cukrownia „Sokołów Podlaski” — Sokołów Podl.
19. Cukrownia „Chelmża” — Chelmża, woj. bydgoskie.
20. Cukrownia „Wróblin” — Lewin Brzeski, woj. opolskie.
21. Cukrownia „Przeworsk” — woj. rzeszowskie.
22. Cukrownia „Nowy Staw” — Nowy Staw, woj. gdańskie.
23. Cukrownia „Pruszcz” — Pruszcz, woj. gdańskie.
24. Cukrownia „Pelplin” — Pelplin, woj. gdańskie.
25. Zakłady Przemysłu Cukierniczego Im. 22 Lipca — Warszawa.
26. Zakłady Przemysłu Cukierniczego „Pomorzanika” — Słupsk, woj. koszalińskie.
27. Zakłady Piwowarsko-słodownicze — Żywiec, woj. krakowskie.
28. Wielkopolskie Zakłady Przemysłu Tłuszczowego — Szamotuły, woj. poznańskie.
29. Białoostocka Wytwórnia Octu — Białystok.
31. Łódzkie Zakłady Przemysłu Spirytusowego — Łódź.
32. Krakowskie Zakłady Przemysłu Spirytusowego — Kraków.
33. Poznańskie Zakłady Przemysłu Spirytusowego — Poznań.
34. Warszawskie Zakłady Przemysłu Spirytusowego — Warszawa.
35. Wrocławskie Zakłady Przemysłu Spirytusowego — Wrocław.
36. Grudziądzkie Zakłady Przemysłu Tytoniowego — Grudziądz.
37. Zakłady Szkłarskie „Hortensja” — Piotrków.
38. Zakłady Porcelany — Chodzież, pow. Piła.
39. Stradomskie Zakłady Przemysłu Wełnianego — Częstochowa.
40. Zakłady Przemysłu Bawełnianego „1 Maja” — Łódź, Widzew.
41. Nadodrzańskie Zakłady Przemysłu Lnianego — Nowa Sól, woj. zielonogórskie.
42. Zakłady Przemysłu Obuwniczego — Otmęt.
43. Zakłady Przemysłu Bawełnianego — Wieluszk Wałbrzyska.
44. Zakłady Przemysłu Odzieżowego — Warszawa.
45. Zakłady im. Dzierżyńskiego — Tarnów.
46. Dolnośląskie Zakłady Wytwarzające Silniki Elektryczne, M-5 — Wrocław.
47. Stupecka Fabryka Mebli — Słupsk.

Kompleksowy plan poprawy warunków bhp

I. Wstęp

Uchwała Nr 592 Prezydium Rządu z dnia 1.8.1953 r., w sprawie zapewnienia postępu w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Monitor Polski Nr A-83, poz. 979) zobowiązuje każdy zakład pracy do zapewnienia wszystkim

Zakład Prototypów wyposażony w warsztat mechaniczny obróbki metali i obróbki drewna. Zakład wykonuje prototypy na podstawie dokumentacji opracowanej w Instytucie.

Instytuty medycyny pracy

Są to instytuty podległe Ministrowi Zdrowia, prowadzące prace naukowo-badawcze wg specjalizacji.

Instytutami takimi są:

Instytut Medycyny Pracy w Roklinie Byłomskiej (górnictwo, hutnictwo, przemysł metalowy),
Instytut Medycyny Pracy — w Łodzi, Woźna 40 (przemysł chemiczny, włókiennictwo i częściowo przemysł metalowy),
Instytut Medycyny Pracy Wsl — Lublin, Ogródowa 4,
Pozn Instytutami specjalnymi, także i inne niżej wymienione instytucje działały m. in. i w dziedzinie higieny pracy:
Instytut Medycyny Morskiej — Gdańsk, Hiberna 1c (choroby tropikalne, rybactwo),
Zakłady Higieny Pracy Akademii Medycznych,
Instytut Doskonalenia Kadr Lekarskich — Warszawa,
Działowa 6, mający za zadanie dokształcanie lekarzy przemysłowych w różnych zakresach gałęzi przemysłowych. Instytut ten pełni bardzo ważne zadanie, przygotowując kadry lekarzy przemysłowych na stanowiska związane z higieną pracy.

Instytuty techniczne

Wszystkie instytuty techniczne naukowo-badawcze prowadzą prace również w dziedzinie bhp w zakresie swej specjalności branżowej.

Gabinety ochrony pracy

Komórkami szkolenia pogaładowego w zakładach pracy są gabinety i kąpiel ochrony pracy. Większość gabinetów op. powstało z inicjatywy i przy poparciu Centralnej Rady Związków Zawodowych.

CRZZ posiada 3 gabinety na skalę wojewódzką, mianowicie:

1. Gabinet op. w Wojewódzkim Domu Kultury w Krakowie, Rynek 27,
 2. Gabinet op. w Wojewódzkim Domu Kultury w Stalinochodzie, Franciszka 12,
 3. Gabinet op. w Wojewódzkim Domu Kultury w Łodzi, Traugutta 18.
- Zakładowe gabinety ochrony pracy
1. Ośrodek Szkolenia Zw. Zaw. Prac. Budownictwa — Chylice k W-wy.
 2. Opolskie Zjedn. Budownictwa — Opole.
 3. Zjednoczenie Budownictwa Miejskiego — Warszawa.
 4. Zjednoczenie Budownictwa Przemysłowego — Gliwice.
 5. Ekspozytura PKS — Warszawa, Stawki 4.
 6. Miejskie Zakłady Komunikacyjne — Poznań.
 7. Centralny Gabinet Ochrony Pracy Łączności — Poznań.
 8. Wagon propagandowy bhp (ruchome) Min. Kolei.
 9. Hula im. Lenina — Nowa Huta.

H. J.: Aparat ochronny do strugarek-wyrówniarek. Bezp. Hig. Pracy Nr 12, 1951, s. 380—382, 5, 4 rys.

ROSZKOWSKI S.: Bezpieczeństwo pracy przy obsłudze pedni. BHP Przyj. Pracy Nr 1, 1951, s. 19—22, 11 rys.

ROSZKOWSKI S.: Hartowanie olejowe. Bezp. Hig. Pracy Nr 12, 1951, s. 375—376.

MORAWSKI L.: Jak bezpiecznie obsługiwać sprężarki powietrzne. BHP Przyj. Pracy Nr 11, 1951, s. 8—10.

ZANOZIŃSKI Z.: Bezpieczna praca na tokarce. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 66. Warszawa 1951. Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 76 str.

Obrabiarki do metalu. Wskazówki bhp. Wyd. 2 uzupełn. Seria Ochrony Pracy Nr 76. Warszawa 1951. Zakł. Wyd. MPiOS; 8°, 44 str.

Pędnie. Wskazówki bhp. Wyd. 2 uzupełn. Seria Ochr. Pracy Nr 3. Warszawa 1951. MPiOS; 8°, 44 str.

PŁAWSKI Z.: Spawanie i cięcie metalu. Skrypt do wykładów na kursach bhp dla inżynierów i techników. Warszawa 1950. MPiOS; 4°, 50 str.

PŁAWSKI Z.: Spawanie i cięcie metalu. BHP Przyj. Pracy Nr 5, 1950; s. 14—17.

SAMBOŃSKI Z.: Wskazówki dot. bezpieczeństwa pracy przy spawaniu walców kotłowych. Prz. Spawaln. Nr 9-10, 1950; s. 177—179, 7 rys.

DZIKOWSKI A.: Obrabiarki do metalu i drewna. Skrypt do wykładów na kursach bhp dla inżynierów i techników. Warszawa 1950. MPiOS; 4°, 70 str.

WŁASOW A. F.: Środkiwa zaszczyty od strużki pri skorostnym tocznii mietalów. Moskwa 1950. Maszizit; 8°, 29 str.

HUMMEL H.: Urządzenia oczyszczające powietrze z pyłu i zakres ich stosowania. Bezp. Hig. Pracy Nr 9—10, 1950; s. 17.

ŚWIEŻAWSKI B.: Kolty parowe i silniki. Skrypt wykładów na kursach bhp dla inżynierów i techników. Warszawa 1950. MPiOS; 4°, 52 str.

KOZIOŁ P.: Usprawnienie nożyze gilotynowych. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1950, s. 32—33, 3 rys.

BUJOK A.: Zabiepieczenie trzonka stektery lub mlota. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1950; s. 11, 1 rys.

HORBAČEWSKI J.: Urządzenia ochronne przy prasach. BHP Przyj. Pracy Nr 6—7, 1950; s. 16—20, 4 fotogr., 3 rys.

Usprawnienie gwintiarci. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1950; s. 33, 1 rys.

Łancuchy. Praktyczne wskazówki bhp ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1950; s. 22, 1 rys.

BIELASZ R.: Klezcze do słupów teletechnicznych. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1950; s. 31—31,5, 1 rys.

FILIPKOWSKI S.: Nowe pomysły konstruktorskie z dziedziny bhp. Bezp. Hig. Pracy Nr 4, 1950; s. 29—34, 16 fot.

GOTLIF I. A.: Pamiatka dla rabocich obslużiwajuszczich czetyrech-stronijie strogalnijie stanki. Moskwa 1945. Gosstiechizdat; 16°, 20 str.

GEBAUER M.: Silnikowa piła łancuchowa. Budowa, obsługa, praca. Warszawa, 1949. Inst. Badań Leśn.; 8°, 103 str.

Pły mechaniczne do poprzeczaniego przeczynania drewna. Instrukcje techniczne. Seria Ochr. Pracy Nr 28. Warszawa 1949. MPiOS; 8°, 60 str.

BUGŁAJ M. B.: Pamiatka dla rabocich na tokarnom stankie po dierewu. Moskwa—Leningrad 1947. Gos. Leś. Tech. Izdat.; 16°, 16 str.

DZIKOWSKI A.: Szlifierki. Instrukcje techniczne. Warszawa (b.r.) Seria Ochr. Pracy Nr 20. MPiOS; 8°, 45 str.

A. Nacynia i zbiorniki pod ciśnieniem. B. Sprężarki. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 19. Warszawa (b.r.) MPiOS; 8°, 14 str.

Urządzenia chłodnicze. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 18. Warszawa (b.r.) MPiOS; 8°, 8 str.

- ZAGORSKIJ F. N., ZAGORSKAJA J. P.: **Tekhnika bieзопасnosti pri skorosnym friezierowanii mietalłow.** Izd. 2. Leningrad 1952, Profizdat; 8°, 96 str.
- HORBACZEWSKI J.: **Praca na strugarkach do drewna.** Warszawa 1952, PWT; 8°, 40 str. Biblioteka Ochr. Pracy.
- GROCHOLSKIJ N. F.: **Tekhnika bieзопасnosti pri swarocznych rabotach.** Moskwa 1952, Profizdat; 8°, 136 str.
- RZECKI M.: **Elektryczne spawanie i ciecie metali.** Tekhnika bieзопасnosta i ochrony pracy. Warszawa 1952, PWT; 8°, 100 str.
- Sredstva bieзопасnosti pri skorostnym tocenii mietalłow.** (b.m.) 1952, Profizdat; 8°, 40 str.
- PULAWSKI Z.: **Urazy oczu w przemysle.** Analiza wypadkow i sposoby zapobiegania. Warszawa 1952, Zakł. Wyd. MPIOS; 8°, 266 str.
- HELBRECHT J.: **Metody badania zuzycia i kresu uzywalnosci lin stalowych.** Bezp. Hig. Pracy Nr 2, 1952; s. 45—48, 4 tabl.
- WALEWSKI A.: **Wskazowki ochrony pracy przy eksploatacji silnikow.** Warszawa 1952, PWT; 8°, 36 str. Biblioteka Ochrony Pracy.
- ROZKOWSKI S.: **Bezpieczenstwo pracy przy pedniach.** Warszawa 1952, PWT; 8°, 84 str.
- Maszyny do obróbki drewna.** Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 2. Wyd. 2. Warszawa 1951, MPIOS; 8°, 12 str.
- JAKOBSON S. S.: **Pamiatka gasowarszczika i گازорiecznika.** Moskwa-Leningrad 1951, Gosenergoizdat; 8°, 54 str.
- WALEWSKI A.: **Drabiny.** Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 82. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPIOS; 8°, 94 str.
- AZAROW A.: **Automatyzacja obróbki na tokarkach.** Tlum. z ros. Warszawa 1951, PWT; 8°, 124 str.
- DOBROWOLSKI Z.: **Spawanie i ciecie elektr. i gazowe oraz techniki pokrewne.** Warszawa, 1951, Czytelnik; 8°, 124 str.
- Pamiatka po technikie bieзопасnosti dla elektrowarszczikow.** Izd. 2. Kijew-Moskwa 1951, Maszgiz; 16°, 68 str.
- Pamiatka po technikie bieзопасnosti dla armaturszczika.** Moskwa 1951, Gosstroizdat; 16°, 20 str.
- Pamiatka po technikie bieзопасnosti dla obmurowszczika parowych kotłow.** Moskwa 1951, G. I. Str. Litier; 16°, 32 str.
- Pamiatka po technikie bieзопасnosti dla klepalszczikow, rubszczikow i czegriwalszczikow zaklepek.** Moskwa 1951, GIL po Stroit. i Arch.; 16°, 16 str.
- WLASOW A. F.: **Tekhnika bieзопасnosti i promyszleniennaja sanitarija pri elektrokrowoj obrabotkie mietalłow.** (b.m.), 1951, Profizdat; 8°, 32 str.
- HORBACZEWSKI J.: **Obsluga strugarek do drewna.** Wskazowki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 59. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPIOS; 8°, 84 str., 1 tabl.
- GUZOW S. G., STRIZEWSKIJ I. I.: **Tekhnika bieзопасnosti pri gazoplamiennoj obrabotkie mietalłow.** Moskwa 1951, Maszgiz; 8°, 240 str.
- GUMBRYCHT R.: **Dražek do przesuwania szyn.** Bezp. Hig. Pracy Nr 9, 1951, s. 294—295, 1 rys.
- PULAWSKI Z.: **Szybkociowe skrawanie a ochrona pracy.** BHP Przyj. Pracy Nr 6, 1951; s. 8—16.
- GRZEBALSKI CZ.: **Wstepne badania uniwersalnego aparatu ochronnego do friezarek dolnowrzecionowych do drewna.** Prace CIO P Nr 4, 1951; s. 1—22, 70 rys., 18 tabl.
- ZAGORSKIJ F. N., WOLKOW J. N.: **Obiespieczenie bieзопасnosti pri priemienienii pniewmatycznych prispoblenij.** Stanki i Instr., Nr 8, 1951, s. 31—32, 3 rys.
- ZANOZIŃSKI Z.: **Zabezpieczenia frezow na frezarkach.** Bezp. Hig. Pracy Nr 12, 1951, s. 372—374, 4 rys.
- LEGATOWICZ A.: **Nowoczesne systemy sterowan elektrycznych w obrabiatkach.** Mechanik Nr 10, 1951; s. 417—424, 16 rys.

10. Huta Szopienice — Szopienice.
11. Huta im. B. Bieruta — Częstochowa.
12. Zakłady im. Stalina — Poznań.
13. Stocznia Gdańska — Gdańsk.
14. Poznańskie Zakłady Napraw Samochodowych — Poznań.
15. Strzebińskie Kamieniołomy Drogowe — Strzelin, woj. wrocławskie.
16. Cukrownia „Gniezno” — Gniezno.
17. Cukrownia „Molozyn” — Malczyce Wrocławskie.
18. Cukrownia „Sokołów Podlaski” — Sokołów Podl.
19. Cukrownia „Chelmża” — Chelmża, woj. bydgoskie.
20. Cukrownia „Wróblin” — Lewin Brzeski, woj. opolskie.
21. Cukrownia „Przeworsk” — woj. rzeszowskie.
22. Cukrownia „Nowy Staw” — Nowy Staw, woj. gdańskie.
23. Cukrownia „Pruszcz” — Pruszcz, woj. gdańskie.
24. Cukrownia „Pelplin” — Pelplin, woj. gdańskie.
25. Zakłady Przemysłu Cukierniczego im. 22 Lipca — Warszawa.
26. Zakłady Przemysłu Cukierniczego „Pomorzanka” — Słupsk, woj. koszalińskie.
27. Zakłady Piwowarsko-słodownicze — Żywiec, woj. krakowskie.
28. Wielkopolskie Zakłady Przemysłu Tłuszczowego — Szamotuły, woj. poznańskie.
29. Białostocka Wytwórnia Octu — Białystok.
31. Łódzkie Zakłady Przemysłu Spirytusowego — Łódź.
32. Krakowskie Zakłady Przemysłu Spirytusowego — Kraków.
33. Poznańskie Zakłady Przemysłu Spirytusowego — Poznań.
34. Warszawskie Zakłady Przemysłu Spirytusowego — Warszawa.
35. Wrocławskie Zakłady Przemysłu Spirytusowego — Wrocław.
36. Grudziądzkie Zakłady Przemysłu Tytoniowego — Grudziądz.
37. Zakłady Szklarskie „Hortensja” — Piotrków.
38. Zakłady Porcelany — Chodzież, pow. Piła.
39. Stradomskie Zakłady Przemysłu Wełnianego — Częstochowa.
40. Zakłady Przemysłu Bawełnianego „1 Maja” — Łódź, Widzew.
41. Nadodrzańskie Zakłady Przemysłu Lnianego — Nowa Sól, woj. zielonogórskie.
42. Zakłady Przemysłu Obuwniczego — Otmęt.
43. Zakłady Przemysłu Bawełnianego — Wieluszk/Wałbrzych.
44. Zakłady Przemysłu Odzieżowego — Warszawa.
45. Zakłady im. Dzierżyńskiego — Tarnów.
46. Dolnośląskie Zakłady Wytwórcze Silników Elektrycznych, M-5 — Wrocław,
47. Słupiecka Fabryka Mebli — Słupsk.

Kompleksowy plan poprawy warunków bhp

I. Wstęp

Uchwała Nr 592 Prezydium Rządu z dnia 1.8.1953 r., w sprawie zapewnienia postępu w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Monitor Polski Nr A-83, poz. 979) zobowiązuje każdy zakład pracy do zapewnienia wszystkim

STĘPIEŃ W.: **Prewencja przeciwpożarowa w zakładach przemysłowych**. B. BHP. Hig. Pracy Nr 1, 1952; s. 23—25.
KAPELIŃSKI T.: **Pożary kłosa gospodarczą**. BHP Przyj. Pracy Nr 2, 1952; s. 14—17.

Instrukcja o przewoź, odbiorze, przechowywaniu i wydawaniu paliw płynnych i smarów. Warszawa 1952. Wyd. Kom.; 4°, 59 str.

WYDRZYŃSKI S.: **Ostrożnie z eterem**. Przem. w. l. k. Nr 1, 1952; s. 36.

WAŁACH K.: **Wybuchy w urządzeniach piecowych**. Wład. hutn. Nr 4, 1952; s. 4—6, 1 poz. bibl.

Gazy w kopalni i pył węglowy. Warszawa 1952. P. W. Sz. Zawod.; 8°, 102 str.

OBIELOWICZ L.: **Bezpieczniki w instalacjach gazowych**. Gaz. Woda Nr 2, 1952; s. 38—45, 21 rys., 12 wykr.

MICHAŁSKI M.: **Organizacja ochrony przeciwpożarowej w Związku Radzieckim**. B. BHP. Hig. Pracy Nr 5/6, 1951; s. 197—199, 2 poz. bibl.

WALEWSKI A.: **Obrona przeciwpożarowa zakładu przemysłowego**. Mechanik Nr 2, 1951; s. 78—81.

STĘPIEŃ W.: **Pożary w przemyśle odzieżowym**. O d z i e 2, Nr 3, 1951; s. 18—21, 4 wykr., 5 tabl.

STĘPIEŃ W.: **O lepszą organizację ochrony przeciwpożarowej**. BHP Przyj. Pracy Nr 11, 1951; s. 12—14.

PIESTERIEW P. G.: **Ograniczyć działanie lesnych pożarów**. Lesn. Choz. Nr 3, 1951; s. 20—24, 4 rys., 1 tabl.

OLECHOWSKI T.: **Zagadnienie ochrony przeciwpożarowej w planowaniu i urządzaniu osiedli wiejskich**. Cz. I. Prz. geodez. Nr 7-8, 1951; s. 218—221.

MIERZANOWSKI W.: **Jak walczyć z pożarami**. O przyczynach powstawania i rozszerzania się pożarów oraz o środkach zapobiegawczych. Warszawa, 1951. PWT, 8°, 46 str., 18 rys.

KOWALSKI F.: **Środki gaśnicze straży pożarnych**. B. BHP. Hig. Pracy, Nr 3, 1951; s. 92—98, 2 rys.

BL. S.: **Zabezpieczenia stacji transformatorowych przed pożarami**. Energetyka Nr 1/2, 1951; s. 34—36, 2 rys.

Sygnalizator gazów i dymu. Wiad. elektrot. Nr 4, 1951; s. 87—89, 5 rys.
STARODUBCEW I. G.: **Kwestia o maksymalno dopuszczalnych przedziałach sodierżanie wtryskowych gazów w rudniczej atmosferze**. U g o l Nr 9, 1951; s. 27—30, 3 wykr., 2 tabl., 4 poz. bibl.

KOBYLIŃSKI W.: **Zabezpieczenia przeciwwybuchowe urządzeń elektrycznych**. Nafta Nr 2, 3, 1951; s. 51; 84.

Badanie wybuchowości pyłów. B. BHP. Hig. Pracy Nr 1, 1951; s. 22—27, 10 wykr., 1 tabl.

BUJOK A.: **Niebezpieczeństwo wybuchu pyłów metali**. B. BHP. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 13—15.

URBAN J.: **Pożary podziemne w kopalniach węgla**. Katowice, 1950. PWT; 8°, 94 str.

ZAMORSKI Z.: **Materiały wybuchowe**. Ogólne warunki bezpieczeństwa. B. BHP. Hig. Pracy Nr 5, 1948; s. 2—6.

JAICZKOW K. M.: **Protiwopozarnaja technika**. Moskwa 1947. Gosstrojizdat; 8°, 167 str.

ROGOWSKI M.: **Pożary w zakładach przemysłowych**. Warszawa, 1947. PZUW; 8°, 216 str.

SZEWIELEW M. L.: **Przeciwpożarnaja technika w maszynostrojeniu**. Moskwa 1950. Masziz; 8°, 200 str.

ŚPIEWAK F.: **Ratownictwo górnicze w wypadkach pożarów podziemnych**. B. BHP. Hig. Pracy, Nr 9-10, 1950; s. 2—6.

STĘPIEŃ W.: **Bezpieczeństwo przeciwpożarowe**. BHP Przyj. Pracy Nr 11/12, 1950; s. 23—24.

Wykaz pospolicie używanych niebezpiecznych materiałów chemicznych. B. BHP. Hig. Pracy Nr 11/12, 1950; s. 44—54

potrzebnych na cele bhp z funduszy obrotowych przedsiębiorstwa decydować ma plan potrzeb rzeczowych, ustalony wspólnie z załogą i dyrekcją zakładu.

Właściwie pojęty plan poprawy warunków bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony zdrowia w zakładzie nie może być opracowany w oderwaniu od całości planu gospodarczego zakładu, lecz musi być z nim ściśle zharmonizowany. Nie można bowiem planować poważnej inwestycji w zakresie bhp, jeżeli dany zakład pracy lub jakiś jego oddział ma ulec w niedalekiej przyszłości likwidacji albo zasadniczej przebudowie.

Dobre opracowanie planu poprawy warunków bezpieczeństwa i higieny pracy opiera się na założeniu wieloletnich planów gospodarczych, a mianowicie:

- 1) *plan rozwoju zakładu* (produkcja, jej ilość, asortyment i wyposażenie zakładu w środki produkcji),
- 2) *plan rozbudowy* (inwestycje),
- 3) *plan postępu technicznego* (mechanizacja, automatyzacja procesów technologicznych itp.).

Dla zapewnienia zgodności planu poprawy warunków bhp z planem gospodarczym inżynier (technik) bhp musi współpracować ściśle z działami: planowania, inwestycji, głównego mechanika, względnie głównego energetyka, a także z działem zaopatrzenia materiałowo-technicznego.

II. Kompleksowy plan poprawy warunków bhp w zakładzie

Zasadnicze zagadnienia długofalowego planu kompleksowego poprawy warunków bhp w oparciu o obowiązującą nomenklaturę nakładów na bhp powinny obejmować:

1. Środki techniczne zapewniające bezpieczeństwo pracy — konieczne dla zapobiegania wypadkom przy pracy zestawiane na podstawie analizy wypadków, kontroli zakładu pracy, nakazów technicznego inspektora pracy i założeń społecznej inspekcji pracy, a mianowicie:

(a) wykonanie nowych i usprawnianie istniejących urządzeń zabezpieczających i sygnalizacyjnych, mechanizacja i automatyzacja pracy, przy których występuje zagrożenie wypadkiem,

(b) projektowanie wykonawstwa nowych wzorów odzieży i obuwia ochronnego oraz sprzętu ochrony osobistej — w oparciu o postanowienia zawarte w Zarządzeniu Przewodniczącego PKPG Nr 322 z dnia 8.X.1952 r., w sprawie projektowania i zatwierdzania wzorów odzieży specjalnej i sprzętu ochrony osobistej (Biuletyn PKPG Nr 42 poz. 20 z 1952 r.).

2. Środki zapewniające higieniczne warunki pracy — konieczne dla zapobiegania chorobom zawodowym, zmęczeniu przy pracy, ujemnym wpływom niskich i wysokich temperatur, szkodliwemu promieniowaniu, wilgotności itp. a mianowicie:

(a) wykonanie i usprawnianie urządzeń wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, izolowanie szkodliwych działań pracy, hermetyzacja szkodliwych procesów — konieczne ze względu na nadmierne stężenia szkodliwych w powietrzu i złe warunki klimatyczne w miejscu pracy,

zatrudnionym pracownikom bezpiecznych i higienicznych warunków pracy — wyjącających zagrożenie ich życia lub zdrowia.

Uchwała ta spowodowała znaczną intensyfikację działalności bhp przez wszystkie resorty i zakłady pracy, co we współpracy ze związkami zawodowymi doprowadziło w ostatnich latach do znacznej poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy, wyrażającej się obniżeniem wskaźnika wypadkowości.

Mimo poważnych środków finansowych przeznaczanych corocznie na bezpieczeństwo i higienę pracy poprawa na tym odcinku w zakładach pracy nie dała jednak w pełni oczekiwanych wyników. Środki finansowe na bhp obejmują bądź to wydzielone sumy na poprawę istniejącego stanu w zakładach pracy będących już w eksploatacji, bądź też objęte są ogólnymi wydatkami na budowę nowych zakładów przemysłowych. Te nowe zakłady przemysłowe muszą być budowane wg założeń nowej techniki łączącej wymagania procesów pracy z wymaganiami ochrony pracy.

Cytowana na wstępie Uchwała z dnia 1.8.1953 r. zobowiązuje w § 23 ust. 1 — biura projektów, instytuty naukowo-badawcze, biura konstrukcyjne i technologiczne do uwzględniania w pełni wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy w opracowywanej dokumentacji. Zadaniem personelu inżyniersko-technicznego bhp na wszystkich szczeblach jest pełne wykorzystywanie uprawnień wynikających z Uchwały 592 Prezydium Rządu z dnia 1.8.1953 r. wydanego na jej podstawie Zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Oceny Projektów Inwestycyjnych PKPG Nr 2 z dnia 13 stycznia 1954 r. Nr 14 z dnia 21 czerwca 1954 r., w sprawie opiniowania projektów zakładów przemysłowych z punktu widzenia bezpieczeństwa i higieny pracy oraz pisma okólnego PKPG Nr 34 z dnia 4 grudnia 1954 r. w sprawie udziału inżyniera lub technika bezpieczeństwa i higieny pracy w komisjach dokonyjących odbioru robót budowlano-montażowych (Biuletyn PKPG Nr 34, poz. 145 z 1954 r.).

Uprawnienia inżyniera bhp dotyczą opiniowania projektów planów budowy lub przebudowy obiektów przemysłowych i urządzeń technicznych z punktu widzenia wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy dla komisji oceny projektów inwestycyjnych oraz udziału inżyniera (technika) bhp w komisjach odbioru technicznego obiektów i urządzeń zakładów pracy.

Ważne zadanie na tym odcinku ma do spełnienia właściwy *techniczny inspektor pracy* zarządu głównego związku zawodowego, który niezależnie od opiniowania projektów budowy i przebudowy zakładów pracy oraz brania udziału w komisjach odbioru technicznego obiektów i urządzeń, posiada prawo odmowy wyrażenia zgody na uruchomienie zakładu lub jego części, o czym powiadamia właściwego dla zakładu ministra. (Art. 8 Dekretu z dn. 10 listopada 1954 r. o przejęciu przez związki zawodowe zadań w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy oraz sprawowaniu inspekcji pracy — D.U. Nr 52, poz. 260).

W istniejących zakładach pracy postęp techniczny w zakresie bhp realizowany jest za pomocą środków przeznaczonych na inwestycje, kapitałowe remonty i eksploatację.

Sporządzanie rocznych kompleksowych planów poprawy warunków bhp w zakładach jest szczególnie aktualne obecnie, kiedy o wielkości nakładów

WALCZYŃSKI J.: Bezpieczeństwo pracy przy czynnościach wewnętrznej zbiorników nafowych. Nafta Nr 1-2 i 3, 1950; s. 26 i s. 63.

SMIRNOW A. S.: Transport i chowanie gazu. Moskwa 1950. Gostechizdat, 8°, 392 str., 82 rys., 56 wykrt., 78 tabl., 33 poz. bibl.

RZĘCKI M.: Wymagania bezpieczeństwa pracy przy manipulowaniu butlami gazowymi. Prz. Spawaln., Nr 7-8, 1950; s. 142.

PULAWSKI Z.: Bezpieczeństwo pracy przy wytwarzaniu acetylenowych. BHP Prz. j. Pracy Nr 9, 1950; s. 4-7, 5 rys.

PULAWSKI Z.: Bhp przy produkcji i używaniu karbidu. BHP Prz. j. Pracy Nr 6-7, 1950; s. 10-12, 3 rys.

PULAWSKI Z.: Bezpieczeństwo przy postępowaniu się butlami tlenowymi. BHP Prz. j. Pracy Nr 11-12, 1950; s. 18-24, 9 rys.

Parę w bucho. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. BHP Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 56, 1 rys.

DROZDZEWSKI A.: Wytyczne do prac przy niszczeniu materiałów wybuchowych. BHP Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 45-49, 1 tabl.

DROZDZEWSKI A.: Bawełna kolodionowa. BHP Hig. Pracy Nr 9-10, 1950; s. 15-17.

PRAWDIENKO D. J.: Wentylacja i oświetlenie rudników, borka s pożarami i gornospasialnoje dieto. Moskwa 1949. Ugletechnizdat, 8°, 410 str.

CENTKIEWICZ C.: Elektryczność a pożary. Szczecin (b.r.). Pożarnicza Spół. dzielna Wyd., 8°, 272 str.

SAWASZYŃSKI J.: Ochrona przed pożarami w budownictwie. Szczecin, 1949. Pozarn. Spółdz. Wyd., 8°, 243 str.

SAWASZYŃSKI J.: Przeciwpowozarowe zaopatrzenie wodne. Warszawa 1948. Wyd. Min. Odbud., 8°, 585 str.

6. Urządzenia produkcyjne, konstrukcje i zabezpieczenia.

DOBROWOLSKI J., ROTTENGRUBER J.: Polerowanie elektrolityczne. Warszawa 1954. PWT, 6°, 48 str. Biblioteka Ochr. Pracy.

GLÓDOWSKI T.: Bezpieczna i wydajna praca na pilie tarczowej. Warszawa 1954. Wyd. Przem. Lekk. i Spoż., 8°, 52 str. Biblioteka Ochr. Pracy.

Pila tarczowa do przycinania wzdłużnego. Wskazówki bhp. Wyd. 5, przerobione i uzupełn. Warszawa, 1954. Wyd. Przem. Lekk. i Spoż., 8°, 64 str. Biblioteka Ochr. Pracy.

GRZEBALSKI C., KORPETTA S.: Ostrony i zabezpieczenia przy maszynach i pędniach. Warszawa, 1954. PWT, 16°, 52 str. Bibliot. Wykład. BHP.

Technika ochrony pracy w oddziałach mechanicznych zakładów przemysłu maszynowego. Praca zbiorowa. Skrypty wykładow z ochrony pracy. Warszawa, 1954. NOT, 4°, 190 str.

BUCHYŁO E.: Co powinien wiedzieć pracownik obsługujący nitrator. Warszawa, 1954. PWT, 8°, 44 str.

WŁASOW A. F.: Technika bezpieczeństwa pracy na obrabiarkach do skrawania metali. Tłum. z ros. Warszawa 1954. PWT, 8°, 164 str.

GOSZTOWIT L.: Technika ochrony pracy przy obsłudze pras hydraulicznych. Warszawa 1953. PWT, 8°, 66 str. Biblioteka Ochr. Pracy.

HORBACZEWSKI J.: Technika ochrony pracy przy przerobcie metali na prasach. Warszawa, 1953. PWT, 8°, 148 str. 2 tabl. Biblioteka Ochr. Pracy.

MICHONOWSKI J., KOZŁOWSKI T.: Książeczka falwanizera. Warszawa 1953. PWT, 16°, 80 str. Ochrona Pracy.

MICHONOWSKI J., KOZŁOWSKI J.: Książeczka szlifierza. Warszawa, 1953. PWT, 16°, 62 str. Ochrona Pracy.

KAMIENSKI S.: Spawanie i ciecie gazowe. Warszawa 1953. CRZZ, 8°, 40 str.

RZĘCKI M.: Użytkowanie butli z gazami w przemyśle. Warszawa 1953. PWT, 8°, 116 str. Biblioteka Ochr. Pracy.

DZIKOWSKI A.: Szlifowanie. Metody bezpiecznej pracy. Warszawa 1953. PWT, 8°, 192 str. Bibl. Ochr. Pracy.

MACZEWSKI-ROWIŃSKI B.: Elektroskrowa obróbka metali. Ochr. Pracy Nr 1, 1953; s. 13-18, 5 poz. bibl.

STĘPIEŃ W.: **Prewencja przeciwpożarowa w zakładach przemysłowych.** Bez p. Hig. Pracy Nr 1, 1952; s. 23—25.
KAPELŃSKI T.: **Pożary kłosa gospodarczą.** BHP Przyj. Pracy Nr 2, 1952; s. 14—17.

Instrukcja o przewozie, odbiorze, przechowywaniu i wydawaniu paliw płynnych i smarów. Warszawa 1952, Wyd. Kom.: 4°, 59 str.

WYDRZYCKI S.: **Ostrożnie z eterem.** Prz. m. i o k. Nr 1, 1952; s. 36.

WAŁACH K.: **Wybuchy w urządzeniach piecowych.** Wład. hutn. Nr 4, 1952; s. 4—6, 1 poz. bibl.

Gazy w kopalni i pył węglowy. Warszawa 1952, P. W. Sz. Zawod.: 8°, 102 str.

OBIŁOWICZ L.: **Bezpieczniki w instalacjach gazowych.** Gaz, Woda Nr 2, 1952; s. 38—45, 21 wykr., 12 wykr.

MICHAŁSKI M.: **Organizacja ochrony przeciwpożarowej w Związku Radzieckim.** Bez p. Hig. Pracy Nr 5/6, 1951; s. 197—199, 2 poz. bibl.

WALEWSKI A.: **Obrona przeciwpożarowa zakładu przemysłowego.** Mechanik Nr 2, 1951; s. 78—81.

STĘPIEŃ W.: **Pożary w przemyśle odzieżowym.** O dzieł, Nr 3, 1951; s. 18—21, 4 wykr., 5 tabl.

STĘPIEŃ W.: **O lepszą organizację ochrony przeciwpożarowej.** BHP Przyj. Pracy Nr 11, 1951; s. 12—14.

PIESTERIEW P. G.: **Ograniczyć działanie lesnych pożarów.** Lesn. Choz. Nr 3, 1951; s. 20—24, 4 rys., 1 tabl.

OLECHOWSKI T.: **Zagadnienie ochrony przeciwpożarowej w planowaniu i urządzaniu osiedli wiejskich.** Cz. I. Prz. geodez. Nr 7-8, 1951; s. 218—221.

MIERZANOWSKI W.: **Jak walczyć z pożarami.** O przyczynach powstawania i rozszerzania się pożarów oraz o środkach zapobiegawczych. Warszawa, 1951, PWT, 8°, 46 str., 18 rys.

KOWALSKI F.: **Środki gaśnicze straży pożarnych.** Bez p. Hig. Pracy, Nr 3, 1951; s. 92—98, 2 rys.

BL. S.: **Zabezpieczenia stacji transformatorowych przed pożarami.** Energetyka Nr 1/2, 1951; s. 34—36, 2 rys.

Sygnałator gazów i dymu. Wiad. elektrot. Nr 4, 1951; s. 87—89, 5 rys.

STARODUBCEW I. G.: **Kwestia o maksymalno dopuszczalnych przedziałach sodieranie wzwyczałych gazów w rudnicznój atmosferie.** Ugol Nr 9, 1951; s. 27—30, 3 wykr., 2 tabl., 4 poz. bibl.

KOBYLŃSKI W.: **Zabezpieczenia przeciwwybuchowe urządzeń elektrycznych.** Nafta Nr 2, 3, 1951; s. 51, 84.

Badanie wybuchowości węgla. Bez p. Hig. Pracy Nr 1, 1951; s. 22—27, 10 wykr., 1 tabl.

BUJOK A.: **Niebezpieczeństwo wybuchu pyłów metali.** Bez p. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 13—15.

URBAN J.: **Pożary podziemne w kopalniach węgla.** Katowice, 1950, PWT, 8°, 94 str.

ZAMORSKI Z.: **Materiały wybuchowe.** Ogólne warunki bezpieczeństwa. Bez p. Hig. Pracy Nr 5, 1948; s. 2—6.

JAICZKOW K. M.: **Protiwopozarnaja technika.** Moskwa 1947, Gosstrojizdat, 8°, 167 str.

ROGÓWSKI M.: **Pożary w zakładach przemysłowych.** Warszawa, 1947, PZUW; 8°, 216 str.

SZEWIELEW M. L.: **Przeciwpożarnaja technika w maszynostrojenii.** Moskwa 1950, Maszgiz, 8°, 200 str.

SPIEWAK F.: **Ratownictwo górnicze w wypadkach pożarów podziemnych.** Bez p. Hig. Pracy, Nr 9-10, 1950; s. 2—6.

STĘPIEŃ W.: **Bezpieczeństwo przeciwpożarowe.** BHP Przyj. Pracy Nr 11/12, 1950; s. 23—24.

Wykaz gospolście używanych niebezpiecznych materiałów chemicznych. Bez p. Hig. Pracy Nr 11/12, 1950; s. 44—54

potrzebnych na cele bhp z fundusów obrotowych przedsiębiorstwa decydować ma plan potrzeb rzeczowych, ustalony wspólnie z załogą i dyrekcją zakładu.

Właściwie pojęty plan poprawy warunków bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony zdrowia w zakładzie nie może być opracowywany w oderwaniu od całości planu gospodarczego zakładu, lecz musi być z nim ściśle zharmonizowany. Nie można bowiem planować poważnej inwestycji w zakresie bhp, jeżeli dany zakład pracy lub jakiś jego oddział ma ulec w niedalekiej przyszłości likwidacji albo zasadniczej przebudowie.

Dobrze opracowany plan poprawy warunków bezpieczeństwa i higieny pracy opierać się musi o założenia wieloletnich planów gospodarczych, a mianowicie:

- 1) *plan rozwoju zakładu* (produkcja, jej ilość, asortyment i wyposażenie zakładu w środki produkcji),
- 2) *plan rozbudowy* (inwestycje),
- 3) *plan postępu technicznego* (mechanizacja, automatyzacja procesów technologicznych itp.).

Dla zapewnienia zgodności planu poprawy warunków bhp z planem gospodarczym inżynier (technik) bhp musi współpracować ściśle z działami: planowania, inwestycji, głównego mechanika, względnie głównego energetyka, a także z działem zaopatrzenia materiałowo-technicznego.

II. Kompleksowy plan poprawy warunków bhp w zakładzie

Zasadnicze zagadnienia długofalowego planu kompleksowego poprawy warunków bhp w oparciu o obowiązującą nomenklaturę nakładów na bhp powinny obejmować:

1. Środki techniczne zapewniające bezpieczeństwo pracy — konieczne dla zapobiegania wypadkom przy pracy zestawiane na podstawie analizy wypadków, kontroli zakładu pracy, nakazów technicznego inspektora pracy i założeń społecznej inspekcji pracy, a mianowicie:

- (a) wykonanie nowych i usprawnianie istniejących urządzeń zabezpieczających i sygnalizacyjnych, mechanizacja i automatyzacja prac, przy których występuje zagrożenie wypadkiem,
- (b) projektowanie wykonawstwa nowych wzorów odzieży i obuwia ochronnego oraz sprzętu ochrony osobistej — w oparciu o postanowienia zawarte w Zarządzeniu Przewodniczącego PKPG Nr 322 z dnia 8.X.1952 r., w sprawie projektowania i zatwierdzania wzorów odzieży specjalnej i sprzętu ochrony osobistej (Biuletyn PKPG Nr 42 poz. 20 z 1952 r.).

2. Środki zapewniające higieniczne warunki pracy — konieczne dla zapobiegania chorobom zawodowym, zmniejszeniu przy pracy, ujemnym wpływom niskich i wysokich temperatur, szkodliwemu promieniowaniu, wilgotności itp. a mianowicie:

- (a) wykonanie i usprawnianie urządzeń wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, izolowanie szkodliwych działań pracy, hermetyzacja szkodliwych procesów — konieczne ze względu na nadmierne stężenia szkodliwych w powietrzu i złe warunki klimatyczne w miejscu pracy,

- (b) projektowanie i wykonawstwo urządzeń do tłumienia hałasów i wstrząsów,
 - (c) racjonalizacja oświetlenia naturalnego i sztucznego,
 - (d) projektowanie i wykonawstwo urządzeń ograniczających znieczyszczenie przy pracy i usuwających inne źródła szkodliwego oddziaływania na zdrowie zatrudnionych,
 - (e) mechanizacja prac ciężkich i szkodliwych dla zdrowia,
 - (f) wykonawstwo urządzeń do zaopatrzenia w soloną wodę gazowaną.
3. Środki zapewniające załóżce odpowiednie warunki sanitarne zastosowane w oparciu o sanitarne przepisy dotyczące projektowania zakładów pracy. (Obowiązujące w tym zakresie przepisy — Rozporządzenie Ministrów Pracy i Op. Społecznej i innych z dnia 6.XI.1946 r. o ogólnych przepisach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy — mają być w najbliższym czasie rozszerzone). Do tej grupy środków mających na celu poprawę warunków pracy należą: szatnie, umywalnie, ustępy, łazienki, pokoje higieny osobistej kobiet, pranie i suszenie odzieży itd.
4. Środki organizacyjne zapewniające ogólne warunki bezpieczeństwa pracy i ruchu, a mianowicie:
- (a) okresowe komisyjne badania warunków bhp w zakładzie a w szczególności stanowisk pracy, na których występują szkodliwe warunki pracy i zagrożenia wypadkami, badania stanu prewencji przeciwpożarowej, kontrola wykonania postanowień kompleksowego planu poprawy warunków pracy itd.,
 - (b) okresowe lekarskie badania specjalistyczne zatrudnionych w warunkach szkodliwych dla zdrowia,
 - (c) terminowe i właściwe w stosunku do potrzeb zaopatrywania pracujących w odzież specjalną, obuwie i sprzęt ochrony osobistej, w oparciu o obowiązujące normy,
 - (d) prowadzenie komisyjnych badań zaistniałych poszczególnych wypadków przy pracy i analizowanie materiałów statystycznych z wypadkowości dla celów zapobiegania wypadkom przy pracy,
 - (e) inicjowanie opracowań racjonalizatorskich w zakresie ochrony pracy,
 - (f) współpraca z instytucjami zajmującymi się sprawami ochrony pracy.
5. Środki popularyzacji i szkolenia — w zakresie bhp, a mianowicie:
- (a) zorganizowanie gabinetu ochrony pracy i kąpek bhp — jako ważnych pomocy stosowanych przy instruowaniu załogi (instruktaż wstępny i okresowy) i szkoleniu personelu inżynierjno-technicznego,
 - (b) wyświetlanie filmów i wygłaszanie pogadanek na tematy ochrony pracy,
 - (c) zaopatrzenie bibliotek w książki i czasopisma,
 - (d) popularyzowanie osiągnięć i usprawnień racjonalizatorskich w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.
- Jak z podanej ogólnej tematyki kompleksowego planu poprawy warunków pracy wynika, plan ten powinien obejmować wszechstronne zagadnienia bhp i ochrony zdrowia pracowników w zakładzie pracy. Dzięki takiemu programowi działalności w zakresie bhp w zakładzie lepiej i pełniej do-

- WOŁSKI J.: Sprzęt ochrony izolujący (drażki izolujące). Wiad. elektrot. Nr 7/8, 1951; s. 170—172, 2 rys., 1 tabl.
- LEGATOWICZ A.: Technika elektronowa a ochrona pracy. Bezp. Hig. Pracy Nr 7, 1951; s. 206—211, 5 rys., 11 poz. bibl.
- Pamiatka po technice bezpieczeństwa dla robotników galwanicznych cechów. Kłew 1950. Maszgit, 16°, 78 str.
- KARASINSKI Z.: Zerwanie jako zabezpieczenie przed porażeniem elektrycznym. Wiad. elektrot. Nr 1/2/3, 1950; s. 14—17.
- OSZAST Z.: Zagadnienie bezpieczeństwa i hig. pracy w zakładach fizykalnych i leczniczych. Med. Pracy Nr 3/4, 1950; s. 116—130.
- MIERZEJEWSKI S.: Eksploatacja linii napowietrznych wysokiego napięcia. Bezp. Hig. Pracy Nr 11-12, 1950; s. 23—32, 4 wzory załącz.
- KARASINSKI Z.: Bezpieczeństwo pracy przy użytkowaniu przenośnych narzędzi elektrycznych. Wiad. elektrot. Nr 6, 1950; s. 117—120, 5 rys.
- MOSZYŃSKI E.: Instalacje piorunochronne. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1950; s. 5—7.
- BARAN I.: Co należy wiedzieć o porażeniach elektrycznych. BHP Prz. j. Pracy Nr 9, 1950; s. 8—9.
- BLADOWSKI S.: Zabezpieczenia przed porażeniami w urządzeniach elektrycznych. Warszawa 1948. Inst. Nauk. Org. i Kłer., 8°, 126 str.
- KOROLKOWA J. W., ROZOWSKI K. J.: Technika bezpieczeństwa w elektrycznych instalacjach (uczebnyje tablicy). Leningrad-Moskwa 1948, Gosenergoizdat, 23 tabl.
- CZERNIUCH M. M.: Pamiatka kontrolowaczku po technice bezpieczeństwa. (Moskwa), 1945, Gostoptechnizdat, 16°, 20 str.
5. Pożary i wybuchy (przeżytny, sprzęt gaśniczy, sposoby gaszenia, ratownictwo).
- BIEDRON-KALINOWSKI A.: Zagadnienie instrukcji przeciwpożarowych. Ochr. Pracy Nr 2, 1954; s. 62—64.
- TEICHERT J.: Profilaktyka pożarowa w budownictwie. Ochr. Pracy Nr 3, 1954; s. 105—106.
- BIEDRON-KALINOWSKI A.: Organizacja służby zapobiegania pożarom w Związku Radzieckim. Ochr. Pracy Nr 4, 1954; s. 134—137.
- STĘPIEN W.: Wady niektórych instalacji przemysłowych w przemyśle włókienniczym. Ochr. Pracy Nr 8, 1954; s. 277—280.
- Przepisy o przewożeniu lotniczym materiałów niebezpiecznych (wybuchowych, zapalnych, trujących itp.) oraz różnych materiałów wymagających specjalnego rodzaju opakowania i sposobu ładowania. Warszawa 1954. Wyd. Kom.; 4°, 644 str.
- URBAN J. i ŻYŁA J.: Bezpieczna praca w kopalniach gazowych. Stalino 1953. PWT, 8°, 51 str.
- GRZYWACZEWSKI Z.: Bezpieczeństwo pożarowe statków morskich. Ochr. Pracy Nr 12, 1953; s. 454—459, 6 rys.
- GOSTKOWSKI Z.: Bezpieczeństwo pracy przy urządzeniach elektr. na dole kopalni. Warszawa 1953. PWT, 8°, 31 str.
- STĘPIEN W.: Pożary olejów mineralnych i walka z nimi. Ochr. Pracy Nr 3, 1953; s. 97—98, 2 tabl., 15 poz. bibl.
- WŁASIK W.: Ochrona przeciwpożarowa garaży, warsztatów samochodowych i stacji obsługi. Warszawa 1953. PWT, 8°, 186 str.
- KOWALSKI F.: Ochrona przeciwpożarowa i konserwacja sprzętu pożarniczego. Warszawa 1953. PWT, 8°, 152 str.
- KOWALSKI F.: Środki gaśnicze i sprzęt do walki z pożarami. Warszawa 1953. PWT, 8°, 100 str. Bibl. Ochr. Pracy.
- TEICHERT J.: Ochrona przeciwpożarowa w budownictwie. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1952; s. 179—181.
- TEICHERT J.: Organizacja ochrony przeciwpożarowej na placach budowy w powiązaniu z zagadnieniem bhp. Pr. z budowl. Nr 7, 1952; s. 264—266.

Bezpieczeństwo pracy przy urządzeniach elektrycznych. Praca zbiorowa. Wyd. II. popr. i uzupełn. Warszawa, 1954, PWT; 8°, 178 str. Stow. Elektr. Polskich. JANISZEWSKI T.: **Podstawy zabezpieczeń przeciw porażeniu prądem elektrycznym.** Warszawa, 1954, PWT; 16°, 48 str. Bibliot. Wykl. BHP.

BLADOWSKI S.: **Zabezpieczenie przed porażeniami w urządzeniach elektrycznych w górnictwie.** Stalinogrod, 1954, Wyd. Górn.-Hutn.; 8°, 147 str.

KONARZEWSKI T.: **Bhp w rzemiośle elektromechanicznym.** Warszawa, 1954, PWT; 8°, 70 str.

Instruktywne ukazania po technice bezpieczeństwa przy proizwodstwie elektromontażnych robot. Moskwa 1953, Gostroiizdat; 16°, 67 str.

OKRASA E., WOLSKI J.: **Sprzęt ochronny w elektroenergetyce.** Warszawa 1953, PWT; 8°, 58 str.

GOSTKOWSKI Z.: **Rażenia prądem elektrycznym.** Wiadom. górn. Nr 7/8, 1953; s. 282—286, 5 rys.

C. H.: **Ratowanie porażonych prądem.** BHP Przyj. Pracy Nr 6, 1953; s. 13—15, 2 rys.

KOWALEWSKI A.: **Porażenia elektryczne wskutek napięcia krokowego.** Ochr. Pracy Nr 3, 1953; s. 92—95, 6 rys.

MAĆEWSKI-ROWIŃSKI B.: **Elektroskrowa obróbka metali.** Ochr. Pracy Nr 1, 1953; s. 13—18, 5 rys., 3 poz. bibl.

KORDYASZ J.: **Wskazówki bezpieczeństwa pracy przy robotach teletechnicznych.** Warszawa, 1952, PWT; 8°, 26 str. Bibl. Ochr. Pracy.

SOŁOWIEW P. E.: **Technika bezpieczeństwa.** Sprawoznik elektromontiera. Moskwa 1952, Gosenergoizdat; 16°, 192 str.

RZEŃKI M.: **Ratowanie porażonych prądem.** Prz. Spawaln., Nr 2, 1952; s. 36—38.

RZEŃKI M.: **Bezpieczeństwo pracy przy urządzeniach elektrycznych.** Wiad. elektrot. Nr 1, 1952; s. 16—18, 4 poz. bibl.

B. J.: **Walka z rażeniami prądem wysokiego napięcia w energetyce ZSRR.** Wiad. elektrot. Nr 8, 1952; s. 185—186, 2 rys., 1 wykr.

WOLSKI J.: **Narzędzia izolowane i podkładki izolacyjne.** Wiad. elektrot. Nr 2, 1952; s. 41—42.

BUJOK A.: **Jak uniknąć statycznych ładunków elektr. w zakładach przemysłowych.** BHP Przyj. Pracy Nr 1, 1952; s. 8—11.

WCISŁO S.: **O zabezpieczeniu ruchu urządzeń zasilających i zapewnieniu bezpieczeństwa i ochrony pracy obsługi.** Wiad. telekom. Nr 4, 1952; s. 88—89.

PIESŁAK W.: **O wypadkach porażenia elektrycznością statyczną.** BHP Przyj. Pracy Nr 3, 1951; s. 11—14.

WŁASOW A. F.: **Technika bezpieczeństwa i promyszlennaja sanitarija pri elektriskrowoj obrabotkie metalow.** (b.m.) 1951, Profizdat; 8°, 32 str.

NIEBRÓJ S.: **Rażenia elektryczne.** Katowice 1951, PWT; 8°, 123 str.

Pamiętka po technice bezpieczeństwa dla elektromontierow, zaniatych eksploatacjej i montażom elektroustanowok na stroitielstwie. 2 izd. Moskwa 1951, GIL po Stroitarh.; 16°, 68 str.

Eksploatacja linii napowietrznych wysokiego napięcia. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 46. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPIOŚ; 8°, 112 str.

MATULA E.: **Bezpieczeństwo pracy przy urządzeniach elektrycznych.** Hutnik Nr 3, 1951; s. 133—134.

PIESŁAK W.: **Bezpieczeństwo przy użyciu narzędzi o napędzie elektrycznym.** BHP Przyj. Pracy Nr 12, 1951; s. 4—6.

PRZANOWSKI R.: **Zasady bezpiecznego korzystania z urządzeń elektrycz. Mechaniz. Elektrif. Roln.** Nr 9-10, 1951; s. 57—50.

TIER OGANIESIAN I. M.: **Woprosy techniki bezopasnosti pri ispitanii zanulajuszich ustrojstw.** Promyszl. Energ. Nr 7, 1951, s. 15—18.

PIESŁAK W.: **Praca przy aparatach diatermicznych różnej częstotliwości.** Bezp. Hig. Pracy Nr 7, 1951; s. 223—228.

ST.: **Bezpieczeństwo instalacji elektrycznych.** Wiad. PKN Nr 7, 1951; s. 535.

strzeżać się potrzeby zakładu i uruchamia się nowe rezerwy, oraz pobudza się inicjatywę załóg w dążeniu do poprawy warunków pracy i podniesienia poziomu produkcji.

III. Ogólne założenia organizacyjne

Z inicjatywy Centralnej Rady Związków Zawodowych w 1953 r. wprowadzone zostało sporządzanie kompleksowych planów poprawy warunków pracy — jako nowa forma organizacyjna oddolnego ustalania planu potrzeb w zakresie bhp. Forma ta zabezpiecza szeroki udział pracujących w ustalaniu planowych potrzeb w tej dziedzinie oraz zapewnia w zakładzie szeroką współpracę administracyjnego kierownictwa zakładu pracy, rady zakładowej (miejscowej), zakładowej Komisji Ochrony Pracy i Społecznej Inspekcji pracy inżyniera (technika) bhp i zakładowej służby zdrowia. Ze względu na fakt, że co roku sporządzane kompleksowe plany poprawy warunków pracy stawały się w rękach zakładowego aktywu coraz bardziej skuteczną formą walki o poprawę stanu bhp w zakładach — z roku na rok obserwuje się wzrost ilości zakładów objętych tymi planami. W tych zakładach, w których załoga zawiera z kierownictwem zakładową umowę zbiorową — tam postanowienia kompleksowego planu poprawy warunków bhp stanowią załącznik do rozdziału „Ochrona pracy”, zawierającego ogólnie ujęte wzajemne zobowiązania w tym zakresie pomiędzy załogą a kierownictwem zakładu pracy.

Szeroki udział aktywu ochrony pracy i załogi w opracowaniu kompleksowego planu poprawy warunków pracy w zakładzie nadaje temu planowi inną jeszcze cechę, a mianowicie — zespołowość w opracowywaniu — mobilizującą całą załogę do współudziału w rozwiązywaniu spraw żywo ją obchodzących. Tylko szeroko rozumiana zespołowość w opracowywaniu tego planu, wydajny wkład pracy personelu inżynieryjno-technicznego w zakładzie i zakładowej służby zdrowia w oparciu o zakładowy aktyw ochrony pracy (oddziałowi i grupowi społeczni inspektorzy pracy) zapewni prawidłowe ujęcie w planie wszystkich najbardziej istotnych dla załogi potrzeb w zakresie ochrony pracy.

Odpowiedzialne zadania w terenie mają do wykonania inspektoraty *ochrony pracy* zarządów głównych związków zawodowych wspólnie z ministerstwami i centralnymi zarządami w oparciu o ramową instrukcję Głównego Inspektoratu Ochrony Pracy CRZZ z marca 1955 r. Instrukcja CRZZ zobowiązuje zarządy główne zw. zaw., — nowo powołany aparat technicznej inspekcji pracy i zakładowy aktyw ochrony pracy do zmobilizowania w zakładach pracy aktywu gospodarczego, związkowego i całej załogi do akcji przygotowania kompleksowych planów poprawy warunków bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony zdrowia. W tym celu:

1. Inspektoraty ochrony pracy zarządów głównych zw. zaw., przy współudziale resortu i centralnego zarządu, wydają co roku branżowe wskazania organizacyjne i tematyczne do opracowywanych planów kompleksowych poprawy warunków pracy.
2. Wskazania organizacyjne określają: termin zatwierdzenia w zakładzie kompleksowego planu na ogólnym zebraniu załogi, kierunkowe zadania w zakresie poprawy warunków pracy i ochrony zdrowia.

- (b) projektowanie i wykonawstwo urządzeń do tłumienia hałasów i wstrząsów,
 - (c) racjonalizacja oświetlenia naturalnego i sztucznego,
 - (d) projektowanie i wykonawstwo urządzeń ograniczających zmęczenie przy pracy i usuwających inne źródła szkodliwego oddziaływania na zdrowie zatrudnionych,
 - (e) mechanizacja prac ciężkich i szkodliwych dla zdrowia,
 - (f) wykonawstwo urządzeń do zaopatrzenia w soloną wodę gazowaną.
3. Środki zapewniające załóżce odpowiednie warunki sanitarne zastosowane w oparciu o sanitarne przepisy dotyczące projektowania zakładów pracy. (Obowiązujące w tym zakresie przepisy — Rozporządzenie Ministrów Pracy i Op. Społecznej i innych z dnia 6.XI.1946 r. o ogólnych przepisach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy — mają być w najbliższym czasie rozszerzone). Do tej grupy środków mających na celu poprawę warunków pracy należą: szatnie, umywalnie, ustępy, kąźnie, pokoje higieny osobistej kobiet, pranie i suszenie odzieży itd.
4. Środki organizacyjne zapewniające ogólne warunki bezpieczeństwa pracy i ruchu, a mianowicie:
- (a) okresowe komisyjne badania warunków bhp w zakładzie a w szczególności stanowiące pracy, na których występują szkodliwe warunki pracy i zagrożenia wypadkami, badania stanu prewencji przeciwpożarowej, kontrola wykonania postanowień kompleksowego planu poprawy warunków pracy itd.,
 - (b) okresowe lekarskie badania specjalistyczne zatrudnionych w warunkach szkodliwych dla zdrowia,
 - (c) terminowe i właściwe w stosunku do potrzeb zaopatrywania pracujących w odzież specjalną, obuwie i sprzęt ochrony osobistej, w oparciu o obowiązujące normy,
 - (d) prowadzenie komisyjnych badań zaistniałych poszczególnych wypadków przy pracy i analizowanie materiałów statystycznych z wypadkowości dla celów zapobiegania wypadkom przy pracy,
 - (e) inicjowanie opracowań racjonalizatorskich w zakresie ochrony pracy,
 - (f) współpraca z instytucjami zajmującymi się sprawami ochrony pracy.
5. Środki popularyzacji i szkolenia — w zakresie bhp, a mianowicie:
- (a) zorganizowanie gabinetu ochrony pracy i kąteków bhp — jako ważnych pomocy stosowanych przy instruowaniu załogi (instruktaż wstępny i okresowy) i szkoleniu personelu inżynierino-technicznego, wyswietlanie filmów i wygłaszanie pogadanek na tematy ochrony pracy,
 - (c) zaopatrzenie bibliotek w książki i czasopisma,
 - (d) popularyzowanie osiągnięć i usprawnień racjonalizatorskich w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.
- Jak z podanej wyżej ogólnej tematyki kompleksowego planu poprawy warunków pracy wynika, plan ten powinien obejmować wszechstronne zagadnienia bhp i ochrony zdrowia pracowników w zakładzie pracy. Dzięki takiemu programowi działalności w zakresie bhp w zakładzie lepiej i pełniej do-

- WOLSKI J.: *Sprzęt ochronny izolujący (drażki izolujące). Wiad. elektrot.* Nr 7/8, 1951; s. 170—172, 2 rys., 1 tabl.
- LEGATOWICZ A.: *Technika elektronowa a ochrona pracy. Bez p. Hig. Pracy* Nr 7, 1951; s. 206—211, 5 rys., 11 poz. bibl.
- Pamiętka po technice bezpieczeństwa dla raboczych galvanizacyjnych cehow.** Kłew 1950. Masziz, 16°, 78 str.
- KARASINSKI Z.: *Zerowanie jako zabezpieczenie przed porażeniem elektrycznym. Wiad. elektrot.* Nr 1/2/3, 1950; s. 14—17.
- OSZAST Z.: *Zagadnienie bezpieczeństwa i hig. pracy w zakładach fizykalnych lecznictwa. Med. Pracy* Nr 3/4, 1950; s. 116—130.
- MIERZEJEWSKI S.: *Eksploatacja linii napowietrznych wysokiego napięcia. Bez p. Hig. Pracy* Nr 11-12, 1950; s. 23—32, 4 wzory załącz.
- KARASINSKI Z.: *Bezpieczeństwo pracy przy użytkowaniu przenośnych narzędzi elektrycznych. Wiad. elektrot.* Nr 6, 1950; s. 117—120, 5 rys.
- MOSZYŃSKI E.: *Instalacje piorunochronne. Bez p. Hig. Pracy* Nr 6, 1950; s. 5—7.
- BARAN I.: *Co należy wiedzieć o porażeniach elektrycznych. BHP Przyj.* Pracy Nr 9, 1950; s. 8—9.
- BLADOWSKI S.: *Zabezpieczenia przed porażeniami w urządzeniach elektrycznych. Warszawa 1948. Inst. Nauk. Org. i Kłier.* 8°, 126 str.
- KOROLKOWA J. W., ROZOWSKI K. J.: *Technika bezpieczeństwa w elektrycznych instalacjach (uczelnia tablicy). Leningrad-Moskwa 1948, Gosenergoizdat, 23 tabl.*
- CZERNUCH M. M.: *Pamiętka izolowoszczelnu po technice bezpieczeństwa. (Moskwa). 1945, Gostopttechtizdat, 16°, 20 str.*
5. **Pożary i wybuchy (przeżyty, sprzęt gaśniczy, sposoby gaszenia, ratownictwo).**
- BIEDRON-KALINOWSKI A.: *Zagadnienie instrukcji przeciwpożarowych. Ochr. Pracy* Nr 2, 1954; s. 62—64.
- TEICHERT J.: *Profilaktyka pożarowa w budownictwie. Ochr. Pracy* Nr 3, 1954; s. 109—106.
- BIEDRON-KALINOWSKI A.: *Organizacja służby zapobiegania pożarom w Związku Radzieckim. Ochr. Pracy* Nr 4, 1954; s. 134—137.
- STĘPIEN W.: *Wady niektórych instalacji przemysłowych w przemyśle włókienniczym. Ochr. Pracy* Nr 8, 1954; s. 277—280.
- Przepisy o przewozie lotniczym materiałów niebezpiecznych (wybuchowych, zapalnych, trujących itp.) oraz różnych materiałów wymagających specjalnego rodzaju opakowania i sposobu ładowania.** Warszawa 1954, Wyd. Kom.; 4°, 644 str.
- URBAN J. i ŻYŁA J.: *Bezpieczna praca w kopalniach gazowych. Stalinogród 1953, PWT, 8°, 51 str.*
- GRZYWACZEWSKI Z.: *Bezpieczeństwo pożarowe statków morskich. Ochr. Pracy* Nr 12, 1953; s. 454—459, 6 rys.
- GOSTKOWSKI Z.: *Bezpieczeństwo pracy przy urządzeniach elektr. na dole kopalni. Warszawa 1953, PWT, 8°, 31 str.*
- STĘPIEN W.: *Pożary olejów mineralnych i walka z nimi. Ochr. Pracy* Nr 3, 1953; s. 97—98, 2 tabl., 15 poz. bibl.
- WŁASIUŁ W.: *Ochrona przeciwpożarowa garaży, warsztatów samochodowych i stacji obsługi. Warszawa 1953, PWT, 8°, 186 str.*
- KOWALSKI F.: *Użytkowanie i konserwacja sprzętu pożarniczego. Warszawa 1953, PWT, 8°, 152 str.*
- KOWALSKI F.: *Środki gaśnicze i sprzęt do walki z pożarami. Warszawa 1953, PWT, 8°, 100 str. Bibl. Ochr. Pracy.*
- TEICHERT J.: *Ochrona przeciwpożarowa w budownictwie. Bez p. Hig. Pracy* Nr 6, 1952; s. 179—181.
- TEICHERT J.: *Organizacja ochrony przeciwpożarowej na placach budowy w powiązaniu z zagadnieniem bhp. Prz. budowl.* Nr 7, 1952; s. 264—266.

Bezpieczeństwo pracy przy urządzeniach elektrycznych. Praca zbiorowa. Wyd. II. popr. i uzupełn. Warszawa, 1954, PWT; 8°, 178 str. Stow. Elektr. Polskich.

JANISZEWSKI T.: Podstawy zabezpieczeń przeciw porażeniu prądem elektrycznym. Warszawa, 1954, PWT; 16°, 48 str. Bibliot. Wykl. BHP.

BLADOWSKI S.: Zabezpieczenie przed porażeniami w urządzeniach elektrycznych w górnictwie. Stalinogród, 1954, Wyd. Górn.-Hutn.; 8°, 147 str.

KONARZEWSKI T.: Bhp w rzemiośle elektromechanicznym. Warszawa, 1954, PWT; 8°, 70 str.

Instruktywne ukazania po technice bezpieczeństwa przy przewodnictwie elektromagnetycznym robot, Moskwa 1953, Gosstroizdat; 16°, 67 str.

OKRASA E., WOLSKI J.: Sprzęt ochronny w elektroenergetyce. Warszawa 1953, PWT; 8°, 58 str.

GOSTKOWSKI Z.: Rażenia prądem elektrycznym. Wiadom. górn. Nr 7/8, 1953; s. 282—286, 5 rys.

C. H.: Ratowanie porażonych prądem, BHP Przyj. Pracy Nr 6, 1953; s. 13—15, 2 rys.

KOWALEWSKI A.: Porażenia elektryczne wskutek napięcia krokowego. Ochr. Pracy Nr 3, 1953; s. 92—95, 6 rys.

MACZEWSKI-ROWIŃSKI B.: Elektroskrowa obróbka metali. Ochr. Pracy Nr 1, 1953; s. 13—18, 5 rys., 3 poz. bibl.

KORDYASZ J.: Wskazówki bezpieczeństwa pracy przy robotach teletechnicznych. Warszawa, 1952, PWT; 8°, 26 str. Bibl. Ochr. Pracy.

SOŁOWIEW P. E.: Technika bezpieczeństwa. Sprawoznik elektromontiera. Moskwa 1952, Gosenergoizdat; 16°, 192 str.

RZECKI M.: Ratowanie porażonych prądem. Prz. Spawaln., Nr 2, 1952; s. 36—38.

RZECKI M.: Bezpieczeństwo pracy przy urządzeniach elektrycznych. Wiad. elektrot. Nr 1, 1952; s. 16—18, 4 poz. bibl.

B. J.: Walka z rażeniami prądem wysokiego napięcia w energetyce ZSRR. Wiad. elektrot. Nr 8, 1952; s. 185—186, 2 rys., 1 wykr.

WOLSKI J.: Narzędzia izolowane i podkładki izolacyjne. Wiad. elektrot. Nr 2, 1952; s. 41—42.

BUJOK A.: Jak uniknąć statycznych ładunków elektr. w zakładach przemysłowych. BHP Przyj. Pracy Nr 1, 1952; s. 8—11.

WCISŁO S.: O zabezpieczeniu ruchu urządzeń zasilających i zapewnieniu bezpieczeństwa i ochrony pracy obsługi. Wiad. telekom. Nr 4, 1952; s. 88—89.

PIEŚLAK W.: O wypadkach porażenia elektrycznością statyczną. BHP Przyj. Pracy Nr 3, 1951; s. 11—14.

WŁASOW A. F.: Technika bezpieczeństwa i promysleniowa sanitaria przy elektrotroskowej obróbce metali. (b.m.) 1951, Profizdat; 8°, 32 str.

NIEBRÓJ S.: Rażenia elektryczne. Katowice 1951, PWT; 8°, 123 str.

Pamiętnik po technice elektromontierów, занятых эксплутацией и монтажом электростановок на строительстве. 2 изд. Москва 1951, ГИЛ по Строител.; 16°, 68 str.

Eksploatacja linii napowietrznych wysokiego napięcia. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 46. Warszawa 1951, Zakł. Wyd. MPIOŚ; 8°, 112 str.

MATULA E.: Bezpieczeństwo przy urządzeniach elektrycznych. Hutnik Nr 3, 1951; s. 133—134.

PIEŚLAK W.: Bezpieczeństwo przy użyciu narzędzi o napędzie elektrycznym. BHP Przyj. Pracy Nr 12, 1951; s. 4—6.

PRZANOWSKI R.: Zasady bezpiecznego korzystania z urządzeń elektrycznych. Mechaniz. Elektrif. Roln. Nr 9-10, 1951; s. 57—50.

TIER OGANESIAN I. M.: Woprosy techniki bezopasnosti pri ispitanii zanulajuszich ustrojstw. Promyszl. Energ. Nr 7, 1951, s. 15—18.

PIEŚLAK W.: Praca przy aparatach diatermicznych różnej częstotliwości. Bezp. Hig. Pracy Nr 7, 1951; s. 223—228.

ST.: Bezpieczeństwo instalacji elektrycznych. Wiad. PKN Nr 7, 1951; s. 535.

strzeżenie się potrzeby zakładu i uruchamiania się nowe rezerwy, oraz pobudza się inicjatywę załóg w dążeniu do poprawy warunków pracy i podniesienia poziomu produkcji.

III. Ogólne złożenia organizacyjne

Z inicjatywy Centralnej Rady Związków Zawodowych w 1953 r. wprowadzone zostało sporządzanie kompleksowych planów poprawy warunków pracy — jako nowa forma organizacyjna oddolnego ustalania planu potrzeb w zakresie bhp. Forma ta zabezpiecza szeroki udział pracujących w ustalaniu planowych potrzeb w tej dziedzinie oraz zapewnia w zakładzie szeroką współpracę administracyjnego kierownictwa zakładu pracy, rady zakładowej (miejscowej), zakładowej Komisji Ochrony Pracy i Społecznej Inspekcji pracy inżyniera (technika) bhp i zakładowej służby zdrowia. Ze względu na fakt, że co roku sporządzane kompleksowe plany poprawy warunków pracy stawały się w rękach zakładowego aktywu coraz bardziej skuteczną formą walki o poprawę stanu bhp w zakładach — z roku na rok obserwuje się wzrost ilości zakładów objętych tymi planami. W tych zakładach, w których załoga zawiera z kierownictwem zakładową umowę zbiorową — tam postanowienia kompleksowego planu poprawy warunków bhp stanowią załącznik do rozdziału „Ochrona na pracy”, zawierającego ogólnie ujęte wzajemne zobowiązania w tym zakresie pomiędzy załogą a kierownictwem zakładu pracy.

Szeroki udział aktywu ochrony pracy i załogi w opracowaniu kompleksowego planu poprawy warunków pracy w zakładzie nadaje temu planowi inną jeszcze cechę, a mianowicie — zespolowość w opracowywaniu — mobilizująca całą załogę do współudziału w rozwiązywaniu spraw żywo ją obchodzących. Tylko szeroko rozumiana zespolowość w opracowywaniu tego planu, wydający wkład pracy personelu inżynierino-technicznego w zakładzie i zakładowej służby zdrowia w oparciu o zakładowy aktyw ochrony pracy (oddziałowi i grupowi społeczni inspektorzy pracy) zapewni prawidłowe ujęcie w planie wszystkich najbardziej istotnych dla załogi potrzeb w zakresie ochrony pracy.

Odpowiedzialne zadania w terenie mają do wykonania inspektoraty ochrony pracy zarządów głównych związków zawodowych wspólnie z ministerstwami i centralnymi zarządami w oparciu o ramową instrukcję Głównego Inspektoratu Ochrony Pracy CRZZ z marca 1955 r. Instrukcja CRZZ zobowiązuje zarządy główne zw. zaw., — nowo powołany aparat technicznej inspekcji pracy i zakładowy aktyw ochrony pracy do zmobilizowania w zakładach pracy aktywu gospodarczego, związkowego i całej załogi do akcji przygotowania kompleksowych planów poprawy warunków bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony zdrowia. W tym celu:

1. Inspektoraty ochrony pracy zarządów głównych zw. zaw., przy współudziale resortu i centralnego zarządu, wydają co roku branżowe wskazania organizacyjne i tematyczne do opracowywanych planów kompleksowych poprawy warunków pracy.
2. Wskazania organizacyjne określają: termin zatwierdzenia w zakładzie kompleksowego planu na ogólnym zebraniu załogi, kierunkowe zadania w zakresie poprawy warunków pracy i ochrony zdrowia.

Centralna Rada Związków Zawodowych w oparciu o obowiązującą nomenklaturę nakładów na bhp, ustaloną przez PKPG, wydała przed kilku laty ramowe wytyczne podejmowanych postanowień, które zostały spopularyzowane w zakładach i można je otrzymać również od technicznych inspektorów pracy zarz. gł. związków zawodowych.

Dotyczyły one:

- usprawnień organizacji pracy w zakresie bhp,
- usprawnień w zakresie higieny pracy (wentylacja, klimatyzacja, oświetlenie, zwalczanie hałasu itp.),
- usprawnień zapobiegających wypadkom i chorobom zawodowym,
- usprawnień w zakresie czystości i kultury miejsca pracy,
- usprawnienia działalności w zakresie profilaktycznej ochrony zdrowia oraz popularyzacji zagadnień bhp i ochrony zdrowia.

W oparciu o tę ramową tematykę, CRZZ, resorty wspólnie z zarządami głównymi związków zawodowych i z centralnymi zarządami przemysłu powiny opracować swoje wytyczne branżowe *).

IV. Technika sporządzania kompleksowego planu poprawy warunków bhp

Do sporządzania kompleksowego planu poprawy warunków bhp w zakładzie dyrekcja w porozumieniu z radą zakładową (komisją ochrony pracy) może powołać 2 zespoły **). W skład ich powinny wchodzić:

1. Zespół kierujący

- dyrektor (główny inżynier) jako przewodniczący,
- przewodniczący rady zakładowej lub członek prezydium rady zakładowej odpowiedzialny za sprawę ochrony pracy,
- kierownik zakładowej komórki bhp.

2. Zespół roboczy:

- zakładowy społeczny inspektor pracy,
- inżynier (technik) bhp,
- lekarz zakładowy (przedstawiciel służby zdrowia),
- główny mechanik (energetyk) zakładu,
- przedstawiciel działu inwestycji,
- komendant straży p-pożar. (stacji ratownictwa itp.),
- w większych zakładach pracy mogą być powołane oddziałowe zespoły robocze złożone z 3 lub więcej osób.

*) Pomieć podaje się przykładowo ważne postanowienia w dziedzinie poprawy warunków bhp wymagające finansowania w oparciu o fundusze inwestycyjne:

I Technika bezpieczeństwa pracy (ruchu)

1. Wykonanie instalacji uzmielenia ochronnego.
2. Wykonanie i zamontowanie instalacji sygnalizacyjnej świetlnej przy dźwigu (wyciągu).
3. Wykonanie przejęcia ponad torami kolejowym i ogrodzenie terenu przyległego do torów w pobliżu tego przejęcia.
4. Wykonanie prototypu ubioru i obuwia dla murarzy „robot korycnych” — w zakładzie tegoż „pneumo-kostiumu” (ubiór z instalacją nawiewu powietrza do przetrzeźnienia podciśnieniowej).

**) Schemat zespołów podano w załączniku Nr 1.

RZECKI M.: Trujące własności gazów i par wytwarzających się podczas spalania. Przem. Spawaln. Nr 4, 1949; s. 76—78.
Przybory dla określenia ilości ugiętości, parow. bielizna i siłowodotoda w wodzonoj sredie, Leningrad 1949, LIOT; 80, 64 str.

Prace przy użyciu kwasu azotowego. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 13. Warszawa (b.r.) MPiOS; 90, 10 str.

2. Promieniotwórczość

ZAPALKIEWICZ I. F. i BABADZANIAN M. G.: Higienizacja racjonalizacja usłowij truda pri remonte ogniewoj korobki parowozu. Gigijena i Sanit. Nr 8, 1953; s. 50—52.

GORODINSKIJ S. M., PARCHOMIENKO G. M.: Woprosy profilaktiki z radio-aktywnymi izotopami. Gigijena i Sanit. Nr 4, 1953; s. 22—28.

DOBRSKI J. i in.: Aparaty rentgenowskie. Instalacja, obsługa, konserwacja. Warszawa 1953, PWT; 80, 131 str.

DMOCHOWSKI W. W., RUDERMAN A. I.: Technika rentgenowska. Warszawa 1952, PZWL; 80, 336 str.

WATORSKI K.: Ciężkie promieniotwórcze w produkcji przemysłowej. Chemik Nr 7-8, 1952; s. 215—217.

MARCINIAR S. i in.: Bezpieczeństwo pracy przy promieniotwórczości radio-aktywnych i promieni X. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1952; s. 137—141, 2 rys., 1 wykrt., 6 poz. bibl.

MACZEWSKI-ROWINSKI B.: Fale ultradźwiękowe a bezpieczeństwo pracy. Bezp. Hig. Pracy Nr 4, 1952; s. 113—117, 5 rys., 5 poz. bibl.

Ochrona pracy przy radiografii przemysłowej. Bezp. Hig. Pracy Nr 10, 1951; s. 318—322.

NOWAKOWSKI B.: Dlaczego hutnik musi spożywać więcej soli? BHP Przyj. Pracy Nr 2, 1950; s. 8-9.

3. Hałas i wstrząsy (szkodliwość, dopuszczalne normy, sposoby zwalczania).

MALECKI J. i in.: Zwalczanie hałasów w zakładach przemysłowych. Warszawa 1954, PWT; 80, 208 str. Biblioteka Ochrony Pracy.

JAGNYSZEW W.: Głuszyteli szuma. Master U gła Nr 10, 1953; s. 20—21, 2 rys.

WYRZYKOWSKI R.: Dźwięki i ultradźwięki. Warszawa 1952, Książka i Wiedza; 80, 112 str.

JANKOWSKI W.: Upośledzenie słuchu u robotników pracujących w przemyśle. Med. Pracy Nr 1, 1952; s. 1-11, 9 wykrt., 5 tabl., 21 poz. bibl.

BARAN I.: Zwalczanie brzęczenia dźwięków do świetłówek. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1952; s. 168—170, 1 rys., 1 wykrt., 3 poz. bibl.

Wibracje w przemyśle. Bezp. Hig. Pracy Nr 2, 1951; s. 50, 3 tabl.

JEJLONK A. i in.: Hałasy przemysłowe i ich wpływ na słyszalność. Prz. telekom. Nr 4, 1951; s. 98-112, 1 tabl., 4 rys., 17 wykrt., 3 tabele, 9 poz. bibl.

PIASECKI W.: Uraz słuchowy u robotników pracujących w hałasie. Med. Pracy Nr 12, 1951; s. 1-13, 7 rys., 12 poz. bibl.

PUZYNA CZ.: Przyrządy do pomiaru drgań ciągłych. Ochr. Pracy, Nr 4, 1954; s. 123—127, 9 rys.

Gigienizacja ocena robot s pneumatycznym instrumentom. Gigijena i Sanit. Nr 9, 1949; s. 22—30.

4. Prąd elektryczny (porażenia, sposoby zapobiegania, pierwsza pomoc, działanie na organizm).

CZERWIŃSKI T., KARASIŃSKI Z.: Uziemiające czy zerowanie. Ochr. Pracy Nr 10, 1954; s. 356—357.

PIESIAK A.: Elektrofiltry wysokiego napięcia a bezpieczeństwo pracy. Ochr. Pracy Nr 11, 1954; s. 385—389, 2 rys.

ARCHANGIEŁOW M. N.: *Sanitarно-gigienicznejskie issledowanija*. Chim. mietydy i mikroanaliz. Moskwa 1950, Miedgiz; 8°, 152 str.

BURSZEJN A. I.: *Metody sanitarno-gigienicznych issledowanij*. Praktyczeskie rukowodstvo. Kijew, 1950, Gos. Mied. Izd. USSR; 4°, 528 str.

HUMMEL H.: *Pył w przemyśle*. BHP Przyj. Pracy Nr 5, 1950; s. 5—6.

MIELCZAREK M.: *Jak uchronić się przed szkodliwym działaniem dwustareczku węgla*. BHP Przyj. Pracy Nr 5, 1950; s. 18—19.

Niebezpieczeństwo amoniaku. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7/8, 1950; s. 55, 1 rys.

ŁOŚ L. J. i in.: **Wlamanie nieftieperabotywaszczewo zawoda na kaczestwo atmosfierowo wozducha**. Gigijena i Sanit. Nr 8, 1950; s. 8—13, 1 tabl.

Siarkowodor. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 54.

PILC A. i OSTRZYCKI A.: **Tlenek etylenu**. Bezp. Hig. Pracy Nr 11-12, 1950; s. 4—14, 6 wykr., 4 tabl., 17 poz. bibl.

KOMOROWSKI L.: **Środki ostrożności przy pracy z tlenkiem węgla**. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 25—30, 7 rys., 1 tabl., 7 poz. bibl.

Gazowanie pomieszczeń. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 55.

Gazy i pary. Bezp. Hig. Pracy Nr 9-10, 1950; s. 37—43.

Zatrucie chlorem. Wskazówki pierwszej pomocy. Praktyczne wskazówki pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy; Nr 7-8, 1950; s. 54.

Dymy tlenku azotu. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 56.

Dwulfuorek amonu. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 56.

ASCIK K.: **Anilina i jej związki w przemyśle włókienniczym**. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 63—65, 1 rys., 1 tabl.

ASCIK K.: **Czerń anilinowa parowana**. Przem. włókienn. Nr 7-8, 1950; s. 358—360, 1 tabl.

TRACHTENBERG J. M.: **O toksyczności parow organiczeskich sojediniń rtuti**. Gigijena i Sanit. Nr 6, 1950; s. 13—18, 2 rys., 2 tabl.

CHRUSTALEWA W. A. i SZALA N. G.: **Zagraznienje rtutju proizwodstwiennych pomieszczenij pri rabotie s sulemoj**. Gigijena i Sanit. Nr 9, 1950; s. 22—25, 2 tabl.

Hartowanie ewjankiem w zbiornikach. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 55.

M. C.: **Dane o trującym działaniu benzyny**. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 33.

Tetryl. Bezpieczne manipulowanie. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 54.

WATORSKI K.: **Fenol jako trucizna przemysłowa**. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 30—33.

WATORSKI K.: **Siarkowodor jako trucizna przemysłowa**. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 35—39, 1 tabl., 7 poz. bibl.

PIOTROWSKI J.: **Metalizacja natryskowa**. Bezp. Hig. Pracy Nr 11-12, 1950; s. 14—20, 6 rys., 2 fot., 8 poz. bibl.

Wykaz pospolicie używanych niebezpiecznych materiałów chemicznych. Bezp. Hig. Pracy Nr 11-12, 1950; s. 44—54.

JAWORSKAJA S. F.: **Sprawitielnaja ocenka niekotorych stroitielnych tiechnieskich materialow po ich pronicajemnosti i adsorbicji parow rtutu**. Gigijena i Sanit. Nr 11, 1950; s. 22—28, 6 tabl.

TOMSON J. M.: **Zagraznienije atmosfierowo wozducha produktami niepechno sgoranija topliwa ich higieniczskie znaczenije**. Gigijena i Sanit. Nr 2, 1950; s. 8—12.

ROZENBAUM N. D.: **Gigijena truda pri rabotach z organiczeskimi rastworitielami**. Moskwa 1949, Miedgiz; 8°, 64 str.

PUCHOWSKI BR.: **O zatruciu tlenkiem węgla**. Warszawa 1949, ZUS; 8°, 144 str.

do których powinni wchodzić: kierownik oddziału, oddziałowy społeczny inspektor pracy, przewodnik pracy lub racjonalizator, majster lub brygadista. Zespół kierujący w oparciu o posiadane przez zakład materiały instrukcyjne, wskazówki organizacyjne otrzymane z nadrzędnych jednostek administracyjnych i instancji związkowych (właściwi techniczni inspektorzy pracy zarz. gł. związku zawodowego) przygotowuje materiał do odbycia rozszerzonego posiedzenia prezydium rady zakładowej, przy udziale aktywu społeczno-gospodarczego. W posiedzeniu powinni więc wziąć udział: członkowie prezydium rady zakładowej, dyrekcja, przedstawiciel komitetu zakładowego PZPR, członkowie komisji ochrony pracy, wszyscy społeczni inspektorzy pracy, kierownicy oddziałów, majstrowie, przodownicy pracy i racjonalizatorzy.

Posiedzenie to powinno być uprzednio spopularyzowane wśród załogi za pośrednictwem komisji kulturalno-oświatowej przy radzie zakładowej.

Porządek dzienny tego posiedzenia powinien obejmować:

1. **Z a g a j e n i e** — (w którym omówiony zostanie cel zebrania) — referuje przewodniczący rady zakładowej.
2. **K r ó t k i r e f e r a t** — zawierający wprowadzenie w istotę zagadnienia, organizację i technikę sporządzania planu, kierunkowe zadania w zakresie poprawy warunków bhp ogólne i szczegółowe. Ponadto w referacie należy bardzo krótko powiadomić zebranych o zamierzeniach inwestycyjnych i kapitalnych remontów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Referat wygłasza główny inżynier zakładu pracy lub inżynier (technik) bhp.

II Higieniczne warunki pracy

1. Wykonanie stołu spawalniczego do spawania łukiem z oddegiem szkodliwych par i gazów.
2. Wykonanie i montaż instalacji odpylającej przy szlifierkach w narzędziowni.
3. Zakup i montaż instalacji nagrzewania w hali montażu.
4. Wykonanie (zakup) przenośnego urządzenia nawiewnego (wyciągowego) do prac wewnętrznych w zbiornikach i w innych ciasnych pomieszczeniach.

III. Urządzenia sanitarne

1. Wykonanie szatni i umywalni dla 100 pracowników.
2. Wyposażenie szatni w szafki ubraniowe dla 100 pracowników.
3. Wybudowanie ustępów dla mężczyzn i kobiet dla wydz. „X” 240 prac. w tym 120 kobiet.
4. Wybudowanie pokoju higieny osobistej kobiet na wydz. „Y” — zatrudniającym na jedną zmianę 400 kobiet.
5. Wybudowanie łaźni z natryskami dla 60 kobiet.
6. Wybudowanie miejsca odpoczynkowego — stołówek dla robotników placowych — możliwością ogrzania się i podgrzania kawy.
7. Wykonanie instalacji do produkowania wody gazowanej dla zatrudnionych w działach gotących.
8. Wybudowanie pomieszczenia oraz urządzenie pralni i naprawialni odzieży specjalnej.
9. Wykonanie urządzenia do dezynfekcji odzieży ochronnej i neutralizacji szkodliwych.
10. Wykonanie przewoźnej (polowej) łaźni i umywalni z ciepłą wodą (dla bytgał montażu konstrukcji stalowych, robót drogowych asfaltowych itp.).

IV. Popularyzacja i szkolenie w zakresie bhp

1. Urządzenie gabinetu ochrony pracy w zakładzie.
2. Urządzenie kącika bhp dla wydziału „X”.
3. Zakup aparatu (rzutnika) do przezroczystości dla celów szkolenia.

Centralna Rada Związków Zawodowych w oparciu o obowiązującą nomenklaturę nakładów na bhp, ustalona przez PKPG, wydała przed kilku laty ramowe wytyczne podejmowanych postanowień, które zostały spopularyzowane w zakładach i można je otrzymać również od technicznych inspektorów pracy zarz. gł. związków zawodowych.

Dotyczyły one:

- usprawnień organizacji pracy w zakresie bhp,
- usprawnień w zakresie higieny pracy (wentylacja, klimatyzacja, oświetlenie, zwalczanie hałasu itp.),
- usprawnień zapobiegających wypadkom i chorobom zawodowym,
- usprawnień w zakresie czystości i kultury miejsca pracy,
- usprawnienia działalności w zakresie profilaktycznej ochrony zdrowia oraz popularyzacji zagadnień bhp i ochrony zdrowia.

W oparciu o tę ramową tematykę, CRZZ, resorty wspólnie z zarządami głównymi związków zawodowych i z centralnymi zarządami przemysłu powiny opracować swoje wytyczne branżowe*).

IV. Technika sporządzania kompleksowego planu poprawy warunków bhp

Do sporządzania kompleksowego planu poprawy warunków bhp w zakładzie dyrekcja w porozumieniu z radą zakładową (komisja ochrony pracy) może powołać 2 zespoły**). W skład ich powinny wchodzić:

1. Zespół kierujący

- dyrektor (główny inżynier) jako przewodniczący,
- przewodniczący rady zakładowej lub członek prezydium rady zakładowej odpowiedzialny za sprawę ochrony pracy,
- kierownik zakładowej komórki bhp.

2. Zespół roboczy

- zakładowy społeczny inspektor pracy,
- inżynier (technik) bhp,
- lekarz zakładowy (przedstawiciel służby zdrowia),
- główny mechanik (energetyk) zakładu,
- przedstawiciel działu inwestycji,
- komendant straży p-pożar. (stacji ratownictwa itp.),

W większych zakładach pracy mogą być powołane oddzielne zespoły robocze złożone z 3 lub więcej osób,

*) Ponizej podaje się przykładowo ważniejsze postanowienia w dziedzinie poprawy warunków bhp wymagające finansowania w oparciu o fundusze inwestycyjne:

1. Technika bezpieczeństwa pracy (ruchu)

1. Wykonanie instalacji uzmielenia ochronnego.
2. Wykonanie i zamontowanie instalacji sygnalizacyjnej świetlnej przy dźwigu (wyciągu).
3. Wykonanie przejścia ponad torami kolejowymi i ogrodzenie terenu przyległego do torów w pobliżu tego przejścia.
4. Wykonanie prototypu ubioru i obuwia dla murarzy „robót gorących” — wg tradycyjnego tzw. „pneumo-kostiumu” (ubiór z instalacją nawiewu powietrza do przesłuzi podubranlowej).

*) Schemat zespołów podano w załączniku Nr 1.

RZECKI M.: Trujące własności gazów i par wytwarzających się podczas spalania. Przem. Spawaln. Nr 4, 1949; s. 76—78.

Priory dla opóźnienia oksy uglewoda, parow bienzina i stierowodoroda w wodzonoj sredie. Leningrad 1949. LIOT. 89, 64 str.

Prace przy użyciu kwasu azotowego. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 13. Warszawa (b.r.) MP:OS; 8, 10 str.

2. Promieniotwórczość

ZAPAKIEWICZ I. F. i BABADZANIAN M. G.: Higienizacja racjonalizacja ustrojów przy remonte ogniewej korobki parowozu. Gigijena i Sanit. Nr 8, 1953; s. 50—52.

GORODINSKI S. M., PAROHOMIENKO G. M.: Woprosy profilaktiki z radio-aktivnymi izotopami. Gigijena i Sanit. Nr 4, 1953; s. 22—28.

DOBRSKI J. i in.: Aparaty renegonowskie. Instalacja, obsługa, konserwacja. Warszawa 1953, PWT; 8, 131 str.

DMOCHOWSKI W. W., RUDEMAN A. I.: Technika renegonowska. Warszawa 1952, PZWL; 89, 336 str.

WATORSKI K.: Cięża promieniotwórczości w produkcji przemysłowej. Chemicz. Nr 7-8, 1952; s. 215—217.

MARCINIAK S. i in.: Bezpieczeństwo pracy przy promieniotwórczości ciał radio-aktywnych i promieni X. Bezp. Hig. Pracy Nr 5, 1952; s. 137—141, 2 rys., 1 wykr., 6 poz. bibl.

MĄCZEWSKI-ROWIŃSKI B.: Fała ultradźwiękowe a bezpieczeństwo pracy. Bezp. Hig. Pracy Nr 4, 1952; s. 113—117, 5 rys., 5 poz. bibl.

Ochrona pracy przy radiografii przemysłowej. Bezp. Hig. Pracy Nr 10, 1951; s. 318—322.

NOWAKOWSKI B.: Dlaczego hutnik musi spożywać więcej soli? BHP Pracy, Pracy, Nr 2, 1950; s. 8-9.

3. Hałas i wstrząsy (szkodliwość, dopuszczalne normy, sposoby zwalczania). MAŁECKI J. i in.: Zwalczanie hałasów w zakładach przemysłowych. Warszawa 1954, PWT; 89, 208 str. Biblioteka Ochrony Pracy.

JAGNYSZE W.: Głuszyteli szuma. Mastier U gła Nr 10, 1953; s. 20—21, 2 rys.

WYRZYKOWSKI R.: Dźwięki i ultradźwięki. Warszawa 1952, Książka i Wiedza; 89, 112 str.

JANKOWSKI W.: Upośledzenie słuchu u robotników pracujących w przemyśle. Med. Pracy Nr 1, 1952; s. 1-11, 9 wykr., 5 tabl., 21 poz. bibl.

BARAN I.: Zwalczanie brzęczenia dźwięków do świetłówek. Bezp. Hig. Pracy Nr 6, 1952; s. 168—170, 1 rys., 1 wykr., 3 poz. bibl.

Wibracje w przemyśle. Bezp. Hig. Pracy Nr 2, 1951; s. 50, 3 tabl.

JELŁONEK A. i in.: Hałasy przemysłowe i ich wpływ na słyszalność. Prz. telekom. Nr 4, 1951; s. 98-112, 1 tabl., 4 rys., 17 wykr., 3 tabele, 9 poz. bibl.

PIASECKI W.: Uraz słuchowy u robotników pracujących w hałasie. Med. Pracy Nr 1/2, 1951; s. 1-13, 7 rys., 12 poz. bibl.

PUZYNNA CZ.: Przegląd do pomiaru drgań ciągłych. Ochr. Pracy, Nr 4, 1954; s. 123—127, 9 rys.

Gigienizacja ocena robót s pneumatycznym instrumentem. Gigijena i Sanit. Nr 9, 1949; s. 22—30.

4. Prąd elektryczny (porażenia, sposoby zapobiegania, pierwsza pomoc, działanie na organizm).

CZERWIŃSKI T., KARASIŃSKI Z.: Uzielenie czy zerowanie. Ochr. Pracy Nr 10, 1954; s. 356—357.

PLEŚIAK A.: Elektrofiltry wysokiego napięcia a bezpieczeństwo pracy. Ochr. Pracy Nr 11, 1954; s. 385—389, 2 rys.

ARCHANGIEŁOW M. N.: *Sanitarно-gigienieskie issledowanija*. Chim. mietydy i mikroanaliz. Moskwa 1950, Miedgiz; 8°, 152 str.

BURSZEJN A. I.: *Metody sanitarno-gigienieskich issledowanij*. Praktyczeskie rukowodstwo. Kijew, 1950, Gos. Mied. izd. USSR; 4° 528 str.

HUMMEL H.: *Pył w przemyśle*. BHP Przyj. Pracy Nr 5, 1950; s. 5—6.

MIŁCZAREK M.: *Jak uchronić się przed szkodliwym działaniem dwusiarczku węgla*. BHP Przyj. Pracy Nr 5, 1950; s. 18—19.

Niebezpieczeństwo amoniaku. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7/8, 1950; s. 55, 1 rys.

ŁOŚ L. J. i in.: *Wlijanije nietiepietierabotywaszczewo zawoda na kaczestwo atmosfierowo wozducha*. Gigijena i Sanit. Nr 8, 1950; s. 8—13, 1 tabl.

Siarkowódor. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 54.

PILC A. i OSTRZYCKI A.: *Tlenek etylenu*. Bezp. Hig. Pracy Nr 11-12, 1950; s. 4—14, 6 wykr., 4 tabl., 17 poz. bibl.

KOMOROWSKI L.: *Środki ostrożności przy pracy z tlenkiem węgla*. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 25—30, 7 rys., 1 tabl., 7 poz. bibl.

Gazowanie pomieszczeń. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 55.

Gazy i pary. Bezp. Hig. Pracy Nr 9-10, 1950; s. 37—43.

Zatrucie chlorem. Wskazówki pierwszej pomocy. Praktyczne wskazówki pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy; Nr 7-8, 1950; s. 54.

Dymy tlenków azotu. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 56.

Dwulfuorek amonu. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 56.

ASCIK K.: Anilina i jej związki w przemyśle włókienniczym. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 63—65, 1 rys., 1 tabl.

ASCIK K.: Czerń anilinowa parowana. Przem. włókien. Nr 7-8, 1950; s. 358—360, 1 tabl.

TRACHTENBERG J. M.: *O toksyczności parow organiczeskich sojedinių rtutii*. Gigijena i Sanit. Nr 6, 1950; s. 13—18, 2 rys., 2 tabl.

CHRUSTALEWA W. A. i SZALA N. G.: *Zagraznienije rtutiu proizwodstwiennych pomieszczenij pri rabotie s sulemoj*. Gigijena i Sanit. Nr 9, 1950; s. 22—25, 2 tabl.

Hartowanie cyjankiem w zbiornikach. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 55.

M. C.: *Dane o trującym działaniu benzyny*. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 33.

Tetryl. Bezpieczne manipulowanie. Praktyczne wskazówki bezpiecznej pracy ujęte w punktach. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 54.

WATORSKI K.: Fenol jako trucizna przemysłowa. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 30—33.

WATORSKI K.: Siarkowódor jako trucizna przemysłowa. Bezp. Hig. Pracy Nr 7-8, 1950; s. 35—39, 1 tabl., 7 poz. bibl.

PIOTROWSKI J.: Metalizacja natryskowa. Bezp. Hig. Pracy Nr 11-12, 1950; s. 14—20, 6 rys., 2 fot., 8 poz. bibl.

Wykaz pospolicie używanych niebezpiecznych materiałów chemicznych. Bezp. Hig. Pracy Nr 11-12, 1950; s. 44—54.

JAWORSKAJA S. F.: Sprawitelnajna ocenka niekotorych stroitielnych tiechnieskich materialow po ich pronicajemnosti i adsorboei parow rtutu. Gigijena i Sanit. Nr 11, 1950; s. 22—28, 6 tabl.

TOMSON J. M.: Zagraznienije atmosfierowo wozducha produktami niepelno-wo sgoranija topliwa ich igienieskie znaczenije. Gigijena i Sanit. Nr 2, 1950; s. 8—12.

ROZENBAUM N. D.: Gigijena truda pri rabotach z organiczeskimi rastworitelami. Moskwa 1949, Miedgiz; 8°, 64 str.

PUCHOWSKI BR.: O zatruciu tlenkiem węgla. Warszawa 1949, ZUS; 8°, 144 str.

do których powinni wchodzić: kierownik oddziału, oddziałowy społeczny inspektor pracy, przewodnik pracy lub racjonalizator, majster lub brygadzysta. Zespół kierujący w oparciu o posiadane przez zakład materiały instrukcyjne, wskazówki organizacyjne otrzymane z nadrzędnych jednostek administracyjnych i instancji związkowych (właściwi techniczni inspektorzy pracy zar. gł. związku zawodowego) przygotowuje materiał do odbycia rozszerzonego posiedzenia prezydium rady zakładowej, przy udziale aktywu społeczno-gospodarczego. W posiedzeniu powinni wziąć udział: członkowie prezydium rady zakładowej, dyrekcja, przedstawiciel komitetu zakładowego PZPR, członkowie komisji ochrony pracy, wszyscy społeczni inspektorzy pracy, kierownicy oddziałów, majstrowie, przewodnicy pracy i racjonalizatorzy.

Posiedzenie to powinno być uprzednio spopularyzowane wśród załogi za pośrednictwem komisji kulturalno-oświatowej przy radzie zakładowej.

Porządek dzienny tego posiedzenia powinien obejmować:

1. **Z a g a j e n i e** — (w którym omówiony zostanie cel zebrania) — referuje przewodniczący rady zakładowej.

2. **K r ó t k i r e f e r a t** — zawierający wprowadzenie w istotę zagadnienia, organizację i technikę sporządzania planu, kierunkowe zadania w zakresie poprawy warunków bhp ogólne i szczegółowe. Ponadto w referacie należy bardzo krótko powiadomić zebranych o zamierzeniach inwestycyjnych i kapitalnych remontów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Referat wygłasza główny inżynier zakładu pracy lub inżynier (technik) bhp.

II Higieniczne warunki pracy

1. Wykonanie stołu spawalniczego do spawania łukiem z odciąganiem szkodliwych par i gazów.

2. Wykonanie i montaż instalacji odpylającej przy szlifienkach w narzędziowni.

3. Zakup i montaż instalacji nagrzewania w hali montażu.

4. Wykonanie (zakup) przenośnego urządzenia nawiewnego (wyciągowego) do prac wewnątrz zbiorników i w innych ciasnych pomieszczeniach.

III. U r z ą d z e n i a s a n i t a r n e

1. Wykonanie szatni i umywalni dla 100 pracowników.

2. Wyposażenie szatni w szafki ubraniowe dla 100 pracowników.

3. Wybudowanie ustępów dla mężczyzn i kobiet dla wydź. „X” 240 prac. w tym 120 kobiet.

4. Wybudowanie pokoju higieny osobistej kobiet na wydź. „Y” — zatrudniającym na jedną zmianę 400 kobiet.

5. Wybudowanie łaźni z natryskami dla 60 kobiet.

6. Wybudowanie miejsca odpoczynkowego — stołówki dla robotników placowych z możliwością ogrzania się i podgrzania kawy.

7. Wykonanie instalacji do produkowania wody gazowanej dla zatrudnionych w działach gorących.

8. Wybudowanie pomieszczenia oraz urządzenie pralni i naprawialni odzieży specjalnej.

9. Wykonanie urządzenia do dezynfekcji odzieży ochronnej i neutralizacji szkodliwość.

10. Wykonanie przewoźnej (polowej) łaźni i umywalni z ciepłą wodą (dla brygad montażu konstrukcji stalowych, robót drogowych asfaltowych itp.).

IV. P o p u l a r y z a c j a i s z k o l e n i e w z a k r e s i e b h p

1. Urządzenie gabinetu ochrony pracy w zakładzie.

2. Urządzenie kąpielni bhp dla wydź. „X”.

3. Zakup aparatu (rzutnika) do przezroczy dla celów szkolenia.

- MISSIURO W. J.: Ob usłownorciektornom mlechanizmie wlijanja emocij na rabotospobnost'. Fiziolog. Z. SSSR, Nr 1, 1955, s. 31—34 i tab., 1 wykr.
- FROŁKIS W. W.: Izmienienie sokratitelnoj sposobnosti sierdca pri jewo utornienji i wostanowleniji. Fiziolog. Z. SSSR, Nr 1, 1955, s. 78—83, 5 rys., 8 poz. bibl.
- KOGAN-JASNYJ W. W.: Nauczajaja siessija donleckowo Instituta fizjologii truda, Gigijena i Sanit., Nr 1, 1955, s. 54—55.
- KOJRAŃSKI B. B.; ZARZEWSKAJA D. A.: O zaszeztino-fizjologiczeskich reakcijach sosudistoj sistemy pri ochlażdżeniji organizma. Gigijena i Sanit., Nr 9, 1954, s. 32—36, 3 wykr., 1 tabl., 5 poz. bibl.
- SZACHEBAZJAN G. H.; SZLEJFMAN F. M.: Mletieorologiceskij komfort dla ludiej wypolniajuszczich fiziceskaju rabotu sriedniej tiazesti. Gigijena i Sanit., Nr 10, 1954, s. 22—24, 1 rys., 2 wykr.
- HUMMEL H.: Podstawy fizjologii i higieny pracy. Biblioteczka Wykładowcy BHP. Warszawa, 1954, PWT, 16°, 68 str.
- KOSIŁOW S. A.: Niektóre zagadnienia fizjologii pracy. Med. Pracy, Nr 1, 1954, s. 63—68.
- BOGUSZEWSKA M.: Fizjologia i higiena pracy. Warszawa 1954, PZ Wyd. Lek.; 8°, 76 str.
- WINOGRADOW M. I.: Stan obecny i kolejne zadania fizjologii pracy. (tłum. z ros. Gigijena i Sanit., Nr 3, 1954) Med. Pracy, Nr 6, 1954, s. 447—453.
- MARCINKOWSKI B. J.: Ekspiertiza trudospobnosti pri professionalnych zabolewanijach. Moskwa, 1953; Rec. Pichektauri G. Z.
- KIPIANI S. P.; Gigijena i Sanit., Nr 11, 1954, s. 57. Nauka I. P. Pawłowa w teoretycznej i praktycznej medycynie. Warszawa 1953, PZ Wyd. Lek.; 8°, 268 str.
- KLIHOWICZ T.: Niektóre zagadnienia ochrony pracy w świetle doktryny I. P. Pawłowa. Bezp. Hig. Pracy, Nr 10, 1951, s. 304—328, 22 poz. bibl.
- WALEWSKI J.: Fizjologia patologiczna. Warszawa 1950, PZ Wyd. Lek.; 8°, 560 str., 132 rys.
- IV. SZKODLIWOŚCI I NIEBEZPIECZEŃSTWA PROCESÓW I URZĄDZEN PRODUKCYJNYCH ORAZ TECHNIKA BHP.
1. Toksykologia przemysłowa (szkodliwości poszczególnych substancji, normy dopuszczalnego stężenia, aparatura pomiarowa i odpylająca).
- ZEMANEK W.: Zatrucia zawodowe u spawaczy. Ochr. Pracy, Nr 3, 1954; s. 96—99, 1 tabl., 22 poz. bibl.
- ZAMORSKI Z.: Impregnacja drewna kopalnianego. Ochr. Pracy, Nr 3, 1954; s. 137—139.
- KOELICHEN A.: Używanie benzyny etylizowanej w warsztatach remontowych. Ochr. Pracy, Nr 9, 1954; s. 318—319.
- SENTEK A.; ORLEWSKA I.: Cyjanowodór. Ochr. Pracy, Nr 9, 11 i 12 1954; s. 305—309, 1 tabl.; s. 381—384, 4 tabl.; s. 428—431, 3 tabl., 19 poz. bibl.
- MAZURKIEWICZ A.: Analiza bezpieczeństwa pracy spawacza. Prz. Spawaln., Nr 5, 1954, s. 109—111.
- ŁAZARIEW N. W.: Szkodliwe substancje w przemyśle. T. I.: Związki organiczne. Tłum. z ros. Warszawa, 1954, PWT; 566 str.
- Szybkie metody oznaczania niektórych substancji szkodliwych w powietrzu. Prace 10 autorów poświęcone temu zagadnieniu. Prace CIO P, Nr 2(12), 1954, 28 str.
- HUMMEL H.: Śmiertelny wypadek zatrucia cyjankiem sodu przy hartowaniu metali. Ochr. Pracy, Nr 12, 1954; s. 431—432.
- ŁAZARIEW N. W.: Wrednyje wieszeztwa w promyszlennosti. Czast II. Nieorganiceskije i mietalnoorganiceskije sojedinenija. 8°, 582 str., Leningrad 1954, Gos. Naucz. Tjech. Izd. Chim. Litierat.
- ALEKSIEJEW I. IN.: Opriedelenije wrednych wieszeztw w wozduchle proizvodstwiennych pomieszczenij. Moskwa, 1954, Goschimizdat.; 8°, 409 str.

do właściwego inspektoratu ochrony pracy, zarządu głównego związku zawodowego i do inspektora bezpieczeństwa i higieny pracy centralnego zarządu (jednostki równorzędnej).

V. Forma sporządzania kompleksowego planu poprawy warunków bhp

Uwagi i wnioski zebrane przez zespoły robocze od załogi powinny być opracowane według załączonego wzoru (zał. Nr 1), w którym *przykładowo* wypełniono poszczególne rubryki.

Materiał zawarty w kompleksowym planie poprawy warunków bhp winien być podany według następujących rozdziałów:

I. Technika bezpieczeństwa pracy,

II. Higieniczne warunki pracy,

III. Urządzenia sanitarne,

IV. Organizacja prac zapewniających warunki bhp,

V. Popularyzacja i szkolenie w zakresie bhp.

Całość planu kompleksowego składa się z dwóch części.

W części pierwszej (techniczno-finansowej), jak na załączonym wzorze (zał. Nr 1) umieszczamy potrzeby wymagające finansowania.

Nie wykazuje się w planie kompleksowym środków realizowanych na podstawie obowiązujących norm (świadczenie odzieży, mleka, środki do mycia itp.). W drugiej części — opisowej (zał. Nr 2) umieszcza się postanowienia nie wymagające nakładów finansowych, ponieważ realizowane będą w trybie administracyjnym.

Na obu formularzach podane zostały *przykładowe* postanowienia celem praktycznego pouczenia o sposobie sporządzania kompleksowego planu poprawy warunków bhp.

VI. Wskazania uzupełniające

Przykładowo podana forma sporządzania planu kompleksowego poprawy warunków bhp oraz wyjaśnienia na temat tych planów miały na celu określenie zadań, które wynikają z obowiązków administracji i aktywu społecznego w stosunku do zagadnień gospodarzenia zakładem pracy i poprawienia w nim warunków pracy na tle danej wytwórczości względnie wykonywanych robót. Liczne doświadczenia zakładów pracy wskazują, że do kompleksowego planu poprawy warunków pracy włączone są wnioski załogi wysunięte pod adresem komórek, które realizują postęp techniczny w zakładzie i w danej gałęzi gospodarki.

Łatwiejsze tematy rozwiązań postępowych z zakresu techniki bhp planuje się po uzgodnieniu z zakładową komisją wynalazczości, jako tematy do rozwiązania w samym zakładzie.

Trudniejsze tematy ogólnego znaczenia powinny być zgłaszane do biuletynu wynalazczości pracowniczej centralnego zarządu przemysłu lub resortu — celem zainteresowania rozwiązaniem szerszych rzesz robotników i personelu inżynierjno-technicznego. Również osiągnięcia racjonalizatorów i brygad robotniczo-inżynierskich w zakresie usprawniania warunków bhp z lat ubiegłych i bieżącego roku powinny być przedmiotem popularyzowania pomysłów nie tylko w zakładzie, ale w całej gałęzi gospodarczej, a nawet w całym kraju.

3. Uzupełnienie referatu — zagadnieniami wysuniętymi przez zakładową służbę zdrowia w zakresie higieniczno-sanitarnych urządzeń i warunków pracy. Sprawy te omawia lekarz lub inny fachowy pracownik służby zdrowia.

4. Dyskusja i wyjaśnienia.

5. Powołanie imienne zespołów roboczych (głównego i oddziałowych), ustalenie harmonogramu prac zespołów oddziałowych — referuje przewodniczący zespołu kierującego na podstawie wniosków uprzednio opracowanych przez inżyniera (technika) bhp i zakładowego społecznego inspektora pracy.

6. Podjęcie uchwały.

Poniżej podaje się schemat organizacji zespołów powołanych do opracowania i późniejszej kontroli wykonania postanowień kompleksowego planu pracy warunków bhp.

Jak z powyższego schematu wynika, niezależnie od pracy zespołów roboczych (głównego i oddziałowych), określone zadania mają do wykonania zakładowe i oddziałowe komisje ochrony pracy.

Zadania te polegają na opiniowaniu opracowywanych planów poprawy warunków bhp i bieżącej kontroli realizacji planów w ciągu roku.

Oddziałowe zespoły robocze przeprowadzają z pracownikami na krótkich odprawach, w godzinach wolnych od zajęć i w czasie przerwy obiadowej, pogadanki dotyczące warunków bezpieczeństwa i higieny pracy, wysuwając propozycje co do zamierzonych przedsięwzięć i wysłuchują uwag i wniosków załogi.

Wnioski załogi przekazuje zespół oddziałowy do wykorzystania głównemu zespołowi robocznemu, który wartościowsze wnioski podaje do wiadomości całej załogi przez komisję kulturalno-oświatową, za pośrednictwem radiowęzła, gazetki, blyskawicy itp. Wszelkie uwagi i wnioski od załogi posłuszają głównemu zespołowi robocznemu do opracowania zakładowego kompleksowego planu poprawy warunków bhp — w terminie nie dłuższym niż 10 dni od daty posiedzenia rozszerzonego prezydium rady zakładowej. W dużych zakładach pracujących w których występują: złożoność produkcji, wyraźne zagrożenie w poszczególnych wydziałach i w których zatrudnia się wielu robotników — powinny być opracowane oddziałowe kompleksowe plany poprawy warunków bhp.

Przynajmniej odrzucenia lub nieuwzględnienia wniosków w projekcie planu powinny być przez komisję wyjaśnione składającym je robotnikom.

Gotowy projekt kompleksowego planu poprawy warunków bhp — po zapiniowaniu przez komisję ochrony pracy przy radzie zakładowej (oddziałowej) przed podpisaniem przez dyrektora przedsiębiorstwa i przewodniczącego rady zakładowej powinien być omówiony w częściach dotyczących danego oddziału (wydziału) lub grupy związkowej na krótkiej naradzie lub zebraniu. Podpisanie kompleksowego planu poprawy warunków bhp powinno mieć charakter uroczysty na zebraniu załogi. Podpisany przez przewodniczącego rady zakładowej i dyrektora przedsiębiorstwa plan kompleksowy stanowi odtąd podstawę działalności zakładu w zakresie poprawy warunków bhp, według której odbywać się będzie w ciągu roku bieżąca i okresowa kontrola wykonywania postanowień planu poprawy warunków bhp.

Odpis zakładowego planu kompleksowego poprawy warunków bhp na rok bieżący zakład powinien przysłać w ciągu I lub na początku II kwartału br.

PALUCH E.: Toksykologia przemysłowa. Warszawa, 1954, PWT, 80, 380 str.

FILIPKOWSKI S.: Chloropochodne węglowodородов alifatycznych jako rozpuszczalniki. Ochr. Pracy, Nr 1, 1953; s. 4—12, 18 poz. bibl.

ROSKOWSKI S.: Dwuchloroetan. Ochr. Pracy, Nr 7, 1953; s. 243—244.

AŚCİK K.: Usunięcie wolnej aniliny z receptury, używanej przy barwieniu i drukowaniu tkanin czernią anilinową. Ochr. Pracy, Nr 6, 1953; s. 185—190, 4 rys., 2 tabl., 2 poz. bibl.

AŚCİK K., PIOTROWSKI J.: O narażeniu na zatrucie cyjanowodem przy tkaniach farbowanych czernią anilinową. Prace CIO P, Nr 1(6), 1953, s. 25—28, 1 rys.

WATORSKI K.: Co należy wiedzieć o szkodliwościach chemicznych w przemysle. Warszawa, 1953, PZWL, 80, 92 str. Biblioteczka Higieny Pracy.

FREYTAG J., BRZOWOWSKI J.: Środki ostrożności przy pracy z azotniakiem. Bzp. Hig. Pracy, Nr 6, 1952; s. 170—171.

Działanie acetylenu na organizm. Prz. Spawaln. Nr 5, 1952; s. 115—117, 1 tabl., 2 poz. bibl.

SIERIENKO A. S.: Obiezwieźnianie ważnocożnych gazow. Gigijena i Sanit., Nr 3, 1952; s. 7—12, 4 rys.

HUMMEL H.: Oczyszczanie i wygładzanie powierzchni metodą piaskowania — pokrywanie powierzchni metodą natryskiwania. Wskazówki bhp. Seria Ochrony Pracy Nr 45. Warszawa, 1951, Zakł. Wyd. MPiOS, 80, 60 str.

KOWALCZYK T.: Oczyszczanie dymów. Bzp. Hig. Pracy, Nr 12, 1951; s. 358—362, 2 tabl.

SZEWCHYK F.: Benzol surowy i jego pochodne. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 75. Warszawa, 1951, Zakł. Wyd. MPiOS, 80, 42 str.

CZARNOTA-BOJARSKA M., WATORSKI K.: Toksykologia cyny ze szczególnym uwzględnieniem uczulającego działania chloru cynowego na skórę. Med. Pracy, Nr 1/2, 1951, s. 91, 14 str., 7 fot., 2 tabl., 10 poz. bibl.

Oczyszczanie zbiorników. Bzp. Hig. Pracy, Nr 2, 1951; s. 62—68.

ALEKSANDROW B. M.: Metody sanitarno-higienicznych badań. Moskwa, 1951, Miedgiz, 491 str.

WISZNIEWSKAJA E. P.: Charakterystyki kadmiu jako promysleniowego jada. Gigijena i Sanit., Nr 2, 1951; s. 31—34.

LEWINA E. N.: Ktoksikologii nitryla akrylowej kistoty. Gigijena i Sanit., Nr 2, 1951; s. 34—36, 2 wykrt., 1 tabl.

AŚCİK K.: Próba zmniejszenia szkodliwości przy stosowaniu czerni anilinowej. Bzp. Hig. Pracy, Nr 5/6, 1951; s. 175—178, 2 tabl.

PULAWSKI Z.: Ochrona przy pracy z czernią anilinową. Bzp. Hig. Pracy, Nr 5/6, 1951; s. 167—171, 5 rys., 7 poz., bibl.

PIOTROWSKI J.: O toksyczności nitrobenzenu i sposobach jego wykrywania w powietrzu. Bzp. Hig. Pracy, Nr 5/6, 1951; s. 178—181.

SIENDERICZINA D. P.: Chemiczne i biologiczne badania lotnych wieszcstw wydzielających się w woduchie pri termicznej obróbce niektórych włow syntetycznych kauczuka. Gigijena i Sanit., Nr 6, 1951; s. 26—28, 1 rys.

ILJINA K.: Zagrowannost' martenowskich cecnow oksidu ugliroda i borba s nief. Gigijena i Sanit., Nr 5, 1951; s. 23—27, 2 tabl.

PILC A.: Oznaczenie pyłów w powietrzu. Bzp. Hig. Pracy, Nr 1, 1951; s. 14—22, 14 rys., 25 poz. bibl.

ALEKSIEJEWA M. W. i in.: Oznaczenie szkodliwych substancji w powietrzu zakładów pracy. Tłum. z ros. Warszawa, 1951, PZWL, 80, 276 str.

Szkodliwość manganu przy spawaniu łukiem. Bzp. Hig. Pracy, Nr 2, 1951; s. 54—58, 6 tabl.

AŚCİK K.: O niebezpieczeństwie zatrucia aniliną w farbiarstwie tkanin bawełnianych. Prace CIO P, Nr 2, 1951; s. 7—14, 4 tabl., 3 rys., 8 poz. bibl. Prace z ręcią i jej związkami. Wskazówki bhp. Seria Ochr. Pracy Nr 8. Wyd. III uzupełn. Warszawa, 1951, Zakł. Wyd. MPiOS, 80, 16 str.

RAZUMOWSKI B.: Tytan — nowy metal użytkowy. Hutnik Nr 10, 1951; s. 418—427, 8 rys., 7 wykrt., 7 tabl., 38 poz. bibl.

MISSIURO W. I.: *Ob ustawnorieflektorom mlechanizmie wlijania emocij na rabotospobnost'*. Fiziolog. Z. SSSR, Nr 1, 1955, s. 31—34 i tab., 1 wyk.

FROŁKIS W. W.: *Izmenienie sokraditelnoj sposobnosti sierdca pri jewo utomleniji i wosstanowieniji*. Fiziolog. Z. SSSR, Nr 1, 1955, s. 78—83, 5 rys., 8 poz. bibl.

KOGAN-JASNYJ W. W.: *Nauczajaja siessija donieckowo instituta fizjologii truda*. Gigijena i Sanit., Nr 1, 1955, s. 54—55.

KOJRAKSIJ B. B.; ZARZEWSKAJA D. A.: *O zaszeznitno-fizjologiczeskich reakcijach sosudistoj sistemy pri ochladieniji organizma*. Gigijena i Sanit., Nr 9, 1954, s. 32—36, 3 wyk., 1 tab., 5 poz. bibl.

SZACHBAZJAN G. H., SZLEJFMAN F. M.: *Mieteorologiczeskij komfort dla ludiej wypoznajuszczich fiziceskiju rabotu sriedniej tiazesti*. Gigijena i Sanit., Nr 10, 1954, s. 22—24, 1 rys., 2 wyk.

HUMMEL H.: *Podstawy fizjologii i higieny pracy*. Biblioteczka Wykładowcy BHP. Warszawa, 1954, PWT; 16°, 68 str.

KOSIŁOW S. A.: *Niektóre zagadnienia fizjologii pracy*. Med. Pracy, Nr 1, 1954, s. 63—68.

BOGUSZEWSKA M.: *Fizjologia i higiena pracy*. Warszawa 1954, PZ Wyd. Lek.; 8°, 76 str.

WINOGRADOW M. I.: *Stan obecny i kolejne zadania fizjologii pracy*. (tłum. z ros. Gigijena i Sanit., Nr 3, 1954) Med. Pracy, Nr 6, 1954, s. 447—453.

MARCINKOWSKI B. J.: *Ekspieritiza trudospobnosti pri professionalnych zabolewanijach*. Moskwa, 1953; Rec. Picchetauri G. Z.

KIPIANI S. P., Gigijena i Sanit., Nr 11, 1954, s. 57. Nauka I. P. Pawłowa w teoretycznej i praktycznej medycynie. Warszawa 1953, PZ Wyd. Lek.; 8°, 268 str.

KLIWOWICZ T.: *Niektóre zagadnienia ochrony pracy w świetle doktryny I. P. Pawłowa*. Bezp. Hig. Pracy, Nr 10, 1951, s. 304—328, 22 poz. bibl.

WALEWSKI J.: *Fizjologia patologiczna*. Warszawa 1950, PZ Wyd. Lek.; 8°, 560 str., 132 rys.

IV. SZKODLIWOŚCI I NIEBEZPIECZEŃSTWA PROCESÓW I URZĄDZEŃ PRODUKCYJNYCH ORAZ TECHNIKA BHP.

1. Toksykologia przemysłowa (szkodliwości poszczególnych substancji, normy dopuszczalnego stężenia, aparatura pomiarowa i odpyłająca).

ZEMANEK W.: *Zatrucia zawodowe u spawaczy*. Ochr. Pracy, Nr 3, 1954; s. 96—99, 1 tabl., 22 poz. bibl.

ZAMORSKI Z.: *Impregnacja drewna kopalnianego*. Ochr. Pracy, Nr 3, 1954; s. 137—139.

KOELICHEN A.: *Używanie benzyny etylizowanej w warsztatach remontowych*. Ochr. Pracy, Nr 9, 1954; s. 318—319.

SENTEK A., ORLEWSKA I.: *Cyjanowodór*. Ochr. Pracy, Nr 9, 11 i 12, 1954; s. 305—309, 1 tabl.; s. 381—384, 4 tabl.; s. 428—431, 3 tabl., 19 poz. bibl.

MAZURKIEWICZ A.: *Analiza bezpieczeństwa pracy spawacza*. Prz. Spawaln., Nr 5, 1954, s. 109—111.

ŁAZARIEW N. W.: *Szkodliwe substancje w przemyśle*. T. I.: Związki organiczne. Tłum. z ros. Warszawa, 1954, PWT; 566 str.

Szybkie metody oznaczania niektórych substancji szkodliwych w powietrzu. Prace 10 autorów poświęcone temu zagadnieniu. Prace CIO P, Nr 2(12), 1954, 28 str.

HUMMEL H.: *Śmiertelny wypadek zatrucia cyjankiem sodu przy hartowaniu metali*. Ochr. Pracy, Nr 12, 1954; s. 431—432.

ŁAZARIEW N. W.: *Wrednyje wieszczestwa w promyszlennosti*. Czast I. Organiczeskie i mietalloorganiczskie w promyszlennosti. 8°, 810 str.

Czast II. Nieorganiczskie i mietalloorganiczskie sojedinenija. 8°, 582 str., Leningrad 1954, Gos. Naucz. Tiejch. Izd. Chim. Litierat.

ALEKSIEJEWA I. IN.: *Opridelenie wrednych wieszczestw w wozduche proizwodstwiennych pomieszczenij*. Moskwa, 1954, Goschimizdat.; 8°, 409 str.

do właściwego inspektoratu ochrony pracy, zarządu głównego związku zawodowego i do inspektora bezpieczeństwa i higieny pracy centralnego zarządu (jednostki równorzędnej).

V. Forma sporządzania kompleksowego planu poprawy warunków bhp

Uwagi i wnioski zebrane przez zespoły robocze od załogi powinny być opracowane według załączonego wzoru (zał. Nr 1), w którym *przykładowo* wypełniono poszczególne rubryki.

Materiał zawarty w kompleksowym planie poprawy warunków bhp winien być podany według następujących rozdziałów:

I. Technika bezpieczeństwa pracy,

II. Higieniczne warunki pracy,

III. Urządzenia sanitarne,

IV. Organizacja prac zapewniających warunki bhp,

V. Popularyzacja i szkolenie w zakresie bhp.

Całość planu kompleksowego składa się z dwóch części.

W części pierwszej (techniczno-finansowej), jak na załączonym wzorze (zał. Nr 1) umieszczamy potrzeby wymagające finansowania.

Nie wykazuje się w planie kompleksowym środków realizowanych na podstawie obowiązujących norm (świadczenie odzieży, mleka, środki do mycia itp.). W drugiej części — opisowej (zał. Nr 2) umieszcza się postanowienia nie wymagające nakładów finansowych, ponieważ realizowane będą w trybie administracyjnym.

Na obu formularzach podane zostały *przykładowe* postanowienia celem praktycznego pouczenia o sposobie sporządzania kompleksowego planu poprawy warunków bhp.

VI. Wskazania uzupełniające

Przykładowo podana forma sporządzania planu kompleksowego poprawy warunków bhp oraz wyjaśnienia na temat tych planów miały na celu określenie zadań, które wynikają z obowiązków administracji i aktywno społecznego w stosunku do zagadnień gospodarzenia zakładem pracy i poprawienia w nim warunków pracy na tle danej wytwórczości względnie wykonywanych robót. Liczne doświadczenia zakładów pracy wskazują, że do kompleksowego planu poprawy warunków pracy włączane są wnioski załogi wysunięte pod adresem komórek, które realizują postęp techniczny w zakładzie i w danej gałęzi gospodarki.

Łatwiejsze tematy rozwiązań postępowych z zakresu techniki bhp planuje się po uzgodnieniu z zakładową komisją wynalazczości, jako tematy do rozwiązania w samym zakładzie.

Trudniejsze tematy ogólnego znaczenia powinny być zgłaszane do biuletynu wynalazczości pracowniczej centralnego zarządu przemysłu lub resortu — celem zainteresowania rozwiązaniem szerszych rzesz robotników i personelu inżynieryjno-technicznego. Również osiągnięcia racjonalizatorów i brygad robotniczo-inżynierskich w zakresie usprawniania warunków bhp z lat ubiegłych i bieżącego roku powinny być przedmiotem popularyzowania pomysłów nie tylko w zakładzie, ale w całej gałęzi gospodarczej, a nawet w całym kraju.

KOMPLEKSOWY PLAN POPRAWY
(część techniczna)

Kierownik zakładu (oddziału) i przewodniczący rady zakładowej (oddziałowej) sporządzili niniejsze zestawienie — które po podpisaniu przez obie strony na zebraniu zakładowym stanowi podstawę — zobowiązującą strony do poprawy warunków pracy w ramach ustalonych środków finansowych:

Lp.	Miejsce wpro- wadzenia usprawnienia (oddział, stano- wiska) robocze	
	2	3
1	Wydział Me- chaniczny sta- nowiska Nr 6, 7, 9 ÷ 26;	I. Technika bezpieczeństwa pracy (ruchu) Wykonanie nowych osłon zabezpieczających odkryte napędy i mechanizmy obrabiarek, oraz naprawa uszko- dzonych
2	Wydział Me- chaniczny i kuznia	Wymiana nawierzchni podłogi
3	Cały zakład	Naprawy nawierzchni i torów w pomieszczeniach pro- dukcyjnych
4	Cały zakład	Wykonanie instalacji uzziemienia ochronnego
5	Pomieszczenie działu ob- robki ter- micznej	II. Higieniczne warunki pracy Usprawnienie odprowadzania zanieczyszczeń powietrza w pomieszczeniu przez: polepszenie hermetyczności obudowy i przewodów oraz zainstalowanie dwóch wen- tylatorów
6	Odlawnia	Hermetyzacja kamery i instalacji do płaskowania
7	Hala montażu	Założenie mechanizmów do olwierania światłóków z po- ziomu podłogi

TUSZKIEWICZ A.: Zagadnienie brucellozy w Polsce. Med. Pracy, Nr 6, 1953, s. 41—44.

ZAHOŃSKI W.: Wytyczne postępowania w przypadkach krzemicy płuc. Med. Pracy, Nr 2, 1953, s. 99—107.

JANKOWSKI W.: Upośledzenie słuchu u robotników pracujących w przemyśle. Med. Pracy, Nr 1, 1952, s. 1—10, 9 wykr., 5 tabl., 21 poz. bibl.

CICHOCKA-SZUMILIN E.: Pyłce górnych dróg oddechowych. Badania kliniczne i doświadczalne. Prace CIOF, Nr 1, 1952, s. 21—31, 6 mikrofoto., 42 poz. bibl.

BIERNACKA-BIESIEK IERSKA J.: Pyłca narządu wzroku. Studium nad wpływem środowiska zewnętrznego na cziłowika. Prace CIOF, Nr 1, 1952, s. 5—20, 17 rys., 6 tabl., 65 poz. bibl.

MOSUR M.: Pyłca glinowa. Bezp. Hig. Pracy, Nr 1, 1952, s. 21—22, 7 poz. bibl.

HUMMEL H.: Cienienie atmosferyczne w patogenezie chorób zawodowych. Bezp. Hig. Pracy, Nr 7, 1951, s. 214—221, 3 rys., 2 tabl., 5 poz. bibl.

GRYGLEWICZ E., UDRYCKI A.: Chronimy się przed ołowiem. Warszawa, 1951, wyd. CRZZ, 8°, 18 str.

WIGDORCZYK N. A.: Pneumokonioz i siliroz. Gigijena i Sanit., Nr 1, 1951, s. 20—24.

PLASECKI W.: Uraz słuchowy u robotników pracujących w hucie. Med. Pracy, Nr 1/2, 1951, s. 1—12, 7 rys., 12 poz. bibl.

SOWINSKI W.: Praca zawodowa kobiet, a czynność narządów rodnych, ciąży i poród. Med. Pracy, Nr 3/4, 1950, s. 162—176, 8 poz. bibl.

Zatrucie kadmem przez wdychanie jego par. Bezp. Hig. Pracy, Nr 7/8, 1950, s. 34.

LISIECKI L.: Ostre zatrucie benzołem. Katowice, 1949, Odd. Wyd. Gł. Inst. Paliw Naft.; Komunikat Nr 52; 8°, 33 str.

WALTER FR.: Zawodowe uszkodzenia skóry o charakterze zapalnym. Warszawa, 1948, Lek. Inst. Nauk.-Wyd., 8°, 52 str.

BORYSOWICZ J.: Objawy zatrucia czterotyktem ołowiu. Warszawa, 1948, Lek. Inst. Nauk.-Wyd., 8°, 24 str.

WALTER FR.: Nowotwory zawodowe skóry. Warszawa, 1947, Lek. Inst. Nauk.-Wyd., 8°, 32 str.

PALUCH E.: Zwalczanie chorób zawodowych podlegających ubezpieczeniu i zgłoszeniu w ustawodawstwie polskim. Łódź, 1946, „Książka”, 8°, 94 str.

CHODZKO W.: Praca zawodowa a szerzenie się chorób zaraźliwych. Warszawa, 1945, Lek. Inst. Nauk.-Wyd., 8°, 44 str.

4. Fizjologia pracy

HUMMEL H.: Podstawy fizjologii i higieny pracy. Biblioteczka Wykładowcy bhp. Warszawa, 1954, PWT, 16°, 68 str.

KOSIŃKOW S. A.: Niektóre zagadnienia fizjologii pracy. Med. Pracy, Nr 1, 1954, s. 63—68.

BOGUSZEWSKA M.: Fizjologia i higiena pracy. Warszawa, 1954, PZ Wyd. Lek., 8°, 76 str.

WINOGRADOW M. I.: Stan obecny i kolejne zadania fizjologii pracy (tłum. L. Miłnecki z Gigijena i Sanit., Nr 3, 1954). Med. Pracy, Nr 6, 1954, s. 447—453.

Nauka I. P. Pawłowa w teoretycznej i praktycznej medycynie. Warszawa, 1953, PZ Wyd. Lek., 8°, 268 str.

KLIMOWICZ T.: Niektóre zagadnienia ochrony pracy w świetle doktryny I. P. Pawłowa. Bezp. Hig. Pracy, Nr 10, 1951, s. 304—328, 22 poz. bibl.

WALEWSKI J.: Fizjologia patologiczna. Warszawa, 1950, PZ Wyd. Lek., 8°, 560 str., 132 rys.

SZRETTTER R.: Praca w przemyśle. (Szkic fizjologii pracy). Warszawa, 1947, Inst. Nauk. Org. i Kier., 8°, 40 str., 6 tabl.

BURKACKAJA E. N.: **O profilaktyce otrawienia preparatami giekaschiorana.** Gigijena i Sanit., Nr 3, 1953, s. 32—35.
 ZIELINSKI J.: **Wiadomości z higieny pracy.** Warszawa, 1952, PWT; 8°, 152 str.
 LEJTES R. G., MARCINKOWSKI B. J., CHOCJANOW L. K.: **Higiena pracy i zagadnienia sanitarne w przemyśle.** Warszawa, 1952, PZ Wyd. Lek.; 4°, 404 str.

Rukowodstwo k praktyczeskim zaniatijam po gigijenie truda. Moskwa, 1952, Miedgiz; 8°, 368 str.

KOJRANSKI B. B.: **O powyszenji ustojczivosti organizma protiv plerie-ochladienija.** Gigijena i Sanit., Nr 4, 1952, s. 17—23, 1 wykr., 4 tabl.
 GRUBER Z.: **Wczasy profilaktyczne.** Warszawa, 1952, Wyd. CRZZ; 8°, 60 str., i mapa.

JABLONSKI S.: **Znaczenie czystosci w zakladach pracy dla profilaktyki ropnych zakażeń skóry.** Zdrowie public., Nr 3, 1951, s. 91—94.
 PIK C. D. i inni: **Woprosy profilaktyki i pakojenija silikoza.** Gigijena i Sanit., Nr 12, 1951, s. 20—26, 1 rys., 1 wykr.

Stosowanie witaminy C przy pracach z ołowiem. Bezp. Hig. Pracy, Nr 2, 1951, s. 59—61, 6 tabl.

KANIA B.: **W walce o zdrowie i racjonalny odpoczynek robotnika.** Życie gosp., Nr 16, 1951, s. 904.

DOBROWOLSKI L.: **Higiena pracy — wczasów — snu.** Warszawa, 1948, „Książka”; 8°, 104 str.

KEKCEJEW K. CH.: **Gigijena umstwiennowo truda.** Moskwa, 1948, Miedgiz; 8°, 104 str.

JUSKOWA W. A.: **Gigijena zenszciny na prozwodstwie.** Moskwa, 1947, Miedgiz; 8°, 14 str.

NOWAKOWSKI B.: **Żywienie w związku z pracą wg wykładów wygłoszonych na 6 kursie lekarzy przemysłowych.** Warszawa, 1947, Lek. Inst. Nauk. Wyd.; 8°, 30 str.

Sanitarno-profilaktyczeskaja rabota na prozwodstwie. Sbornik ważniejszych oficjalnych matieriałow po promyszlennoj sanitarii. Moskwa, 1944, Gos. Izd. Mied. Lit.; 8°, 80 str.

2. Lekarz przemysłowy

Przewodnik lekarza sanitarnego. Pod red. A. N. Sysina i M. S. Goromosowa, Warszawa, 1953, PZ Wyd. Lek.; 8°, 610 str.

Podręcznik kontrolera sanitarnego. Pod red. M. Kacprzaka. Warszawa, 1953, PZ Wyd. Lek.; 8°, 704 str., 2 tabl.

Mietody issledowanij po gigijenie truda na prozwodstwie. (Posobie dla promyszlenno-sanitarnych wracej) Pod red. W. K. Nawrockowo. Moskwa, 1953, Min. Zdrowoohran. SSSR Centr. Inst. Usowiersz. Wracej; 8°, 304 str.

ZAGORA E.: **Okulistyka przemysłowa.** Warszawa, 1953, PZ Wyd. Lek. 8°, 386 str.

CZERNIKOW A. P.: **Sanitarnaja rabota fieldczera zdrowpunkta na promyszlennych przedpriatijach.** Fieldszjer i Akusz., Nr 7, 1951, s. 33—34.

HOZER J.: **Medycyna przemysłowa w służbie mas.** Gosp. górn., Nr 2, 1951, s. 17—22.

FRIDLAND I. G.: **K woprosu o miedicinskich osmotrach raboczich.** Gigijena i Sanit., Nr 8, 1951, s. 29—31.

RYDER K.: **Lekarz przemysłowy o leczenie pracowników.** Przem włókien., Nr 3, 1950, s. 128—129.

BIESIEKIERSKA-BIERNACKA J.: **Okulista jako doradca zawodowy.** Warszawa, 1947, Lek. Inst. N.-Wyd.; 16°, 64 str.

3. Choroby zawodowe, zatrucia

SEKURACKI F.: **O chorobach zawodowych.** Warszawa, 1954, PZ Wyd. Lek.; 8°, 79 str.

RASIEWICZ W.: **Co należy wiedzieć o pracowniczach chorobach skóry.** Warszawa, 1953, PZ Wyd. Lek.; 8°, 76 str., 8 rys.

WARUNKÓW BHP W..... roku
(finansowa)

a) inwestycje 117.500 zł
 b) kapitalne remonty 37.000 „
 c) środki obrotowe 111.000 „

O g ó ł e m 255.500 zł

Przewidywany koszt z funduszu (w tys. złotych)			Termin wykonania	Odpowiedzialny za wykonanie	U w a g i
Inwestycje	Kapitał. remonty	Eksploatacja			
4	5	6	7	8	9
—	—	18	II kwartał	Główny mechanik i kierownik Wydziału Mech.	
—	25	—	sierpień	Kier. Działu Gospodarczego	
—	—	17	bieżący	Kier. Działu Gospodarczego	
21	—	—	II kwartał	Kierownik inwestycji i gł. mechanik	
21	25	35			
—	—	9	III kwartał	Główny mechanik	
—	—	6	II kwartał	Główny mechanik	
—	—	11,5	lipiec	Główny mechanik	

KOMPLEKSOWY PLAN POPRAWY

(część techniczna)

Kierownik zakładu (oddziału) i przewodniczący rady zakładowej (oddziałowej) sporządzili niniejsze zestawienie — które po podpisaniu przez obie strony na zebraniu zakładowym stanowi podstawę — zobowiązującą strony do poprawy warunków pracy w ramach ustalonych środków finansowych:

Lp.	Miejsce prowadzenia usprawnienia (oddział, stanowiska) robocze	Opisanie postanowień w sprawie poprawy warunków pracy	3
1	Wydział Mechaniczny stawniasta Nr 6, 7, 9 ÷ 26;	I. Technika bezpieczeństwa pracy (ruchu) Wykonanie nowych osłon zabezpieczających odkryte napędy i mechanizmy obrabiarek, oraz naprawa uszkodzonych	
2	Wydział Mechaniczny i kuchnia	Wymiana nawierzchni podłogi	
3	Cały zakład	Naprawy nawierzchni i torów w pomieszczeniach produkcyjnych	
4	Cały zakład	Wykonanie instalacji uzimienia ochronnego	
5	Pomieszczenie działu obróbki termicznej	II. Higieniczne warunki pracy Usprawnienie odprowadzania zanieczyszczeń powietrza w pomieszczeniu przez: polepszanie hermetyczności obwodowy i przewodów oraz zainstalowanie dwóch wentylatorów	R a z e m
6	Odlawnia	Hermetyzacja kamery i instalacji do płaskowania	
7	Hala montażu	Zakończenie mechanizmów do otwierania światełków z poziomem podłogi	

TUSZKIEWICZ A.: Zagadnienie brucellozy w Polsce. Med. Pracy, Nr 6, 1953, s. 41—44.

ZAHOŃSKI W.: Wytyczne postępowania w przypadkach krzemicy płuc. Med. Pracy, Nr 2, 1953, s. 99—107.

JANKOWSKI W.: Upięszczenie słuchu u robotników pracujących w przemyśle. Med. Pracy, Nr 1, 1952, s. 1—10, 9 wykr., 5 tabl., 21 poz. bibl.

CICHOCKA-SZUMILIN I.: Fylice górnych dróg oddechowych. Badania kliniczne i doświadczalne. Prace CIOF, Nr 1, 1952, s. 21—31, 6 mikrofot., 42 poz. bibl.

BIERNACKA-BIESIEKIERSKA J.: Fylica narządu wzroku. Studium nad wpływem środowiska zewnętrznego na człowieka. Prace CIOF, Nr 1, 1952, s. 5—20, 17 rys., 6 tabl., 65 poz. bibl.

MOSUR M.: Fylica glinowa. Bezp. Hig. Pracy, Nr 1, 1952, s. 21—22, 7 poz. bibl.

HUMMEL H.: Ciśnienie atmosferyczne w patogenezie chorób zawodowych. Bezp. Hig. Pracy, Nr 7, 1951, s. 214—221, 3 rys., 2 tabl., 5 poz. bibl.

GRYGIEWICZ E., UDRYCKI A.: Chronimy się przed otwicią. Warszawa, 1961, wyd. CRZZ, 80, 18 str.

WIGDÓRCZYK N. A.: Pniemnikoniz i silkoz. Gigijena i Sanit., Nr 1, 1951, s. 20—24.

PIASECKI W.: Uraz słuchowy u robotników pracujących w hucie. Med. Pracy, Nr 1/2, 1951, s. 1—12, 7 rys., 12 poz. bibl.

SOWINSKI W.: Praca zawodowa kobiet, a czynność narządów rodnych, ciąży i poród. Med. Pracy, Nr 3/4, 1950, s. 162—176, 8 poz. bibl.

Zatrucie kadmem przez wdychanie jego par. Bezp. Hig. Pracy, Nr 7/8, 1950, s. 34.

LISIECKI L.: Ostre zatrucie benzolem. Katowice, 1949, Odd. Wyd. Gł. Inst. Paliw Natf., Komunikat Nr 52, 80, 33 str.

WALTER FR.: Zawodowe uszkodzenia skóry o charakterze zapalnym. Warszawa, 1948, Inst. Nauk.-Wyd., 80, 52 str.

BOŁYSOWICZ J.: Objawy zatrucia czterocytkiem ołowiu. Warszawa, 1948, Lek. Inst. Nauk.-Wyd., 80, 24 str.

WALTER FR.: Nowotwory zawodowe skóry. Warszawa, 1947, Lek. Inst. Nauk.-Wyd., 80, 32 str.

PALUCH E.: Zwalczanie chorób zawodowych podlegających ubezpieczeniu i zgłoszeniu w ustawodawstwie polskim. Łódź, 1946, „Książka”, 80, 94 str.

CHODZKO W.: Praca zawodowa a szerzenie się chorób zaraźliwych. Warszawa, 1945, Lek. Inst. Nauk.-Wyd., 80, 44 str.

4. Fiziologia pracy

HUMMEL H.: Podstawy fizjologii i higieny pracy. Biblioteczka Wykładowcy bhp. Warszawa, 1954, PWT, 160, 68 str.

KOSILOW S. A.: Niektóre zagadnienia fizjologii pracy. Med. Pracy, Nr 1, 1954, s. 63—68.

BOGUSZEWSKA M.: Fiziologia i higiena pracy. Warszawa, 1954, PZ Wyd. Lek., 80, 76 str.

WINOGRADOW M. I.: Stan obecny i kolejne zadania fizjologii pracy (tłum. L. Minecki z Gigijena i Sanit., Nr 3, 1950). Med. Pracy, Nr 6, 1954, s. 447—463.

Nauka i P. Pawłowa w teoretycznej i praktycznej medycynie. Warszawa, 1953, PZ Wyd. Lek., 80, 268 str.

KLIMOWICZ T.: Niektóre zagadnienia ochrony pracy w świetle doktryny I. P. Pawłowa. Bezp. Hig. Pracy, Nr 10, 1951, s. 304—328, 22 poz. bibl.

WALEWSKI J.: Fiziologia patologiczna. Warszawa, 1950, PZ Wyd. Lek., 80, 560 str., 152 rys.

SZRETTTER R.: Praca w przemyśle. (Szkielet fizjologii pracy). Warszawa, 1947, Inst. Nauk. Org. i Kier., 80, 40 str., 6 tabl.

BURKACKAJA E. N.: O profilaktyce otrawienia preparatami glikosachloranami. Gigijena i Sanit., Nr 3, 1953, s. 32—33.

ZIELINSKI J.: Wiadomości z higieny pracy. Warszawa, 1952. PWT; 8°, 152 str.

LEJTES R. G., MARCINKOWSKI B. J., CHOCJANOW E. K.: Higiena pracy i zagadnienia sanitarne w przemyśle. Warszawa, 1952. PZ Wyd. Lek.; 4°, 404 str.

Rukowództwo k praktyczeskim zaniatijam po gigijenie truda. Moskwa, 1952. Miedgiz; 8°, 368 str.

KOJRANSKI B. B.: O powyszenji ustolczivosti organizma proti pierie-ochladszenja. Gigijena i Sanit., Nr 4, 1952, s. 17—23, 1 wykr., 4 tabl.

GRUBER Z.: Wzasy profilaktyczne. Warszawa, 1952. Wyd. CRZZ; 8°, 60 str., i mapa.

JABLONSKI S.: Znaczenie czystosci w zakladach pracy dla profilaktyki ropnych zakażeń skóry. Zdrowie publ., Nr 3, 1951, s. 91—94.

PIK C. D. i inni: Woprosy profilaktyki i patogeniczna slikoza. Gigijena i Sanit., Nr 12, 1951, s. 20—26, 1 rys., 1 wykr.

Stosowanie witaminy C przy pracach z ołowiem. Bezp. Hig. Pracy, Nr 2, 1951, s. 59—61, 6 tabl.

KANIA B.: W walce o zdrowie i racjonalny odpoczynek robotnika. Życie g o p. Nr 16, 1951, s. 904.

DOBROWOLSKI L.: Higiena pracy — snu. Warszawa, 1948. „Książka”; 8°, 104 str.

KEKCZEJEV K. CH.: Gigijena umstwiennowo truda. Moskwa, 1948. Miedgiz; 8°, 104 str.

JUSKOWA W. A.: Gigijena žensziny na proizwodstwie. Moskwa, 1947. Miedgiz; 8°, 14 str.

NOWAKOWSKI B.: Żywienie w związku z pracą wg wykładów wygłoszonych na 6 kursie lekarzy przemysłowych. Warszawa, 1947. Lek. Inst. Nauk. Wyd.; 8°, 30 str.

Sanitarno-profilaktyczeskaja rabota na proizwodstwie. Sbornik važniejszych ofialnykh materiatow po promyslennoj sanitarii. Moskwa, 1944. Gos. Izd. Mied. Lit.; 8°, 80 str.

2. Lekarz przemysłowy

Przewodnik lekarza sanitarnego. Pod red. A. N. Sysina i M. S. Goromosowa, Warszawa, 1953. PZ Wyd. Lek.; 8°, 610 str.

Podręcznik kontrolera sanitarnego. Pod red. M. Kacprzaka. Warszawa, 1953. PZ Wyd. Lek.; 8°, 704 str., 2 tabl.

Mietody issledowanij po gigijenie truda na proizwodstwie. (Posobie dla promyslenno-sanitarnych wracej) Pod red. W. K. Nawrockowo. Moskwa, 1953. Min. Zdrowochran. SSSR Centr. Inst. Usowiersz. Wracej; 8°, 304 str.

ZAGORA E.: Okulistyka przemysłowa. Werszawa, 1953. PZ Wyd. Lek. 8°, 386 str.

CZERNIKOW A. P.: Sanitarnaja rabota fieldczera zdrazpunkta na promyslennych przedpriatjach. Fieldszier i Akusz., Nr 7, 1951, s. 33—34.

HOZER J.: Medycyna przemysłowa w służbie mas. Gos. p. g o r n., Nr 2, 1951, s. 17—22.

FRIDLAND I. G.: K woprosu o miediejskich osmotrach raboczich. Gigijena i Sanit., Nr 8, 1951, s. 29—31.

RYDER K.: Lekarz przemysłowy o lezenie pracownikow. Przem wło- kien, Nr 3, 1950, s. 126—129.

BIESKIEKSKA-BIERNACKA J.: Okulista jako doradca zawodowy. Warsza- wa, 1947. Lek. Inst. N.-Wyd.; 16°, 64 str.

3. Choroby zawodowe, zatrucia

SEKURACKI F.: O chorobach zawodowych. Warszawa, 1954. PZ Wyd. Lek.; 8°, 79 str.

RASIEWICZ W.: Co należy wiedzieć o pracownicznych chorobach skóry. War- szawa, 1953. PZ Wyd. Lek.; 8°, 76 str., 8 rys.

WARUNKÓW BHP W..... roku
(finansowa)

a) inwestycje 117.500 zł
b) kapitałowe remonty 37.000 „
c) środki obrotowe 111.000 „

O g ó ł e m 265.500 zł

Przewidywany koszt z fun- duszu (w tys. złotych)			Termin wykonania	Odpowiedzial- ny za wyko- nanie	U w a g i
Inwe- stycje	Kapit. remonty	Eksplo- atacja			
4	5	6	7	8	9
—	—	18	II kwartał	Główny me- chanik i kie- rownik Wy- działu Mech.	
—	25	—	sierpień	Kier. Działu Gospodarczego	
—	—	17	bieżący	Kier. Działu Gospodarczego	
21	—	—	II kwartał	Kierownik inwestycji i gł. mechanik	
21	25	35			
—	—	9	III kwartał	Główny mechanik	
—	—	6	II kwartał	Główny mechanik	
—	—	11,5	lipiec	Główny mechanik	

8	Malarnia	Remont urządzeń wentylacyjnych 3 kamer do malowania natryskowego	Razem:
9	Spawalnia	Wykonanie 2 stolów do spawania elektrycznego tukiem z odciągiem szkodliwości	Razem:
10	Hala montażu	III. Urządzenia sanitarne Urządzenie szatni i umywalni dla 240 pracowników	
11	"	Zakup szafek dla 240 pracowników	
12	Pralnia odzież, umywalnie, kuchnia	Naprawy i konserwacja urządzeń	
13	Stolówka, ambulatorium, szatnie i klatki schodowe	Wybielenie ścian wapnem oraz odmalowanie farbą olejną miejsc większego zabrudzenia	Razem:
14	Kuchnia	IV. Organizacja prac zapewniających warunki bhp. Przeniesienie stanowiska spawacza tukiem elektr. do osobnego pomieszczenia	Razem:
15	Cały zakład	V. Popularyzacja i szkolenie w zakresie bhp. Urządzenie gabinetu ochrony pracy wyposażonego w pomoce do przeprowadzania w praktycznej formie instruktażu robotników i szkolenia personelu inżynieryjno-technicznego: a) adaptacja pomieszczenia b) wykonanie modeli dydaktycznych c) roboty graficzne i plastyka	Razem: Ogółem I ÷ V

4. Oświetlenie i barwy w zakresie ogólnym.

- FLATTAU J.: Oświetlenie. Biblioteczka wykładowcy bhp. Warszawa, 1954 PWT; 16°, 30 str.
- MARCINIAK S.: Stosowanie barw w przemysle. Cz. 1, 2. Ochrona Pracy, Nr 8, 9, 1954, s. 269, 301; 9 str., 2 rys.
- BARAN I.: O wpływie barw na bezpieczeństwo i wydajność pracy. Prz. techn., Nr 6, 1954, s. 212—214.
- RADWAŃSKI Z.: Normalizacja wymagań oświetlenia dziennego. Budown. przem., Nr 1, 1954, s. 42—43, 1 wykrt., 1 tabl.
- SZALEK R.: Świetłotki. Działanie — Montaż — Eksploatacja. Warszawa, 1954, PWT; 8°, 60 str.
- Oświetlenie zakładów przemysłowych. Pol. Kom. Oświecl. Słow. El. Polskich. Warszawa, 1953, PWT; 8°, 336 str., 3 tabl.
- BARAN I.: Światło i praca. Warszawa, 1952, PWT; 8°, 132 str.
- Oświetlenie wnętrz światłem dziennym. Warszawa, 1952, PWT; 8°, 127 str., 2 tabl.
- NIEJSZTADT J. E.: Nowyże istoczniki swieta i ich dieistwie na czelowieka. Moskwa, 1952, Miediz; 8°, 172 str.
- MICHAŁOWSKI S. P.: Projektowanie i mentaż ustanowok rlemontnowo oswiezczenia. Moskwa, 1952, Profizdat; 8°, 16 str.
- BARAN I.: Światło i barwy. Skrypt do wykładow na kursach bhp dla inżynierów i techników. Warszawa, 1950, Mln. Pr. i Op. Sp.; 8°, 26 str.
- BARAN I.: Naturalne oświetlenie i przewietrzanie pomieszczeń pracy. Bez p. Hig. Pracy, Nr 2, 1950, s. 4—7, 4 rys., 4 poz. bibl.
- BERSON L.: Rury fluorujace. Warszawa, 1950, PWT; 8°, 120 str.
- Miejsnoje oswiezczenie krupnowo miechaniczieskovo oborudowanja. Lenin-grad, 1950, LIOT; 8°, 40 str.
- KNORRING M. G.: Projektowanie elektriczieskovo oswiezczenia. Leningrad-Moskwa, 1950, Gosenergizdat; 8°, 416 str.
- MAZUR M.: Oświetlenie elektryczne. Warszawa, 1950, PWT; 8°, 150 str.
- GLĄGOLEWA T. A.: Normirowanie i raszczot jestiestwiennowo oswiezczenia promysziennych przedpriatij. Moskwa, 1950, Masziz; 8°, 18 str.
- MARCINIAK H.: Sztuczne oświetlenie pomieszczeń przemysłowych. Prz. elektrot., Nr 10, 11, 12, 1949, s. 310—316.

III. MEDYCYNĄ PRACY

Higiena przemysłowa i profilaktyka lekarska.

- IZRAELSON Z. I.: Podręcznik do zajęć praktycznych z higieny pracy. Warszawa, 1954. PZ Wyd. Lek.; 8°, 370 str., 99 rys., 41 tabl.
- CHWAŃ ST., CHWAŃ TOWA M.: Zapobieganie urazom w zakładach pracy. Podręcznik dla ratowników sanitarnych oraz średniego personelu służby zdrowia w przemyśle. Warszawa, 1954, PZ Wyd. Lek.; 8°, 52 str.
- CWOJDZINSKA-GADZIKIEWICZ I.: Badanie mikroklimalu oraz ustalenie komfortu atmosferycznego w pralniach. Med. Pracy, Nr 6, 1954, s. 429—435, 7 poz. bibl.
- KENDA K.: Zapobieganie chorobom skóry u górników. Biblioteczka wykładow bhp. Warszawa, 1954, PZ Wyd. Lek.; 8°, 30 str.
- CZARSKI E.: Profilaktyka zatrutę tlenkiem węgla a wydajność pracy w hutnictwie. Ochrona Pracy, Nr 7, 1954, s. 234—239.
- KOWALSKI F.: Ochrona dróg oddechowych przed gazami i pyłami. Ochrona Pracy, Nr 7, 1954, s. 239—242.
- WATORSKI K.: Pierwsza pomoc w laboratoriach. Ochrona Pracy, Nr 6, 1954, s. 207—209.
- LETAWIET A. A., MIEDWIED L. I.: Zasadnicze zadania higieny pracy w rolnictwie (tłum. L. Mihecki z Głigłeny i Santl., Nr 6, 1954). Med. Pracy, Nr 6, 1954, s. 456—461.
- NOFER J.: Osiągnięcia higieny w Związku Radzieckim. Zdrowie publ., Nr 1, 1953, s. 27—38.

MIRSKA B.: Projektowanie obiektów sanitarno-socjalnych w zakładach przemysłowych. Związek Radziecki. Budown. przem., Nr 11, 1953, s. 420—424, 5 rys., 2 tabl.; Nr 3, 1954, s. 29—33, 3 tabl., 15 rys., 6 poz. bibl.

BORKOWSKI S. Z.: Dane ogólne do projektowania instalacji gaśniczych, przemysłowych i zabezpieczających na gazy obojętne. Budown. przem., Nr 12, 1952, s. 34—39, 3 tabl., 2 wykryt., 9 poz. bibl.

PISKUNOW P. I.: Wodosnabżenie fabryk i zakładów. Moskwa, 1951, Gos. Izd. Stroit. Lit.; 8°, 106 str.

3. Wentylacja, klimatyzacja.

BATURIN W.: Podstawy wentylacji przemysłowej. Biblioteka Ochrony Pracy. Warszawa, 1954, PWT; 4°, 348 str.

WOLFF T.: Ogólne zasady wentylacji. Biblioteczka wykładowcy bhp. Warszawa, 1954, PWT; 16°, 40 str.

PULAWSKI Z.: Pięć praktycznych a ochrona pracy. Ochrona Pracy, Nr 5, 1954, s. 159—162.

WIŚNIEWSKI R.: Zastosowanie zasłony powietrznej w wędzarniach typu komorowego. Cz. I. Ochrona Pracy, Nr 10, 1954, s. 351—354.

MAZURKIEWICZ A.: Przewietrzanie miejsc spawania. Ochrona Pracy, Nr 5, 1954, s. 162—164.

E. E.: Zagadnienie odpylania stanowisk pracy w rolnictwie. Biuletyn CIOP, Ochrona Pracy, Nr 8, 1954, s. 232.

PAUZ M.: Urządzenie klimatyzacyjne dla kabin suwnic hutniczych. Techn. Biul. Biprohutu, Nr 2, 1954, s. 28—32, 3 rys.

NOWAKOWSKI B.: Zasady wentrowania i ogrzewania zakładów pracy. Biblioteka Ochrony Pracy. Warszawa, 1953, PWT; 8°, 232 str.

CZERNIAKOWSKI Z.: Indywidualne zespoły ogrzewczo-wentylacyjne. Gaz, Woda, Nr 5, 1953, s. 134—137, 15 rys., 2 tabl.

SUCZYŃSKI K.: Normy obliczeniowe ogrzewnictwa w Polsce. Gaz, Woda, Nr 9, 1953, s. 267—270, 1 rys., 1 tabl.

KAMLER W.: Wentylacja i klimatyzacja. Warszawa, 1952, P. Wyd. Nauk.; 8°, 186 str., 1 tabl.

BROMLEJ M. F., KUCZERUK W. W.: Techniczne pytanie i powierka efektywnych wentylacyjnych urządzeń promysłowych przedsiębiorstw. Moskwa, 1952, Gosizdat; 8°, 216 str., 1 tabl.

Teorija i praktyka obiespyliwajuszczej wentylacji. Leningrad, 1952, Profizdat; 8°, 164 str.

CZERNIAKOWSKI Z.: Zastosowanie urządzeń klimatyzacyjnych. Gaz, Woda, Nr 5, 1952, s. 144—150.

BOGUSŁAWSKI L. D.: Techniczna eksploatacja otopiennych i wentylacyjnych systemów. Moskwa, 1951, Izd. Min. Kom. Choz. RSFSR; 8°, 128 str.

BROMLEJ M.: Projektowanie i eksploatacja wozdusznych duszej. Moskwa, 1951, Izd. WCSSP Profizdat; 8°, 120 str.

ORŁOW A. I.: Tieplosnabżenie i wentylacja. Moskwa, 1951, Gosstroizdat; 8°, 360 str.

RIETSCHEL H.: Podręcznik ogrzewania i wietrzenia. Warszawa, 1950, PWT; 8°, 260 str., 8 tabl., t. 2, 188 str.

BROMLEJ M. F.: Wodowozdusznyje duszi. Moskwa, 1950, Maszgiz; 8°, 20 str., 1 tabl.

TETIERIEWNIKOW N. N.: Otoplenie i wentylacja zawodow czornnoj metalurgii i metalobrabatwajuszczej promysłennosti. Moskwa, 1950, Gos. Izd. Stroj. Promysl.; 8°, 331 str., 161 rys.

MAKSIMOW G. A.: Otoplenie i wentylacja. Moskwa, 1949, Gos. Izd. Stroit. Lit.; 8°, 252 str.

SZTROMBERG J. A.: Posobie po projektowaniu wentylacji właznych cechow. Tbilisi, 1949, IOT; 8°, 56 str.

BILYK T.: Ogrzewanie dużych hal. Prz. budowl., Nr 4-5, 1948, s. 151—154.

ZAJĄC E.: Przewietrzanie kopalni. Katowice, 1948, CZPW; 8°, 100 str.

—	12	—	III kwartał	Kierownik Działu Remontowego	
6,5	—	—	IV kwartał	— „ —	
6,5	12	26,5			
36	—	—	IV kwartał	Kier. Działu Inwestycji	
24	—	—	„	Kier. Działu Zaopatrzenia	
—	—	9	bieżący	Kier. Działu Gospodarczego	
—	—	25	czerwiec	Kier. Działu Gospodarczego	
60	—	11,5	•		
—	—	2,0	październik	Główny energetyk	
—	—	2,0			
30	—	—	I kwartał	Kierownik Działu	
—	—	24	III „	Inwestycji	
—	—	42	II „	Inżynier BHP	
30	—	36			
117,5	37	111			

8	Malarnia	Remont urządzeń wentylacyjnych 3 kamer do malowania natryskowego	
9	Spawalnica	Wykonanie 2 stołów do spawania elektrycznego tukiem z odciągiem szkodliwości	R a z e m:
10	Hala montażu	III. Urządzenia sanitarne Urządzenie szatni i umywalki dla 240 pracowników	
11	"	Zakup szafek dla 240 pracowników	
12	Pralnia odzieży, umywalnie, kuchnia	Naprawy i konserwacja urządzeń	
13	Stołówka, ambulatorium, szatnia i klatki schodowe	Wybielenie ścian wapnem oraz odmalowanie farbą olejną miejsc większego zabrudzenia	R a z e m
14	K u ź n i a	IV. Organizacja prac zapowinających warunki bhp. Przeniesienie stanowiska spawacza tukiem elektr. do osobnego pomieszczenia	
15	Cały zakład	V. Popularyzacja i szkolenie w zakresie bhp. Urządzenie gabinetu ochrony pracy wyposażonego w pomoce do przeprowadzania w praktycznej formie instruktarzu robotników i szkolenia personelu inżynieryjno-technicznego: a) adaptacja pomieszczenia b) wykonanie modeli dydaktycznych c) roboty graficzne i plastyka	R a z e m: Ogółem I ÷ V

4. Oświetlenie i barwy w zakresie ogólnym.

- FLATTAU J.: Oświetlenie. Biblioteczka wykładowcy bhp. Warszawa, 1954 PWT; 16°, 30 str.
- MARCINIAK S.: Stosowanie barw w przemyśle. Cz. 1, 2. Ochrona Pracy, Nr 8, 9, 1954, s. 269, 301; 9 str., 2 rys.
- BARAN I.: O wpływie barw na bezpieczeństwo i wydajność pracy. Prz. techn., Nr 6, 1954, s. 212—214.
- RADWAŃSKI Z.: Normalizacja wymagań oświetlenia dziennego. Budown. przem., Nr 1, 1954, s. 42—43, 1 wykrt., 1 tabl.
- SZALEK R.: Świełłowski. Działanie — Montaż — Eksploatacja. Warszawa, 1954, PWT; 8°, 60 str.
- Oświetlenie zakładów przemysłowych. Pol. Kom. Oświłł. Stow. El. Polskich. Warszawa, 1953, PWT; 8°, 336 str., 3 tabl.
- BARAN I.: Światło i praca. Warszawa, 1952, PWT; 8°, 132 str.
- Oświetlenie wnętrz światłem dziennym. Warszawa, 1952, PWT; 8°, 127 str., 2 tabl.
- NIEJSZTADT J. E.: Nowyże istoczniki swieta i ich diejstwiye na czelowieka. Moskwa, 1952, Miedgiz; 8°, 172 str.
- MICHAŁOWSKI S. P.: Projektowanie i montaż ustanowok riemontnowo oswiezczenia. Moskwa, 1952, Profizdat; 8°, 16 str.
- BARAN I.: Światło i barwy. Skrypt do wykładow na kursach bhp dla inżynierów i techników. Warszawa, 1950, Min. Pr. i Op. Sp.; 8°, 26 str.
- BARAN I.: Naturalne oświetlenie i przewietrzanie pomieszczeń pracy. Bez p. Hig. Pracy, Nr 2, 1950, s. 4—7, 4 rys., 4 poz. bibl.
- BERSON L.: Rury fluoruujące. Warszawa, 1950, PWT; 8°, 120 str.
- Miestnoje oswiezczenie krupnowo miechaniczieskowo obotrudowania. Leningrad, 1950, LIOT; 8°, 40 str.
- KNORRING M. G.: Projektowanie elektryczieskowo oswiezczenia. Leningrad-Moskwa, 1950, Gosenergizdat; 8°, 416 str.
- MAZUR M.: Oświetlenie elektryczne. Warszawa, 1950, PWT; 8°, 150 str.
- GLĄGOLEWA T. A.: Normirowanie i raszozot festiestwiennowo oswiezczenia promyszlennych przedpriatij. Moskwa, 1950, Maszgil; 8°, 18 str.
- MARCINIAK H.: Sztuczne oświetlenie pomieszczeń przemysłowych. Prz. elektrot., Nr 10, 11, 12, 1949, s. 310—316.
- ### III. MEDYCYNĄ PRACY
- #### Higiena przemysłowa i profilaktyka lekarska.
- IZRAELSON Z. I.: Podręcznik do zajęć praktycznych z higieny pracy. Warszawa, 1954, PZWyd. Lek.; 8°, 370 str., 99 rys., 41 tabl.
- CHWĄT ST., CHWĄTOWA M.: Zapobieganie urazom w zakładach pracy. Podręcznik dla ratowników sanitarnych oraz średniego personelu służby zdrowia w przemyśle. Warszawa, 1954, PZWyd. Lek.; 8°, 52 str.
- CWOJDZINSKA-GADZIKIEWICZ I.: Badanie mikroklimatu oraz ustalenie komfortu atmosferycznego w pralniach. Med. Pracy, Nr 6, 1954, s. 429—435, 7 poz. bibl.
- KENDA K.: Zapobieganie chorobom skóry u górników. Biblioteczka wydawnicza bhp. Warszawa, 1954, PZ Wyd. Lek.; 8°, 30 str.
- CZARSKI E.: Profilaktyka zatrutę tlenkiem węgla a wydajność pracy w hutnictwie. Ochrona Pracy, Nr 7, 1954, s. 234—239.
- KOWALSKI F.: Ochrona dróg oddechowych przed gazami i pyłami. Ochrona Pracy, Nr 7, 1954, s. 239—242.
- WĄTORSKI K.: Pierwsza pomoc w laboratoriach. Ochrona Pracy, Nr 6, 1954, s. 207—209.
- LETAWIET A. A., MIEDWIED L. I.: Zasadnicze zadania higieny pracy w rolnictwie (hum. L. Miniecki z Głigłeny i Sanit., Nr 6, 1954). Med Pracy, Nr 6, 1954, s. 456—461.
- NOFER J.: Osiągnięcia higieny w Związku Radzieckim. Zdrowie publ., Nr 1, 1953, s. 27—38.

MIRSKA B.: Projektowanie obiektów sanitarno-socjalnych w zakładach przemyślowych Związku Radzieckiego. Budown. przem., Nr 11, 1953, s. 420—424, 5 rys., 2 tabl.; Nr 3, 1954, s. 29—33, 3 tabl., 15 rys., 6 poz. bibl.

BORKOWSKI S. Z.: Dane ogólne do projektowania instalacji gaśniczych, przeciwpożaryowych i zabezpieczających na gazy obojętne. Budown. przem., Nr 12, 1952, s. 34—39, 3 tabl., 2 wykryt., 9 poz. bibl.

PISKUNOW P. I.: Wodospaszenie fabryk i zakładów. Moskwa, 1951, Gos. Izd. Stroit. Lit.; 8°, 106 str.

3. Wentylacja, klimatyzacja.

BATURIN W.: Podstawy wentylacji przemysłowej. Biblioteka Ochrony Pracy. Warszawa, 1954, PWT; 4°, 348 str.

WOLFF T.: Ogólne zasady wentylacji. Biblioteczka wykładowcy bhp. Warszawa, 1954, PWT; 16°, 40 str.

PULAWSKI Z.: Pięć przykładów a ochrona pracy. Ochrona Pracy, Nr 5, 1954, s. 159—162.

WISNIEWSKI R.: Zastosowanie zastony powietrznej w wędzarniach typu komorowego. Cz. I. Ochrona Pracy, Nr 10, 1954, s. 351—354.

MAZURKIEWICZ A.: Przewietrzanie miejsc spawania. Ochrona Pracy, Nr 5, 1954, s. 162—164.

E. E.: Zagadnienie odpylania stanowisk pracy w rolnictwie. Biuletyn CIOP, Ochrona Pracy, Nr 8, 1954, s. 232.

PAUZ M.: Urządzenie klimatyzacyjne dla kabin suwnic hutniczych. Techn. Biul. Bipohutu, Nr 2, 1954, s. 28—32, 3 rys.

NOWAKOWSKI B.: Zasady wentrowania i ogrzewania zakładów pracy. Biblioteka Ochrony Pracy. Warszawa, 1953, PWT; 8°, 232 str.

CZERNIAKOWSKI Z.: Indywidualne zespoły ogrzewczo-wentylacyjne. Gaz, Woda, Nr 5, 1953, s. 134—137, 15 rys., 2 tabl.

SUCZYCKI K.: Normy obliczeniowe ogrzewnictwa w Polsce. Gaz, Woda, Nr 9, 1953, s. 267—270, 1 rys., 1 tabl.

KAMLER W.: Wentylacja i klimatyzacja. Warszawa, 1952, P. Wyd. Nauk.; 8°, 186 str., 1 tabl.

BROMLEJ M. F., KUCZERUK W. W.: Techniczne ispytania i prowadzenie efektywnych wentylacyjnych urządzeń promyslnych przedsiębiorstw. Moskwa, 1952, Gosizdat; 8°, 216 str., 1 tabl.

Teoria i praktyka obliczeniowej wentylacji. Leningrad, 1952, Profizdat; 8°, 164 str.

CZERNIAKOWSKI Z.: Zastosowanie urządzeń klimatyzacyjnych. Gaz, Woda, Nr 5, 1952, s. 144—150.

BOGUSŁAWSKI J. D.: Techniczne aspekty eksploatacji ogrzewczych i wentylacyjnych systemów. Moskwa, 1951, Izd. Min. Kom. Choz. RSFSR; 8°, 128 str.

BROMLEJ M.: Projektowanie i eksploatacja wentylacyjnych urządzeń. Moskwa, 1951, Izd. WSPS Profizdat; 8°, 120 str.

ORŁOW A. I.: Wentylacja i klimatyzacja. Moskwa, 1951, Gosstrojizdat; 8°, 360 str.

RIETSCHEL H.: Podręcznik ogrzewania i wentrowania. Warszawa, 1950, PWT; 8°, 260 str., 8 tabl., t. 2. 188 str.

BROMLEJ M. F.: Wodowosusznyje duszi. Moskwa, 1950, Masziz; 8°, 20 str., 1 tabl.

TIETIERIEWNIKOW N. N.: Otoplenie i wentylacja zakładów czerni metalurgii i metalobrobki. Moskwa, 1950, Gos. Izd. Stroj. Promysl; 8°, 331 str., 161 rys.

MAKSIMOW G. A.: Otoplenie i wentylacja. Moskwa, 1949, Gos. Izd. Stroit. Lit.; 8°, 252 str.

SZTROMBERG J. A.: Posobie po projektowaniu wentylacji właznych cechow. Tbilisi, IOT; 8°, 56 str.

BILYK T.: Ogrzewanie dużych hal. Pr. z budowl., Nr 4-5, 1948, s. 151—154.

ZAJĄC E.: Przewietrzanie kopalni. Katowice, 1948, CZPW; 8°, 100 str.

—	12	—	III kwartał	Kierownik Działu Remontowego
6,5	—	—	IV kwartał	— „ —
6,5	12	26,5		
36	—	—	IV kwartał	Kier. Działu Inwestycji
24	—	—	„	Kier. Działu Zaopatrzenia
—	—	9	bieżący	Kier. Działu Gospodarczego
—	—	25	czerwiec	Kier. Działu Gospodarczego
60	—	11,5	.	
—	—	2,0	październik	Główny energetyk
—	—	2,0		
30	—	—	I kwartał	Kierownik Działu
—	—	24	III „	Inwestycji
—	—	12	II „	Inżynier BHP
30	—	36		
117,5	37	111		

Kompleksowy plan poprawy warunków bhp w

(część opisowa)

Lp.	Opisanie postanowienia	Termin wykonania lub sposób wykonania	Odpowiedzialny za wykonanie
1	A. Środki organizacyjne zapewniające warunki BHP Surowe przestrzeganie obowiązujących przepisów i instrukcji z dziedziny ochrony pracy, a w szczególności w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.	cały rok	Dyrektor i kierownicy wydziałów
2	Miesięczne kontrole wszystkich stanowisk pracy przez społeczną inspekcję pracy i kierowników wydziałów lub przez komisję O.P. ustalone usterek powinny być zaprotokołowane i natychmiast usuwane.	bieżąco	Dyrektor i kierownicy wydziałów Komisja O.P.
3	Prowadzenie badań wypadków przy pracy w celu wykrywania źródła wypadków.	bieżąco	Inżynier BHP Komisja O.P.
4	Terminowe zamawianie i właściwe — zgodnie z obowiązującymi tabelami norm wydawania odzieży, obuwia i sprzętu ochrony osobistej.	terminy zapewniające bieżące zaopatrzenie	Kierownik działu zaopatrzenia materiałowo-technicznego.
5	Przeprowadzanie regularnych badań kontrolnych suwnic, urządzeń kołowych i aparatów pracujących pod ciśnieniem przy udziale inspekcji urzędu dozoru technicznego.	terminy ustalone w książkach dozoru urządzeń.	Główny mechanik i inżynier BHP
6	Wysuwanie robotników i pracowników, którzy przyczynili się do podniesienia stanu bhp w ciągu roku (kwartału) do promowania.	terminy w których przynajmniej się premie z funduszu zakł.	Dyrektor Przewodniczący R.Z.
7	B. Popularyzacja i szkolenie Przeszkolenie kierowników wydziałów, majstrów i brzdajców w dziedzinie bhp.	I i II kwartał	Główny inżynier Inżynier BHP
8	Kontrolno-przeciąganie personelu inżynierów i techników ze znajomości podstawowych zasad bhp ogólnych i w zakresie wykonywanych prac w swoim zarządzie.	w ciągu 40 dni po zakończeniu przeszkolenia	Główny inżynier Inżynier BHP Zakładowy SHP
9	Instruowanie zatrudnionych o bezpiecznych sposobach wykonywania pracy (instruktaż wstępny dla nowo wstępujących, instruktaż na stanowisku roboczym oraz instruktaż okresowy).	bieżąco	Inżynier BHP wszyscy kierownicy oddziałów

Współzawodnictwo w służbie zdrowia. Prz. Ubezpiecz. społ., Nr 3, 1951, s. 98—99, 1 tabl.

CZ.: Współzawodnictwo międzyzakładowe o bezpieczne warunki pracy. Budowl. i Ceram., Nr 7, 1951, s. 11.

II. PROJEKTOWANIE I BUDOWA ZAKŁADÓW PRZEMYSŁOWYCH I OSIEDLI ROLNICZYCH

1. Lokalizacja, rozplanowanie budynków, dróg i przejść.

KORWIN M.: Projektowanie bhp. Ochrona Pracy, Nr 10, 1954, s. 354—355.
MAZURKIEWICZ A.: Projektowanie w budownictwie przemysłowym. Ochrona Pracy, Nr 6, 1954, s. 210—211.

LEWANDOWSKI J.: Zagadnienie bezpieczeństwa pracy z punktu widzenia projektanta planów generalnych i transportu zakładów hutniczych. Techn. Biul. Bipronutu, Nr 2, 1954, s. 20—23, 1 rys.

DAWIDOWICZ L. N.: Zasady projektowania zajezdni, garaży i stacji obsługi. Tłum. z rosyjskiego. Warszawa, 1954, Wyd. Kom.: 80, 448 str.

FIEDLER J.: Instalacje przemysłowe i organizacja placu budowy w Hucie im. B. Bieruta. Bud. przem., Nr 1, 1954, s. 25—27.

OSTROWSKI W.: Lokalizacja i planowanie terenów przemysłowych. Warszawa, 1953, PWT, 40, 468 str.

ZÓRAWSKI J.: Opracowania wstępne do planów zagospodarowań przestrzennych zakładów przemysłowych. Budown. przem., Nr 5, 1953, s. 167—175, 7 rys.

ZAREMBA P.: Zielen w zakładzie przemysłowym. Budown. przem., Nr 4, 1953, s. 153—157, 3 rys.

ŚWIEŻYŃSKI E.: Planowanie przestrzenne osiedli rolniczych a ochrona pracy. Ochrona Pracy, Nr 1, 1953, s. 21—23.

HUMMEL H.: Sanitarne normy projektowania przedsiębiorstw przemysłowych. Bezp. Hig. Pracy, Nr 6, 1952, s. 176—179.

ROSZKOWSKI S.: Niektóre zagadnienia ochrony pracy w rozplanowaniu zakładu przemysłowego. Bezp. Hig. Pracy, Nr 3, 1952, s. 73—75.

ZASŁAW M. L. i inni: Projektowanie przemysłowych przedsiębiorstw. Moskwa, 1952, Gos. Lit. Stroj., 80, 199 str., 1 tabl.

KAŁUŻNYJ D. N. i inni: Gigijeničeskaja efektiwnost' sanitarno-zaszečitnyh zon meždú promyslennymi predpriatiami i žilymi kwartalami. Gigijena i Sanit., Nr 4, 1952, s. 9—12, 1 rys.

Gigijena i Sanit., Nr 4, 1952, s. 9—12, 1 rys.

FIEDYŃSKI W. I., RIABOW W. N., LUNC E. B.: Gigijena kolchoznowo sietia. (Planirówka, žiliszczoje stroitel'stvo i blagoustrojstvo), Moskwa, 1952, Medgiz, 40, 168 str.

SZTENBERG A. I., ATCZIKOWA M. G.: Osnownyje sanitarnyje triebowanija pri projektirowanii piščeznych predpriatij. Gigijena i Sanit., Nr 12, 1951, s. 32—36.

LEUSZIN P. I.: Opriedelenie sziriny zaszečitnoj zony okolo promyslennych i transportnyh istočnikov wibracij. Gigijena i Sanit., Nr 6, 1951, s. 7—11.

(Streszczenie polskie w czasopiśmie Gaz. Woda, Nr 3, 1952, s. 95).

Sanitarnyje normy projektirowanija promyslennych predpriatij. Moskwa, 1951, Stroizdat, 64 str.

LUNC L. B.: Blagoustrojstvo i oziečenie tjeritorij zawodow. Moskwa, 1948, Moskowskij Rab., 80, 182 str., 109 rys.

KLIMEK M.: Wytłoczne dla planowania zakładów przemysłu bawelnianego. Łódź, 1946, Bad. Inst. Włók., 80, 24 str.

2. Pomieszczenia i rozplanowanie urządzeń produkcyjnych i higieniczno-sanitarnych.

KAMLER W.: Nowe kierunki w projektowaniu instalacji przemysłowej. Budown. przem., Nr 5, 1953, s. 175—179.

KOZICKI L.: Projektowanie sółówek pracowniczych. Budown. przem., Nr 9, 1953, s. 322—324.

CHOCJANOW L. K.: Osnownyje woprosy mietodiki analiza zabolewajemosti s wriemiennoju utratou trudospobnosti. Gijiena i Sanit., Nr 1, 1952, s. 18—24.

KRUPINSKI J.: Analiza absencji chorobowej na jednym z zakladow pracy. Zdrowie publ., Nr 5, 1951, s. 72—80, 3 tabl.

GILEWICZ A.: Zagadnienie urazowosci w budownictwie. Prz. budowl., Nr 7, 1951, s. 310—311, 7 tabl.

Analiza statystyki wypadkowej podczas pracy przy urzadzeniach elektrycznych w r. 1947. Prz. elektrot., Nr 1, 2, 3, 1950, s. 104—111, 10 tabl.

4. Organizacja produkcji i pracy z punktu widzenia bhp.

GIERASIMOW S. G., DUDNIKOW E. G., CZISTIAKOW S. F.: Automatyczna regulacja urzadzen kotlow parowych. Tlum. z rosyjskiego, Warszawa, 1954, PWT, 4°, 562 str.

BLASZCZUK A.: Automatyczna regulacja procesow chemicznych, Warszawa, 1953, PWT, 8°, 80 str.

WJENZER W.: Zagadnienie kompleksowej mechanizacji w ZSRR. Mechaniz. Elektryf. Roln., Nr 5, 6, 1952, s. 1—10, 2 tabl.

Automatyczne oddzialy fabryczne i automatyczne wytwornie w ZSRR. Mechaniz., Nr 11, 1952, s. 463—464, 1 rys.

ZAREBSKI H.: Automatyka przemyslowa. Przem. chem., Nr 12, 1952, s. 573—576, 1 tabl., 6 poz. bibl.

ROWINSKI-MACZEWSKI B.: Automatyzacja produkcji w ZSRR. Prz. techn., Nr 10, 1951, s. 454—460, 1 fot., 11 rys., 1 tabl.

5. Organizacja miejsca pracy, racjonalizatorstwo, socjalistyczne metody pracy i inne zagadnienia postępu technicznego.

STAPIEN W.: Zagadnienia organizacyjno-proflaktyczne w walce z awariami. O dziez, Nr 3, 1953, s. 57—59.

MATUSZ K.: Organizacja pracy w warsztacie. Mechaniz. Roln., Nr 12, 1953, s. 22.

BARANOWSKI A. W.: Organizacja i planowanie w budownictwie. Warszawa, 1951, Polgos, 436 str., 1 tabl.

ZURAWLOW M. R.: Organizacja roboczego miasta w maszynostrojeniu. Moskwa, 1951, Gostechizdat, 8°, 240 str.

ST. WR.: Kultura pracy. BHP Przyj. Pracy, Nr 6, 1951, s. 4—6.

GULAJEW G.: Organizacja stanowiska roboczego w fabrykach budowy maszyn. Tlum. z rosyjskiego. Warszawa, 1951, PWT, 8°, 117 str.

CHLUDZINSKI T.: Wielki przeglad wynalazcosci w dziedzinie bhp. Przyj. Pracy, Nr 10, 1954, s. 19—22, 2 rys.

ZANOWINSKI Z.: Postep techniczny i racjonalizacja w dziedzinie ochrony pracy. Ochrona Pracy, Nr 3, 1953, s. 74—75.

MACZEWSKI-ROWINSKI B.: Nowa technika a ochrona pracy w ZSRR. Ochrona Pracy, Nr 11, 1952, s. 309—311, 3 rys.

RODOWICZ WL.: Wynalazcosc pracownicza w dziedzinie bhp. BHP Przyj. Pracy, Nr 4, 1952, s. 13.

AMBROZEWICZ ST.: Osiagniecia ruchu wynalazcosci pracowniczej w przemyśle hutniczym w 1951 r. Wiad. hutn., Nr 6, 1952, s. 15—19, 3 rys., 4 tabl.

HANSEN A.: O pelniejszy udzial ogniw zwiqzkowych we wzp6lprawodnictwie ochrony pracy. BHP Przyj. Pracy, Nr 7, 1953, s. 2—4.

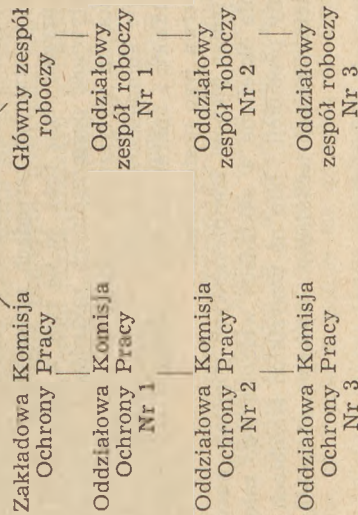
HANSEN A.: Wsp6lprawodnictwo w dziedzinie ochrony pracy i zdrowia. BHP Przyj. Pracy, Nr 4, 1952, s. 5—7.

HANSEN A.: Wzmoc troске o higienę pracy. Dotychczasowe wyniki miedzyzakladowego wzp6lprawodnictwa bhp. BHP Przyj. Pracy, Nr 7, 1952, s. 6—9.

10	Wyglaszanie pogadanek dla zalogi z zakresu techniki bhp i ochrony zdrowia (przez radiowezel i na odprawach zalogi).	bieżąco	Inżynier BHP Lekarz zakładowy Zakładowy STP
11	Popularyzowanie zasad bhp i obowiązujących przepisów za pomocą gazetek ściennej, przez wywieszanie hasel i napisów ostrzegawczych itp.	bieżąco	Inżynier BHP i Komisja OP
12	Utrzymanie współpracy z techniczną inspekcją pracy, społeczną inspekcją pracy, państwową inspekcją sanitarną oraz z zakładową komisją racjonalizacji i wynalazcosci pracowniczej w zakresie wprowadzenia postępu techniki bhp.	bieżąco	Inżynier BHP i Komisja OP

Załącznik 3

Zespół kierujący

w zależności od zasięgu i zastosowania tego pomysłu. Do takiej popularyzacji osiągniętego z zakładzie postępu zobowiązuje kompleksowy plan poprawy warunków bhp rozumiany szerzej i pełniej. Szczególną uwagę na ten odcinek działalności bhp powinien zwrócić personel inżynieryjno-techniczny bhp z instancji narzędnych (centralny zarząd przemysłu i resort).

Zagadnienia wyjątkowo trudne — a dotychczas nie rozwiązane — powinny być kierowane, po porozumieniu z centralnym zarządem przemysłu i resortem — do właściwych instytucji naukowych (resortowych lub wydziałowych).

Niezależnie od zagadnień bhp wymagających odrębnego finansowania, konieczne plany poprawy warunków bhp poruszają często zagadnienia wynikające z bezpośrednich potrzeb produkcji i jako takie powinny być finansowane z ogólnych kosztów produkcji i przekazywane do realizacji do pionu techniki tego przemysłu.

Kompleksowy plan poprawy warunków bhp w
(część opisowa)

Lp.	Określenie postanowienia	Termin wykonania lub sposób wykonania	Odpowiedzialny za wykonanie
A. Środki organizacyjne zapewniające warunki BHP			
1	Stworzenie przesłuzwania obowiązujących przepisów i instrukcji z dziedziny ochrony pracy, a w szczególności w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.	cały rok	Dyrektor i kierownicy wydziałów.
2	Miesięczne kontrole wszystkich stanowisk pracy przez społeczną inspekcję pracy i kierowników wydziałów lub przez komisję O. P. ustalono usłanki powinny być zaprotokołowane i natychmiast usuwane.	bieżąco	Dyrektor i kierownicy wydziałów Komisja O. P.
3	Prowadzenie badań wypadków przy pracy w celu wykrywania źródła wypadków.	bieżąco	Inżynier BHP Komisja O. P.
4	Terminowe zaminowanie i właściwe — zgodnie z obowiązującymi tabelami norm wydawania odzieży, obuwnia i sprzętu ochrony osobistej.	terminy zapewniające bieżące zaopatrzenie	Kierownik działu zaopatrzenia materiałowo-technicznego.
5	Przeprowadzanie regularnych badań kontrolnych suwnic, urządzeń kołowych i aparatów pracujących pod ciśnieniem przy udziale inspekcji urzędu dozoru technicznego.	terminy ustalone w książkach dozoru urządzeń.	Główny mechanik i inżynier BHP
6	Wysuwanie robotników i pracowników, którzy przyczynili się do podniesienia stanu bhp w ciągu roku (kwartału) do premowania.	terminy w których przynajmniej się premie z funduszu zakł.	Dyrektor Przewodniczący R. Z.
7	B. Popularyzacja i szkolenie Przeszkolenie kierowników wydziałów, majstrów i brzdajdzistów w dziedzinie bhp.	I i II kwartał	Główny inżynier Inżynier BHP
8	Kontrolne przecagaminowanie personelu inżynieryjno-technicznego ze znajomości podstawowych zasad bhp ogólnych i w zakresie wykonywanych prac w swoim zarządzie.	w ciągu 10-dni po zakończeniu przeszkolenia	Główny inżynier Inżynier BHP Zakładowy SLP
9	Instruowanie zatrudnionych o bezpiecznych sposobach wykonywania pracy (instruktaż wstępny dla nowośpupujących, instruktaż na stanowisku roboczym oraz instruktaż okresowy).	bieżąco	Inżynier BHP wszyscy kierownicy oddziałów

Współzawodnictwo w służbie zdrowia. Prz. Ubezp. społ., Nr 3, 1951, s. 98—99, 1 tabl.

CZ.: Współzawodnictwo międzyzakładowe o bezpieczne warunki pracy. Budowl. i Ceram., Nr 7, 1951, s. 11.

II. PROJEKTOWANIE I BUDOWA ZAKŁADÓW PRZEMYSŁOWYCH I OSIEDLI ROLNICZYCH

1. Lokalizacja, rozplanowanie budynków, dróg i przejść.

KORWIN M.: Projektowanie bhp. Ochrona Pracy, Nr 10, 1954, s. 354—355.
MAZURKIEWICZ A.: Projektowanie w budownictwie przemysłowym. Ochrona Pracy, Nr 6, 1954, s. 210—211.

LEWANDOWSKI J.: Zagadnienie bezpieczeństwa pracy z punktu widzenia projektanta planów generalnych i transportu zakładów hutniczych. Techn. Biał. Biprohutu, Nr 2, 1954, s. 20—23, 1 rys.

DAWIDOWICZ L. N.: Zasady projektowania załadni, garaży i stacji obsługi. Thum. z rosyjskiego. Warszawa, 1954, Wyd. Kom.; 8°, 448 str.

FIEDLER J.: Instalacje przemysłowe i organizacja placu budowy w Hucie im. B. Bieruta. Bud. przem., Nr 1, 1954, s. 25—27.

OSTROWSKI W.: Lokalizacja i planowanie terenów przemysłowych. Warszawa, 1953, PWT; 40°, 468 str.

ZORAWSKI J.: Opracowania wstępne do planów zagospodarowań przestrzennych zakładów przemysłowych. Budown. przem., Nr 5, 1953, s. 167—175, 7 rys.

ZAREMBA P.: Zielen w zakładzie przemysłowym. Budown. przem., Nr 4, 1953, s. 153—157, 3 rys.

ŚWIEŻYŃSKI E.: Planowanie przestrzenne osiedli rolniczych a ochrona pracy. Ochrona Pracy, Nr 1, 1953, s. 21—23.

HUMMEL H.: Sanitarne normy projektowania przedsiębiorstw przemysłowych. Bezp. Hig. Pracy, Nr 6, 1952, s. 176—179.

ROSZKOWSKI S.: Niektóre zagadnienia ochrony pracy w rozplanowaniu zakładu przemysłowego. Bezp. Hig. Pracy, Nr 3, 1952, s. 73—75.

ZASŁAW M. L. i inni: Projektowanie przemysłowych przedsiębiorstw. Moskwa, 1952, Gos. Lit. Stroj.; 8°, 199 str., 1 tabl.

KALUŻNYJ D. N. i inni: Higienizacja efektywność sanitarno-zaszczenia zon między przemysłowymi przedsiębiorstwami i żyłymi kwartalami. Gijiena i Sanit., Nr 4, 1952, s. 9—12, 1 rys.

FIEDYNSKIJ W. I., RIABOW W. N., EUNC L. B.: Gijiena kolchoznowo siela. (Planirówka, żiliszcznoje stroitelstwo i blagoustrojstwo), Moskwa, 1952, Miedgiz; 40°, 168 str.

SZTENBERG A. I., ATCZIKOWA M. G.: Osnownyje sanitarnyje triebowanija pri projektirowanii piszczewych priedpriatij. Gijiena i Sanit., Nr 12, 1951, s. 32—36.

LEUSZIN P. I.: Opriedelenie sziriny zaszciznoij zony okolo promyszlennych i transportnych istocznikow wibracii. Gijiena i Sanit., Nr 6, 1951, s. 7—11.

(Streszczenie polskie w czasopiśmie Gaz. Woda, Nr 3, 1952, s. 95).

Sanitarnyje normy projektirowanija promyszlennych priedpriatij. Moskwa, 1951, Strojizdat; 64 str.

EUNC L. B.: Blagoustrojstwo i ozielenienie tchitorij zawodow. Moskwa, 1948, Moskovskij Rab.; 8°, 182 str., 109 rys.

KLIMEK M.: Wytyczne dla planowania zakładów przemysłu bawełnianego. Łódź, 1946, Bad. Inst. Włók.; 8°, 24 str.

2. Pomieszczenia i rozplanowanie urządzeń produkcyjnych i higieniczno-sanitarnych.

KAMLER W.: Nowe kierunki w projektowaniu instalacji przemysłowej. Budown. przem., Nr 5, 1953, s. 175—179.

KOZICKI L.: Projektowanie stołówek pracowniczych. Budown. przem., Nr 9, 1953, s. 322—324.

CHOCJANOW L. K.: Osnownyje woprosy mletodiki analizy zabolewajemosti s wrlemiennoj utraty trudospobnosti. Gigijena i Sanit., Nr 1, 1952, s. 18—24.

KRUPINSKI J.: Analiza absencji chorobowej na jednym z zakladow pracy. Zdrowie publiczne, Nr 5, 1951, s. 72—80, 3 tabl.

GILEWICZ A.: Zagadnienie urazowosci w budownictwie. Prz. budowl., Nr 7, 1951, s. 310—311, 7 tabl.

Analiza statystyki wypadkowej podczas pracy przy urzadzeniach elektrycznych w r. 1947. Prz. elektrot., Nr 1, 2, 3, 1950, s. 104—111, 10 tabl.

4. Organizacja produkcji i pracy z punktu widzenia bhp.

GIERASIMOW S. G., DUDNIKOW E. G., CZISTIAKOW S. F.: Automatyczna regulacja urzadzen kotlow parowych. Tlum. z rosyjskiego, Warszawa, 1954, PWT: 4°, 562 str.

BLASZCZUK A.: Automatyczna regulacja procesow chemicznych, Warszawa, 1953, PWT: 8°, 80 str.

WIJENZER W.: Zagadnienie kompleksowej mechanizacji w ZSRR. Mechaniz. Elektryf. Roln., Nr 5, 6, 1952, s. 1—10, 2 tabl.

Automatyczne oddzialy fabryczne i automatyczne wytwornice w ZSRR. Mechaniz., Nr 11, 1952, s. 463—464, 1 rys.

ZAREBSKI H.: Automatyka przemysłowa. Przem. chem., Nr 12, 1952, s. 573—576, 1 tabl., 6 poz. bibl.

ROWINSKI-MACZEWSKI B.: Automatyzacja produkcji w ZSRR. Prz. techn., Nr 10, 1951, s. 454—460, 1 fot., 11 rys., 1 tabl.

5. Organizacja miejsca pracy, racjonalizatorstwo, socjalistyczne metody pracy i inne zagadnienia postępu technicznego.

STEPień W.: Zagadnienia organizacyjno-profilaktyczne w walce z awariami. Odzież, Nr 3, 1953, s. 57—59.

MATUSZ K.: Organizacja pracy w warsztacie. Mechaniz. Roln., Nr 12, 1953, s. 22.

BARANOWSKI A. W.: Organizacja i planowanie w budownictwie. Warszawa, 1951, Polgos: 436 str., 1 tabl.

ŻURAWLOW M. R.: Organizacja roboczo miejsca w maszynostrojeniu. Moskwa, 1951, Gostechizdat: 8°, 240 str.

ST. WR.: Kultura pracy. BHP Przyj. Pracy, Nr 6, 1951, s. 4—6.

GULAJEW G.: Organizacja stanowiska roboczego w fabrykach budowy maszyn. Tlum. z rosyjskiego. Warszawa, 1951, PWT: 8°, 117 str.

CHLUDZINSKI T.: Wielki przeglad wynalazcosci w dziedzinie bhp. Przyj. Pracy, Nr 10, 1954, s. 19—22, 2 rys.

ZANOWSKI Z.: Postep techniczny i racjonalizacja w dziedzinie ochrony pracy. Ochrona Pracy, Nr 3, 1953, s. 74—75.

MACZEWSKI-ROWINSKI B.: Nowa technika a ochrona pracy w ZSRR. Ochrona Pracy, Nr 11, 1952, s. 309—311, 3 rys.

RODOWICZ WL.: Wynalazcosci pracownicz w dziedzinie bhp. BHP Przyj. Pracy, Nr 4, 1952, s. 13.

AMBRÓZEWICZ ST.: Osiagniecia ruchu wynalazcosci pracowniczej w przemyśle hutniczym w 1951 r. Wiad. hutn., Nr 6, 1952, s. 15—19, 3 rys., 4 tabl.

HANSEN A.: O pelniejszy udzial oglnw zwiqzkowych we wspolza wodnictwie ochrony pracy. BHP Przyj. Pracy, Nr 7, 1953, s. 2—4.

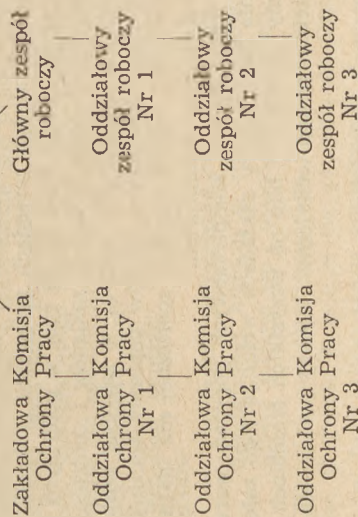
HANSEN A.: Wspolza wodnictwo w dziedzinie ochrony pracy i zdrowia. BHP Przyj. Pracy, Nr 4, 1952, s. 5—7.

HANSEN A.: Wzmoc troске o higienę pracy. Dotychczasowe wyniki mlędyzakladowego wspolza wodnictwa bhp. BHP Przyj. Pracy, Nr 7, 1952, s. 6—9.

10	Wyglaszanie pogadanek dla zalogi z zakresu techniki bhp i ochrony zdrowia (przez radiowezel i na odprawach zalogi).	bieżący	Inżynier BHP Lekarz zakładowy Zakładowy SiP
11	Popularyzowanie zasad bhp i obowiązujących przepisów za pomocą gazetki ściennej, przez wywieszanie hasel i napisów ostrzegawczych itp.	bieżący	Inżynier BHP i Komisja OP
12	Utrzymanie wspólpracy z techniczną inspekcją pracy, społeczną inspekcją pracy, państwową inspekcją sanitarną oraz z zakładową komisją racjonalizacji i wynalazcosci pracowniczej w zakresie wprowadzenia postępu techniki bhp.	bieżący	Inżynier BHP i Komisja OP

Załącznik 3

Zespół kierujący

w zależności od zasięgu i zastosowania tego pomysłu. Do takiej popularyzacji osiągniętego z zakładzie postępu zobowiązuje kompleksowy plan poprawy warunków bhp rozumiany szerzej i pełniej. Szczególną uwagę na ten odcinek działalności bhp powinien zwrócić personel inżynieryjno-techniczny bhp z instancji narzędnych (centralny zarząd przemysłu i resort).

Zagadnienia wyjątkowo trudne — a dotychczas nie rozwiązane — powinny być kierowane, po porozumieniu z centralnym zarządem przemysłu i resortem — do właściwych instytutów naukowych (resortowych lub wydzielonych).

Niezależnie od zagadnień bhp wymagających odrębnego finansowania, kompleksowe plany poprawy warunków bhp poruszają często zagadnienia wynikające z bezpośrednich potrzeb produkcji i jako takie powinny być finansowane z ogólnych kosztów produkcji i przekazywane do realizacji do pionu techniki tego przemysłu.

Tematyka tego rodzaju wskazań w zakresie ochrony pracy dotyczących ogólnego postępu technicznego obejmuje następujące zagadnienia:

- (1) mechanizacja prac uciążliwych i tzw. pracochłonnych,
- (2) zamiana procesów technologicznych niebezpiecznych i szkodliwych dla zdrowia (ze względu na stosowane materiały i sposoby wykonania pracy) na bezpieczne i bez zagrożenia dla zdrowia,
- (3) automatyzacja prac związanych z występowaniem niebezpiecznego zagrożenia dla życia lub zdrowia pracownika,
- (4) zabezpieczenia zapewniające samoczynnie bezpieczeństwo pracy i bezpieczeństwo ruchu w urządzeniach mechanicznych (blokowanie i zabezpieczenia ograniczające nadmierne obciążenie mechanizmów itp.) oraz zabezpieczenia w urządzeniach elektrycznych - zapewniające bezpieczeństwo ruchu,
- (5) organizacja postępowych metod wykonawstwa robót.

Wykaz takich kierunkowych zadań dla poszczególnych resortów można znaleźć w instrukcji Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego dla opracowania Narodowego Planu Gospodarczego na 1965 rok tom I załączniki Nr 1 i 2, str. 177—195.

Na podstawie załączonych planów poprawy warunków bhp centralne zarządy a na ich podstawie i resorty powinny sporządzić, po udzieleniu swojej aprobaty nadeślanych materiałów, *zbiorcze zestawienia*. W ten sposób personel inżynierino-techniczny bhp w centralnych zarządkach przemysłu (jednostkach równorzędnych) i w resortach uzyska obraz tego, co się robi w podległych zakładach pracy, jaka jest operatywność poszczególnych zakładów i centralnych zarządków przy realizacji ustalonych wytycznych resortu w zakresie postępu w dziedzinie bhp. Na podstawie kompleksowych planów poprawy warunków bhp administracyjny aparat nadzoru i aparat kontroli społecznej ma ułatwić zadanie śledzenia wykonawstwa jego postanowień.

Jak z całości rozważań na temat planów kompleksowych poprawy warunków bhp wynika, postawienia określone w zakładach włączają jego załogę, personel inżynierino-techniczny produkcji i bhp na wszystkich szczeblach do resortu włącznie do walki o szeroki postęp techniczny i wyższy poziom ochrony pracy w Polsce.

Wspólny wysiłek załóg i personelu inżynierino-technicznego nad poprawą warunków pracy zacieśnia współpracę robotników z inteligencją techniczną, w wyniku której robotnik przekonuje się, że inżynier i technik bhp jest mu przyjacielem i przewodnikiem w dobijaniu się o postęp, kulturę i dobrobyt.

Rosnie też i na tej drodze świadomość praktycznego rozumienia sensu socjalistycznych stosunków produkcji i gospodarki, których celem jest człowiek i zaspokajanie jego stale rosnących potrzeb.

Klasyfikacja i analiza wypadków

Poznanie okoliczności i przyczyn wywołujących wypadki i choroby zawodowe jest jedną z najbardziej istotnych podstaw akcji zapobiegawczej. Przyczyny wypadków można jednak rozumieć rozmaicie i przyrzucać je np. stanowi psychicznemu poszkodowanego, jak — podnieceniu, rozproszeniu uwagi, brakowi koordynacji ruchów. Podobnie i choroby zawodowe można

Slużba zdrowia

- NAWROCKI W. K.: *Slużba zdrowia w zakładach pracy*. Warszawa, 1953, PZW Lek., 80, 450 str.
- WORONCOWA E. I.: *Planowanie naukowo-issledowatelskiej raboty po woprosam gigijeny truda i professionalnoj patologii*. Gigijena i Sanit, Nr 2, 1952, s. 52.
- WEBER M.: *Ochrona zdrowia w zakładach pracy*. Warszawa, 1951, „Książka i wiedza”, 80, 52 str.
- BOGUSZEWSKA M.: *Organizacja higieny pracy w ZSRR*. Bezp. Hig. Pracy, Nr 3, 1949, s. 1—3.
- IWANOWSKI M.: *Wytyczne przeprowadzania inspekcji placówek akcji socjalnej w zakładach pracy podległych Mln. Przem. i Handlu*. Poznań, 1948, C.Z.Przem. Met., 80, 104 str.

Szkolenie i propaganda

- SZUBERT W.: *Szkolenie personelu inżynierino-technicznego w zakresie ochrony pracy*. Ochrona Pracy, Nr 1, 1954, s. 5—9.
- FILIPKOWSKI ST.: *Samokształcenie inżynierów i techników bhp*. Ochrona Pracy, Nr 5, 1954, s. 167—169.
- BUJOK A.: *Nauczenie bhp metodą poglądową*. Ochrona Pracy, Nr 8, 1954, s. 280—283.
- FILIPKOWSKI S.: *Szkolenie załóg*. Biblioteczka Wykładowcy bhp. Warszawa, 1954, PWT, 160, 23 str.
- BUJOK A.: *Pouczenie nowoprzyjętych pracowników*. Bezp. Hig. Pracy, Nr 2, 1950, s. 7—10.
- ZMIJEWSKI B.: *Gabinet ochrony pracy w Nowej Hucie*. Ochrona Pracy, Nr 11, 1953, s. 421—422.
- Formy popularyzacji zagadnień ochrony pracy*. BHP Przyj. Pracy, Nr 10, 1952, s. 7—9.
- Instrukcja, urządzenia i organizacja gabinetów ochrony pracy*. BHP Przyj. Pracy, Nr 10, 1952, s. 18—21, 1 fot.
- Filmy instruktażowo-szkoleniowe*. Mechanik, Nr 2, 1952, s. 83.
- SPIEWAK F.: *Plakaty bezpieczeństwa pracy*. Bezp. Hig. Pracy, Nr 2, 1950, s. 1—3, 3 poz. bibl.
- FARBIEROWA B. P.: *Formy i metody propagandy techniki bezpieczeństwa*. Moskwa, 1947, Profilzdat, 80, 24 str.

Statystyka i analiza wypadkowości

- KUWSZINNIKOW P. A., SMULEWICZ B. J.: *O przedmiocie i metodzie statystyki*. Gigijena i Sanit, Nr 8, 1953, s. 3—12.
- MAZURKIEWICZ A.: *Zapobiegawcza statystyka wypadków w zakładach pracy*. Ochrona Pracy, Nr 7/8, 1952, s. 194—206, 1 rys., 3 tabl., 9 poz. bibl.
- BATKIS G. A. i INNI: *Statistika zdrowoohranienija*. Moskwa, 1951, Gostrojizdat, 80, 124 str.
- KANTOR J., WOŁYŃSKI I.: *Statystyka przemysłowa*. Warszawa, 1950, Polgos, 80, 152 str.
- OSINSKI J.: *Niektóre dane o chorobach zawodowych służby weterynaryjnej w r. 1951*. Ochrona Pracy, Nr 4, 1954, s. 127—130.
- JACYNA-ONYSZKIEWICZ T., UMIASZOWSKA Z., GÓRECKI S.: *Dotychczasowe wyniki badań nad urazowością w pracy na wsi*. Med. Pracy, Nr 2, 1954, s. 135—140, 1 tabl.
- BARAŃ I.: *Nowy wskaźnik ciężkości wypadków*. Ochrona Pracy, Nr 6, 1953, s. 197—200, 3 tabl.
- PUZYNIA CZ.: *Techniczne przyczyny wypadków w rolnictwie*. Bezp. Hig. Pracy, Nr 5, 1952, s. 142—145, 3 tabl.
- WĄTOŃSKI K.: *Analiza przypadków zatrutych i chorób zawodowych w przemyśle chemicznym w Polsce w latach 1948—1950*. Ochrona Pracy, Nr 12, 1952, s. 351—355, 2 tabl.

- Przepisy prawa pracy.** Wyd. 2, cz. 1, Warszawa, 1952, Wyd. Prawn., s. 467; 258 str.
- Przekazy o bezpieczeństwie i higienie pracy.** Okres 6.11.46 — 23.2.52. Wyd. 2, Warszawa, 1952, PWT; 8°, 166 str.
- Sprawoznik po ochronie truda i techniki bezpiecaspnosc.** Cz. 2. Sostawili: Rajto P. J., Zito M. J. Moskwa, 1951, Mielatgizdat; 8°, 664 str.
- Sbornik wazniejszych zakonodatelnich matierialow po techniki bezpiecaspnosc.** Moskwa, 1949, Rozgizmiestprom; 8°, 328 str.
- Zbiór przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy.** Zebrali i oprac. Andrzejewski B., Kula J. Warszawa, 1948, „Książka”; 8°, 536 str.
- 3. Organizacja i działalność służb bhp.**
- (Struktura i organizacja zakładowej i związkowej służby bhp oraz służby zdrowia).
- GARLIŃSKI R.: Organizacja i działalność służb bhp.** Biblioteczka wykładowcy bhp. Warszawa, 1954, PWT; 16°, 45 str.
- CZARSKI E.: Organizacja służby bhp.** Ochrona Pracy, Nr 8, 1954, s. 280—283.
- STEFANOWSKI F.: Organizacja służby bhp.** Ochrona Pracy, Nr 9, 1954, s. 319—321.
- GAN L.: Organizacja ochrony pracy w Związku Radzieckim.** Przyj. Pracy, Nr 6-11, 1954, s. 19, 21, 17, 14, 3, 17; 17 str., 1 rys.
- Poradnik inspektora nadzoru budowlanego.** Praca zbiorowa. Warszawa, 1954, PWT; 8°, 292 str.
- FILIPKOWSKI S.: Inżynier bezpieczeństwa i higieny pracy.** Ochrona Pracy, Nr 1, 1954, s. 10—14.
- O zadaniach związków zawodowych w dziedzinie ochrony pracy w związku z przejściem państwowej inspekcji pracy.** Przyj. Pracy, Nr 11, 1954, s. 1—5.
- HANSEN A.: O zajęciach wspólpracy służby zdrowia ze związkami zawodowymi.** Przyj. Pracy, Nr 3, 1954, s. 4—6.
- MORAWSKI L.: Zakładowy społeczny inspektor planuje pracę w każdym miesiacu.** Przyj. Pracy, Nr 2-12, 1954, s. 5, 6, 5, 15, 8, 11, 5, 2, 8, 10; 54,5 str., 2 tabl.
- ŁĘCKI J.: Zadania związku zawodowego pracowników rolnictwa i leśnictwa w dziedzinie ochrony pracy.** Przyj. Pracy, Nr 1, 1954, s. 8—9.
- ZEBROWSKI E.: O własnej organizacji bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pracy.** Pr. Zagadn. soc., Nr 1/2, 1952, s. 17—20.
- HANSEN A.: Rok doświadczeń i osiągnięć w dziedzinie ochrony pracy.** BHP Przyj. Pracy, Nr 2, 1952, s. 5—8.
- M. ST.: Z doświadczeń fabrycznych komisji ochrony pracy w ZSRR.** BHP Przyj. Pracy, Nr 11, 1951, s. 14—15.
- Związki zawodowe przejmują kontrolę nad warunkami pracy.** BHP Przyj. Pracy, Nr 7, 1951, s. 4—5.
- SCHMIDT E.: Doceniajmy pracę zakładowych referentów bhp.** BHP Przyj. Pracy, Nr 7, 1951, s. 27—28.
- ALTMAN H. W.: W sprawie przejęcia inspekcji pracy przez związki zawodowe.** Pr. związk., Nr 6, 1951, s. 247—250.
- WASZUL B. M.: Podstawowe zadania zakładowego inspektora pracy.** BHP Przyj. Pracy, Nr 8, 1951, s. 11—12.
- FILIPKOWSKI S.: Zakres działania inżyniera bezpieczeństwa pracy.** Bez p. Hig. Pracy, Nr 11, 1949, s. 6—9.
- GAN L.: Rola i zadania związków zawodowych jako społecznej inspekcji w zakresie bezpieczeństwa, higieny i ochrony pracy.** Prz. budowl. Nr 1-2, 1949, s. 29—32.
- FILIPKOWSKI S.: Organizacja bezpieczeństwa pracy.** Warszawa, 1947, Inst. Nauk. Org. i Kierown.; 8°, 122 str.

składać na karb wrodzonego lub nabytego braku odporności, wrodzonym skłonnościom np. do reumatycznych chorób i zniekształceń stawów, niedowładności niektórych organów jak: wzrok i słuch itp.

Mimo że powyższe czynniki mogą mieć wpływ na powstawanie wypadków i chorób zawodowych — istnieje zbyt wielka możliwość dowolnej interpretacji tych „przyczyn”, aby móc na tak niepewnej podstawie oprzeć zarówno klasyfikację jak i analizę wypadków oraz wysnuć z nich odpowiednie wnioski zapobiegawcze.

Dlatego stosuje się opartą na innych podstawach, *podwójną* analizę i klasyfikację wypadków w dwóch Działach, a mianowicie.

Dział A — grupuje wypadki według przyczyn, które bezpośrednio uszkodziły poszkodowanego, jak przedmioty kalejące (np. maszyny i ich części), niebezpieczne zjawiska (np. pożary i wybuchy), szkodliwe i niebezpieczne substancje (np. trujące i żrące) itp. Taki podział jednak nie wystarcza do zapobiegania wypadkom, ponieważ urazy spowodowane bezpośrednio przyczynami są często ostatnim ogniwem łańcucha okoliczności, w którym decydującą rolę odegrała organizacja pracy i zachowanie się poszkodowanego lub jego towarzyszy pracy. Daje temu wyraz Dział B.

Dział B, tj. zgrupowanie wypadków według przyczyn pośrednich a najbardziej istotnych w zapobieganiu wypadkom. Podkreślają one rolę organizacji pracy i zachowania się pracowników. W tym działcie należy wykazywać wszystkie przyczyny pośrednie stwierdzone przy zaszłych wypadkach, wskutek czego liczba przyczyn wypadków może być i przeważnie jest większa od ogólnej liczby wypadków. Dział ten różni się od Działu A, który każdy wypadek łączy tylko z *jedną* przyczyną bezpośrednią.

Przykład poniższy wskaże sposób klasyfikacji wypadków według obu Działów:

Pracownik nieprzeszkolony uległ wypadkowi przy obrabianiu nie zabezpieczonej, będącej w stanie nie nadającym się do eksploatacji. Robotnik spieszył się z dokończeniem pracy.

Wypadek powyższy powinien być zanalizowany i zaliczony do obu Działów. W Dziale A zaliczy się go tylko do Grupy I (Mechanizmy). Natomiast w Dziale II zaliczy się go *czterokrotnie*:

do Grupy I (zły stan urządzeń techniczno-produkcyjnych),
 „ II (brak osłon i urządzeń zabezpieczających),
 „ VI (brak przeszkolenia zawodowego i w bhp),
 „ VII (wadliwe metody pracy).

Dział B oparty jest na ramowym podziale klasyfikacyjnym ustalonym przez Moskiewski Instytut Ochrony Pracy w wyniku długich i bardzo wszechstronnych badań nad istotnymi przyczynami wypadków. Sformułowanie przyczyn wypadków tego Działu jest takie, że nie można jakiegokolwiek wypadku przedstawić jako zdarzenia losowego, na które nie ma wpływu człowiek i stworzona przez niego organizacja pracy. Zmusza on zatem do prawidłowej analizy wypadków, odnalezienia ich istotnych przyczyn, a tym samym do ustalenia środków i sposobów, albo przynajmniej wytycznych, które by rzeczywiście skutecznie mogły przeciwdziałać powstawaniu podobnych wypadków w przyszłości.

Tematyka tego rodzaju wskazań w zakresie ochrony pracy dotyczących ogólnego postępu technicznego obejmuje następujące zagadnienia:

- (1) mechanizacja prac uciążliwych i tzw. pracochłonnych,
- (2) zamiana procesów technologicznych niebezpiecznych i szkodliwych dla zdrowia (ze względu na stosowane materiały i sposoby wykonania pracy) na bezpieczne i bez zagrożenia dla zdrowia,
- (3) automatyzacja prac związanych z występowaniem niebezpiecznego zagrożenia dla życia lub zdrowia pracownika,
- (4) zabezpieczenia zapewniające samoczynnie bezpieczeństwo pracy i bezpieczeństwo ruchu w urządzeniach mechanicznych (blokowanie i zabezpieczenia ograniczające nadmierne obciążenie mechanizmów itp.) oraz zabezpieczenia w urządzeniach elektrycznych zapewniające bezpieczeństwo ruchu,
- (5) organizacja postępowych metod wykonawstwa robót.

Wykaz takich kierunkowych zadań dla poszczególnych resortów można znaleźć w instrukcji Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego dla opracowania Narodowego Planu Gospodarczego na 1955 rok tom I załączniki Nr 1 i 2, str. 177—195.

Na podstawie zakładowych planów poprawy warunków bhp centralne zarządy a na ich podstawie i resorty powinny sporządzić, po udzieleniu swojej aprobaty nadesłanych materiałów, *zbiornice zestawienia*. W ten sposób personel inżynierino-techniczny bhp w centralnych zarządach przemysłu (jednostkach równorzędnych) i w resortach uzyska obraz tego, co się robi w podległych zakładach pracy, jaka jest operatywność poszczególnych zakładów i centralnych zarządów przy realizacji ustalonych wytycznych resortu w zakresie postępu w dziedzinie bhp. Na podstawie kompleksowych planów poprawy warunków bhp administracyjny aparat nadzoru i aparat kontroli społecznej ma ułatwić zadanie śledzenia wykonawstwa jego postanowień.

Jak z całości rozważań na temat planów kompleksowych poprawy warunków bhp wynika, postanowienia określone w zakładach wiążącej jego załogę, personel inżynierino-techniczny produkcji i bhp na wszystkich szczeblach do resortu włącznie do walki o szeroki postęp techniczny i wyższy poziom ochrony pracy w Polsce.

Wspólny wysiłek załóg i personelu inżynierino-technicznego nad poprawą warunków pracy zacięcia współpracę robotników z inteligencją techniczną, w wyniku której robotnik przekonuje się, że inżynier i technik bhp jest mu przyjacielem i przewodnikiem w dobijaniu się o postęp, kulturę i dobrobyt.

Rosnie też i na tej drodze świadomość praktycznego rozumienia sensu socjalistycznych stosunków produkcji i gospodarki, których celem jest człowiek i zaspokajanie jego stale rosnących potrzeb.

Klasyfikacja i analiza wypadków

Poznanie okoliczności i przyczyn wywołujących wypadki i choroby zawodowe jest jedną z najbardziej istotnych podstaw akcji zapobiegawczej. Przyczyny wypadków można jednak rozumieć rozmaicie i przypisywać je np. stanowi psychicznemu poszkodowanego, jak — podnieceniu, rozproszeniu uwagi, brakowi koordynacji ruchów. Podobnie i choroby zawodowe można

Służba zdrowia

- NAWROCKI W. K.: Służba zdrowia w zakładach pracy. Warszawa, 1953, PZW Lek., 80, 450 str.
- WORONCOWA E. I.: Planowanie nauczno-issledowatelskiej raboty po woprosam gigijeny truda i professionalnoj patologii. Gigijena i Sanit, Nr 2, 1952, s. 52.
- WEBER M.: Ochrona zdrowia w zakładach pracy. Warszawa, 1951, „Książka i Wiedza”, 80, 52 str.
- BOGUSZEWSKA M.: Organizacja higieny pracy w ZSRR. Bezp. Hig. Pracy, Nr 3, 1949, s. 1—3.
- IWANOWSKI M.: Wytyczne przeprowadzania inspekcji placówek akcji socjalnej w zakładach pracy podległych Min. Przem. i Handlu. Poznań, 1948, C.Z.Przem. Met.; 80, 104 str.

Szkolenie i propaganda

- SZUBERT W.: Szkolenie personelu inżynierino-technicznego w zakresie ochrony pracy. Ochrona Pracy, Nr 1, 1954, s. 5—9.
- FILIPKOWSKI ST.: Samokształcenie inżynierów i techników bhp. Ochrona Pracy, Nr 5, 1954, s. 167—169.
- BUJOK A.: Nauczanie bhp metodą poglądową. Ochrona Pracy, Nr 8, 1954, s. 280—283.
- FILIPKOWSKI S.: Szkolenie załóg. Biblioteczka Wykładowcy bhp. Warszawa, 1954, PWT; 160, 23 str.
- BUJOK A.: Pouczenie nowoprzyjętych pracowników. Bezp. Hig. Pracy, Nr 2, 1950, s. 7—10.
- ZMIJEWSKI B.: Gabinet ochrony pracy w Nowej Hucie. Ochrona Pracy, Nr 11, 1953, s. 421—422.
- Formy popularyzacji zagadnień ochrony pracy. BHP Przyj. Pracy, Nr 10, 1952, s. 7—9.
- Instrukcja, urządzenia i organizacja gabinetów ochrony pracy. BHP Przyj. Pracy, Nr 10, 1952, s. 18—21, 1 fot.
- Filmy instruktażowo-szkoleniowe. Mechanik, Nr 2, 1952, s. 83.
- SPIEWAK F.: Plakaty bezpieczeństwa pracy. Bezp. Hig. Pracy, Nr 2, 1950, s. 1—3, 3 poz. bibl.
- FARBIEROWA B. P.: Formy i metody propagandy techniki bezpieczeństwa. Moskwa, 1947, Profizdat; 80, 24 str.

Statystyka i analiza wypadkowości

- KUWSZINNIKOW P. A., SMILEWICZ B. J.: O przedmiocie i metody statystiki. Gigijena i Sanit, Nr 8, 1953, s. 3—12.
- MAZURKIEWICZ A.: Zapobiegawcza statystyka wypadków w zakładzie pracy. Ochrona Pracy, Nr 7/8, 1952, s. 194—206, 1 rys., 3 tabl., 9 poz. bibl.
- BATKIS G. A. i inni: Statistika zdravoochranienia. Moskwa, 1951, Gostrojizdat; 80, 124 str.
- KANTOR J., WOŁYŃSKI I.: Statystyka przemysłowa. Warszawa, 1950, Polgosi; 80, 152 str.
- OSIŃSKI J.: Niektóre dane o chorobach zawodowych służby weterynaryjnej w r. 1951. Ochrona Pracy, Nr 4, 1954, s. 127—130.
- JACYNA-ONYSZKIEWICZ T., UMIASZOWSKA Z., GÓRECKI S.: Dotychczasowe wyniki badań nad urazowością w pracy na wsi. Med. Pracy, Nr 2, 1954, s. 135—140, 1 tabl.
- BARAN I.: Nowy wskaźnik ciężkości wypadków. Ochrona Pracy, Nr 6, 1953, s. 197—200, 3 tabl.
- PUZYŃNA CZ.: Techniczne przyczyny wypadków w rolnictwie. Bezp. Hig. Pracy, Nr 5, 1952, s. 142—145, 3 tabl.
- WĄTORSKI K.: Analiza przypadków zatrucia i chorób zawodowych w przemyśle chemicznym w Polsce w latach 1948—1950. Ochrona Pracy, Nr 12, 1952, s. 351—355, 2 tabl.

- Przepisy prawa pracy.** Wyd. 2, cz. 1, Warszawa, 1952, Wyd. Prawn., s. 467; 258 str.
- Przepisy o bezpieczeństwie i higienie pracy.** Okres 6.11.46 — 23.2.52. Wyd. 2, Warszawa, 1952, PWT; 8°, 166 str.
- Sprawoznik po ochronie truda i technické bezpieczeŃności.** Cz. 2, Sostawitieli: Rajto P. J., Zilo M. J. Moskwa, 1951, Mielaturgizdat; 8°, 664 str.
- Sbornik waŃniejszych zakonodawczych matierialow po technické bezpieczeŃności.** Moskwa, 1949, Rozgizmiestrom; 8°, 328 str.
- Zbiór przepisów o bezpieczeŃstwie i higienie pracy.** Zebrali i oprac. Andrzejewski B., Kula J. Warszawa, 1948, „KsiaŹka”; 8°, 536 str.
- 3. Organizacja i działalnoŃŃ słuŹb bhp.**
- (Struktura i organizacja zakładowej i związkowej słuŹby bhp oraz słuŹby zdrowia).
- GARLICKI R.: Organizacja i działalnoŃŃ słuŹb bhp.** Biblioteczka wykładowcy bhp, Warszawa, 1954, PWT; 16°, 45 str.
- CZARSKI E.: Organizacja słuŹby bhp.** Ochrona Pracy, Nr 8, 1954, s. 280—283.
- STEFANŃSKI F.: Organizacja słuŹby bhp.** Ochrona Pracy, Nr 9, 1954, s. 319—321.
- GAN L.: Organizacja ochrony pracy w Związku Radzieckim.** Przyj. Pracy, Nr 6—11, 1954, s. 19, 21, 17, 14, 3, 17; 17 str., 1 rys.
- Poradnik inspektora nadzoru budowlanego.** Praca zbiorowa. Warszawa, 1954, PWT; 8°, 292 str.
- FILIPKOWSKI S.: InŹynier bezpieczeŃstwa i higieny pracy.** Ochrona Pracy, Nr 1, 1954, s. 10—14.
- O zadaniach związków zawodowych w dziedzinie ochrony pracy w związku z przejęciem paŃstwowej inspekcji pracy.** Przyj. Pracy, Nr 11, 1954, s. 1—5.
- HANSEN A.: O zacieŃszenie wŃspółpracy słuŹby zdrowia ze związkami zawodowymi.** Przyj. Pracy, Nr 3, 1954, s. 4—6.
- MORAWSKI L.: Zakładowy społeczny inspektor planuje pracę w kaŹdym mieŃscu.** Przyj. Pracy, Nr 2—12, 1954, s. 5, 6, 5, 15, 8, 11, 5, 2, 8, 10; 54,5 str., 2 tabl.
- LĘCKI J.: Zadania związku zawodowego pracowników rolnictwa i leŃnictwa w dziedzinie ochrony pracy.** Przyj. Pracy, Nr 1, 1954, s. 8—9.
- ŻEBROWSKI E.: O własciwą organizację bezpieczeŃstwa i higieny pracy w zakładach pracy.** Prz. Zagadn. soc., Nr 1/2, 1952, s. 17—20.
- HANSEN A.: Rok doŃwiadczeń i osiągnięć w dziedzinie ochrony pracy.** BHP Przyj. Pracy, Nr 2, 1952, s. 5—8.
- M. ST.: Z doŃwiadczeń fabrycznych komisji ochrony pracy w ZSRR.** BHP Przyj. Pracy, Nr 11, 1951, s. 14—15.
- Związki zawodowe przejmują kontrolę nad warunkami pracy.** BHP Przyj. Pracy, Nr 7, 1951, s. 4—5.
- SCHMIDT E.: Doceniajmy pracę zakładowych referentów bhp.** BHP Przyj. Pracy, Nr 7, 1951, s. 27—28.
- ALTMAN H. W.: W sprawie przejęcia inspekcji pracy przez związki zawodowe.** Prz. związk., Nr 6, 1951, s. 247—250.
- WASZUL B. M.: Podstawowe zadania zakładowego inspektora pracy.** BHP Przyj. Pracy, Nr 8, 1951, s. 11—12.
- FILIPKOWSKI S.: Zakres działania inŹyniera bezpieczeŃstwa pracy.** Bez p. Hig. Pracy, Nr 11, 1949, s. 6—9.
- GAN L.: Rola i zadania związków zawodowych jako społecznej inspekcji w zakresie bezpieczeŃstwa, higieny i ochrony pracy.** Prz. budowl. Nr 1—2, 1949, s. 29—32.
- FILIPKOWSKI S.: Organizacja bezpieczeŃstwa pracy.** Warszawa, 1947, Inst. Nauk. Org. i Kierown.; 8°, 122 str.

składać na karb wrodzonego lub nabytego braku odpornoŃci, wrodzonym skłonoŃciom np. do reumatycznych chorób i zniekształceŃ stawów, niedo-
władowi niektórych organów jak: wzrok i sluch itp.

Mimo Źe powyŹsze czynniki mogą mieć wplyw na powstawanie wypadków i chorób zawodowych — istnieje zbyt wielka moŹliwość dowolnej interpretacji tych „przyczyn”, aby móc na tak niepewnej podstawie oprzeć zarów-
no klasyfikację jak i analizę wypadków oraz wysnuć z nich odpowiednie wnioski zapobiegawcze.

Dlatego stosuje się opartą na innych podstawach, *podwójną* analizę i kla-
syfikację wypadków w dwóch Działach, a mianowicie.

D z i a ł A — grupuje wypadki według przyczyn, które bezpośrednio
uszkodziły uszkodzowanego, jak przedmioty kaleczące (np. maszyny i ich
częŃci), niebezpieczne zjawiska (np. poŹary i wybuchy), szkodliwe i niebez-
pieczne substancje (np. trujące i Źrące) itp. Taki podział jednak nie wy-
starcza do zapobiegania wypadkom, poniewaŹ urazy spowodowane bezpoŃre-
dnimi przyczynami sà często ostatnim ogniwem splotu okolicznoŃci, w któ-
rym decydującą rolę odegrała organizacja pracy i zachowanie się poszkodowa-
wanego lub jego towarzyszyw pracy. Daje temu wyraz Dział B.

D z i a ł B, tj. zgrupowanie wypadków według przyczyn poŃrednich
a najbardziej istotnych w zapobieganiu wypadkom. PodkreŃlają one rolę
organizacji pracy i zachowania się pracowników. W tym dziale naleŹy wy-
kazywać wszystkie przyczyny poŃrednie stwierdzone przy zaszytych wypad-
kach, wskutek czego liczba przyczyn wypadków moŹe być i przeważnie jest
większa od ogólnej liczby wypadków. Dział ten różni się od Działu A, który
kaŹdy wypadek łączy tylko z *jedną* przyczyną bezpośrednią.

Przykład poniŹszy wskaŹe sposób klasyfikacji wypadków według obu
Działów:

*Pracownik nieprzeszkolony uległ wypadkowi przy obrabiarce nie za-
bezpieczonej, będącej w stanie nie nadającym się do eksploatacji. Ro-
botnik spieszył się z dokoŃczeniem pracy.*

Wypadek powyŹszy powinien być zanalizowany i zaliczony do obu Dzia-
łów. W Dziale A zaliczy się go tylko do Grupy I (Mechanizmy). Natomiast
w Dziale II zaliczy się go *czterokrotnie*:

do Grupy I (zły stan urządzeń techniczno-produkcyjnych),
" " II (brak osłon i urządzeń zabezpieczających),
" " VI (brak przeszkolenia zawodowego i w bhp),
" " VII (wadliwe metody pracy).

Dział B oparty jest na ramowym podziale klasyfikacyjnym ustalonym przez
Moskiewski Instytut Ochrony Pracy w wyniku długich i bardzo wszechstron-
nych badaŃ nad istotnymi przyczynami wypadków. Sformułowanie przyczyn
wypadków tego Działu jest takie, Źe nie moŹna jakiegokolwiek wypadku
przedstawić jako zdarzenia losowego, na które nie ma wplywu człowiek
i stworzona przez niego organizacja pracy. Zmusza on zatem do prawdziwej
analizy wypadków, odnalezienia ich istotnych przyczyn, a tym samym do usta-
lenia srodków i sposobów, albo przynajmniej wytycznych, które by rzeczywicie
skutecznie mogły przeciwdziałać powstawaniu podobnych wypadków w przy-
szłości.

Klasyfikacja przyczyn wypadków

Dział A

Grupowanie wypadków według przyczyn bezpośrednich

Grupa I. Mechanizmy (łącznie z urządzeniami mechanicznymi do transportu).

Uszkodzenia ciała związane ściśle z ruchem mechanizmów, a w szczególności: a) przez silniki, pędne, wały oraz obrabiarńi i inne maszyny produkcyjne bez względu na rodzaj napędu — mechaniczny, ręczny lub nożny, b) przez urządzenia przy mechanicznym transporcie pionowym, poziomym lub pochylonym, np. przy podnośnikach, żurawiach, suwnicach, przenośnikach, elevatorach itd., c) narzędziami i przyrządami ręcznymi zmechanizowanymi, jak np.: młotki i świdry pneumatyczne, szlifarki ręczne poruszane korbą itp., d) odpryskami przy obróbce mechanicznej, przy struganiu, toczeniu lub szlifowaniu mechanicznym, e) oparzenia odpryskami obrabianych metali, materiałów, obrabianym materiałem lub maszyną, f) narzędziem obrabiarńi lub też przedmiotem obrabianym, umocowanym na obrabiarce podczas ruchu, g) przez zeknięcie się z ostrzałem narzędzi, lub innymi ostrymi częściami maszyn oraz częściami mechanizmów, h) przedmiotami spadającymi z urządzeń do transportu mechanicznego, jak: podnośniki, suwnice, żurawie, przenośniki, ewatory itd., i) przedmiotami przeznaczonymi do obróbki, podczas umocowywania ich na maszynach produkcyjnych i ich zdejmowania, j) częściami maszyn i urządzeń podczas ich drobnych napraw lub zmian dokonywanych w czasie ruchu maszyn.

Grupa II. Pojazdy (z wyłączeniem urządzeń mechanicznych do transportu).

Uszkodzenia ciała spowodowane pojazdami o napędzie mechanicznym i zwierzęcym oraz ich częściami podczas ruchu lub też ściśle związane z ich ruchem, a w szczególności: a) parowozami, elektrowozami, wozami motorowymi, wagonami, wozami, samochodami, ciągnikami, motocyklami, rowerami, statkami, okrętami, samolotami itp. pojazdami, np. przez wykoślenie się, przewrócenie, uderzenie, najechanie itp., następnie wypadki powstałe przy wsiadaniu lub wysiadaniu oraz przez loczące się siłą bezwładności po pochylnościach wózków lub wagonów, b) przez wypadnięcie osób lub przedmiotów z pojazdów znajdujących się w ruchu, c) przy pracach przeładunkowych, np. przy spinaniu lub przeładunku wagonów oraz przyczep, naczepek itd., d) przez oparzenie doznane w czasie ruchu pojazdów (wadliwość silników), e) związane z ruchem pojazdów po torach i na urządzeniach kolejowych jak: przekładnie, zwrotnice, obrotnice itp., f) powstałe podczas jazdy kołowej, jeżeli obrażenia nie zostały zadane bezpośrednio przez konia.

Grupa III. Materiały niebezpieczne (łatwopalne, wybuchowe, parujące i gazy pod ciśnieniem, promieniowanie).

Uszkodzenia wynikające bezpośrednio ze stosowania materiałów niebezpiecznych lub wskutek powstawania czynników niebezpiecznych podczas manipulacji, a w szczególności: a) eksplozje materiałów wybuchowych oraz zbior-

- Prąd elektryczny: porażenia, sposoby zapobiegania, pierwsza pomoc, działanie na organizm.
- Pożary i wybuchy: przyczyny, sprzęt gaśniczy, sposoby gaszenia, ratownictwo.
- Urządzenia produkcyjne: konstrukcje i zabezpieczenia.
- Transport wewnętrzny: magazyny: ręczny, mechaniczny, poziomy, pionowy. Składowanie. Sygnalizacja.
- Ochrony osobiste: sprzęt, odzież.

B. PODZIAŁ WEDŁUG RODZAJU ZATRUDNIENIA

I. Przemysły:

- Budownictwo: roboty budowlane i drogowe
- Przemysł chemiczny, ceramiczny, naftowy
- Przemysł energetyczny
- Przemysł metalowy
- Przemysł okrętowy; żegluga, porty
- Przemysł włókienniczy
- Przemysł drzewny
- Przemysł papierniczo-celulozowy i poligraficzny
- Przemysł spożywczy
- Przemysł skórzany i obuwniczy
- Kopalnictwo

II. Rolnictwo

III. Rolnictwo i leśnictwo

ZAGADNIENIA OGÓLNE OCHRONY PRACY

1. Zagadnienia ochrony pracy w gospodarce socjalistycznej.

- MODLIŃSKI E.: Niektóre problemy uchwwały Prezydium Rządu z dnia 1.8.53 w sprawie postępu w dziedzinie bhp. *Ochrona Pracy*, Nr 1, 1954, s. 2—6.
- MODLIŃSKI E.: Ochrona pracy w gospodarce socjalistycznej. Biblioteczka wydawnicza bhp. Warszawa, 1954, PWT; 160, 45 str.
- TANIEWSKI L.: Pełniej realizować uchwwały w sprawie poprawy warunków ochrony pracy. *Prz. techn.*, Nr 6, 1954, s. 200—201.
- TANIEWSKI L.: Bezpieczeństwo i higiena pracy. *Prz. techn.*, Nr 12, 1953, s. 445—457.
- ZEBROWSKI E.: Nowy etap walki o postęp w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. *Prz. Zagadn. soc.*, Nr 11, 1953, s. 18—23.
- TANIEWSKI L.: Stan nauki o ochronie pracy w Polsce. *Bezp. Hig. Pracy*, Nr 4, 1951, s. 113—119.
- KOZUSZNIK B.: Ustrój socjalistyczny a zagadnienie higieny i kultury pracy. *Zdrowie publ.*, Nr 3, 1951, s. 1—23.
- Osiągnięcia socjalne Polski Ludowej. Cz. I. 1944—1949. Warszawa, 1951, ZWMP i OS; 80, 364 str.

2. Zagadnienia prawne bhp w ustroju socjalistycznym.

- SZUBERT W.: Zagadnienia prawne ochrony pracy. Biblioteczka wydawnicza bhp. Warszawa, 1954, PWT; 160, 56 str.
- SZUBERT W.: Podstawy prawne bezpieczeństwa pracy w ZSRR. Biblioteczka Ochrony Pracy. Warszawa, 1953, PWT; 80, 127 str.

42. Przemysł Włókienniczy — Prz. włókien.
43. Przyjaciół przy Pracy — Przyj. Pracy (patrz poz. 2)
44. Technika i Gospodarka Morska — Techn. Gosp. morska
45. Techniczny Biuletyn Biprohutu — Techn. Biul. Biprohutu
46. Ugol — Ugol
47. Wiadomości Elektrotechniczne — Wiad. elektrot.
48. Wiadomości Górnicze — Wiad. gorn.
49. Wiadomości Hutnicze — Wiad. hutn.
50. Wiadomości PKN — Wlad. PKN
51. Wiadomości Telekomunikacyjne — Wiad. telekom.
52. Zdrowie Publiczne — Zdrowie publ.
53. Życie Włókiennicze — Życie włókien.

Podział materiału

A. PODZIAŁ PROBLEMOWY

I. Zagadnienia ogólne ochrony pracy.

1. Zagadnienia ochrony pracy w gospodarce socjalistycznej.
2. Zagadnienia prawne bhp w ustroju socjalistycznym.
3. Organizacja i działalność służb bhp: struktura i organizacja zakładowej i związkowej służby bhp oraz służby zdrowia, szkolenie i propaganda, statystyka i analiza wypadkowości.
4. Organizacja produkcji i pracy z punktu widzenia bhp: mechanizacja i automatyzacja procesów produkcyjnych w ogólnym zarysie, organizacja miejsca pracy, racjonalizatorstwo, socjalistyczne metody pracy i inne zagadnienia postępu technicznego.

II. Projektowanie i budowa zakładów przemysłowych.

1. Lokalizacja, rozplanowanie budynków, dróg i przejazd.
2. Pomieszczenia i rozplanowanie urządzeń produkcyjnych i higieniczno-sanitarnych.
3. Wentylacja i klimatyzacja w ogólnym zarysie.
4. Oświetlenie i barwy w zakresie ogólnym.

III. Medycyna pracy.

1. Higiena przemysłowa i profilaktyka lekarska.
2. Lekarz przemysłowy.
3. Choroby zawodowe i zatrucia.
4. Fizjologia pracy.

IV. Szkodliwość i niebezpieczeństwa procesów i urządzeń produkcyjnych oraz technika bhp.

1. Toksykologia przemysłowa: szkodliwość poszczególnych substancji, normy dopuszczalnego stężenia; aparatura pomiarowa i odpylająca.
2. Promieniowanie: dopuszczalne normy, sposoby zwalczania.
3. Hałas i wstrząsy: szkodliwość, dopuszczalne normy, sposoby zwalczania.

ników lub przewodów zawierających gazy i pary lub płyny pod ciśnieniem, b) wybuchy przy pompowaniu dętek, c) zapalenie się materiałów (pożary), d) oparzenia przy piecach, paleniskach, płomieniach, płynnym lub gorącym metalem, piaskiem, żużlem itp., jak również oparzenia spowodowane upadkiem osób podczas przenoszenia gorących płynów lub przedmiotów, szkodliwymi promieniami pochodzącymi z łuku elektrycznego, np. przy spawaniu lub robotach elektrotechnicznych, promieniami Roentgena lub ciał promieniotwórczych.

G r u p a IV. Materiały szkodliwe (trujące, parzące, żrące).

Uszkodzenie ciała spowodowane działaniem bezpośrednim materiałów szkodliwych, a w szczególności: a) materiałów żrących lub parzących, jak mocne kwasy i zasady, parzące ciała organiczne itd., b) substancji trujących jak: pary związków chemicznych, tlenek węgla, cyjanek potasu itp., c) zakażenie bakteriami chorobotwórczymi, np. wskutek pęknięcia naczyń zawierających hodowlę bakterii (ampułki, probówki itp.).

G r u p a V. Prąd elektryczny.

Uszkodzenie ciała spowodowane bezpośrednim działaniem prądu elektrycznego na organizm ludzki, np. porażenia lub oparzenia łukiem elektrycznym.

G r u p a VI. Upadek osób.

Uszkodzenie ciała wywołane upadkiem podczas przechodzenia, przenoszenia przedmiotów lub na stanowisku pracy, a w szczególności: a) na równi wskutek poślizgnięcia się lub potknięcia, b) w zagłębieniu np. do rowów, kanałów, wykopów, zbiorników itp., c) ze wznieśień, jak pomosty, drabiny, rusztowania itp., d) z nie będących w ruchu wagonów, wozów itp. pojazdów, e) podczas przetaczania wózków ręcznych, f) podczas przenoszenia przedmiotów, bez względu na to, czy uszkodzenie zostało spowodowane upadkiem czy też przenoszonym przedmiotem, przy zeskakiwaniu ze wznieśień, bez względu na to, czy nastąpił upadek, czy tylko np. zwichnięcie.

G r u p a VII. Nastąpienie na przedmioty i uderzenie się o przedmioty.

Do grupy tej należy zaliczyć w szczególności: a) uszkodzenia ciała powstałe wskutek nastąpienia na przedmioty nieruchome (zwichnięcie, skreczenie itp.), b) uszkodzenia wywołane uderzeniem się o przedmioty, wystające lub znajdujące się przypadkowo w przejściach, lecz pozostające bez ruchu, c) uszkodzenia wywołane uderzeniem się o przedmioty nieruchome wskutek potknięcia się lub poślizgnięcia przy przechodzeniu.

G r u p a VIII. Upadek przedmiotów.

Uszkodzenia spowodowane spadnięciem pojedynczych przedmiotów, jednak nie podczas manipulacji nimi, lecz wskutek wadliwego ich położenia przez ich drgania i wstrząsy, np.: spadnięcie narzędzia z półki, kleszczy zawieszonych na gwoździu itp., a w szczególności: a) przez upadek przedmiotów podczas manipulacji nimi ze wznieśień na osoby przechodzące, b) przez spadnięcie mas wadliwie ułożonych jak: stopy worków, desek, hałd żużla, piasku, węgla, koksu itp., c) przez zawalenie się lub obsunięcie mas skutkiem wadliwej eksploatacji jak: podkopywanie gliny, niewystarczająca obudowa w kopalniach itp., d) zawalenia się lub obsunięcia mas wskutek naturalnych przyczyn geologicznych

Klasyfikacja przyczyn wypadków

Dział A

Grupowanie wypadków według przyczyn bezpośrednich

Grupa I. Mechanizmy (łącznie z urządzeniami mechanicznymi do transportu).

Uszkodzenia ciała związane ściśle z ruchem mechanizmów, a w szczególności:

a) przez silniki, pędnię, wały oraz obrabiarzki i inne maszyny produkcyjne bez względu na rodzaj napędu — mechaniczny, ręczny lub nożny, b) przez urządzenia przy mechanicznym transporcie pionowym, poziomym lub pochylonym, np. przy podnośnikach, żurawiach, suwnicach, przenośnikach, elevatorach itd., c) narzędziami i przyrządami ręcznymi zmechanizowanymi, jak np.: młotki i świdry pneumatyczne, szlifarki ręczne poruszane korbą itp., d) odpryskami przy obróbce mechanicznej, przy struganiu, toczeniu lub szlifowaniu mechanicznym, e) oparzenia odpryskami obrabianych metali, materiałów, obrabianym materiałem lub maszyną, f) narzędziem obrabiarzki lub też przedmiotem obrabianym, umocowanym na obrabiarce podczas ruchu, g) przez zetknięcie się z ostrzami narzędzi, lub innymi ostrymi częściami maszyn oraz częściami mechanizmów, h) przedmiotami spadającymi z urządzeń do transportu mechanicznego, jak: podnośniki, suwnice, żurawie, przenośniki, ewatory itd., i) przedmiotami przeznaczonymi do obróbki, podczas umocowywania ich na maszynach produkcyjnych i ich zdejmowania, j) częściami maszyn i urządzeń podczas ich drobnych napraw lub zmian dokonywanych w czasie ruchu maszyn.

Grupa II. Pojazdy (z wyłączeniem urządzeń mechanicznych do transportu).

Uszkodzenia ciała spowodowane pojazdami o napędzie mechanicznym i zwróconym oraz ich częściami podczas ruchu lub też ściśle związane z ich ruchem, a w szczególności: a) parowozami, elektrowozami, wozami motorowymi, wagonami, wozami, samochodami, ciągnikami, motocyklami, rowerami, statkami, okrętami, samolotami itp. pojazdami, np. przez wykoślenie się, przewrócenie, uderzenie, najeżdżenie itp., następnie wypadki powstałe przy wsiadaniu lub wysiadaniu oraz przez toczenie się siłą bezwładności po pochylonych wózkach lub wagonach, b) przez wypadnięcie osób lub przedmiotów z pojazdów znajdujących się w ruchu, c) przy pracach przeładunkowych, np. przy splinaniu lub przelaczaniu wagonów oraz przyciepu, naczeu itd., d) przez oparzenie doznane w czasie ruchu pojazdów (wadliwość silników), e) związane z ruchem pojazdów po torach i na urządzeniach kolejowych jak: przekładnie, zwrotnice, obrotnice itp., f) powstałe podczas jazdy konnej, jeżeli obrażenia nie zostały zadane bezpośrednio przez konia.

Grupa III. Materiały niebezpieczne (łatwopalne, wybuchowe, parujące i gazy pod ciśnieniem, promieniowanie).

Uszkodzenia wynikające bezpośrednio ze stosowania materiałów niebezpiecznych lub wskutek powstawania czynników niebezpiecznych podczas manipulacji, a w szczególności: u) eksplozje materiałów wybuchowych oraz zbior-

4. Prąd elektryczny: porażenia, sposoby zapobiegania, pierwsza pomoc, działanie na organizm.
5. Pożary i wybuchy: przyczyny, sprzęt gaśniczy, sposoby gaszenia, ratownictwo.
6. Urządzenia produkcyjne: konstrukcje i zabezpieczenia.
7. Transport wewnętrzny: konstrukcje i zabezpieczenia.
8. Ochrona osobiste: sprzęt, odzież.

B. PODZIAŁ WEDŁUG RODZAJU ZATRUDNIENIA

1. Przemysł:

- a) Budownictwo: roboty budowlane i drogowe
- b) Przemysł chemiczny, ceramiczny, naftowy
- c) Przemysł energetyczny
- d) Przemysł metalowy
- e) Przemysł okrętowy; żegluga, porty
- f) Przemysł włókienniczy
- g) Przemysł drzewny
- h) Przemysł papierniczo-celulozowy i poligraficzny
- i) Przemysł spożywczy
- j) Przemysł skórzany i obuwniczy
- k) Kopalnictwo

II. Rolnictwo

III. Rolnictwo i leśnictwo

ZAGADNIENIA OGÓLNE OCHRONY PRACY

1. Zagadnienia ochrony pracy w gospodarce socjalistycznej.

- MODLIŃSKI E.: Niektóre problemy uchwwały Prezydium Rządu z dnia 1.8.53 w sprawie postępu w dziedzinie bhp. Ochrona Pracy, Nr 1, 1954, s. 2—6.
- MODLIŃSKI E.: Ochrona pracy w gospodarce socjalistycznej. Biblioteczka wykładowcy bhp. Warszawa, 1954, PWT; 16°, 45 str.
- TANIEWSKI L.: Pełniej realizować uchwwały w sprawie poprawy warunków ochrony pracy. Prz. techn., Nr 6, 1954, s. 200—201.
- TANIEWSKI L.: Bezpieczeństwo i higiena pracy. Prz. techn., Nr 12, 1953, s. 445—447.
- ŻEBROWSKI E.: Nowy etap walki o postęp w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. Prz. Zagadn. soc., Nr 11, 1953, s. 18—23.
- TANIEWSKI L.: Stan nauki o ochronie pracy w Polsce. Bezp. Hig. Pracy, Nr 4, 1951, s. 113—119.
- KOZUSZNIK B.: Ustrój socjalistyczny a zagadnienie higieny i kultury pracy. Zdrowie publ., Nr 3, 1951, s. 1—23.
- Osiągnięcia socjalne Polski Ludowej. Cz. I. 1944—1949. Warszawa, 1951, ZWMP i OS; 8°, 364 str.

2. Zagadnienia prawne bhp w ustroju socjalistycznym.

- SZUBERT W.: Zagadnienia prawne ochrony pracy. Biblioteczka wykładowcy bhp. Warszawa, 1954, PWT; 16°, 56 str.
- SZUBERT W.: Podstawy prawa bezpieczeństwa pracy w ZSRR. Biblioteka Ochrony Pracy. Warszawa, 1953, PWT; 8°, 127 str.

42. Przemysł Włókienniczy	— Prz. włókien.
43. Przyjaciół przy Pracy	— Przyj. Pracy (patrz poz. 2)
44. Technika i Gospodarka Morska	— Techn. Gosp. morska
45. Techniczny Biuletyn Biprobutu	— Techn. Buł. Biprobutu
46. Ugoł	— Ugoł
47. Wiadomości Elektrotechniczne	— Wiad. elektrot.
48. Wiadomości Górnicze	— Wiad. górń.
49. Wiadomości Hutnicze	— Wiad. hutn.
50. Wiadomości PKN	— Wiad. PKN
51. Wiadomości Telekomunikacyjne	— Wiad. telekom.
52. Zdrowie Publiczne	— Zdrowie publ.
53. Życie Włókiennicze	— Życie włókien.

Podział materiału

A. PODZIAŁ PROBLEMOWY

I. Zagadnienia ogólne ochrony pracy.

1. Zagadnienia ochrony pracy w gospodarce socjalistycznej.
2. Zagadnienia prawne bhp w ustroju socjalistycznym.
3. Organizacja i działalność służb bhp: struktura i organizacja zakładowej i związkowej służby bhp oraz służby zdrowia, szkolenie i propaganda, statystyka i analiza wypadkowości.
4. Organizacja produkcji i pracy z punktu widzenia bhp: mechanizacja i automatyzacja procesów produkcyjnych w ogólnym zarysie, organizacja miejsca pracy, racjonalizatorstwo, socjalistyczne metody pracy i inne zagadnienia postępu technicznego.

II Projektowanie i budowa zakładów przemysłowych.

1. Lokalizacja, rozplanowanie budynków, dróg i przejęć.
2. Pomieszczenia i rozplanowanie urządzeń produkcyjnych i higieniczno-sanitarnych.
3. Wentylacja i klimatyzacja w ogólnym zakresie.
4. Oświetlenie i barwy w zakresie ogólnym.

III. Medycyna pracy.

1. Higiena przemysłowa i profilaktyka lekarska.
2. Lekarz przemysłowy.
3. Choroby zawodowe i zatrucia.

IV. Szkodliwości i niebezpieczeństwa procesów i urządzeń produkcyjnych oraz technika bhp.

1. Toksykologia przemysłowa: szkliwości poszczególnych substancji, normy dopuszczalnego stężenia; aparatura pomiarowa i odpylająca.
2. Promieniowanie: dopuszczalne normy, sposoby zwalczania.
3. Hałas i wstrząsy: dopuszczalne normy, sposoby zwalczania.

ników lub przewodów zawierających gazy i pary lub płyny pod ciśnieniem, b) wybuchy przy pompowaniu dętek, c) zapalenie się materiałów (pożary), d) oparzenia przy piecach, paleniskach, płomieniu, płynnym lub gorącym metalem, piaskiem, żużlem itp., jak również oparzenia spowodowane upadkiem osób podczas przenoszenia gorących płynów lub przedmiotów, szkodliwymi promieniami pochodzącymi z łuku elektrycznego, np. przy spawaniu lub robotach elektrotechnicznych, promieniami Roentgena lub ciał promieniotwórczych.

Grupa IV. Materiały szkodliwe (trujące, parzące, żrące).

Uszkodzenie ciała spowodowane działaniem bezpośrednim materiałów szkodliwych, a w szczególności: a) materiałów żrących lub parzących, jak mocne kwasy i zasady, parzące ciała organiczne itd., b) substancji trujących jak: pary związków chemicznych, tlenek węgla, cyjanek potasu itp., c) zakażenie bakteriami chorobotwórczymi, np. wskutek pęknięcia naczyń zawierających hodowle bakterii (ampułki, probówki itp.).

Grupa V. Prąd elektryczny.

Uszkodzenie ciała spowodowane bezpośrednim działaniem prądu elektrycznego na organizm ludzki, np. porażenia lub oparzenia łukiem elektrycznym.

Grupa VI. Upadek osób.

Uszkodzenie ciała wywołane upadkiem podczas przechodzenia, przenoszenia przedmiotów lub na stanowisku pracy, a w szczególności: a) na równi wskutek poślizgnięcia się lub potknięcia, b) w zagłębienia np. do rowów, kanałów, wykopów, zbiorników itp., c) ze wznieśień, jak pomosty, drabiny, rusztowania itp., d) z nie będących w ruchu wagonów, wozów itp. pojazdów, e) podczas przetracania wózków ręcznych, f) podczas przenoszenia przedmiotów, bez względu na to, czy uszkodzenie zostało spowodowane upadkiem czy też przemieszczeniem przedmiotem, przy zeszkakiwaniu ze wznieśień, bez względu na to, czy nastąpił upadek, czy tylko np. zwichnięcie.

G r u p a VII. Nastąpienie na przedmioty i uderzenie się o przedmioty.

Do grupy tej należy zaliczyć w szczególności: a) uszkodzenia ciała powstałe wskutek nastąpienia na przedmioty nieruchome (związnicie, skrośnięcie itp.), b) uszkodzenia wywołane uderzeniem się o przedmioty, wystające lub znajdujące się przypadkowo w przejściach, lecz pozostające bez ruchu, c) uszkodzenia wywołane uderzeniem się o przedmioty nieruchome wskutek potknięcia się lub poślizgnięcia przy przechodzeniu.

Grupa VIII. Upadek przedmiotów.

Uszkodzenia spowodowane spadnięciem pojedynczych przedmiotów, jednak nie podczas manipulacji nimi, lecz wskutek wadliwego ich położenia przez ich drgania i wstrząsy, np.: spadnięcie narzędzia z półki, kleszczy zawieszonych na gwoździu itp., a w szczególności: a) przez upadek przedmiotów podczas manipulacji nimi ze wznieśień na osoby przechodzące, b) przez spadnięcie mas wadliwie ułożonych jak: stosy worków, desek, hałd żużla, piasku, węgla, koksu itp., c) przez zawalenie się lub obsuniecie mas skutkiem wadliwej eksploatacji jak: podkopywanie gliny, niewystarczająca obudowa w kopalniach itp., d) za-

lub katastrof żywiołowych jak: trzęsienie ziemi, powódź, lawiny itd, e) przez upadki ścinanych pni drzewnych.

Uwaga. Uszkodzenia spowodowane spełnieniem przedmiotów i mas w czasie transportu, np z czerpaka koparki — zalicza się do grupy I.

Grupa IX. Manipulowanie przedmiotami (ręczne).

Uszkodzenie ciała przedmiotami w czasie manipulowania (pracy) nimi, a w szczególności: a) przez wypadnięcie z rąk przedmiotów ciężkich, śliskich lub nieporęcznych, b) ostrymi krawędziami, zadziorami względnie szorstką powierzchnią przedmiotu, c) z innych przyczyn przy ładowaniu, wyładowywaniu i transporcie ręcznym, np. przysięgnięcie przez przedmiot transportowany, d) przy transporcie za pomocą wózków ręcznych, tacek i innych środków transportowych, wywołane zarówno przedmiotem transportowanym, jak i środkiem transportu, e) przy innych pracach ręcznych. jak: montaż, demontaż i naprawa różnych przedmiotów oraz maszyn (tych ostatnich o ile nie są w ruchu eksploatacyjnym), f) powstałe w czasie napraw pojazdów, g) powstałe w czasie ruchu wózków ręcznych oraz prac pomocniczych związanych ściśle z transportem ręcznym, jak np. przekładnie zwrotne itp, h) spowodowane częściami maszyn i urządzeń podczas ich napraw, jednak nie podczas ich ruchu dla celów eksploatacyjnych albo podczas ruchu próbnego.

Grupa X. Narzędzia ręczne.

Do tej grupy zalicza się w szczególności uszkodzenia ciała: a) wywołane narzędziami ręcznymi nie zmechanizowanymi jak: młotki, kleszcze, piły, przecinki, itp, b) spowodowane materiałem obrabianym przez narzędzia ręczne nie zmechanizowane, c) spowodowane uderzeniem się o maszynę podczas naprawy lub instalowania części (np. kół zmianowych) wskutek obsunięcia się kłucia itp, d) spowodowane odpryskami obrabianych przedmiotów (ręcznym narzędziem), e) spowodowane odpryskami samych narzędzi ręcznych, f) wszystkie uszkodzenia powstałe przy pracy narzędziami ręcznymi, gdzie przyczyną pośrednią będzie wadliwość lub niewłaściwe użycie narzędzia ręcznego.

Grupa XI. Zwierzęta.

Do tej grupy należy zaliczyć wszystkie uszkodzenia ciała spowodowane bezpośrednio przez zwierzęta, jak kopnięcie, ukąszenie itp.

Grupa XII. Inne.

Uszkodzenia ciała wywołane innymi czynnikami, wyżej nie wymienionymi, a w szczególności porażenia piorunem, udary słoneczne, zaproszenie oczu kurzem oraz inne uszkodzenia spowodowane zaburzeniami atmosferycznymi, postrzeżenia, uszkodzenia doznane w czasie bólek, w następstwie niewłaściwych żartów, zderzenie się osób, uszkodzenia ciała przy zamykaniu lub otwieraniu drzwi, przez wybuchy, np. min pozostałych po działaniach wojennych oraz wszystkie takie uszkodzenia, które nie występują w normalnych warunkach pracy.

Przy zbiegu kilku przyczyn wypadków należy ustalić przyczynę, która bezpośrednio spowodowała zasadnicze (najcięższe) obrażenia.

3. Wykaz z bibliografowanych czasopism i ich skrótów:

1. Bezpieczeństwo i Higiena Pracy	— Bezp. Hig. Pracy
2. BHP Przyjaciół przy Pracy	— BHP Przyj. Pracy
3. Budowlani i Ceramicy	— Budowl. i Ceram.
4. Budownictwo Przemysłowe	— Budown. przem.
5. Cement, Wapno, Gips	— Cement
6. Chemik	— Chemik
7. Drogownictwo	— Drogownictwo
8. Energetyka	— Energet.
9. Fiełdzer i akuszerka	— Fiełdzer i akusz.
10. Gaz, Woda i Technika Sanitarna	— Gaz Woda
11. Gigijena i sanitaria	— Gigijena i Sanit.
12. Gospodarka Górnicza	— Gosp. gór.
13. Gospodarka Wodna	— Gosp. wodna
14. Hutnik	— Hutnik
15. Kolchoznoje proiżwodstwo	— Kolchozn. Proiżw.
16. Lesnoje choziajstwo	— Lesn. Choz.
17. Mastier uęla	— Mastier Uęla
18. Materialy Budowlane	— Mater. budowl.
19. Mechanik	— Mechanik
20. Mechanizacja Rolnictwa	— Mechaniz. Roln.
21. Mechanizacja i Elektryfikacja Rolnictwa	— Mechaniz. Elektryf. Roln.
22. Medycyna Pracy	— Med. Pracy
23. Mechanizacja trudnomklich i tiazotych rabot	— Mechaniz. trudnoj. Rabot
24. Moskowski raboczij	— Moskowski Rab.
25. Nafta	— Nafta
26. Ochrona Pracy	— Ochr. Pracy lub Ochrona Pracy
27. Odzież	— Odzież
28. Prace Centralnego Instytutu Ochony Pracy	— Prace CIOP
29. Prace Instytutu Urbanistyki i Architektury	— Prace IUA
30. Promyslenaja energetika	— Promyszl. Energ.
31. Przegląd Budowlany	— Prz. budowl.
32. Przegląd Chemiczny	— Prz. chem.
33. Przegląd Geodezyjny	— Prz. geodez.
34. Przegląd Organizacji	— Prz. Org.
35. Przegląd Papierniczy	— Prz. papiern.
36. Przegląd Skórzany	— Prz. skór.
37. Przegląd Spawalnictwa	— Prz. Spawaln.
38. Przegląd Techniczny	— Prz. techn.
39. Przegląd Ubezpieczeń Społecznych	— Prz. Ubezp. społ.
40. Przegląd Zagadnień Socjalnych	— Prz. Zagadn. soc.
41. Przegląd Związkowy	— Prz. związk.

Grupowanie wypadków według przyczyn pośrednich (Istotnych).

Ustalenie pośrednich przyczyn wypadku jest uzależnione nie tylko od zakresu zbadania, ale przede wszystkim od sposobu zbadania. Wskazanie przyczyn wypadku jest uzależnione nie tylko od zakresu zbadania, ale przede wszystkim od sposobu zbadania. Wskazanie przyczyn wypadku jest uzależnione nie tylko od zakresu zbadania, ale przede wszystkim od sposobu zbadania.

Grupa I. Zlv stan urzadzeń techniczno-produkcyjnych.

Stan zużycia i osłabienia części maszyn, zle dopasowane części, stan zanieczyszczenia, korozja, wadliwy system smarowania, nieszczelność aparatury (zbiorników, rur itp.), brak lub zły stan urządzeń pomiarowych (manometry, przepływowskazy itp.) i hamulcowych, jak również zły stan urządzeń pomiarowych elektrycznych, dalej zły stan części nośnych w urządzeniach transportowych (haki, liny, bloki itp.) oraz zle wyważenie części maszyn (np. tarczy szlifier-
skich, uchwyty w tokarniach itp.), brak urządzeń pomocniczych (np. brak podpórki lub jej wadliwe urządzenie przy szlifierce), brak łańcuchów na ko-
łach pojazdów w czasie ślizgawicy itp.

C r u p a II. Brak osłon i urządzeń zabezpieczających.

Brak np. kapturew ochronnych i klinów rozszczepiających przy wszelkiego rodzaju piłach mechanicznych, brak osłon kół pasowych i pasów transmisyjnych, przegubów i wałów napędowych przy kieratach, brak kapturew ochronnych przy szlifówkach, kół zmianowych przy tokarkach, brak poręczy na schodach, zła obudowa chodników w kopalniach itp. oraz nieużywanie istniejących osłon zabezpieczających.

Grupa III. Wadliwości osłon i urządzeń zabezpieczających.

Wadliwe osłony, bądź też osłony dla danego urządzenia nieodpowiednie. Np. szlifierka, bądź tokarka miały zainstalowany ekranik, lecz ekranik ten był w czasie wypadku odsunięty wskutek nieprzejrzystości szyb i to spowodowało wypadek.

Grupa IV. Brak lub zły stan osobistych.

Brak okularów ochronnych, masek, respiratorów, hełmów bądź też ich złej jakości, nieprzydatność do danych prac.

G r u p a V. Wadliwe urządzenie i utrzymanie stanowisk pracy oraz przejść.

Nagromadzenie w zbytniej ilości w bezpośrednim sąsiedztwie stanowiska pracy materiałów do produkcji, bądź już wyprodukowanych lub odpadów, znacznie zagęszczenie stanowisk pracy w danym pomieszczeniu i w związku

kresu bhp nie może być zaspokojone dostatecznie szybko przez poszczególne biblioteki techniczne. Konieczność uzupełnienia wiadomości nowymi publikacjami, dotyczącymi różnych dziedzin bhp, wynikająca z tempa naszego życia gospodarczego i rozwoju naszego przemysłu — wysunęła potrzebę szybkiego opracowania krótkiego informatora dotyczącego podstawowej literatury fachowej w tym zakresie.

Redakcja „Ochrony Pracy“ przy wyborze tej literatury brała pod uwagę dwa zasadnicze momenty:

- 1) łatwość uzyskania poszczególnych pozycji na rynku księgarskim na terenie całej Polski,
- 2) popularne ujęcie zagadnienia, jako też opracowanie tematu odpowiadające naszym warunkom.

Ponadto uwzględniono dostępność literatury radzieckiej i dosyć powszechną znajomość języka rosyjskiego, co pozwala na korzystanie z niej bez pomocy tłumacza.

Niniejsza bibliografia ma pomóc aktywistom bhp, a zwłaszcza inżynierom i technikom bhp w ich pracy, przez wskazanie odpowiednich źródeł, z których mogą sami opracować lub zgłębić interesujące ich zagadnienia. Podano zarówno książki jak i ciekawsze artykuły z czasopism.

Pamiętajmy jednak o tym, że do wszelkich źródeł należy podejść krytycznie, a zwłaszcza do tych, które omawiają problemy organizacyjne, prawne a także i techniczne. Życie płynie szybko naprzód i jest zupełnie możliwe, że niektóre postępy ze starszych publikacji nie będą już odpowiadać nowoczesnemu, socjalistycznemu ujęciu. W dziedzinie technicznej postęp przynosi wciąż nowe rozwiązania i dlatego jest bardzo pożyteczne stale śledzenie za nowymi źródłami, systematycznie publikowanymi w „Przeglądzie Dokumentacyjnym” (jako dodatek do „Ochrony Pracy”).

Objaśnienia

1. Poniżej podajemy objaśnienia dotyczące układu zbliżowanych pozycji i skrótów zastosowanych zarówno przy wydawnictwach książkowych jak i czasopiśmie:

„rys.“	po cyfrze	oznacza	liczbę	rysunków
„fot.“	„	„	„	fotografii
„wykr.“	„	„	„	wykresów
„tabl.“	„	„	„	tablic
„tabel“	„	„	„	tabel
„poz. bibl.“	„	„	„	pozycji bibliograficznych

2. a) Przy wydawnictwach książkowych:
„str.” po cyfrze oznacza liczbę stron książki
„0” przy cyfrze u góry oznacza format biblioteczny książki, mianowicie:

16 ⁰	—	przy wysokości grzbietu do 20 cm
8 ⁰	—	" " " 25 "
4 ⁰	—	" " " 35 "
2 ⁰	—	" " " ponad 35 cm

b) Przy czasopismach:

„s.¹⁶ i cyfry po tym zamieszczone oznaczają liczbę stron w czasopiśmie, ietych przez dany artykuł.

lub katastrof żywiołowych jak: trzęsienie ziemi, powódzie, lawiny itd., e) przez upadki ścinanych pni drzewnych.

Uwaga. Uszkodzenia spowodowane spadnięciem przedmiotów i mas w czasie transportu, np. z czepaka koparki — zalicza się do grupy I.

G r u p a IX. Manipulowanie przedmiotami (ręczne).

Uszkodzenie ciała przedmiotami w czasie manipulowania (pracy) nimi, a w szczególności: a) przez wypadnięcie z rąk przedmiotów ciężkich, śliskich lub nieporęcznych, b) ostrymi krawędziami, zadziorami względnie szorstką powierzchnią przedmiotu, c) z innych przyczyn przy ładowaniu, wyładowywaniu i transporcie ręcznym, np. przignięcie przez przedmiot transportowany, d) przy transporcie za pomocą wózków ręcznych, tacek i innych środków transportowych, wywołane zarówno przedmiotem transportowanym, jak i środkiem transportu, e) przy innych pracach ręcznych, jak: montaż, demontaż i naprawa różnych przedmiotów oraz maszyn (tych ostatnich o ile nie są w ruchu eksploatacyjnym), f) powstałe w czasie napraw pojazdów, g) powstałe w czasie ruchu wózków ręcznych oraz prac pomocniczych związanych ściśle z transportem ręcznym, jak np. przekładanie zwrotnic itp., h) spowodowane częściami maszyn i urządzeń podczas ich napraw, jednak nie podczas ich ruchu dla celów eksploatacyjnych albo podczas ruchu próbnego.

G r u p a X. Narzędzia ręczne.

Do tej grupy zalicza się w szczególności uszkodzenia ciała: a) wywołane narzędziami ręcznymi nie zmechanizowanymi jak: młotki, kleszcze, piły, przecinaki, itp., b) spowodowane materiałem obrabianym przez narzędzia ręczne nie zmechanizowane, c) spowodowane uderzeniem się o maszynę podczas naprawy lub instalowania części (np. kół zmianowych) wskutek obsunęcia się kłucia itp., d) spowodowane odpyrkami obrabianych przedmiotów (ręcznym narzędziem), e) spowodowane odpyrkami samych narzędzi ręcznych, f) wszystkie uszkodzenia powstałe przy pracy narzędziami ręcznymi, gdzie przyczyną pośrednią będzie wadliwość lub niewłaściwe użycie narzędzia ręcznego.

G r u p a XI. Zwierzęta.

Do tej grupy należy zaliczyć wszystkie uszkodzenia ciała spowodowane bezpośrednio przez zwierzęta, jak kopnięcie, ukąszenie itp.

G r u p a XII. Inne.

Uszkodzenia ciała wywołane innymi czynnikami, wyżej nie wymienionymi, a w szczególności porażenia prądem, udary słoneczne, zaproszenie oczu kurzem oraz inne uszkodzenia spowodowane zaburzeniami atmosferycznymi, postrzeżeniami, uszkodzenia doznane w czasie bójek, w następstwie niewłaściwych żartów, zderzenie się osób, uszkodzenia ciała przy zanikianiu lub otwieraniu drzwi, przez wybuchy, np. min pozostałych po działaniach wojennych oraz wszystkie takie uszkodzenia, które nie występują w normalnych warunkach pracy.

Przy zbiegu kilku przyczyn wypadków należy ustalić przyczynę, która bezpośrednio spowodowała zasadnicze (najcięższe) obrażenia.

3. Wykaz zbliżowanych czasopism i ich skrótów:

1. Bezpieczeństwo i Higiena Pracy	— Bezp. Hig. Pracy
2. BHP Przyjaciół przy Pracy	— BHP Przyj. Pracy
3. Budowlani i Ceramicy	— Budowl. i Ceram.
4. Budownictwo Przemysłowe	— Budown. przem.
5. Cement, Wapno, Gips	— Cement
6. Chemik	— Chemik
7. Drogownictwo	— Drogownictwo
8. Energetyka	— Energet.
9. Fieldszer i akuszerka	— Fieldszer i akusz.
10. Gaz, Woda i Technika Sanitarna	— Gaz Woda
11. Giełżena i sanitaria	— Giełżena i Sanit.
12. Gospodarka Górnicza	— Gosp. gór.
13. Gospodarka Wodna	— Gosp. wodna
14. Hutnik	— Hutnik
15. Kolchoznoje proizwodstwo	— Kolchozn. Proizw.
16. Lesnoje choziajstwo	— Lesn. Choz.
17. Master uęla	— Master Ugla
18. Materiały Budowlane	— Mater. budowl.
19. Mechanik	— Mechanik
20. Mechanizacja Rolnictwa	— Mechaniz. Roln.
21. Mechanizacja i Elektryfikacja Rolnictwa	— Mechaniz. Elektryf. Roln.
22. Medycyna Pracy	— Med. Pracy
23. Mifichanizacija trudnojomkich i tiazolych rabot	— Mifichaniz. trudnoj. Rabot
24. Moskowskij raboczij	— Moskowskij Rab.
25. Nafta	— Nafta
26. Ochrona Pracy	— Ochr. Pracy lub Ochrona Pracy
27. Odzież	— Odzież
28. Prace Centralnego Instytutu Ochrony Pracy	— Prace CIOP
29. Prace Instytutu Urbanistyki i Architektury	— Prace IUA
30. Promyszlennaja energietika	— Promyszl. Energ.
31. Przegląd Budowlany	— Prz. budowl.
32. Przegląd Chemiczny	— Prz. chem.
33. Przegląd Geodezyjny	— Prz. geodez.
34. Przegląd Organizacji	— Prz. Org.
35. Przegląd Papierniczy	— Prz. papiern.
36. Przegląd Skórzany	— Prz. skór.
37. Przegląd Spawalnictwa	— Prz. Spawaln.
38. Przegląd Techniczny	— Prz. techn.
39. Przegląd Ubezpieczeń Społecznych	— Prz. Ubezpiecz. społ.
40. Przegląd Zagadnień Socjalnych	— Prz. Zagadn. soc.
41. Przegląd Związkowy	— Prz. związk.

kresu bhp nie może być zaspokojone dostatecznie szybko przez poszczególne biblioteki techniczne. Konieczność uzupełnienia wiadomości nowymi publikacjami, dotyczącymi różnych dziedzin bhp, wynikająca z tempa naszego życia gospodarczego i rozwoju naszego przemysłu — wysunęła potrzebę szybkiego opracowania krótkiego informatora dotyczącego podstawowej literatury fachowej w tym zakresie.

Redakcja „Ochrony Pracy” przy wyborze tej literatury brała pod uwagę dwa zasadnicze momenty:

- 1) łatwość uzyskania poszczególnych pozycji na rynku kšlegarskim na terenie całej Polski,
- 2) popularne ujęcie zagadnienia, jako też opracowanie tematu odpowiadające naszym warunkom.

Ponadto uwzględniono dostępność literatury radzieckiej i dosyć powszechną znajomość języka rosyjskiego, co pozwala na korzystanie z niej bez pomocy tłumacza.

Niniejsza bibliografia ma dopomóc aktywistom bhp, a zwłaszcza inżynierom i technikom bhp w ich pracy, przez wskazanie odpowiednich źródeł, z których mogą sami opracować lub zgłębić interesujące ich zagadnienia. Podano zarówno książki jak i ciekawsze artykuły z czasopism.

Pamiętajmy jednak o tym, że do wszelkich źródeł należy podejść krytycznie, a zwłaszcza do tych, które omawiają problemy organizacyjne, prawne a także i techniczne. Życie płynie szybko naprzód i jest zupełnie możliwe, że niektóre poglądy ze starszych publikacji nie będą już odpowiadać nowoczesnemu, socjalistycznemu ujęciu. W dziedzinie technicznej postęp przynosi wciąż nowe rozwiązania i dlatego jest bardzo pożyteczne stałe śledzenie za nowymi źródłami, systematycznie publikowanymi w „Przeglądzie Dokumentacyjnym” (jako dodatek do „Ochrony Pracy“).

Objaśnienia

1. Poniżej podajemy objaśnienia dotyczące układu zbliżeniowych pozycji i skrótów zastosowanych zarówno przy wydawnictwach książkowych jak i czasopiśmie:

„rys.“	po cyfrze oznacza liczbę rysunków
„fot.“	fotografij
„wykr.“	wykręsów
„tabl.“	tablic
„tabel“	tabel
poz. bibl.“	pozycji bibliograficznych

2. a) Przy wydawnictwach książkowych:
"str." po cyfrze oznacza liczbę stron książki
"o" przy cyfrze u góry oznacza format biblioteczny książki, a mianowicie:
16 ^o	—	przy wysokości grzbietu do 20 cm
8 ^o	—	" " " 25 "
4 ^o	—	" " " 35 "
2 ^o	—	" " " ponad 35 cm

b) Przy czasopismach:
"s." i cyfry po tym zamieszczone oznaczają liczbę stron w czasopiśmie, zaletyćch przez dany artykuł.

Grupowanie wypadków według przyczyn pośrednich (Istotnych).

Ustalenie pośrednich przyczyn wypadku jest uzależnione nie tylko od zakresu i treści zapisów na zawiadomieniu (kartce) o wypadku przy pracy, lecz także od sposobu ich wyrażenia. W tym celu należało przede wszystkim dokonać zbadania treści zapisów na zawiadomieniu (kartce) o wypadku przy pracy, tj. „Szczegółowy opis wypadku”, uściwieniu, w jaki sposób poszkodowany wykonywał daną czynność, a następnie, w jakich doznał obrażeń i czym te obrażenia zostały bezpośrednio zadane. Następnie należało zastanowić, jak poszkodowany powinien był w danej chwili pracować. Na tle tego krótkiego przeglądu czynności poszkodowanego należało ustalić, jakie przyczyny mogły pośrednio wpłynąć na zaistnienie wypadku — a więc podać się wykaz przyczyn pośrednich.

Grupa I. Zły stan urządzeń techniczno-produkcyjnych.

Stan zużycia i osłabienia części maszyn, zle dopasowane części, stan zanieczyszczenia, korozja, wadliwy system smarowania, nieszczelność aparatury (zbiorników, rur itp.), brak lub zły stan urządzeń pomiarowych (manometry, płynowskazy itp.) i hamulcowych, jak również zły stan urządzeń pomiarowych elektrycznych, dalej zły stan części nośnych w urządzeniach transportowych (kaki, liny, bloki itp.) oraz zle wyważenie części maszyn (np. tarczy szlifierki), uchwyty w tokarniach itp.), brak urządzeń pomocniczych (np. brak podpórki lub jej wadliwe urządzenie przy szlifierce), brak łańcuchów na kołach pojazdów w czasie ślizgawicy itp.

G r u p a II. Brak osłon i urzędzeń zabezpieczających.

Brak np. kapturew ochronnych i kłnów rozszczepiających przy wszelkiego rodzaju piłach mechanicznych, brak osłon kół pasowych i pasów transmisyjnych, przegubów i wiałd napędowych przy kłterach, brak kapturew ochronnych przy szlifierkach, kół zmianowych przy tokarkach, brak poręcz na schodach, zła obudowa chodników w kopalniach itp. oraz nieuzywanie istniejących osłon zabezpieczających.

III. Wadliwości osłon i urzędzeń zabezpieczających.

Wadliwe osłony, bądź też osłony dla danego urządzenia nieodpowiednie. Np. szlifierka, bądź tokarka miały zainstalowany ekranik, lecz ekranik ten był w czasie wypadku odsunięty wskutek nieprzejrzystości szyb i to spowodowało wypadek.

Grupa IV. Brak lub zły stan osobistych.

Brak okularów ochronnych, masek, respiratorów, hełmów bądź też ich zły stan lub nieprzydatność do danych prac.

Grupa V. Wadliwe urządzenie i utrzymanie stanowisk pracy oraz przejść.

Nagromadzenie w zbytniej ilości w bezpośrednim sąsiedztwie stanowiska pracy materiałów do produkcji, bądź już wyprodukowanych lub odpadów, zbytlnie zageszczenie stanowisk pracy w danym pomieszczeniu i w związku

z tym nieodpowiednie (zbyt wąskie) przejścia, nieodpowiednie umieszczenie narzędzi, sprzętu pomocniczego oraz surowca do obróbki, brak wytoczonych przejść oraz dróg komunikacyjnych itp. Nierówności lub śliskości podłóg, wyboje w podłogach bądź podestach, rozlane smary itp., wady oświetlenia dziennego lub sztucznego, zła widzialność wskutek nadmiernego zapylenia względnie zanieczyszczenia, brak odpowiedniej wentylacji powodującej nadmierną temperaturę pomieszczenia, zanieczyszczenie powietrza gazami, parami i pyłami.

G r u p a VI. Brak przeszkolenia zawodowego i bhp.

O ile w pkt. 5 „Zawiadomienia (karty) wypadku przy pracy” wyraźnie stwierdza się nieprzeszkolenie poszkodowanego w zakresie bhp lub zawodowym (względnie jednym z nich) lub wynika to z p. 15 zawiadomienia (karty) wypadku „Szczegółowy opis wypadku” bądź też fakt ten został ustalony w dochodzeniu powypadkowym.

G r u p a VII. Wadliwe metody pracy.

Na przykład zamiast usuwać włóty z tokarki specjalnym do tego celu przeznaczonym haczykiem lub tp. poszkodowany usuwał je przy pomocy rąk, bądź wykonywał czynności pomocnicze przy maszynie lub tp. urażeniu w czasie jej ruchu, podczas gdy istniejące i znane poszkodowanemu przepisy wymagały konieczności zatrzymania dla tego celu ruchu maszyny. Zbytni pośpiech, niewłaściwa organizacja pracy przy załadunku, wyładunku lub transporcie oraz niekorzystanie z urządzeń pomocniczych jak — rolki, dźwigi, podnosniki itp. przy ładowaniu ciężkich przedmiotów.

G r u p a VIII. Brak nadzoru.

Brak nadzoru ze strony majstrów, techników, inżynierów, np. przy pracach w pobliżu urządzeń elektrycznych pod wysokim napięciem itp. o ile zostało stwierdzone ponad wszelką wątpliwość, że nadzór ten nie działał sprawnie, a więc nadzorujący np. oddalił się bez względu na przyczyny, nie wstrzymując uprzednio prowadzenia pracy oraz bez zastosowania metod pozwalających na podjęcie pracy bez jego wiedzy i zgody. Samowolne przebywanie na innych oddziałach zakładu pracy, brak dyscypliny, samowolne uruchamianie maszyn, oddalenie się bez uzasadnionej przyczyny od własnego stanowiska pracy itp. przy pracach transportowo-montażowych, pracach wewnątrz zbiorników oraz niewykonywanie przepisów kontroli i nadzoru ze strony zobowiązanego do tego czynnika.

G r u p a IX. Inne.

Wszystkie inne przyczyny pośrednie nie mieszczące się w ramach grup od I do VIII, a w szczególności niewłaściwa pozycja przy pracy, wadliwości obrabianych materiałów, zły stan narzędzi ręcznych, użycie alkoholu itp.

Kierownictwa zakładów pracy wypełniają rubrykę „przyczyny wypadku” w „Zawiadomieniu o wypadku” (karcie) przeważnie błędnie, w sposób dowodzący, że nie zdają sobie sprawy z jego istotnej przyczyny. Skutkiem tego „za-mierzona środki i sposoby zapobiegawcze” podane w „Zawiadomieniu” nie zapobiegła powtórzeniu się podobnych wypadków w przyszłości. Poza tym kierownictwa zakładów pracy nie są jeszcze przyzwyczajone do poprzednio przed-

Rozporządzenie z dn. 21 marca 1947 r. o warunkach bezpieczeństwa pracy przy robotach rozbiorowych. D. U. Nr 30/1947, poz. 128.

Instrukcja Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 28 marca 1949 r. Nr P/11778-1/49 w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach żeglugi śródlądowej. D. Urz. M. P. i O. S. Nr 4/1949, poz. 34.

Rozporządzenie z dn. 21 kwietnia 1949 r. o higienie pracy w hutach szkła. D. U. Nr 36/1949, poz. 261.

Rozporządzenie z dn. 22 listopada 1951 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach graficznych. D. U. Nr 65/1951, poz. 447.

Rozporządzenie z dn. 2 czerwca 1952 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w kesoach. D. U. Nr 31/1953, poz. 208.

Rozporządzenie z dn. 15 września 1952 r. zmieniające rozporządzenie z dn. 22 listopada 1951 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach graficznych. D. U. Nr 41, poz. 285.

Rozporządzenie z dn. 14 listopada 1952 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach przetwórstwa rybnego. D. U. Nr 47/1953, poz. 317.

Rozporządzenie z dn. 30 lipca 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w hutach ołowiu. D. U. Nr 46/1953, poz. 227.

Rozporządzenie z dn. 12 sierpnia 1953 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy w gazowniach komunalnych. D. U. Nr 47, poz. 233.

Rozporządzenie z dn. 3 września 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w hutach cynku. D. U. Nr 42/1953, poz. 209.

Rozporządzenie z dn. 21 kwietnia 1954 r. w sprawie higieny pracy w kopalniach arsenu. D. U. Nr 22/1954, poz. 81.

2) R o l n i c t w o i l e ś n i c t w o

Rozporządzenie z dn. 9 marca 1951 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy w gospodarstwach rolnych i leśnych oraz przedsiębiorstwach z nimi związanych, które nie posiadają przeważającego charakteru przemysłowego lub handlowego. D. U. Nr 44/1951, poz. 390.

Rozporządzenie z dn. 26 lutego 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych przy pozyskaniu drewna, karpini i żywic. D. U. Nr 20/1953, poz. 78.

Instrukcja z dn. 29 czerwca 1954 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy osób zatrudnionych przy zwalczaniu stonki ziemniaczanej. Dzienn. Urz. Min. Zdrowia Nr 15, poz. 77.

Bibliografia ważniejszych publikacji z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy

W konsekwencji ukazania się Uchwały Prezydium Rady z dn. I.VIII.1953 nr 592 dotyczącej postępu w dziedzinie bhp, zainteresowanie zagadnieniami bhp zwiększyło się ze strony władz resortowych, związków zawodowych, nowych kadr inżynierów ruchu i bhp oraz lekarzy przemysłowych. Dziedzina ochrony pracy ma już duży dorobek piśmienniczy, trudność zaś wyszukiwania go polega na tym, że zapotrzebowanie na odpowiednie piśmiennictwo z za-

Pismo ogólne PKPG, z dn. 26 października 1950 r. w sprawie zaopatrzenia w odzież roboczą i ochronną, Biuletyn PKPG Nr 23/1950, poz. 274.

Pismo ogólne PKPG, z dn. 19 października 1951 r. w sprawie ustalenia norm odzieży specjalnej, Biuletyn PKPG Nr 29/1951, poz. 306.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG nr 404 z dn. 19 października 1951 r. w sprawie dystrybucji i zaopatrzenia w odzież służbową i specjalną, Biuletyn PKPG Nr 29/1951, poz. 301.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG nr 83 z dn. 26 marca 1953 r. w sprawie zatwierdzenia wzorów odzieży specjalnej i sprzętu ochrony osobistej, Biuletyn PKPG Nr 10/1953, poz. 51.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG nr 322 z dn. 8 października 1952 r. w sprawie projektowania i zatwierdzania wzorów odzieży specjalnej i sprzętu ochrony osobistej, Biuletyn PKPG Nr 42/1952, poz. 204.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG nr 332 z dn. 20 listopada 1953 r. zmieniające zarządzenie w sprawie projektowania i zatwierdzania wzorów odzieży specjalnej i sprzętu ochrony osobistej, Biuletyn PKPG Nr 39/1953, poz. 194.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG nr 305 z dn. 22 października 1953 r. w sprawie trybu zaopatrzenia w odzież służbową specjalną (ochronną i roboczą), Biuletyn PKPG Nr 36/1953, poz. 377.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dn. 16 kwietnia 1954 r. zmieniające zarządzenie w sprawie trybu zaopatrzenia w odzież służbową (ochronną i roboczą), Biuletyn PKPG nr 13/1954, poz. 55.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dn. 26 października 1953 r. w sprawie trybu zaopatrzenia w sprzęt pożarniczy, ratunkowy i ochronny, Biuletyn PKPG Nr 36/1953, poz. 179.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dn. 16 kwietnia 1954 r. zmieniające zarządzenie w sprawie trybu zaopatrzenia w sprzęt pożarniczy, ratunkowy i ochronny, Biuletyn PKPG Nr 13/1954, poz. 56.

Uchwała Prezydium Rządu z dn. 18 maja 1954 r. w sprawie zasad przydziału odzieży specjalnej i sprzętu ochrony osobistej, Monitor Polski Nr A-58/1954, poz. 780.

B) Podział według rodzaju zatrudnienia

1. Przemysł

Rozporządzenie z dn. 23 maja 1935 r. o przepisach dotyczących przestrzegania warunków bezpieczeństwa i higieny przy robotach budowlanych, D. U. Nr 50/1935, poz. 329.

Rozporządzenie z dn. 8 grudnia 1953 r. w sprawie zmiany przepisów z dn. 23 maja 1935 r. dotyczących przestrzegania warunków bezpieczeństwa i higieny pracy przy robotach budowlanych, D. U. Nr 7/1954, poz. 23.

Rozporządzenie z dn. 7 maja 1937 r. o higienie i bezpieczeństwie pracy w zakładach wyprawiających skóry, D. U. Nr 53/1937, poz. 419.

Rozporządzenie z dn. 26 marca 1946 r. o higienie pracy w zakładach przemysłu włókienniczego, D. U. Nr 23/1946, poz. 151.

stawionej, podwójnej klasyfikacji przyczyn wypadków i nie orientują się w jej praktycznej przydatności.

Analiza przyczyn wypadków

W związku z powyższym podajemy przykładowo sześć „Zawiadomień o wypadku” nadesłanych przez zakłady pracy, przy czym rubryki dotyczące „przyczyn wypadku” i „zamierzonych środków i sposobów zapobiegawczych” wypełniono niewłaściwie. Po każdym nieprawidłowo wypełnionym „Zawiadomieniu” podajemy następnie prawidłową analizę przyczyn wypadku według obu podziałów i sposoby, jakie zakład pracy powinien przedsięwziąć w celu zapobieżenia analogicznym wypadkom. Przykłady te dotyczyć będą najczęstszych błędów pojawiających się uporczywie w „Zawiadomieniach” (kartach wypadkowych).

W y p i a d e k I. Spadnięcie z drabiny

Zakład pracy: Gazolinia	
Numer rubryki zawiadomienia*)	
4. Zawód poszkodowanego i czynność wykonywana w chwili wypadku.	elektromonter, na sieć elektrycznej przy wymianie izolatorów elektrycznych
5. Przeszkolenie i instruktaż w zakresie bhp	nie przebiegał żadnego przeszkolenia.
6. Data wypadku	25.III.1954 godzina 9 rano
7. Miejsce wypadku	na sieci w pobliżu transformatora wysokiego napięcia
8. Czy wypadek zdarzył się na codziennym miejscu pracy	nie
13. Rodzaj uszkodzenia	złamanie kości gołeniorowej prawej nogi
15. Szczegółowy opis wypadku	poszkodowany miał wynieść z drabiny uszkodzoną część przewodu elektrycznego oraz izolatory na słupie drewnianym wysokości ok. 5 m. W czasie pracy na wysokości ok. 4 m załamał się szczebel oraz podłuznica drabiny w miejscu osadzenia, skutkiem czego poszkodowany spadł z drabiny łamiąc nogę
16. Przyczyny wypadku	nieostrożność poszkodowanego.
18. Zamierzone środki zapobiegawcze.	Polecenie, aby każdy użytkownik drabiny badał ją dokładnie przed użyciem.

Zarówno przyczyna wypadku jak i zamierzone środki zapobiegawcze określono zupełnie błędnie. Drabina jest narzędziem pracy — podobnie jak wiertarka ręczna, klucz, młotek, czy jakiegokolwiek inne narzędzie wydawane robotnikowi z narzędziowni, powinno być zawsze w stanie całkowitej sprawności. Robotnik nie ma możliwości, czasu a nawet nierzadko kwalifikacji do badania wydawanych mu narzędzi, jak stanu uzwojenia elektrycznego zelektryfikowa-

*) Nieistotne dla analizy rubryki „Zawiadomienia o wypadku” zostają pominięte (przyp. autora).

nej wiertarki ręcznej. Jeżeli przedsiębiorstwo dopuściło do tego, że robotnicy używają narzędzi przez nikogo nie naprawianych i nie konserwowanych, nie prowadzonych w niczyjej ewidencji, to tym samym stwarza warunki do powstawania wypadków, które przedzej czy później się pojawią, zwiastując przy pracy narzędziami takimi, jak drabina, które służą do pracy na wysokości.

Blizsze badanie drabiny wykazało, że była ona przechowywana na wolnym powietrzu, co oczywiście powodowało jej gnicie w ciągu lata, a rozmarzenie w zimie. Była malowana ciemną barwą, co utrudniło monterowi spostrzeżenie jej uszkodzeń w postaci miejsc nadgniłych i splekanych.

Drabina ta nie posiadała numeru, podobnie jak i inne używane w tym przedsiębiorstwie, co oczywiście uniemożliwiało ich ewidencję, a zatem przeprowadzania we właściwym czasie naprawy, skutkiem braku jakiegokolwiek cynika odpowiedzialnego za stan drabin. Gdyby drabiny pozostawały w ewidencji naczelników — byłoby niezwłocznie naprawiane, o ile zaś nie dałyby się naprawić — powinny być porzucane na kawałki i spalone, aby nie stanowiły zasadzki dla tych, którzy nieopatrznie chcieliby je użyć.

Przypisywanie zatem wypadku uszkodzowanemu i jego „nieostrożności” jest całkowicie błędne, skutkiem czego również i wnioski zapobiegawcze są nieprawidłowe. Prawidłowe wypełnienie rubryk 16 i 18 powinno wyglądać zupełnie inaczej, a mianowicie:

16) spadnięcie z wysokości (Dział A, Grupa VI) oraz wadliwy stan narzędzi pracy (Dział B, Grupa I),
18) oddanie drabin do ewidencji, napraw i wydawania ich przez narzędziownię.

Wypadek II. Zatrucie przy pracy

Przy bliższym badaniu okazało się, że opis wypadku *) jest nieścisły, a zamierzone środki zapobiegawcze wręcz błędne. Okazało się mianowicie, że sprężarka zasilała respiratory tzw. „świeżym powietrzem” zupełnie nie spełnia swego zadania: posiada wydajność nie przekraczającą 50 l powietrza minutę. Ilość ta wystarcza co najwyżej dla 3–5 lakterników tej samej zmiany, pracujących w pozycji stojącej, ponieważ człowiek nie wykonujący w tej pozycji ciężkiej pracy fizycznej zużywa 10–15 l powietrza/minutę. W dniu wypadku przy lakierowaniu zatrudnionych było jednocześnie 12 lakterników, skutkiem czego zapotrzebowanie powietrza niezbędnego do ich normalnego oddychania znacznie przekraczało 100 l/min, a więc ilość 2–3-krotnie wyższą od tej, którą mogła dostarczyć sprężarka przy normalnych obrotach. Chcąc dostarczyć pracującym niezbędną ilość powietrza do respiratorów — nastawiono sprężarkę na szybsze obroty, co spowodowało dopływ do respiratorów oparów nagrzanego smaru oraz tlenku węgla pochodzącego ze spalania smaru. Ponadto powietrze dostarczane przez sprężarkę było zanieczyszczone pyłem przez otwór zasysający z podłogi warsztatu, na której postawiono sprężarkę.

Nie dziwnego zatem, że lakiernik wołał oddychać przyjemnie pachnącymi parami, szkodziłemu wprawdzie, rozpuszczalnika farby niż zapyłonym powietrzem o przykrych woni smarów, zatrutym w dodatku tlenkiem węgla. Po mieszczeniu było w ogóle pozabawione sztucznego przewietrzenia, a naturalne musiało zawieść w łecie przy stosunkowo wysokiej temperaturze pomieszcze-

Rozporządzenie z dn. 20 marca 1923 r. w przedmiocie przepisów dla obsługujących kotły parowe. D. U. Nr 53/1923, poz. 370.

Ustawa z dn. 24 marca 1933 r. o nadzorze nad zbiornikami pod ciśnieniem. D. U. Nr 28/1933, poz. 234.

Rozporządzenie z dn. 20 września 1934 r. o ustawianiu, używaniu i obsłudze wylutowanych acetylenowych. D. U. Nr 99/1934, poz. 903.

Rozporządzenie z dn. 29 sierpnia 1934 r. o budowie i stanie technicznym wylutowanych acetylenowych. D. U. Nr 79/1934, poz. 741.

Rozporządzenie z dn. 28 sierpnia 1937 r. w sprawie przepisów o materiałach kotłowych oraz o budowie kotłów parowych. D. U. Nr 65/1937, poz. 499.

Rozporządzenie z dn. 9 maja 1938 r. o budowie i stanie technicznym przenośnych zbiorników do gazów, sprężonych, skroplonych i rozpuszczonych pod ciśnieniem. D. U. Nr 39/1938, poz. 329.

Ustawa z dn. 18 lipca 1950 r. o zapewnieniu bezpieczeństwa i higieny pracy przy budowie i obsłudze maszyn i urządzeń technicznych. D. U. Nr 36, poz. 330.

Rozporządzenie z dn. 13 kwietnia 1951 r. w sprawie bezpieczeństwa pracy przy sprężarkach powietrznych. D. U. Nr 22/1951, poz. 174.

Rozporządzenie z dn. 28 kwietnia 1951 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na obrabiarkach do metali. D. U. Nr 25/1951, poz. 192.

Rozporządzenie z dn. 7 lutego 1952 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na niektórych obrabiarkach do drewna. D. U. Nr 10, poz. 62.

Rozporządzenie z dn. 24 września 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy szybkościowym skrawianiu metali. D. U. Nr 46, poz. 229.

Rozporządzenie z dn. 15 maja 1954 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy użytkowaniu butli z gazami sprężonymi, skroplonymi i rozpuszczonymi pod ciśnieniem. D. U. Nr 29/1954, poz. 115.

Rozporządzenie z dn. 2 listopada 1954 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy spawaniu i cięciu metali. D. U. Nr 51/1954, poz. 259.

5. Transport wewnątrzzakładowy

Rozporządzenie z dn. 4 kwietnia 1950 r. w sprawie obsługi suwnic elektrycznych w zakładach pracy. D. U. Nr 25/1950, poz. 223.

Uchwała Prezydium Rządu z dn. 4 października 1950 r. w sprawie zapewnienia bezpieczeństwa ruchu i ochrony pracy przy przewożeniu, przeładunku i magazynowaniu materiałów niebezpiecznych i szkodliwych. Monitor Polski A-109/1950, poz. 1373.

Rozporządzenie z dn. 1 kwietnia 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych przy ręcznym dźwiganiu i przenoszeniu ciężarów. D. U. Nr 22/1953, poz. 89.

Rozporządzenie z dn. 19 marca 1954 r. w sprawie bhp przy obsłudze przenośników. D. U. Nr 13/1954, poz. 51.

Rozporządzenie z dn. 20 marca 1954 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze żurawii. D. U. Nr 15/1954, poz. 58.

Rozporządzenie z dn. 1 lipca 1954 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze kolei w zakładach pracy. D. U. Nr 38/1954, poz. 167.

Uchwała Prezydium Rządu z dn. 23 grudnia 1953 r. w sprawie ustanowienia dozoru nad dźwigami i innymi urządzeniami dźwigowymi. M. P. Nr A-1/1954, poz. 11.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 71 z dn. 17 marca 1953 r. w sprawie ustalenia ilości środków do mycia wydawanych pracownikom w związku z wykonywaną pracą. Biuletyn PKPG Nr 8/1953.

2. Promienianie

Rozporządzenie z dn. 6 sierpnia 1952 r. w sprawie higieny i bezpieczeństwa pracy w przemysłowych laboratoriach radiologicznych. D. U. Nr 39/1952, poz. 274.

Rozporządzenie z dn. 27 stycznia 1953 r. w sprawie higieny i bezpieczeństwa pracy w lekarskich zakładach rentgenowskich i na oddziałach szpitalnych, na których stosuje się rad. D. U. Nr 28/1953, poz. 110.

3. Pożary i wybuchy

Rozporządzenie z dn. 13 kwietnia 1928 r. o przechowywaniu i magazynowaniu olejów mineralnych przez zakłady przemysłowe. D. U. Nr 53/1928, poz. 508.

Rozporządzenie z dn. 7 maja 1929 r. w sprawie przechowywania taśmy celulozowej (filmu). D. U. Nr 36/1929, poz. 327.

Rozporządzenie z dn. 15 lipca 1935 r. o przechowywaniu karbidu przez zakłady przemysłowe. D. U. Nr 59/1935, poz. 383.

Rozporządzenie z dn. 31 października 1938 r. o zapobieganiu powstawania i rozszerzania się pożarów w budynkach. D. U. Nr 87/1938, poz. 590.

Rozporządzenie z dn. 12 grudnia 1946 r. o przechowywaniu i używaniu w zakładach górniczych materiałów wybuchowych i środków zapalnych. D. U. Nr 22/1946, poz. 89.

Rozporządzenie z dn. 30 kwietnia 1948 r. w sprawie zmiany Rozporządzenia z dn. 12 grudnia 1946 r. o przechowywaniu i używaniu w zakładach górniczych materiałów wybuchowych i środków zapalnych. D. U. Nr 26/1948, poz. 180.

Ustawa z dn. 4 lutego 1950 r. o ochronie przeciwpożarowej i jej organizacji. D. U. Nr 6/1950, poz. 51.

Ustawa z dn. 31 października 1951 r. o zmianie ustawy o ochronie przeciwpożarowej i jej organizacji. D. U. Nr 58/1951, poz. 401.

Rozporządzenie z dn. 28 sierpnia 1951 r. w sprawie zapobiegania powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów w budynkach oraz na budowach. D. U. Nr 49/1951, poz. 360.

Rozporządzenie z dn. 23 maja 1953 r. w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego w malarniach, lakierniach oraz w składach farb i lakierów. D. U. Nr 32/1953, poz. 130.

Rozporządzenie z dn. 2 stycznia 1953 w sprawie współdziałania straży pożarnych. D. U. Nr 13/1953, poz. 52.

4. Urządzenia produkcyjne

Ustawa z dn. 31 maja 1921 r. o nadzorze nad kotłami parowymi. D. U. Nr 50/1921, poz. 303.

Rozporządzenie z dn. 8 listopada 1921 r. w przedmiocie przepisów o budowie, ustawianiu i dozorze kotłów parowych, używanych na lądzie. D. U. Nr 103/1921, poz. 744.

nia (25°C). Temperatura ta zwiększa szybkość parowania rozpuszczalnika, sprzyjała silniejszej absorpcji (a zatem i zatruciu) przez skórę pracownika, który skutkiem dłuższej, bo trzyletniej pracy w niesprzyjających warunkach był już w wyższym stopniu chronicznie zatruty niż inni, co stwierdziło potem badanie lekarskie.

Zakład pracy: Fabryka wagonów kolejowych, oddział lakierni natryskowej	
4. Zawód i czynność powodującą chorobę	lakiernik natryskowy, zatrudniony od 3 lat na tym samym stanowisku
5. Data wypadku, czas pracy w dniu wypadku	24.VIII.1954, godz. 13
7. Miejsce wypadku	lakiernia natryskowa
8. Czy wypadek zaszedł na codziennym miejscu pracy	tak, w lakierni natryskowej, gdzie pracuje od trzech lat
9. Kiedy przerwał pracę	natychmiast skutkiem utraty przytomności
10. Oświetlenie miejsca pracy	dostateczne oświetlenie dzienne
11. Stan zanieczyszczenia powietrza i temperatura	silne zanieczyszczenie oparami rozpuszczalników farb, temp. +25
12. Rodzaj uszkodzenia	zatrucie
15. Szczegółowy opis wypadku	poszkodowany pracując w lakierni przy lakirowaniu dużych przedmiotów, tj. wagonów kolejowych i ich części — często nie używał respiratora zasilanego świeżym powietrzem z przewodu gumowego połączonego ze sprężarką. Ponieważ w dniu wypadku praca w lakierni była szczególnie intensywna (12 lakierników zatrudnionych jednocześnie) a skutkiem wysokiej temperatury warsztatu (+25°C) parowanie rozpuszczalnika było wyjątkowo silne. Poszkodowany nie używając dostarczonego mu respiratora oddychał dłuższy czas oparami rozpuszczalnika, co doprowadziło go do utraty przytomności, skutkiem własnej lekkomyślności.
18. Zamierzone środki zapobiegawcze	Wprowadzenie kary dyscyplinarnej dla lakierników nie używających dostarczonego im respiratora.

W związku z powyższą analizą wyszły na jaw zupełnie inne przyczyny wypadku i konieczność zastosowania odmiennych środków zapobiegawczych.

Rubryka 16 (przyczyny wypadku) powinna być wypełniona następująco: Niewłaściwe urządzenie lakierni skutkiem braku praktycznej możliwości za-

nej wiertarki ręcznej. Jeżeli przedsiębiorstwo dopuściło do tego, że robotnicy używają narzędzi przez nikogo nie naprawianych i nie konserwowanych, nie prowadzonych w należytej ewidencji, to tym samym stwarza warunki do powstawania wypadków, które przedsię czy później się pojawią, zwłaszcza przy pracy narzędziami takimi, jak drabina, które służą do pracy na wysokości.

Bliższe badanie drabiny wykazało, że była ona przechowywana na wolnym powietrzu, co oczywiście powodowało jej gnicie w ciągu lata, a rozmazanie w ziemi. Była malowana ciemną barwą, co utrudniło monterowi spostrzeżenie jej uszkodzeń w postaci miejsc nadgniłych i splekanych.

Drabina ta nie posiadała numeru, podobnie jak i inne używane w tym przedsiębiorstwie, co oczywiście uniemożliwiało ich ewidencję, a zatem przeprowadzania we właściwym czasie naprawy skutkiem braku jakiegokolwiek czynnika odpowiedzialnego za stan drabiny. Gdyby drabiny pozostawały w ewidencji narzędzi — byłyby niezwłocznie naprawiane, o ile zaś nie dałyby się naprawić — powinny być porzucane na kawałki i spalone, aby nie stanowiły zasadzki dla tych, którzy nieopatrznie chcieliby je użyć.

Przypisywanie zatem wypadku poszkodowanemu i jego „nieostrożności” jest całkowicie błędne, skutkiem czego również i wnioski zabiegawcze są nieprawidłowe. Prawidłowe wypełnienie rubryk 16 i 18 powinno wyglądać zupełnie inaczej, a mianowicie:

- 16) spadnięcie z wysokości (Dział A, Grupa VI) oraz wadliwy stan narzędzi pracy (Dział B, Grupa I),
- 18) oddanie drabin do ewidencji, napraw i wydawania ich przez narzędziowicę.

Wypadek II. Zatrucie przy pracy

Przy bliższym badaniu okazało się, że opis wypadku *) jest nieścisły, a zamierzone środki zabiegawcze wręcz błędne. Okazało się mianowicie, że sprężarka zasilała respiratory tzw. „świeżym powietrzem” zupełnie nie spełnia swego zadania: posiada wydajność nie przekraczającą 50 l powietrza minutę. Ilość ta wystarcza co najwyżej dla 3—5 lakierników tej samej zmiany, pracujących w pozycji stojącej, ponieważ człowiek nie wykonujący w tej pozycji ciężkiej pracy fizycznej zużywa 10—15 l powietrza minutę. W dniu wypadku przy lakiernowaniu zatrudnionych było jednocześnie 12 lakierników, skutkiem czego zapotrzebowanie powietrza niezbędnego do ich normalnego oddychania znacznie przekraczało 100 l/min, a więc ilość 2—3-krotnie wyższą od tej, którą mogła dostarczyć sprężarka przy normalnych obrotach. Chcąc dostarczyć pracującym niezbędną ilość powietrza do respiratorów — nastawiono sprężarkę na szybsze obroty, co spowodowało dopływ do respiratorów oparów nagrzanego smaru oraz tlenku węgla pochodzącego ze spalania smaru. Ponadto powietrze dostarczane przez sprężarkę było zanieczyszczone pyłem przez otwór zasysający z podłogi warsztatu, na której postawiono sprężarkę.

Nie dziwnego zatem, że lakiernik wolał oddychać przyjemnie pachnącymi parami, szkodliwego wprawdzie, rozpuszczalnika farby niż zapyłonym powietrzem o przykrej woń smarów, zatrutym w dodatku tlenkiem węgla. Po mieszczeniu było w ogóle pozabawione sztucznego przewietrzania, a naturalne musiało zawieść w życie przy stosunkowo wysokiej temperaturze pomieszcze-

*) Patrz D. 15 tabeli na str. 37.

Rozporządzenie z dn. 20 marca 1923 r. w przedmiocie przepisów dla obsługujących kotły parowe. D. U. Nr 53/1923, poz. 370.

Ustawa z dn. 24 marca 1933 r. o nadzorze nad zbiornikami pod ciśnieniem. D. U. Nr 28/1933, poz. 234.

Rozporządzenie z dn. 20 września 1934 r. o ustanawianiu, używaniu i obsłudze wytuornic acetylenowych. D. U. Nr 99/1934, poz. 903.

Rozporządzenie z dn. 29 sierpnia 1934 r. o budowie i stanie technicznym wytuornic acetylenowych. D. U. Nr 79/1934, poz. 741.

Rozporządzenie z dn. 28 sierpnia 1937 r. w sprawie przepisów o materiałach kotłowych oraz o budowie kotłów parowych. D. U. Nr 65/1937, poz. 499.

Rozporządzenie z dn. 9 maja 1938 r. o budowie i stanie technicznym przenośnych zbiorników do gazów, sprężonych, skroplonych i rozpuszczonych pod ciśnieniem. D. U. Nr 39/1938, poz. 329.

Ustawa z dn. 18 lipca 1950 r. o zapewnieniu bezpieczeństwa i higieny pracy przy budowie i obsłudze maszyn i urządzeń technicznych. D. U. Nr 36, poz. 330.

Rozporządzenie z dn. 13 kwietnia 1951 r. w sprawie bezpieczeństwa pracy przy sprężarkach powietrznych. D. U. Nr 22/1951, poz. 174.

Rozporządzenie z dn. 28 kwietnia 1951 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na obrabiarzach do metali. D. U. Nr 25/1951, poz. 192.

Rozporządzenie z dn. 7 lutego 1952 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na niektórych obrabiarzach do drewna. D. U. Nr 10, poz. 62.

Rozporządzenie z dn. 24 września 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy szybkościowym skrawaniu metali. D. U. Nr 46, poz. 229.

Rozporządzenie z dn. 15 maja 1954 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy użytkowaniu butli z gazami sprężonymi, skroplonymi i rozpuszczonymi pod ciśnieniem. D. U. Nr 29/1954, poz. 115.

Rozporządzenie z dn. 2 listopada 1954 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy spawaniu i cięciu metali. D. U. Nr 51/1954, poz. 259.

5. Transport wewnętrzzakładowy

Rozporządzenie z dn. 4 kwietnia 1950 r. w sprawie obsługi suwnic elektrycznych w zakładach pracy. D. U. Nr 25/1950, poz. 223.

Uchwała Prezydium Rządu z dn. 4 października 1950 r. w sprawie zapewnienia bezpieczeństwa ruchu i ochrony pracy przy przewożeniu, przekładaniu i magazynowaniu materiałów niebezpiecznych i szkodliwych. Monitor Polski A-109/1950, poz. 1373.

Rozporządzenie z dn. 1 kwietnia 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych przy ręcznym dźwiganiu i przenoszeniu ciężarów. D. U. Nr 22/1953, poz. 89.

Rozporządzenie z dn. 19 marca 1954 r. w sprawie bhp przy obsłudze przenośników. D. U. Nr 13/1954, poz. 51.

Rozporządzenie z dn. 20 marca 1954 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze żurawi. D. U. Nr 15/1954, poz. 58.

Rozporządzenie z dn. 1 lipca 1954 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze kolei w zakładach pracy. D. U. Nr 38/1954, poz. 167.

Uchwała Prezydium Rządu z dn. 23 grudnia 1953 r. w sprawie ustanowienia dozoru nad dźwigami i innymi urządzeniami dźwigowymi. M. P. Nr A-1/1954, poz. 11.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 71 z dn. 17 marca 1953 r. w sprawie ustalenia ilości środków do mycia wydawanych pracownikom w związku z wykonywaną pracą. Biuletyn PKPG Nr 8/1953.

2. Promieniowanie

Rozporządzenie z dn. 6 sierpnia 1952 r. w sprawie higieny i bezpieczeństwa pracy w przemysłowych laboratoriach radiologicznych. D. U. Nr 39/1952, poz. 274.

Rozporządzenie z dn. 27 stycznia 1953 r. w sprawie higieny i bezpieczeństwa pracy w lekarskich zakładach rentgenowskich i na oddziałach szpitalnych, na których stosuje się rad. D. U. Nr 28/1953, poz. 110.

3. Pożary i wybuchy

Rozporządzenie z dn. 13 kwietnia 1928 r. o przechowywaniu i magazynowaniu olejów mineralnych przez zakłady przemysłowe. D. U. Nr 53/1928, poz. 508.

Rozporządzenie z dn. 7 maja 1929 r. w sprawie przechowywania taśmy celuloidowej (filmu). D. U. Nr 36/1929, poz. 327.

Rozporządzenie z dn. 15 lipca 1935 r. o przechowywaniu karbidu przez zakłady przemysłowe. D. U. Nr 59/1935, poz. 383.

Rozporządzenie z dn. 31 października 1938 r. o zapobieganiu powstawania i rozszerzania się pożarów w budynkach. D. U. Nr 87/1938, poz. 590.

Rozporządzenie z dn. 12 grudnia 1946 r. o przechowywaniu i używaniu w zakładach górniczych materiałów wybuchowych i środków zapalnych. D. U. Nr 22/1946, poz. 89.

Rozporządzenie z dn. 30 kwietnia 1948 r. w sprawie zmiany Rozporządzenia z dn. 12 grudnia 1946 r. o przechowywaniu i używaniu w zakładach górniczych materiałów wybuchowych i środków zapalnych. D. U. Nr 26/1948, poz. 180.

Ustawa z dn. 4 lutego 1950 r. o ochronie przeciwpożarowej i jej organizacji. D. U. Nr 6/1950, poz. 51.

Ustawa z dn. 31 października 1951 r. o zmianie ustawy o ochronie przeciwpożarowej i jej organizacji. D. U. Nr 58/1951, poz. 401.

Rozporządzenie z dn. 28 sierpnia 1951 r. w sprawie zapobiegania powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów w budynkach oraz na budowach. D. U. Nr 49/1951, poz. 360.

Rozporządzenie z dn. 23 maja 1953 r. w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego w malarniach, lakirowniach oraz w składach farb i lakierów. D. U. Nr 32/1953, poz. 130.

Rozporządzenie z dn. 2 stycznia 1953 w sprawie współdziałania straży pożarnych. D. U. Nr 13/1953, poz. 52.

4. Urządzenia produkcyjne

Ustawa z dn. 31 maja 1921 r. o nadzorze nad kotłami parowymi. D. U. Nr 50/1921, poz. 303.

Rozporządzenie z dn. 8 listopada 1921 r. w przedmiocie przepisów o budowie, ustawianiu i dozorze kotłów parowych, używanych na lądzie. D. U. Nr 103/1921, poz. 744.

nia (25°C). Temperatura ta zwiększa szybkość parowania rozpuszczalnika, sprzyjała silniejszej absorpcji (a zatem i zatruciu) przez skórę pracownika, który skutkiem dłuższej, bo trzyletniej pracy w niesprzyjających warunkach był już w wyższym stopniu chronicznie zatruty niż inni, co stwierdziło potem badanie lekarskie.

Zakład pracy: Fabryka wagonów kolejowych, oddział lakierni natryskowej	
4. Zawód i czynność poszkodowanego w chwili wypadku	lakiernik natryskowy, zatrudniony od 3 lat na tym samym stanowisku
5. Data wypadku, czas pracy w dniu wypadku	21.VIII.1954, godz. 13
7. Miejsce wypadku	lakiernia natryskowa
8. Czy wypadek zaszedł na codziennym miejscu pracy	tak, w lakierni natryskowej, gdzie pracuje od trzech lat
9. Kiedy przerwał pracę	natychmiast skutkiem utraty przytomności
10. Oświetlenie miejsca pracy	dostateczne oświetlenie dzienne
11. Stan zanieczyszczenia powietrza i temperatury	silne zanieczyszczenie oparami rozpuszczalników farb, temp. +25
12. Rodzaj uszkodzenia	zatrucie
15. Szczegółowy opis wypadku	poszkodowany pracując w lakierni przy lakierowaniu dużych przedmiotów, tj. wagonów kolejowych i ich części często nie używał respiratora zasilanego świeżym powietrzem z przewodu gumowego połączonego ze sprężarką. Ponieważ w dniu wypadku praca w lakierni była szczególnie intensywna (12 lakierników zatrudnionych jednocześnie) a skutkiem wysokiej temperatury warsztatu (+25°C) parowanie rozpuszczalnika było wyjątkowo silne. Poszkodowany nie używając dostarczonego mu respiratora oddychał dłuższy czas oparami rozpuszczalnika, co doprowadziło go do utraty przytomności, skutkiem własnej lekkomyślności.
18. Zamierzone środki zapobiegawcze	Wprowadzenie kary dyscyplinarnej dla lakierników nie używających dostarczonego im respiratora.

W związku z powyższą analizą wyszły na jaw zupełnie inne przyczyny wypadku i konieczność zastosowania odmiennych środków zapobiegawczych. Rubryka 16 (przyczyny wypadku) powinna być wypełniona następująco: Niewłaściwe urządzenie lakierni skutkiem braku praktycznej możliwości za-

stosowania przewietrzania ogólnego, niewłaściwe ustawienie sprężarki, której wydajność nie była dostosowana do niezbędnego zapotrzebowania powietrza (Dział A, Grupa IV, Dział B, Grupa III, VII, VIII).

Rubryka 18 (zamierzone środki zapobiegawcze) powinna przede wszystkim przewidzieć usunięcie braków natury technicznej, wymienionych w rubryce poprzedniej (16 wypenionej prawidłowo), a dopiero potem można mówić o zarządzeniu nakładającym kary dyscyplinarne na lakierników.

Wypadek III. Poparzenie

Zakład pracy: Elektrownia

4. Zawód wykonywany przez poszkodowanego	Spawacz gazowy, bezpośrednio po kursie spawalniczym — czynność wykonywana w chwili wypadku
5. Przeszkolenie i instruktaż w zakresie bhp	Nie przechodził przeszkolenia
6. Data wypadku, czas pracy w dniu wypadku	25 maja 1954, pracował normalnie od godz. 6 do 14, wypadek zaszedł o godz. 10.
7. Miejsce wypadku (dział, warsztat itp.)	Bunkier węglowy kotłowni parowej
8. Czy wypadek zdarzył się na codziennym miejscu pracy	Tak, wykonywał roboty naprawcze wraz z drugim spawaczem
9. Kiedy poszkodowany przewał pracę	Natychmiast po wypadku skutkiem poparzenia
10. Oświetlenie miejsca pracy	Przenośna lampka sznurowa (kolo + 250C)
11. Temperatura w pomieszczeniu	Dużo pyłu węglowego
12. Stan zanieczyszczenia powietrza	Poparzenie drugiego stopnia
13. Rodzaj uszkodzenia	Poszkodowany wraz z drugim spawaczem spalali górną część uszkodzonego bunkra węglowego o pojemności ok. 20 m ³ — za pomocą palników acetylenowych. Jak poszkodowany twierdził — wewnątrz bunkra było bardzo gorąco i duszno. Dłatego w pewnej chwili zgasił swój palnik i wpuszcili do bunkra strumień tlenu z butli. Po chwili nastąpił wybuch, który spowodował poparzenie obu spawaczy. Palnik drugiego spawacza był czynny.
15. Szczegółowy opis wypadku	Nadużycie tlenu do innych celów aniżeli spawanie.
16. Przyczyny wypadku	Kategoryczny zakaz nadużycia tlenu do innych celów jak spawanie.
18. Zamierzane środki zapobiegawcze i wydane zarządzenia.	

Uchwała Prezydium Rady z dn. 9 lipca 1952 r. w sprawie postępu technicznego w zakresie oświetlenia — nie ogłoszona.

III. Szkodliwości i niebezpieczeństwa procesów i urządzeń produkcyjnych oraz technika bhp.

1. Toksykologia przemysłowa

Rozporządzenie z dnia 22 kwietnia 1927 r. o zakazie używania białego i żółtego fosforu przy wyrobie przedmiotów zapalnych, D. U. Nr 43/1927, poz. 380. Rozporządzenie z dn. 30 czerwca 1927 r. w sprawie produkcji, przyswozu i używania białej otowianej, starczanu otowiu oraz innych związków otowiu, D. U. Nr 62/1927, poz. 544.

Rozporządzenie z dn. 13 września 1930 r. w sprawie przepisów higieny i bezpieczeństwa, obowiązujących przy przygotowywaniu gotowych do użytku farb i past zawierających biel otowianą, starczanu otowiu i inne produkty związane zawiernające oraz przy wykonywaniu robót malarskich, przy których używane są te pasty i farby, D. U. Nr 69/1930, poz. 554.

Rozporządzenie z dn. 25 listopada 1937 r. o warunkach wyrobu i stosowania czteroetliku otowiu, D. U. Nr 83/1937, poz. 635.

Rozporządzenie z dn. 21 kwietnia 1949 r. o higienie pracy w zakładach wytwarzających przedmioty z otowiu lub stosujących przy produkcji otów oraz w drukarniach, D. U. Nr 36/1949, poz. 260.

Rozporządzenie z dn. 12 września 1949 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny przy używaniu aparatów natryskowych, D. U. Nr 54/1949, poz. 420.

Rozporządzenie z dn. 3 października 1951 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny przy metalizacji natryskowej, D. U. Nr 53/1951, poz. 374.

Rozporządzenie z dn. 23 sierpnia 1950 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny przy stosowaniu dmuchawek piaskowych, D. U. Nr 42/1950, poz. 382.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 112 z dn. 29 kwietnia 1953 r. w sprawie zakazu stosowania związków otowianych w przemyśle ceramicznym. Biuletyn PKPG, Nr 14/1953, poz. 63.

Rozporządzenie z dn. 1 czerwca 1953 r. w sprawie higieny pracy w zakładach wytwarzających papę smołowcową i używających paku i smoły pogazowej przy produkcji, D. U. Nr 35/1953, poz. 151.

Rozporządzenie z dn. 10 sierpnia 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy przerobie miedzi, D. U. Nr 46/1953, poz. 221.

Rozporządzenie z dn. 11 sierpnia 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wytwarzaniu i przerobie arsenu oraz jego związków, D. U. Nr 48/1953, poz. 236.

Rozporządzenie z dn. 16 września 1953 r. w sprawie higieny pracy w zakładach stosujących przy produkcji rtęć i jej związki, D. U. Nr 46/1953, poz. 228.

Rozporządzenie z dnia 30 października 1953 r. w sprawie higieny pracy przy wytwarzaniu, przerobie i stosowaniu związków chromu, D. U. Nr 7/1954, poz. 22.

Rozporządzenie z dn. 11 listopada 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny przy wytwarzaniu wyrobów gumowych, D. U. Nr 4/1954, poz. 10.

Pismo okólnie Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z dn. 5 września 1953 r. w sprawie przydzielania pracownikom mleka jako środka profilaktycznego. Nr Pb 2076-3/1953.

Instrukcja Ministra Zdrowia Nr 92/1951 z dn. 25 września 1951 w sprawie badań lekarskich młodocianych pracowników. Dz. Urzęd. Min. Zdrowia Nr 25/1951, poz. 269.

Ustawa z dn. 19 kwietnia 1950 r. o skróconym czasie pracy szczególnie uciążliwej lub wykonywanej w szkodliwych warunkach. D. U. Nr 20/1951, poz. 174.

Uchwała Rady Ministrów z dn. 21 czerwca 1950 r. w sprawie skrócenia czasu pracy w zakładach podległych Ministrowi Przemysłu Ciężkiego. Monitor Polski Nr A/79/1950, poz. 921.

Uchwała Rady Ministrów z dn. 12 lipca 1950 r. w sprawie wprowadzenia skróconego czasu pracy dla niektórych kategorii robotników zatrudnionych przy wypalaniu tępku w paźalni tępku w Nowej Rudzie przy kopalni „Nowa Ruda”. M. P. Nr A-83, poz. 987.

Uchwała Rady Ministrów z dn. 7 lipca 1954 r. w sprawie skróconego czasu pracy w niektórych zakładach pracy podległych Ministrowi Hutnictwa. Monitor Polski Nr A-68/1954, poz. 855.

Uchwała Rady Ministrów z dn. 26 października 1954 r. w sprawie skrócenia czasu pracy pracowników kesonowych. M. P. Nr 114, poz. 1631.

Uchwała Prezydium Rządu z dn. 1 sierpnia 1953 r. o zapewnieniu postępu w dziedzinie bhp. Monitor Polski Nr A-83/1953, poz. 979.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dn. 16 września 1953 r. w sprawie organizacji i zakresu działalności służby bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pracy. Monitor Polski A-83/1953, poz. 980.

Ustawa z dn. 4 lutego 1950 r. o Spolecznej Inspekcji Pracy. D. U. Nr 6/1950, poz. 52.

Dekret z dn. 14 sierpnia 1954 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. D. U. Nr 37/1954, poz. 160.

Rozporządzenie z dnia 14 sierpnia 1954 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania oraz zasad i trybu postępowania państwowych inspektorów sanitarnych. D. U. Nr 37/1954, poz. 161.

II. Projektowanie i budowanie zakładów przemysłowych

1. Lokalizacja, rozplanowanie budynków i urządzeń

Rozporządzenie z dn. 6 listopada 1946 r. o ogólnych przepisach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy. D. U. Nr 62/1946, poz. 344.

Rozporządzenie z dn. 21 czerwca 1922 r. w sprawie urządzania wyjść w niewbudowanych kotłowniach. D. U. Nr 51/1922, poz. 461.

Rozporządzenie z dn. 18 czerwca 1929 r. zawierające przepisy o granicach wytrzymałości materiałów i konstrukcji budowlanych. D. U. Nr 54/1929, poz. 431.

2. Oświetlenie

Uchwała Komitetu Postępu Technicznego z dn. 5 lutego 1951 r. w sprawie racjonalizacji oświetlenia w zakładach przemysłowych, Biuletyn PKPG Nr 5, poz. 44.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dn. 7 czerwca 1952 r. w sprawie sposobu przeprowadzenia racjonalizacji oświetlenia w zakładach przemysłowych, Biuletyn PKPG Nr 28/1952, poz. 133.

Rubryki 16 i 18 wypełniono całkowicie błędnie, ponieważ nie przeprowadzono prawidłowej analizy wypadku. Skutkiem tego pominięto rzeczywiste i istotne przyczyny wypadku, a wydane zarządzenie nie odniesie żadnego skutku i nie zapobiegnie podobnym wypadkom w przyszłości.

Pomieszczenie bunkra zapyłone pyłem węglowym o powietrzu zanieczyszczonym gazami spalania pochodzącymi ze spawania — było zupełnie pozbawione dopływu świeżego powietrza — powinna być zastosowana przynajmniej 10—15-krotna na godzinę wymiana powietrza w bunkrze. W takich warunkach, w jakich zaszedł wypadek, praca w bunkrze była bardzo utrudniona, co skłoniło spawacza do wypuszczenia tlenu do bunkra. Strumień tlenu, wypływający gwałtownie, uniósł w powietrze pył węglowy zawarty w bunkrze. Wystarczyło wznieślenie w powietrzu mniej niż 1 kg pyłu, co lokalnie nasyciło powietrze do dolnej granicy wybuchowości pyłu, tj. ok. 25 g/m³ i wywołało wybuch pyłu przez czynny palnik drugiego spawacza.

Rubryka 16. Przyczyna wypadku: bunkier zanieczyszczony pyłem węglowym i nie wietrzony w czasie spawania. Przyczyna: Dział A, Grupa III — Dział B, Grupa III, IV, V i VII.

Zapewnienie spawaczom i innym pracownikom w takich warunkach silnego przewietrzania pomieszczenia przez wpuszczanie odpowiednim przewodem powietrza pod niskim ciśnieniem ze sprężarki lub wentylatora albo też odciąganie zużytego powietrza ekshaustorem. Wymiana powietrza powinna być nie niższa niż 10—15 razy na godzinę.

Staranne i całkowite uniętie pyłu organicznego z pomieszczenia, w którym się przeprowadza roboty z ogniem, żarem lub płomieniem.

Zapewnienie możliwości łatwego wydobycia pracownika z ciasnego pomieszczenia, gdzie łatwo może zaśląbnąć skutkiem atmosfery przesyconej szkodliwymi gazami, wysokiej temperatury itp.

Z powyższego widać, że dopiero prawidłowe przeprowadzenie analizy wypadku i znalezienie jego istotnej i rzeczywistej przyczyny, jaką jest brak urządzeń pomocniczych, tj. urządzeń do przewietrzania itp. — spowoduje zastosowanie właściwych środków, które zapewnią zlikwidowanie podobnych wypadków w przyszłości.

W p a d e k IV. Zginięcie stopy

Blizsze badanie wypadku*) wykazało, że niewprawnemu, początkującemu praktykantowi polecono nagwintowanie kilkunasztu rur o różnych średnicach i długościach (ϕ od 100 do 400 mm i długości od 1,5 do 4 m) według norm ustalonych dla wprawnego tokarza, przy czym praktykantowi nie dano pomocnika. Chcąc wykonać tę normę, uczeń-praktykant nie używał wcale podpórki przy gwintowaniu krótszych odcinków rur, aby zyskać na czasie. Jedną z rur w ten sposób zamocowana spadała podczas pracy, kalecząc uczniowi stopę.

Dla charakterystyki wypadku dodać należy, że zdarzył się on pod koniec zmiany, gdy uczeń praktykant był już zmęczony pracą przechodzącą jego siły i umiejętność. Ponadto warsztat był ciemny, tokarka oświetlona słabą (20 wat) żarówką z kloszem rozpraszającym światło, skutkiem czego mógł nie dojrzeć, czy rura jest należycie zamocowana w uchwycie, tym bardziej, że pracował nie na swojej maszynie.

*) Opis wypadku podano w tabeli (p. 14) na str. 40.

stosowania przewietrzania ogólnego, niewłaściwe ustawienie sprężarki, której wydajność nie była dostosowana do niezbędnego zapotrzebowania powietrza. (Dział A, Grupa IV, Dział B, Grupa III, VII, VIII).

Rubryka 18 (zamierzone środki zapobiegawcze) powinna przede wszystkim przewidzieć usunięcie braków natury technicznej, wymienionych w rubryce poprzedniej (16 wypełnionej prawidłowo), a dopiero potem można mówić o zarządzeniu nakładającym kary dyscyplinarne na lakierników.

Wypadek III. Poparzenie

Zakład pracy: Elektrownia

4. Zawód wykonywany przez poszkodowanego	Spawacz gazowy, bezpośrednie po kursie spawalniczym — czynność wykonywana w chwili wypadku
5. Przeszkolenie i instruktaż w zakresie bhp	Nie przechodził przeszkolenia
6. Data wypadku, czas pracy w dniu wypadku	25 maja 1954, pracował normalnie od godz. 6 do 14, wypadek zaszedł o godz. 10.
7. Miejsce wypadku (dział, warsztat itp.)	Bunkier węglowy kółłowni parowej
8. Czy wypadek zdarzył się na codziennym miejscu pracy	Tak, wykonywał roboty naprawcze wraz z drugim spawaczem
9. Kiedy poszkodowany przewał pracę	Natychmiast po wypadku skutkiem poparzenia
10. Oświetlenie miejsca pracy	Przenośna lampka sznurowa
11. Temperatura w pomieszczeniu	(około + 25°C)
12. Stan zanieczyszczenia powietrza	Dużo pyłu węglowego
13. Rodzaj uszkodzenia	Poparzenie drugiego stopnia
15. Szczegółowy opis wypadku	Poszkodowany wraz z drugim spawaczem spawali górna część uszkodzonego bunkra węglowego o pojemności ok. 20 m ³ — za pomocą palników acetylenowych. Jak poszkodowany twierdził — wewnątrz bunkra było bardzo gorąco i duszno. Dla tego w pewnej chwili zgasił swój palnik i wpuszcili do bunkra strumień tlenu z butli. Po chwili nastąpił wybuch, który spowodował poparzenie obu spawaczy. Palnik drugiego spawacza był czynny.
16. Przyczyny wypadku	Nadużycie tlenu do innych celów aniżeli spawanie.
18. Zamierzone środki zapobiegawcze i wydane zarządzenia.	Kategoryczny zakaz nadużywania tlenu do innych celów jak spawanie.

Uchwała Prezydium Rządu z dn. 9 lipca 1952 r. w sprawie postępu technicznego w zakresie oświetlenia — nie ogłoszona.

III. Szkodliwości i niebezpieczeństwa procesów i urządzeń produkcyjnych oraz technika bhp.

1. Toksykologia przemysłowa

Rozporządzenie z dnia 22 kwietnia 1927 r. o zakazie używania białego i żółtego fosforu przy wyrobie przedmiotów zapalnych, D. U. Nr 43/1927, poz. 380. Rozporządzenie z dn. 30 czerwca 1927 r. w sprawie produkcji, przwozu i używania białej ołowianej, siarczanu ołowiu oraz innych związków ołowiu, D. U. Nr 62/1927, poz. 544.

Rozporządzenie z dn. 13 września 1930 r. w sprawie przepisów higieny i bezpieczeństwa, obowiązujących przy przygotowywaniu gotowych do użytku farb i past zawierających biel ołowianą, siarczan ołowiu i inne produkty związki te zawierające oraz przy wykonywaniu robót malarskich, przy których używane są te pasty i farby, D. U. Nr 69/1930, poz. 554.

Rozporządzenie z dn. 25 listopada 1937 r. o warunkach wyrobu i stosowania czteroetylku ołowiu, D. U. Nr 88/1937, poz. 635.

Rozporządzenie z dn. 21 kwietnia 1949 r. o higienie pracy w zakładach wytwarzających przedmioty z ołowiu lub stosujących przy produkcji ołów oraz w drukarniach, D. U. Nr 36/1949, poz. 260.

Rozporządzenie z dn. 12 września 1949 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny przy używaniu aparatów natraskowych, D. U. Nr 54/1949, poz. 420.

Rozporządzenie z dn. 3 października 1951 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny przy metalizacji natraskowej, D. U. Nr 53/1951, poz. 374.

Rozporządzenie z dn. 23 sierpnia 1950 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny przy stosowaniu dmuchawek piaskowych, D. U. Nr 42/1950, poz. 382.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 112 z dn. 29 kwietnia 1953 r. w sprawie zakazu stosowania związków ołowianych w przemyśle ceramicznym, Biuletyn PKPG Nr 14/1953, poz. 63.

Rozporządzenie z dn. 1 czerwca 1953 r. w sprawie higieny pracy w zakładach wytwarzających pope smółkowców i używających paku i smoły pogazowej przy produkcji, D. U. Nr 35/1953, poz. 151.

Rozporządzenie z dn. 10 sierpnia 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny przy przerobie miedzi, D. U. Nr 45/1953, poz. 221.

Rozporządzenie z dn. 11 sierpnia 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny przy wytwarzaniu i przerobie arsenu oraz jego związków, D. U. Nr 48/1953, poz. 236.

Rozporządzenie z dn. 16 września 1953 r. w sprawie higieny pracy w zakładach stosujących przy produkcji rtęć i jej związki, D. U. Nr 46/1953, poz. 228.

Rozporządzenie z dnia 30 października 1953 r. w sprawie higieny pracy przy wytwarzaniu, przerobie i stosowaniu związków chromu, D. U. Nr 7/1954, poz. 22.

Rozporządzenie z dn. 11 listopada 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny przy wytwarzaniu wyrobów gumowych, D. U. Nr 4/1954, poz. 10.

Pismo okólnie Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z dn. 5 września 1953 r. w sprawie przydzielania pracowników mleka jako środka profilaktycznego, Nr Pb 2076-3/1953.

Instrukcja Ministra Zdrowia Nr 92/1951 z dn. 25 września 1951 w sprawie badań lekarskich młodocianych pracowników. Dz. Urzęd. Min. Zdrowia Nr 25/1951, poz. 269.

Ustawa z dn. 19 kwietnia 1950 r. o skróconym czasie pracy szczególnie wciążonej lub wykonywanej w szkodliwych warunkach. D. U. Nr 20/1951, poz. 174.

Uchwała Rady Ministrów z dn. 21 czerwca 1950 r. w sprawie skrócenia czasu pracy w zakładach podległych Ministrowi Przemysłu Ciężkiego. Monitor Polski Nr A/79/1950, poz. 921.

Uchwała Rady Ministrów z dn. 12 lipca 1950 r. w sprawie wprowadzenia skróconego czasu pracy dla niektórych kategorii robotników zatrudnionych przy wypalaniu łupku w prażalni łupku w Nowej Rudzie przy kopalni „Nowa Ruda”. M. P. Nr A-83, poz. 987.

Uchwała Rady Ministrów z dn. 7 lipca 1954 r. w sprawie skróconego czasu pracy w niektórych zakładach pracy podległych Ministrowi Hutnictwa. Monitor Polski Nr A-68/1954, poz. 855.

Uchwała Rady Ministrów z dn. 26 października 1954 r. w sprawie skrócenia czasu pracy pracowników kesonowych. M. P. Nr 114, poz. 1631.

Uchwała Prezydium Rządu z dn. 1 sierpnia 1953 r. o zapewnieniu postępu w dziedzinie bhp. Monitor Polski Nr A-83/1953, poz. 979.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dn. 16 września 1953 r. w sprawie organizacji i zakresu działania służby bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pracy. Monitor Polski A-83/1953, poz. 980.

Ustawa z dn. 4 lutego 1950 r. o Społecznej Inspekcji Pracy. D. U. Nr 6/1950, poz. 52.

Dekret z dn. 14 sierpnia 1954 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. D. U. Nr 37/1954, poz. 160.

Rozporządzenie z dnia 14 sierpnia 1954 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania oraz zasad i trybu postępowania państwowych inspektorów sanitarnych. D. U. Nr 37/1954, poz. 161.

II. Projektowanie i budowanie zakładów przemysłowych

1. Lokalizacja, rozplanowanie budynków i urządzeń

Rozporządzenie z dn. 6 listopada 1946 r. o ogólnych przepisach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy. D. U. Nr 62/1946, poz. 344.

Rozporządzenie z dn. 21 czerwca 1922 r. w sprawie urządzania wyjść w nowobudowanych kołtownikach. D. U. Nr 51/1922, poz. 461.

Rozporządzenie z dn. 18 czerwca 1929 r. zawierające przepisy o granicach wytrzymałości materiałów i konstrukcji budowlanych. D. U. Nr 54/1929, poz. 431.

2. Oświetlenie

Uchwała Komitetu Postępu Technicznego z dn. 5 lutego 1951 r. w sprawie racjonalizacji oświetlenia w zakładach przemysłowych, Biuletyn PKPG Nr 5, poz. 44.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dn. 7 czerwca 1952 r. w sprawie sposobu przeprowadzenia racjonalizacji oświetlenia w zakładach przemysłowych, Biuletyn PKPG Nr 28/1952, poz. 133.

Rubryki 16 i 18 wypełniono całkowicie błędnie, ponieważ nie przeprowadzono prawidłowej analizy wypadku. Skutkiem tego pominięto rzeczywiste i istotne przyczyny wypadku, a wydane zarządzenie nie odniosło żadnego skutku i nie zapobiegnie podobnym wypadkom w przyszłości.

Pomieszczenie bunkra zapyłone pyłem węglowym o powietrzu zanieczyszczonym gazami spalania pochodzącymi ze spawania — było zupełnie pozabawione dopływu świeżego powietrza — powinna być zastosowana przynajmniej 10—15-krotna na godzinę wymiana powietrza w bunkrze. W takich warunkach, w jakich zaszedł wypadek, praca w bunkrze była bardzo utrudniona, co skłoniło spawacza do wypuszczenia tlenu do bunkra. Strumień tlenu, wypływając gwałtownie, uniósł w powietrze pył węglowy zawarty w bunkrze. Wystarczyło wznieślenie w powietrze mniej niż 1 kg pyłu, co lokalnie nasyciło powietrze do dolnej granicy wybuchowości pyłu, tj. ok. 25 g/m³ i wywołało wybuch pyłu przez czynny palnik drugiego spawacza.

Rubryka 16. Przyczyna wypadku: bunkier zanieczyszczony pyłem węglowym i nie wietrzony w czasie spawania. Przyczyna: Dział A, Grupa III — Dział B, Grupa III, IV, V i VII.

Zapewnienie spawaczom i innym pracownikom w takich warunkach silnego przewietrzania pomieszczenia przez wpuszczanie odpowiednim przewodem powietrza pod niskim ciśnieniem ze sprężarki lub wentylatora albo też odciąganie zużytego powietrza ekshaustorem. Wymiana powietrza powinna być nie niższa niż 10—15 razy na godzinę.

Staranne i całkowite usunięcie pyłu organicznego z pomieszczenia, w którym się przeprowadza roboty z ogniem, żarem lub płomieniem.

Zapewnienie możliwości łatwego wydobycia pracownika z ciasnego pomieszczenia, gdzie łatwo może zaskłać skutkiem atmosfery przesyconej szkodliwymi gazami, wysokiej temperatury itp.

Z powyższego widać, że dopiero prawidłowe przeprowadzenie analizy wypadku i znalezienie jego istotnej i rzeczywistej przyczyny, jaką jest brak urządzeń pomocniczych, tj. urządzeń do przewietrzania itp. — spowoduje zastosowanie właściwych środków, które zapewnią zlikwidowanie podobnych wypadków w przyszłości.

W y p a d e k IV. Zgniecenie stopy

Blizsze badanie wypadku*) wykazało, że niewprawnemu, początkującemu praktykantowi polecono nagwintowanie kilkumastu rur o różnych średnicach i długościach (ϕ od 100 do 400 mm i długości od 1,5 do 4 m) według norm ustalonych dla wprawnego tokarza, przy czym praktykantowi nie dano pomocnika. Chcąc wykonać tę normę, uczeń-praktykant nie używał wcale podpórki przy gwintowaniu krótszych odcinków rur, aby zyskać na czasie. Jedną z rur w ten sposób zamocowana spadła podczas pracy, kalecząc uczniowi stopę.

Dla charakterystyki wypadku dodać należy, że zdarzył się on pod koniec zmiany, gdy uczeń praktykant był już zmęczony pracą przechodzącą jego siły i umiętność. Ponadto warsztat był ciemny, lokarka oświetlona słabą (20 wat) żarówką z kloszem rozpraszającym światło, skutkiem czego mógł nie dojrzeć, czy rura jest należycie zamocowana w uchwycie, tym bardziej, że pracował nie na swojej maszynie.

*) Opis wypadku podano w tabeli (p. 14) na str. 40.

W związku z powyższym badaniem, zarówno wypełnienie rubryki 16 jak i 18 będzie wyglądało naprawdę zupełnie inaczej:

16. Przyczyna wypadku: błędne ustalenie normy dla początkującego praktykanta (a więc niedbalstwo wyprawdzie... ale kierownictwa warsztatu) oraz nieodpowiednie warunki pracy. (Dział A, Grupa I, Dział B, Grupa VI, VII, VIII)

Zakład pracy: Zakład wodołagowy	
4. Zawód wyuczony przez poszkodowanego	tokarstwo metali, praktykant-uczeń zatrudniony od 1.X. 1954 po ukończeniu szkoły
5. Czynność wykonywana w chwili wypadku	gwintowanie rur o różnych średnicach i długościach podobno przechodził go w szkole
6. Przszkolenie i instruktaż w zakresie bhp	19.X.1954 god., 13. pracował od 6 rano.
7. Data wypadku. Czas pracy w dniu wypadku	warsztat mechaniczny
8. Miejsce wypadku (dział, warsztat itp.)	tak, lecz przy innej tokarni, na której poprzednio nie pracował
9. Czy wypadek zdarzył się na codziennym miejscu pracy	nałechtował, opatrzony w ambulatorium i odwieziony do domu (uszkodzenie stopy)
10. Kiedy poszkodowany przewał pracę	żarówka 20 wat, klosz talerzowy
11. Oświetlenie miejsca pracy	— 15° C
12. Temperatura pomieszczenia	powietrze czyste poza oparami z plecy hartowniczego
13. Stan powietrza w pomieszczeniu	zgniecenie stopy, uszkodzenie dwóch palców u nogi
14. Rodzaj uszkodzenia	poszkodowany założył na tokanie tarczową 1,5 m b rury średnicy 150 mm celem nagwintowania, która została sta- ła, podpunkt, którą miał do dyspozycji — nie użył. Skutkiem tego w czasie gwintowania rura spadła na nogę poszkodowanego (pracował w trefkach) zgniatając mu stopę
15. Szczegółowy opis wypadku	niedbalstwo poszkodowanego nakaz prawidłowego zamocowania rur w uchwycie i na podpórze.
16. Przyczyna wypadku	
18. Zamierzone środki zapobiegawcze (wydane zarządzenia)	

18. Zamierzone środki zapobiegawcze: ustalenie właściwych norm dla początkujących i niewprawnych robotników, poprawa oświetlenia, dopilnowanie, aby gwintowane rury były umocowane także na podpórkach.

oraz wentylatory powietrzne — Biuro Zbytu Gazu Technicznych będzie roz-
prowadzać w ciągu II półroczu br.

Uwaga. Sprzet wymieniony w p. 1-5 należy przechowywać w suchych pomieszczeniach, ponieważ wilgoć koroduje oprawkę metalową, a przespan tarcz jest również zwi-
żliwy na wilgoć.

6) Szklta zapasowe:

absorbujące szkiodliwe promienlowania infra-czerwone i ultrafioletowe:

a) do okularów ϕ 50 mm o zabarwieniu według DIN 555 i 686,

b) do tarcz ręcznych o rozmiarach 50×100 mm o zabarwieniu według DIN

686, 777, 787, 888 i 898,

c) do tarcz odchylanych (wymienionych wyżej w p. 4), o rozmiarach 80×100 , o zabarwieniu według DIN wymienionym w pozycji poprzedniej,

Szklta wymienione w p. a) i b) służą do spawalnictwa elektrycznego (tukowego).

Szklta bezbarwne, nie absorbujące szkiodliwego promienlowania:

d) szklta bezbarwne zabezpieczające cechowane, barwne szklto przed odpryskami stopionych w czasie spawania metali oraz żużli. Grubość szklitel 2-3 mm, rozmiary jak podano w p. a), b) i c).

Ważniejsze przepisy z dziedziny bhp

A) Podział problemowy

I. Zagadnienia ogólne ochrony pracy
Rozporządzenie z dn. 22 sierpnia 1927 r. o zapobieganiu chorobom zawodowym i ich zwalczaniu. D. U. Nr 78/1927, poz. 676.

Rozporządzenie z dn. 16 marca 1928 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy. D. U. Nr 35/1928, poz. 325.

Rozporządzenie z dn. 6 listopada 1946 r. o ogólnych przepisach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy. D. U. Nr 62/1946, poz. 344.

Rozporządzenie z dn. 17 lipca 1954 r. w sprawie wykazu chorób zawodowych.

D. U. Nr 35/1954, poz. 922.

Ustawa z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy kobiet i młodocianych. D. U. Nr 65/1924, poz. 636.

Ustawa z dnia 28 kwietnia 1948 r. o zmianie ustawy z dn. 2 lipca 1924 w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet. D. U. Nr 27/1948, poz. 182.

Ustawa z dn. 26 lutego 1951 r. o zmianie ustawy w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet. D. U. Nr 12/1951, poz. 94.

Rozporządzenie z dnia 3 października 1935 r. w sprawie robót wzbronionych młodocianym i kobietom. D. U. Nr 78/1935, poz. 484.

Rozporządzenie z dn. 20 września 1949 r. w sprawie zmiany rozporządzenia z dn. 3.10.1935 o robotach wzbronionych młodocianym i kobietom. D. U. Nr 52/49, poz. 397.

Rozporządzenie z dnia 28 lutego 1951 r. o pracach wzbronionych kobietom. D. U. Nr 12/1951, poz. 96.

Dekret z dn. 2 sierpnia 1951 r. o pracy i szkoleniu zawodowym młodocianych. D. U. Nr 41/1951, poz. 311.

W y p a d e k V. Poszarpanie dłoni Zakład pracy; Stolarnia maszynowa

4. Zawód wyuczony przez poszkodowanego	Robotnik przyuczony obsługa heblarki-wyrównarki (od 1.IV.1953). Jako pilarz przy obsłudze pily tarczowej do podłużnego cięcia od 2.II.1954
5. Przeszkolenie i instruktaż w zakresie bhp	Nie przechodził żadnego przeszkolenia
6. Data wypadku, czas pracy w dniu wypadku	4.II.1954 godz. 20. Pracował od godz. 14 do 22. Przerwy w pracy nie było
7. Miejsce wypadku (dział, warsztat itd.)	Stolarnia mechaniczna, oddział pil tarczowych
8. Czy wypadek zdarzył się na codziennym miejscu pracy	Poszkodowany pracował trzeci dzień przy pile przeniesioną chwilowo z działu heblarek
9. Kiedy poszkodowany przerwał pracę	Natychmiast, przewidywana przerwa pracy dłuższa niż trzy dni
10. Oświetlenie miejsca	Oświetlenie słabe, żarówka 40 wat, lampy wisząca z płaskim reflektorem (blaszanym talem) — przy czym cień pada na stos sklepek w sąsiedztwie pily.
11. Temperatura w pomieszczeniu	Około + 5° C.
12. Stan powietrza w pomieszczeniu	Powietrze zanieczyszczone pyłem drzewnym, pochodzącym z sąsiedniego pomieszczenia polerek.
13. Rodzaj uszkodzenia	Rana szarpana lewej ręki (dłoni i palce)
15. Szczegółowy opis wypadku	Przy obcinaniu pakietu sklepek poszkodowany oparł się dłonią o klin rozdzielczy pily, chcąc klin wprowadzić do szczeliny rzazu. Podszedł do klina przechylając się przez stół pily i usiłował odgiąć klin nie zatrzymując ruchu tarczy. W poszukiwaniu oparcia na stole pily zawadził palcami lewej ręki o uzębiony wieniec tarczy pily

przemysłu chemicznego. Każda z niżej wymienionych składnic dostarcza w zasadzie sprzęt dla odbiorców, w którego obrębie jest położona. W woj. poznańskim Oddział w Kaliszu, w woj. stalinogrodzkim oddziały: w Bielsku, Gliwicach i Częstochowie dostarczają sprzęt ochronny odbiorcom znajdującym się w czterech najbliższych oddziałach. Podobnie Oddział w Wałbrzychu (woj. wrocławskie) dostarcza sprzęt odbiorcom znajdującym się w pięciu najbliższych Wałbrzychowi powiatach.

Sprzedaż sprzętu ochronnego odbywa się na podstawie zamówień składanych bezpośrednio pod adresem niżej wymienionych składnic.

Składnice rejonowe Przemysłu Chemicznego.

- 1. Warszawa, ul. Sienkiewicza 4
- 2. Kraków, Rynek Główny 17
- 3. Łódź, ul. Żwirki 11/13
- 4. Radom, " Dzierżyńskiego 33
- 5. Poznań, Stary Rynek 87/88
- 6. Stalinogród, ul. Warszawska 3
- 7. Opole, " Armii Ludowej 10
- 8. Gdańsk—Wrzeszcz, " Grunwaldzka 46/50
- 9. Olsztyn, " Mochackiego 10
- 10. Wrocław, " Borowska 3
- 11. Bydgoszcz, " Dworcowa 83
- 12. Szczecin, " Sanocka 22
- 13. Lublin, " Narutowicza 56 a
- 14. Rzeszów, Osiedle WSK przyst. kol.

Oddziały.

- 15. Białystok, ul. Dzierżyńskiego 14/16
- 16. Kalisz, " Podwale 4
- 17. Zielona Góra, " Fabryczna 11
- 18. Bielsko-Biała, " Korczaka 34
- 19. Gliwice, " Barlickiego 14
- 20. Częstochowa, " Pałczyńskiego 21
- 21. Wałbrzych, " Niepodległości 183
- 22. Szczecinek, " Stalina 21

Przedmiotem dostaw są następujące artykuły:

- 1) Okulary baktelitowe spawalnicze do spawania autogenicznego (gazowego) i metalizacji natryskowej.
- 2) Okulary metalowe odchylne — stosowane w zakresie analogicznym jak poprzednie oraz dla dozoru technicznego.
- 3) Tarcze spawalnicze ręczne — do spawania elektrycznego (łukowego) zabezpieczające twarz i oczy spawacza przed szkodliwym promieniowaniem.
- 4) Tarcze spawalnicze ręczne — używane tam, gdzie spawacz powinien mieć obie ręce wolne (np. spawanie na wysokich konstrukcjach, gdzie spawacz używa drugiej ręki do przytrzymywania się).

Cały powyższy wymieniony sprzęt ochronny jest zaopatrzony w cechowane szkła ochronne przed szkodliwym promieniowaniem.

- 5) Kaski dla piaskowników (czyszczenie odlewów żeliwnych) używane również w pracach przy metalizacji natryskowej, zaopatrzone w podgrzewacze

W związku z powyższym: badaniem, zarówno wypełnienie rubryki 16 jak i 18 będzie wyglądało naprawdę zupełnie inaczej:

16. Przyczyna wypadku: błędne ustalenie normy dla początkującego praktykanta (a więc niedbalstwo wprawdzie... ale kierownictwa warsztatu) oraz nieodpowiednie warunki pracy. Dział A, Grupa I, Dział B, Grupa VI, VII, VIII.)

Zakład pracy: Zakład wodociągowy	
4. Zawód wyuczony przez poszkodowanego	tokarstwo metali, praktykan- tów zatrudniony od 1.X. 1954 po ukończeniu szkoły
5. Czynność wykonywana w chwili wypadku	gwintowanie rur o różnych średnicach i długościach podobno przechodził go w szkole
6. Przyszłoście i instruk- taż w zakresie bhp	19.X.1954 godz. 13, pracował od 6 rano.
7. Data wypadku. Czas pracy w dniu wypadku	warsztat mechaniczny
8. Miejsce wypadku (dział, warsztat itp.)	lak. lecz przy innej lokali- zacji, na której poprzednio nie pra- cował
9. Czy wypadek zdarzył się na codziennym miej- scu pracy	natychmiast, opatrzony w am- bulatorium i odwieziony do domu (uszkodzenie stopy)
10. Kiedy poszkodowany przerwał pracę	żarówka 20 wat, klosz tale- rowy — 15° C
11. Oświetlenie miejsca pracy	
12. Temperatura pomiesz- czenia	
13. Stan powietrza w po- mieszczeniu	powietrze czyste poza opara- mi z płóca hartowniczego zgniotenie stopy, uszkodzenie dwóch palców u nogi
14. Rodzaj uszkodzenia	
15. Szczegółowy opis wy- padku	poszkodowany zalażył na to- karnię łazewową 1,5 m b rury średnicy 150 mm celem na- gwinutowania, która została sta- ho zamocowana w uchwycie, zaś podpórki, którą miał do dyspozycji — nie użył. Skut- kiem tego w czasie gwintowa- nia rura spadła na nogę posz- kodowanego (pracował w łup- kach) zgniatając mu stopę niedbalstwo poszkodowanego nakaz prawidłowego zamoco- wywania rur w uchwycie i na podpórce.
16. Przyczyna wypadku	
18. Zamierzone środki za- porobiegawcze (wynik zarządzenia)	

18. Zamierzone środki zapobiegawcze: ustalenie właściwych norm pracy dla początkujących i niewprawnych robotników, poprawa oświetlenia, dopilnowanie, aby gwintowane rury były umocowane także na podpórkach.

oraz wentylatory powietrzne — Biuro Zbytu Gazów Technicznych będzie roz-
prowadzać w ciągu II półroczu br.

Uwaga. Sprzęt wymieniony w p. 1-5 należy przechowywać w suchych pomieszcze-
niach, ponieważ wilgoć koroduje oprawki metalowe, a przespan tarcz jest również wra-
żliwy na wilgoć.

6) Szklą zapasowe:

absorbujące szkodliwe promieniowania infra-czerwone i ultrafioletowe:

a) do okularów ϕ 50 mm o zabarwieniu według DIN 555 i 666,

b) do tarcz ręcznych o rozmiarach 50×100 mm o zabarwieniu według DIN
666, 777, 787, 888 i 898,

c) do tarcz odchylanych (wymienionych wyżej w p. 4), o rozmiarach
 80×100 , o zabarwieniu według DIN wymienionym w pozycji poprzed-
niej,

Szklą wymienione w p. a)-1 b) służą do spawalnictwa elektrycznego (tu-
kowego).

Szklą bezbarwne, nie absorbujące szkodliwego promieniowania:

d) szklą bezbarwne zabezpieczające cechowane, barwne szkło przed od-
pryskami stopionych w czasie spawania metali oraz żużli. Grubość
szkieł 2—3 mm, rozmiary jak podano w p. a), b) i c).

Ważniejsze przepisy z dziedziny bhp

A) Podział problemowy

I. Zagadnienia ogólne ochrony pracy

Rozporządzenie z dn. 22 sierpnia 1927 r. o zapobieganiu chorobom zawodo-
wym i ich zwalczaniu. D. U. Nr 78/1927, poz. 676.

Rozporządzenie z dn. 16 marca 1928 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy.
D. U. Nr 35/1928, poz. 325.

Rozporządzenie z dn. 6 listopada 1946 r. o ogólnych przepisach dotyczących
bezpieczeństwa i higieny pracy. D. U. Nr 62/1946, poz. 344.

Rozporządzenie z dn. 17 lipca 1954 r. w sprawie wykazu chorób zawodowych.

D. U. Nr 35/1954, poz. 922.

Ustawa z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy kobiet i młodocianych.

D. U. Nr 65/1924, poz. 636.

Ustawa z dnia 28 kwietnia 1948 r. o zmianie ustawy z dn. 2 lipca 1924
w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet. D. U. Nr 27/1948, poz. 182.

Ustawa z dn. 26 lutego 1951 r. o zmianie ustawy w przedmiocie pracy mło-
docianych i kobiet. D. U. Nr 12/1951, poz. 94.

Rozporządzenie z dnia 3 października 1935 r. w sprawie robót wzbronionych
młodocianym i kobietom. D. U. Nr 78/1935, poz. 484.

Rozporządzenie z dn. 20 września 1949 r. w sprawie zmiany rozporządzenia
z dn. 3/10/1935 o robotach wzbronionych młodocianym i kobietom. D. U.
Nr 52/49, poz. 397.

Rozporządzenie z dnia 28 lutego 1951 r. o pracach wzbronionych kobietom.
D. U. Nr 12/1951, poz. 96.

Dekret z dn. 2 sierpnia 1951 r. o pracy i szkoleniu zawodowym młodocia-
nych. D. U. Nr 41/1951, poz. 311.

przemysłu chemicznego. Każda z niżej wymienionych składnic dostarcza w zasadzie sprzęt dla odbiorców, w którego obrębie jest położona. W woj. poznańskim Oddział w Kaliszu, w woj. śląskim Oddział w Bielsku, Gliwiczach i Częstochowie dostarczają sprzęt ochronny odbiorcom znajdującym się w czterech najbliższych oddziałach. Podobnie Oddział w Wałbrzychu (woj. wrocławskie) dostarcza sprzęt odbiorcom znajdującym się w pięciu najbliższych Wałbrzychowi powiatach.

Sprzedaż sprzętu ochronnego odbywa się na podstawie zamówień składanych bezpośrednio pod adresem niżej wymienionych składnic.

Składnice rejonowe Przemysłu Chemicznego.

1. Warszawa, ul. Sienkiewicza 4
 2. Kraków, Rynek Główny 17
 3. Łódź, ul. Zwirki 11/13
 4. Radom, " Dzierżyńskiego 33
 5. Poznań, Stary Rynek 87/88
 6. Staliność, ul. Warszawska 3
 7. Opole, " Armii Ludowej 10
 8. Gdańsk—Wrzeszcz, Grunwaldzka 46/50
 9. Olsztyn, Mochackiego 10
 10. Wrocław, Botowska 3
 11. Bydgoszcz, Dworcowa 83
 12. Szczecin, Santocka 22
 13. Lublin, " Narutowicza 56 a
 14. Rzeszów, Ostie WSK przyst. kol.
- Oddziały.
15. Białystok, ul. Dzierżyńskiego 14/16
 16. Kalisz, " Podwale 4
 17. Zielona Góra, " Fabryczna 11
 18. Bielsko-Biała, " Korczaka 34
 19. Gliwice, " Barlickiego 14
 20. Częstochowa, " Pałczyńskiego 21
 21. Wałbrzych, " Niepodległości 183
 22. Szczecinek, " Stalina 21

Przedmiotem dostaw są następujące artykuły:

- 1) Okulary bakelitowe spawalnicze do spawania autogenicznego (gazowego) i metalizacji natryskowej.
- 2) Okulary metalowe ochylne — stosowane w zakresie analogicznym jak poprzednie oraz dla dozoru technicznego.
- 3) Tarcze spawalnicze ręczne — do spawania elektrycznego (łukowego) zabezpieczające twarz i oczy spawacza przed szkodliwym promieniowaniem.
- 4) Tarcze spawalnicze ręczne — używane tam, gdzie spawacz powinien mieć obie ręce wolne (np. spawanie na wysokich konstrukcjach, gdzie spawacz używa drugiej ręki do przytrzymywania się).

Cały powyższy wymieniony sprzęt ochronny jest zaopatrzony w cechowane szkła ochronne przed szkodliwym promieniowaniem.

- 5) Kaski dla płaskowników (czyszczenie odlewów żeliwnych) używane również w pracach przy metalizacji natryskowej, zaopatrzone w podgrzewacze

Wypadek V. Poszarpanie dłoni Zakład pracy; Stolarnia maszynowa

4. Zawód wyuczony przez poszkodowanego	Robotnik przyuczony obsługa heblarki-wyrównarki (od 1.IV.1955). Jako pilarz przy obsłudze piły tarczowej do podłużnego cięcia od 2.II.1954
5. Przeszkolenie i instruktaż w zakresie bhp	Nie przechodził żadnego przeszkolenia
6. Data wypadku, czas pracy w dniu wypadku	4.II.1954 godz. 20. Pracował od godz. 14 do 22. Przerwy w pracy nie było
7. Miejsce wypadku (dział, warsztat itd.)	Stolarnia mechaniczna, oddział pił tarczowych
8. Czy wypadek zdarzył się na codziennym miejscu pracy	Poszkodowany pracował trzeci dzień przy piły przeniesionym chwilowo z działu heblarek
9. Kiedy poszkodowany przerwał pracę	Natychmiast, przewidywana przerwa pracy dłuższa niż trzy dni
10. Oświetlenie miejsca	Oświetlenie słabe, żarówka 40 wat, lampa wisząca z płaskim reflektorem (blaszanym talem) — przy czym cień pada na stos sklejek w sąsiedztwie piły.
11. Temperatura w pomieszczeniu	Około + 5° C.
12. Stan powietrza w pomieszczeniu	Powietrze zanieczyszczone pyłem drzewnym, pochodzącym z sąsiedniego pomieszczenia polerek.
13. Rodzaj uszkodzenia	Rana szarpana lewej ręki (dłoni i palce)
15. Szczegółowy opis wypadku	Przy obcinaniu pakietu sklejek poszkodowany oparł się o dłoń o klin rozdzielił piły, chcąc klin wprowadzić do szczeliny rzazu. Podszedł do klina przechylając się przez stół piły i usiłował odciąć klin nie zatrzymując ruchu tarczy. W poszukiwaniu oparcia na stole piły zawadził palcami lewej ręki o uzębiony wieniec tarczy piły

Zakład pracy: Stalownia maszynowa	
16. Przyczyna wypadku	Manipulacja przy obrabiarce w ruchu
18. Zamierzone środki zapobiegawcze (wydane zarządzenia)	Zakaz manipulowania przy maszynach w czasie ich ruchu

Z opisu wypadku wynika najczęściej istotna jego przyczyna, tj. brak kaptura osłaniającego zarówno klin rozdzielczy, jak i uźębiony wieniec tarczy pily. Gdyby na miejscu był odpowiedni kaptur, nie byłoby możliwe zarówno wygięcie klina, jak i zeknięcie ręki pracującego z wiencem tarczy pily. Poza tym klin rozdzielczy nie był wykonany ze stali o jakości podobnej do jakości stali pily i odpowiedniej grubości, nie był też zamocowany w płaszczynie tarczy i zbliżony do niej na odległość nie przekraczającą 2 m. Gdyby te warunki były spełnione — klin nie odgiąłby się pod obciążeniem.

Klasyfikacja wypadku: Dział A, Grupa I, Dział B, Grupa III, IV i VII. Rubryka 16 powinna więc brzmieć następująco:

- brak kaptura ochronnego i prawidłowego klina rozdzielczego,
- dopuszczenie do pracy przy maszynie niewykwalifikowanego pracownika,
- wadliwe oświetlenie stanowiska pracy i niedostateczne ogrzewanie pomieszczenia.

Rubryka 18 Zamierzone środki zapobiegawcze.

- Zmontowanie ruchomego kaptura, dającego się nastawiać na grubość ciętego materiału, który by osłaniał cały uźębiony wieniec tarczy pily.
- Wymiana klina rozdzielczego na prawidłowy.
- Przeszkolenie pracowników w zasadach bhp w ogóle, a bezpiecznej obsłudze szybkoobrotowych maszyn w szczególności. Ponadto nieprzydzielanie robotników niewyszkolonych do obsługi obrabiarek, których działania do-kładnie nie znają.
- usunięcie materiałów rzucających cień na stół maszynowy, wzmocnienie miejscowego jej oświetlenia oraz poprawę ogrzewania warsztatu.

Zasadniczym błędem jest zatem przypisywanie wypadku wyłącznie manipulacji przy maszynie będącej w ruchu, z którego może wyniknąć jedynie wniosek „Zakazu manipulacji” w tych warunkach. Nie trzeba dodawać, że taki wniosek nie byłby nawet półśrodkiem i w niczym nie sprostałby istotnej porady warunków pracy.

W y p a d e k VI. Zagazowanie

Blizsze badanie wypadku *) wykazało, że poszkodowany udał się na poszukiwanie zaginionego kolegi z własnej inicjatywy, nie posiadającą sztygarn ani nadzorca. W bocznych chodnikach od 25 lat nie eksploatowanej kopalni nagromadziły się znaczne ilości bezwodnika węglowego, który pochodził ze zbutwiełej drewnianej obudowy chodników. Nikt nie pouczył pracownika, że na ratunek nie może udawać się samotnie, ani nie zwrócił uwagi niewykwalifi-

*) Opis wypadku w tabl. na str. 43.

e) ochraniacze stopy, wykonane ze skóry juchtowej oraz ze szpalu juchtowego,

f) ochraniacze górnego uda wykonane ze skóry juchtowej.

F. S p r z ę t d o o c h r o n y t u ł o w i a o r a z k o ń c z y n d o l n y c h:

- ubrania ochronne, dwudzielne (bluza, spodnie), wykonane z tkanin azbestowych, brezentowych, kwasoodpornych, gumowanych — sztywne zwykłe i wzmocnione typu „budowa szybów” oraz rybacie zwykłe i tzw. sztorowe,
 - kombinezony pyłochronne, kwasoodporne, brezentowe, azbestowe,
 - fartuchy azbestowe (wymiaru 800, 1000, 1200 mm), brezentowe (wym. 800 × 1000) brezentowe gumowane (wodoodporne), impregnowane, igielitowe, jutowe, bawełniane podgumowane, skórzane dla kowali i spawaczy, wykonane z różnych skór (bukat, jucht, szpat juchtowy, szyldy chromowe, szyldy konskie itd.),
 - ochraniacze piersi, wykonane z juchtu lub ze szpalu juchtowego,
 - nasadki górnicze wykonane ze skóry juchtowej.
- G. S p r z ę t d o o c h r o n y p r a c o w n i k a p r z e d s p a d k i e m z w y s o k o ś c i:
- pasy bezpieczeństwa z linkami długości 1,10 m i z zatrzaśnikami, zabezpieczonymi przed samootwarciem się,
 - szelki bezpieczeństwa z linkami dł. 2,50 m i z zatrzaśnikami.
- H. S p r z ę t d o o c h r o n y p r z e d s k u t k a m i w s t r z ą s ó w:
- pasy dla traktorystów.

Jak z powyższego — niepełnego zresztą — zestawienia wynika, CSPrIO obecnie już rozporządza bardzo szerokim wachlarzem sprzętu ochrony osobistej, dostosowanego do warunków pracy na różnych stanowiskach pracy. Celowość każdego nowo wyprodukowanego sprzętu ochrony osobistej jest każdorazowo sprawdzana przez Zakład Ochrony Osobistych CIOP i obecnie tylko sprzęt zbędny i uznany przez Zakład Ochrony Osobistych CIOP za nadający się do celów, dla których został wyprodukowany, może być dalej wytwarzany i dostarczany.

W tej chwili CSPrIO zdolna jest pokryć (z nielicznymi wyjątkami) całe zapotrzebowanie krajowe na sprzęt ochrony osobistej.

W tym stanie rzeczy wszelkie zaniebdania w zakresie zaopatrzenia, o których jeszcze często donosi prasa codzienna i fachowa, można tłumaczyć częściowo nieświadomością zakładów pracy co do stanu produkcji krajowej sprzętu ochronnego oraz braku orientacji w sposobie zamawiania go. CSPrIO co prawda pismami okólnymi już kilkakrotnie zawiadamiała resorty oraz centralne zarządy o dużych możliwościach dostaw sprzętu ochrony osobistej, ale być może nie wszystkie te pisma dotarły do bezpośrednich konsumentów i tym samym nie osiągnęły właściwego celu, tj. w wielu przypadkach nie spowodowały postępu w dziedzinie bezpieczeństwa pracy, co było celem Uchwały nr 592 Prezydium Rządu z dnia 1.8.1953 r.

Biurowybytu gazów technicznych i sprzętu spawalniczego

Koordynuje dostawy i przydziały sprzętu ochronnego dla spawaczy autogenicznych (gazowych), elektrycznych oraz dla metalizatorów i piaskowników. Dostawa sprzętu jest zrejonowana i wykonywana przez składnice rejonowe

C. Sprzęt do ochrony dróg oddechowych:

- aparat tlenowy, dwugodzinny typu M51,
- aparat do oddychania iniekcyjny, z węzłem długości 30 m (CSPRIO na razie dostarcza aparaty bez butli tlenowych),
- aparat do oddychania sprężonym powietrzem, z węzłem dł. 25 m, z filtrami odolizującymi,
- maski przemysłowe, przeciwgazowe do pochłaniany wszelkiego typu,
- półmaski uniwersalne, aluminiowe do różnych filtrów i pochłaniaczy,
- półmaski uniwersalne, gumowe — do różnych filtrów,
- półmaski dwufiltrowe, przeciwpyłowe,
- półmaski gąbczaste, chroniące przed pyłami grubymi,
- pochłaniacze do masek i półmasek (chroniące przed: parami organicznymi — brunatny (A), przed gazami kwaśnymi — szary (B), przed dwutlenkiem siarki — żółty (E), przed amoniakiem — zielony (K), przed siarkowodorem i amoniakiem — brunatno-zielony (M), przed gazami i dymami pożarowymi — czerwony (F),
- pochłaniacze do aparatów tlenowych typów: „G n o m“, „L e c h“, „D r a e g e r“, „A u e r“, „E c k h a r d t“,
- węże do łączenia pochłaniaczy z maskami oraz torby na pochłaniacze.

D. Sprzęt do ochrony kończyn górnych:

- rękawice, wykonane w zależności od przeznaczenia z różnych materiałów, a mianowicie: z tkanin azbestowych — o wymiarach 290, 430 i 650 mm, z tkanin brezentowych, pojedyncze oraz wzmacnione brezentem lub skórą, rękawice drelchowe oraz wzmacnione, rękawice drelchowe watomowane, rękawice z tkanin jutowych, rękawice z różnych gatunków i grubości skóry, a więc rękawice jedno- trzy- i pięciopalcowe, bez i z mankietem, z bukatu, juchtu, szpal- tu juchtowego, futrówki bydlęcej, chromu, ze skóry świńskiej,
- dłonie wykonane podobnie, jak rękawice z tkanin brezentowych jutowych, z różnych gatunków i wypraw skóry (chromowe, ze szpaltu juchtowego, brandzłowe, blankowe itd.),
- rękawy azbestowe dł. 550 mm,
- woreczki azbestowe (220 × 180 oraz 220 × 450), woreczki naręczne duże i małe, wykonane z brezentu i juty,
- nałokietniki, wykonane ze skóry juchtowej, wykładane filcem,
- naramienniki, wykonane ze skóry brandzłowej, wykładane filcem oraz naramienniki z drelch i z tkanin lnianych impregnowanych,
- napulśniki, wykonane ze skóry juchtowej, służące do ochrony mięśni przegubu ręki przy wykonywaniu długotrwałych, cięższych prac, np. przy kucie, przenoszeniu ciężarów itp.,
- palec ochronne, wykonane z miękkich skór (jucht, szpalt juchtowy, futrówka końska itp.), z tkaniny lub przędzy azbestowej,
- trójpalec ochronne ze skóry.

E. Sprzęt dla ochrony kończyn dolnych:

- nagolenniki, wykonane z tkaniny azbestowej oraz ze skóry juchtowej,
- nakolanniki, wykonane ze skóry juchtowej lub brandzłowej, wykładane filcem,
- getry azbestowe, wykonywane w dwóch długościach 350 i 650 mm,
- chciewy skórzane ze stopami,

fikowanego, świeżo ze wsi przyjętego pracownika, na ostrzegawcze oznaki obecności bezwodnika węglowego (przygaszanie i gaszenie lampy karbidowej), które niewątpliwie się pojawiły, zanim uszkodzony straci przytomność. Gdy wiadomość o zagazowaniu doszła do kierownictwa kopalni „S“, posłano do sąsiedniej kopalni „C“ o pomoc i ratunek, ponieważ kopalnia, w której zdarzył się wypadek nie była należycie zaopatrzona w aparaty tlenowe, drużyna ratownicza nie była dostatecznie wyszkolona, i nie posiadała odpowiedniego sprzętu jak — linki, nosze, aparaty do ożywiania (pulsomotory) itd.

Zakład pracy: Kopalnia rudy żelaznej w miejscowości „S“	
4. Zawód wykonywany przez poszkodowanego, czynność w chwili wypadku	wozak kopalniany (niewykwalifikowany)
5. Przeszkolenie i instruktaż w zakresie bhp	robotnik wiejskiego pochodzenia, przeszkolenia nie przecho- dził
6. Data wypadku	16. VII. 1954 r. godz. 14, po- przednio pracował miesiąc
7. Miejsce wypadku	boczny chodnik kopalni
8. Czy wypadek zdarzył się na codziennym miejscu pracy	nie
9. Kiedy poszkodowany przerwał pracę	natychmiast, nieprzytomny
10. Oświetlenie miejsca pracy	tylko karbidowe lampy gór- nicze
11. Temperatura pomieszczenia powietrza	około + 10°C
12. Stan zanieczyszczenia powietrza	boczne chodniki silnie zagazo- wane gazem niepalnym (bez- wodnik węglowy)
13. Rodzaj uszkodzenia	zagazowanie, z trudem odra- towany
15. Szczegółowy opis wy- padku	podjęto prace przy uruchomie- niu kopalni rudy żelaznej, za- rzucione przed 25 laty. Poszko- dowany w przekonaniu, że w jednym z bocznych chodników pozostał jego współtowarzysz pracy, udał się na poszukiwa- nia, przy czym dostał się w strefę zagazowaną, gdzie uległ zatruciu (uduszeniu)
16. Przyczyny wypadku	nieostrożność poszkodowane- go
18. Zamierzone środki za- pobiegawcze (wydane zarządzenia)	zakaz poszukiwania i ratow- nictwa przez samotnego pra- cownika

Zakład pracy: Stalownia maszynowa	
16. Przyczyna wypadku	Manipulacja przy obrabianiu w ruchu
18. Zamierzone środki zapobiegawcze (wydane zarządzenia)	Zakaz manipulowania przy maszynach w czasie ich ruchu

Z opisu wypadku wynika najczęściej istotna jego przyczyna, tj. brak kaptura osłaniającego zarówno klin rozdzielczy, jak i użęziony wieńiec tarczy pily. Gdyby na miejscu był odpowiedni kaptur, nie byłoby możliwe zarówno wygięcie klina, jak i zetknięcie ręki pracującego z wieńcem tarczy pily. Poza tym klin rozdzielczy nie był wykonany ze stali o jakości podobnej do jakości stali pily i odpowiedniej grubości, nie był też zamocowany w płaszczyźnie tarczy i zbliżony do niej na odległość nie przekraczającą 2 m/m. Gdyby te warunki były spełnione — klin nie odgiąłby się pod obciążeniem.

Klasyfikacja wypadku: Dział A, Grupa I, Dział B, Grupa III, IV i VII.

- Rubryka 16 powinna więc brzmieć następująco:
- brak kaptura ochronnego i prawidłowego klina rozdzielczego,
 - dopuszczenie do pracy przy maszynie niewykwalifikowanego pracownika,
 - wadliwe oświetlenie stanowiska pracy i niedostateczne ogrzewanie pomieszczenia.

Rubryka 18 Zamierzone środki zapobiegawcze.

- Zmontowanie ruchomego kaptura, dającego się nastawiać na grubość ciężkiego materiału, który by osłaniał cały użęziony wieńiec tarczy pily.
 - Wymiana klina rozdzielczego na prawidłowy.
 - Przeszkolenie pracowników w zasadach bhp w ogóle, a bezpiecznej obsługi drze szymbokobieżnych maszyn w szczególności. Ponadto nieprzydzielanie robotników niewyszkolonych do obsługi obrabiarek, których działania dookładnie nie znają.
 - usunięcie materiałów rzucających cień na stół maszynowy, wzmocnienie miejscowego jej oświetlenia oraz poprawę ogrzewania warsztatu.
- Zasadniczym błędem jest zatem przypisywanie wypadku wyłącznie manipulacji przy maszynie będącej w ruchu, z którego może wynikać jedynie wniosek „Zakazu manipulacji” w tych warunkach. Nie trzeba dodawać, że taki wniosek nie byłby nawet półśrodkiem i w niczym nie sprawdziłby istotnej poprawy warunków pracy.

W y p a d e k VI. Zagazowanie

Blisze badanie wypadku *) wykazało, że poszkodowany udał się na poszukiwanie zaginionego kolegi z własnej inicjatywy, nie powiadamiając sztygara ani nadzorcę. W bocznych chodnikach od 25 lat nie eksploatowanej kopalni nagromadziły się znaczne ilości bezwodnika węglowego, który pochodził ze zbutwiełej drewnianej obudowy chodników. Nikt nie pomyślał o pracowniku, że na ratunek nie może udawać się samotnie, ani nie zwrócił uwagi niewykwalifi-

*) Opis wypadku w tabl. na str. 43.

e) ochraniacze stopy, wykonane ze skóry juchtowej oraz ze szpalu juchtowego,

f) ochraniacze górnego uda wykonane ze skóry juchtowej.

F. S p r z ę t d o o c h r o n y t u ł o w i a o r a z k o Ń c z y n d o l n y c h:

a) ubrania ochronne, dwudzielne (bluza, spodnie), wykonane z tkanin azbestowych, brezentowych, kwasoodpornych, gumowanych — sztywne, zwiększające i wzmocnione typu „budowa sztywne” oraz rybaczkie zwykłe i tzw. sztywne,

b) kombinizony pyłochronne, kwasoodporne, brezentowe, azbestowe,

c) fartuchy azbestowe (wymiar 800, 1000, 1200 mm), brezentowe (wym. 800 × 1000) brezentowe gumowane (wodoodporne), impregnowane, igielitowe, jutowe, bawełniane podgumowane, skórzane dla kowali i spawaczy, wykonane z różnych skór (bukat, jucht, szpalt juchtowy, szłydy chromowe, szłydy końskie itd.),

d) ochraniacze piersi, wykonane z jucht lub ze szpalu juchtowego,

e) nasadki górnicze wykonane ze skóry juchtowej.

G. S p r z ę t d o o c h r o n y p r a c o w n i k a p r z e d s p a d k i e m z w y s o k o ś c i:

a) pasy bezpieczeństwa z linkami długości 1,10 m i z zatrzaskami, z zabezpieczeniami przed samootwarciem się,

b) szelki bezpieczeństwa z linkami dł. 2,50 m i z zatrzaskami.

H. S p r z ę t d o o c h r o n y p r z e d s k u t k a m i w s t r ą s ó w:

a) pasy dla traktorystów.

Jak z powyższego — niepełnego zresztą — zestawienia wynika, CSPrIO obecnie już rozporządza bardzo szerokim wachlarzem sprzętu ochrony osobistej, dostosowanego do warunków pracy na różnych stanowiskach pracy. Celowość każdego nowo wyprodukowanego sprzętu ochrony osobistej jest każdorazowo sprawdzana przez Zakład Ochrony Osobistych CIOF i obecnie tylko sprzęt zbędny i uznany przez Zakład Ochrony Osobistych CIOF za nadający się do celów, dla których został wyprodukowany, może być dalej wytwarzany i dostarczany.

W tej chwili CSPrIO zdolna jest pokryć (z nielicznymi wyjątkami) całe zapotrzebowanie krajowe na sprzęt ochrony osobistej.

W tym stanie rzeczy wszelkie zaniebdania w zakresie zaopatrzenia, o których jeszcze często donosi prasa codzienna i fachowa, można tłumaczyć częściowo niewiadomością zakładów pracy co do stanu produkcji krajowej sprzętu ochronnego oraz braku orientacji w sposobie zamawiania go. CSPrIO co prawda pismami okólnymi już kilkakrotnie zawiadamiała resorty oraz centralne zarządy o dużych możliwościach dostaw sprzętu ochrony osobistej, ale być może nie wszystkie te pisma dotarły do bezpośrednich konsumentów i tym samym nie osiągnęły właściwego celu, tj. w wielu przypadkach nie spowodowały postępu w dziedzinie bezpieczeństwa pracy, co było celem Uchwały nr 592 Prezydium Rządu z dnia 1.8.1953 r.

Biurowy zbytu gazów technicznych i sprzętu spawalniczego

Koordinuje dostawy i przydziały sprzętu ochronnego dla spawaczy autogenicznych (gazowych), elektrycznych oraz dla metalizatorów i płaskowników. Dostawa sprzętu jest zrejonowana i wykonywana przez składnice rejonowe

C. Sprzęt do ochrony dróg oddechowych:

- aparat tlenowy, dwugodzinny typu M51,
 - aparat do oddychania inżektorowy, z węzłem długości 30 m (CSPRIO na razie dostarcza aparaty bez butli tlenowych),
 - aparat do oddychania sprężonym powietrzem, z węzłem dł. 25 m, z filtrami odoliwiającymi,
 - maski przemysłowe, przeciwgazowe do pochłaniany wszelkiego typu,
 - półmaski uniwersalne, aluminiowe do różnych filtrów i pochłaniaczy,
 - półmaski uniwersalne, gumowe — do różnych filtrów,
 - półmaski dwufiltrowe, przeciwypyłowe,
 - półmaski gąbczaste, chroniące przed pyłami grubymi,
 - pochłaniacze do masek i półmasek (chroniące przed: parami organicznymi — brunatny (A), przed gazami kwaśnymi — szary (B), przed dwutlenkiem siarki — żółty (E), przed amoniakiem — zielony (K), przed siarkowodorem i amoniakiem — brunatno-zielony (M), przed gazami i dymami pożarowymi — czerwony (F)),
 - pochłaniacze do aparatów tlenowych typów: „G n o m“, „L e c h“, „D r a e g e r“, „A u e r“, „E c k h a r d t“,
 - węże do łączenia pochłaniaczy z maskami oraz torby na pochłaniacze.
- D. Sprzęt do ochrony kończyn górnych:
- rękawice, wykonane w zależności od przeznaczenia z różnych materiałów, a mianowicie: z tkanin azbestowych — o wymiarach 290, 430 i 650 mm, z tkanin brezentowych, pojedyncze oraz wzmocnione brezentem lub skórą, rękawice drelchowe oraz wzmocnione, rękawice drelchowe wataowane, rękawice z tkanin jutowych, rękawice z różnych gatunków i grubości skóry, a więc rękawice jedno- trzy- i pięciopalcowe, bez i z mankietem, z bukату, juchtu, szpal- tu juchtowego, futrówki bydlęcej, chromu, ze skóry świńskiej,
 - dłonie wykonane podobnie, jak rękawice z tkanin brezentowych juto- wych, z różnych gatunków i wypraw skóry (chromowe, ze szpaltu juchtowego, brandzlowe, blankowe itd.),
 - rękawy azbestowe dł. 550 mm,
 - woreczki azbestowe (220 × 180 oraz 220 × 450), woreczki naręczne duże i małe, wykonane z brezentu i juty,
 - nałokietniki, wykonane ze skóry juchtowej, wykładane filcem,
 - naramienniki, wykonane ze skóry brandzlowej, wykładane filcem oraz na- ramienniki z drelchu i z tkanin lnianych impregnowanych,
 - napulśniki, wykonane ze skóry juchtowej, służące do ochrony mięśni przegubu ręki przy wykonywaniu długotrwałych, cięższych prac, np. przy ku- ciu, przenoszeniu ciężarów itp.,
 - palec ochronne, wykonane z miękkich skór (jucht, szpalt juchtowy, fu- trówka końska itp.), z tkaniny lub przędzy azbestowej,
 - trójpalec ochronne ze skóry.
- E. Sprzęt dla ochrony kończyn dolnych:
- nagolenniki, wykonane z tkaniny azbestowej oraz ze skóry juchtowej,
 - nakolanniki, wykonane ze skóry juchtowej lub brandzlowej, wykładane filcem,
 - getry azbestowe, wykonywane w dwóch długościach 350 i 650 mm,
 - cholewy skórzane ze stopami,

fikowanego, świeżo ze wsi przyjątego pracownika, na ostrzegawcze oznaki obecności bezwodnika węglowego (przygaszanie i gaśnięcie lampy karbido- wej), które niewątpliwie się pojawiły, zanim uszkodzony stracił przytom- ność. Gdy wiadomość o zagazowaniu doszła do kierownictwa kopalni „S“, po- slano do sąsiedniej kopalni „C“ o pomoc i ratunek, ponieważ kopalnia, w któ- rej zdarzył się wypadek nie była należycie zaopatrzona w aparaty tlenowe, drużyna ratownicza nie była dostatecznie wyszkolona, i nie posiadała odpo- wiedniego sprzętu jak — linki, nosze, aparaty do ożywiania (pulmotory) itd.

Zakład pracy: Kopalnia rudy żelaznej w miejscowości „S“	
4. Zawód wykonywany przez poszkodowanego, czynność w chwili wy- padku	wozak kopalniany (niewy- kwalifikowany)
5. Przeszkolenie i instruk- cja w zakresie bhp	robotnik wiejskiego pochodze- nia, przeszkolenia nie przecho- dził
6. Data wypadku	16.VII.1954 r. godz. 14, po- przednio pracował miesiąc boczny chłodnik kopalni
7. Miejsce wypadku	nie
8. Czy wypadek zdarzył się na codziennym miej- scu pracy	natychmiast, nieprzytomny
9. Kiedy poszkodowany przerwał pracę	tylko karbidowe lampy gór- nicze około + 10°C
10. Oświetlenie miejsca pracy	boczne chłodniki silnie zagazo- wane gazem niepalnym (bez- wodnik węglowy)
11. Temperatura pomiesz- czenia	zagazowanie, z trudem odra- towany
12. Stan zanieczyszczenia powietrza	podjęto prace przy uruchomie- niu kopalni rudy żelaznej, za- rzucone przed 25 laty. Poszko- dowany w przekonaniu, że w jednym z bocznych chłodników pozostał jego współtowarzysz pracy, udał się na poszukiwa- nia, przy czym dostał się w strefę zagazowaną, gdzie uległ zatruciu (uduszeniu)
13. Rodzaj uszkodzenia	nieostrożność poszkodowane- go
15. Szczegółowy opis wy- padku	zakaz poszukiwania i ratow- nictwa przez samotnego pra- cownika
16. Przyczyny wypadku	
18. Zamierzone środki za- pobiegawcze (wydane zarządzenia)	

Przyczyna: Dział A, Grupa IV, Dział B, Grupa IV, VI, VII, VIII.

Jest to przykład karygodnego zaniedbania kierownictwa, które powinno spodziawać się tego rodzaju wypadków w nieodwleczanej kopalni, poinstruować pracowników, wyszkolić należyście drużynę ratowniczą i zaopatrzyć ją w odpowiednie sprzęt. Zatem zamierzone środki zapobiegawcze (rubryka 18 „Zawiadomienia”) powinny być wypełnione zupełnie inaczej, aniżeli to podano w „Zawiadomieniu”, mianowicie:

- a) wyszkolenie drużyny ratowniczej,
- b) zaopatrzenie jej w odpowiednie i w dostatecznej ilości sprzęt,
- c) dokładne poinstruowanie pracowników o zagrożeniach występujących w kopalni i metodzie bezpiecznej pracy,
- d) dokładne wyuczenie pracowników, jak się mają zachować w razie wypadku.

Wniosek

Omnawiając poprzednio wymienione „Zawiadomienia o wypadku”, wskazano przykładowo sposoby prawidłowego analizowania istotnych przyczyn wypadków. Jeżeli wypadki nie były przedmiotem dochodzenia przez prokuratora — często popełnia się w ich analizie zasadnicze błędy, co powoduje, że wnioski wysunięte z nieprawidłowej analizy są bezwartościowe, a zatem i proponowane środki mające na celu unikanie takich wypadków w przyszłości są nie skuteczne:

Aby tych błędów uniknąć należy przede wszystkim:

- 1) Nie doszukiwać się przyczyn wypadku tylko w narzędziu, przedmiocie, zjawisku fizycznym lub chemicznym itp., które spowodowały uraz ciała poszkodowanego jak — skaleczenie, zgniecenie, oparzenie itp.,
- 2) Zwrócić baczną uwagę na fakt, że wypadek prawie zawsze należy przypisywać spłotowi okoliczności, w którym organizacja pracy odgrywa prze-ważającą rolę,
- 3) Nie upraszczać sprawy, przypisując przyczynę wypadku tylko jednej, często nieistotnej okoliczności.

Ze względu na olbrzymią ilość takich niekorzystnych spłotów różnorodnych zjawisk — nie ma możliwości podania ogólnego schematu badania przyczyn wypadków. Na ogół jednak przyczyny objęte Działem „B” dadzą się sprowadzić do następujących, istotnych okoliczności, na przykład:

- a) proces techniczny jest wadliwie zaplanowany, prace przy nim nie są skoordynowane i nie dozorowane. Skutkiem tego nie pouczono robotników o zagrożeniach, jakie mogą powstać w czasie wykonywania pracy. Dobór pracowników, ich wzajemne rozstawienie jest błędne, ich zgranie i kwalifikacje niewystarczające lub nieodpowiednie,
- b) Urządzenie techniczne jest wprowadzone w dobrym stanie, lecz pracownik nie umie się z nim obchodzić, obchodzi się z nim niedbale lub niewłaściwie, np. nadużywa go lub nie dba o nie. Ponadto urządzenia te mogą być błędnie ustawione, czasno rozstawione, źle oświetlone.
- c) Urządzenie techniczne jest zużyte, zniszczone, skutkiem czego zagraża pracownikowi, jest wadliwie zmontowane lub ma części zniszczone i nie konserwowane.

mówienia. W przypadku zwłoki w dostawie lub odbiorze towarów, strona winna zwłoki obowiązana jest zapłacić karę umowną, przewidzianą w § 22 zarządzenia nr 221.

Wszystkie rodzaje odzieży ochronnej i sprzętu ochronnego, rozprowadzane przez hurtownie rejonowe, są produkowane na zlecenie CSPRIO, według wzorów zatwierdzonych przez Centralny Instytut Ochrony Pracy (CIOP, Tamka 1). Jeśli odbiorca posiada indywidualne wymagania i zamawia sprzęt niestandardowy, na który nie ma zatwierdzonego wzoru, to powinien dołączyć do zamówienia wzór i równocześnie przedstawić go CIOP do zatwierdzenia. Jeśli wykonanie wzoru przez zamawiającego nie jest możliwe, należy sporządzić rysunek i dołączyć opis wzoru i spowodować za pośrednictwem hurtowni rejonowej wykonanie wzoru przez producenta wskazanego przez CSPRIO i zatwierdzenie wzoru przez CIOP.

Przedmiotem dostaw CSPRIO jest sprzęt do ochrony:

- A. głowy,
- B. oczu i uszu,
- C. dróg oddechowych,
- D. kończyn górnych (palców, dłoni, łokci, ramiion),
- E. kończyn dolnych (stóp, gołeni, kolan, uda),
- F. tułowia,

ponadto sprzęt zabezpieczający:

- G. pracowników znajdujących się na wysokościach,
- H. pracowników przed wstrząsami.

Do tego sprzętu w poszczególnych grupach należą:

- A. Sprzęt do ochrony głowy:
- a) hełmy górnicze, wykonane z płótna bakteryzowanego, odznaczające się wysokimi właściwościami ochronnymi (duża wytrzymałość na uderzenia mechaniczne, niski ciężar jednostkowy, duże właściwości izolacyjne, prawie całkowita niechłonność wody),
- b) kaptury, wykonane w zależności od przeznaczenia z różnych materiałów, a mianowicie: z tkanin azbestowych — dla prac, gdzie występuje wysoka temperatura (hutnictwo, przemysł maszynowy), z tkanin gumowanych — dla rybaków i górników, z tkanin brezentowych impregnowanych — dla transportowców. Te ostatnie dla lepszej ochrony ramiion i tułowia wykonywane są wraz z pelerynkami.

B. Sprzęt do ochrony oczu i uszu:

- a) okulary zamknięte, typu „Strof” w oprawie metalowej z szybkami bezbarwnymi, bądź też z kolorowymi — zielonymi, kobaltowymi i niebieskimi,
- b) okulary zamknięte typu „Strof” z siatką zamiast szybki,
- c) okulary celuloidowe, pyłochronne, przeciwdopryskowe,
- d) okulary gumowe, gazoszczelne,
- e) osłony siatkowe, odchylnie, przeciwiwiskrowe,
- f) osłony odchylnie, siatkowe, przeciwpodparowe, typu GF-2,
- g) osłony odchylnie siatkowe, przeciwdopryskowe typu GF-3,
- h) ochronniki akustyczne z masy korkowej, skutecznie tłumiące wysokie przenikliwe dźwięki (kolarze, nielarze itp.) oraz poprawiające samopoczucie pracowników przebywających w zakładach, w których panuje szum (maszynny, włókiennicze itp.).

Zarządzenia te oparte są na przepisach zarządzenia Przewodniczącego PKPG nr 221 z dnia 10.8.1953 r. (Biuletyn PKPG Nr 26 z dnia 22.8.1953 r., poz. 115), regulującego w sposób ramowy ogólny tryb zaopatrzenia materiałowo-technicznego oraz na przepisach zarządzenia Nr 272 z dnia 1.10.1953 r. (Biuletyn PKPG nr 33 z dnia 16.10.1953 r., poz. 144).

Przy nabywaniu materiałów, rozprawdzanych przez CSPRIO, należy odróżniać dwie zasady wykonywania dostaw, a mianowicie: dostawy materiałów *rozdzielanych*, objętych planami rozdziału oraz dostawy materiałów *nierozdzielanych*.

Na rok 1955 plany rozdziału sporządzone zostaną na odzież ochronną rozdzielaną przez PKPG, wymienioną w Wykazie PKPG nr 30 materiałów do Projektu Planu Zaopatrzenia w ramach NPG na rok 1955 oraz na sprzęt ochronny, pochodzący z importu, rozdzielany przez CSPRIO, a mianowicie na: aparaty do sztucznego oddychania, szafy do odkażania aparatów tlenowych i masek, pochłaniacze chroniące przed CO, cyklonem, B cyjanowodorem, arsено- i fosforowodorem oraz szybki kobaltowe dla wytopiaczy i szkła zapasowe do okularów, kobaltowe i zielone. Ochrony rąk (rękawice, woreczki hutnicze), jak również maski przemysłowe, pasy i szelki bezpieczeństwa oraz fartuchy dla spawaczy, które w 1954 r. objęte były planami rozdziału, w roku 1955 dostarczane będą w trybie zwykłym.

Przydziały odzieży ochronnej i sprzętu ochronnego importowanego otrzymują resorty, które — w ustalonych terminach i trybie — sporządzają rozdzielniki dla centralnych zarządów, te zaś z kolei dla bezpośrednich odbiorców. Przydział jest podstawą do złożenia zamówienia, w którym należy powołać się na datę i numer przydziału.

Zamówienia zarówno na sprzęt rozdzielany, jak i nierozdzielany powinny być składane do właściwej terenowo hurtowni rejonowej CSPRIO w trzech egzemplarzach, oddzielnie na każdy kwartał, na 90 dni przed rozpoczęciem kwartału, w którym ma nastąpić dostawa (Zarz. 305, § 9, 307 § 10).

Zamówienia na sprzęt rozdzielany można składać w ciągu 20 dni po otrzymaniu zawiadomienia o przydziale. Zamówienie może być przyjęte do wykonania, jeśli zawiera kompletne dane, wymienione w § 18 zarządzenia nr 272. W szczególności należy w zamówieniu wymienić nadzorujące zamawiającego ministerstwo i centralny zarząd, co jest konieczne dla kontroli wykonania przydziałów i dostaw dla poszczególnych resortów. Zamawiane towary należy określić możliwie najbardziej szczegółowo — w sposób nie mogący nasuwać żadnych wątpliwości o jaki sprzęt chodzi, aby uniknąć ściągania dodatkowych wyjaśnień, co powoduje z reguły opóźnienie dostawy, względnie błędne jej wykonanie.

Wykonanie zamówienia złożonego z opóźnieniem do 20 dni hurtownia rejonowa może przesunąć na następny kwartał i wykonać je według własnego uznania w ramach przydziału kwartału, na który złożono zamówienie, albo w ramach przydziału następnego kwartału. Przy opóźnieniu ponad 20 dni, hurtownia może odmówić wykonania zamówienia i w tym przypadku przydział zostaje unieważniony, albo przyjąć zamówienie do wykonania w następnym kwartale, w ramach przydziału na ten kwartał.

Hurtownie rejonowe potwierdzają przyjęcie zamówień do wykonania przed rozpoczęciem kwartału, na który zostały złożone prawidłowo sporządzone za-

d) Zabezpieczenia danego urzędnika lub ochrona osobista nie nadają się do pracy, zawodzą, są zużyte, pracownik nie umie ich użyć lub nie zna zakresu ich stosowania.

e) Stanowisko pracy ciasne, zastawione, uniemożliwiające swobodę ruchów, zle lub niedostatecznie oświetlone, nadmiernie zapyłone, zagazowane, o nierównej i śliskiej podłodze itp.

f) Techniczna pierwsza pomoc wykazuje brak odpowiedniej organizacji i właściwego sprzętu technicznego ratownictwa, mającego na celu wydobycie człowieka z zagrożonej strefy.

Dopiero szczegółowa i wnikliwa analiza istotnej przyczyny wskaże rzeczywiście skuteczne środki, a przynajmniej podstawy metod, dzięki którym nie ponowią się w przyszłości danego rodzaju wypadki.

Ramowy instruktaż wstępny

Uchwała Prezydium Rządu z dn. 1 sierpnia 1953 r. o zapewnieniu postępu w dziedzinie bhp przewiduje dla załogi zakładów pracy różne rodzaje i etapy szkolenia jak: instruktaż wstępny, instruktaż na stanowisku roboczym, szkolenie okresowe oraz szkolenie bhp w ramach szkolenia zawodowego. Jednym z ważniejszych rodzajów szkolenia jest instruktaż wstępny, gdyż dotyczy on nowostępujących do pracy robotników, wśród których wypadkowość jest stosunkowo wysoka.

Stosowane dotychczas programy i metody organizacyjne instruktażu wstępnego w różnych zakładach pracy zawierała błędy i niedociągnięcia wynikające z braku jednolitych, wiążących wskazówek.

Najczęstszą spotykaną błąd to:

a) przeładowanie programu wiadomościami, których nowostępujący robotnik nie jest w stanie przyswoić z uwagi na brak przygotowania fachowego i znajomości terenu.

b) włączanie w ramy instruktażu wstępnego wiadomości, które powinny być podane dopiero przez majstra przy szkoleniu na stanowisku roboczym.

c) przedłużanie czasu, poświęconego na instruktaż wstępny zbyt długo trwającymi formalnościami.

d) ograniczanie się do wyjaśniania jedynie eksponatów gabinetu ochrony pracy, podczas gdy wiele niezbędnych wiadomości nie jest ilustrowanych eksponatami;

e) brak w ramach instruktażu wstępnego wiadomości ogólnych, odnoszących się do danego zakładu (np. rodzaj produkcji, struktura organizacyjna zakładu, organizacja służby bhp na terenie zakładu itp.).

W tym stanie rzeczy stało się konieczne ustalenie wytycznych zarówno organizacyjnych, jak i programowych, według których technicy i inżynierowie bhp będą mogli prowadzić instruktaż wstępny w zakładach pracy.

W wyniku analizy różnych materiałów oraz badań terenowych zostały ustalone wytyczne organizacji i programu instruktażu wstępnego. Tematyka programu instruktażu wstępnego będzie jednocześnie podstawą do opracowania scenariuszy gabinetów ochrony pracy, które powinny zawierać elementy ilustrowane przede wszystkim instruktaż wstępny.

Przeznaczona: Dział A, Grupa IV, Dział B, Grupa IV, VI, VII, VIII.

Jest to przykład karygodnego zaniedbania kierownictwa, które powinno spodziawać się tego rodzaju wypadków w nieodwiedzanej kopalni, poinstruować pracowników, wyszkolić należytą drużynę ratowniczą i zaopatrzyć ją w odpowiednie sprzęt. Zatem zamierzone środki zapobiegawcze (rubryka 18 „Zawiadomienia“) powinny być wypełnione zupełnie inaczej, aniżeli to podano w „Zawiadomieniu“, mianowicie:

- a) wyszkolenie drużyny ratowniczej,
- b) zaopatrzenie jej w odpowiedni i w dostatecznej ilości sprzęt,
- c) dokładne poinstruowanie pracowników o zagrożeniach występujących w kopalni i metodzie bezpiecznej pracy,
- d) dokładne wyuczenie pracowników, jak się mają zachować w razie wypadku.

Wnioski

Omawiając poprzednio wymienione „Zawiadomienia o wypadku“, wskazano przykładowo sposoby prawidłowego analizowania istotnych przyczyn wypadków. Jeżeli wypadki nie były przedmiotem dochodzenia przez prokuratora — często popełnia się w ich analizie zasadnicze błędy, co powoduje, że wnioski wysunięte z nieprawidłowej analizy są bezwartościowe, a zatem i proponowane środki mające na celu unikanie takich wypadków w przyszłości są nieskuteczne:

Aby tych błędów uniknąć należy przede wszystkim:

- 1) Nie doszukiwać się przyczyn wypadku tylko w narzędziu, przedmiocie, zjawisku fizycznym lub chemicznym itp., które spowodowały uraz ciała poszkodowanego jak — skażenie, zgniecenie, oparzenie itp.,
 - 2) Zwrócić baczną uwagę na fakt, że wypadek prawie zawsze należy przypisywać spłotowi okoliczności, w którym organizacja pracy odgrywa przeważającą rolę,
 - 3) Nie upraszczać sprawy, przypisując przyczynę wypadku tylko jednej, często nieistotnej okoliczności.
- Ze względu na olbrzymią ilość takich niekorzystnych spłotów różnorodnych zjawisk — nie ma możliwości podania ogólnego schematu badania przyczyn wypadków. Na ogół jednak przyczyny objęte Działem „B“ dadzą się sprowadzić do następujących, istotnych okoliczności, na przykład:
- a) proces techniczny jest wadliwie zaplanowany, prace przy nim nie są skoordynowane i nie dozorowane. Skutkiem tego nie pouczono robotników o zagrożeniach, jakie mogą powstać w czasie wykonywania pracy. Dobór pracowników, ich wzajemne rozstawienie jest błędne, ich zgranie i kwalifikacje niewystarczające lub nieodpowiednie.
 - b) Urządzenie techniczne jest wyprawdane w dobrym stanie, lecz pracownik nie umie się z nim obchodzić, obchodzi się z nim niebacznie lub niewłaściwie, np. nadużywa go lub nie dba o nie. Ponadto urządzenia te mogą być błędnie ustawione, ciasno rozstawione, źle oświetlone.
 - c) Urządzenie techniczne jest zużyte, zniszczone, skutkiem czego zagraża pracownikowi, jest wadliwie zmontowane lub ma części zniszczone i nie konserwowane.

mwienia. W wypadku zwłoki w dostawie lub odbiorze towarów, strona winna zwłoki obowiązana jest zapłacić karę umowną, przewidzianą w § 22 zarządzenia nr 221.

Wszystkie rodzaje odzieży ochronnej i sprzętu ochronnego, rozprowadzane przez hurtownie rejonowe, są produkowane na zlecenie CSPrIO, według wzorów zatwierdzonych przez Centralny Instytut Ochrony Pracy (CIOP, Tamka 1). Jeśli odbiorca posiada indywidualne wymagania i zamawia sprzęt niestandardowy, na który nie ma zatwierdzonego wzoru, to powinien dołączyć do zamówienia wzór i równocześnie przedstawić go CIOP do zatwierdzenia. Jeśli wykonanie wzoru przez zamawiającego nie jest możliwe, należy sporządzić rysunek i dołączyć opis wzoru i spowodować za pośrednictwem hurtowni rejonowej wykonanie wzoru przez producenta wskazanego przez CSPrIO i zatwierdzenie wzoru przez CIOP.

Przedmiotem dostaw CSPrIO jest sprzęt do ochrony:

- A. głowy,
- B. oczu i uszu,
- C. dróg oddechowych,
- D. kończyn górnych (palców, dłoni, łokci, ramion),
- E. kończyn dolnych (stóp, ǳoleni, kolan, ǳad),
- F. tułowia,

ponadto sprzęt zabezpieczający:

- G. pracowników znajdujących się na wysokościach,
- H. pracowników przed wstrząsami.

Do tego sprzętu w poszczególnych grupach należą:

A. Sprzęt do ochrony głowy:

a) hełmy górnicze, wykonane z płótna bakteryzowanego, oznaczające się wyśkokami właściwościami ochronnymi (duża wytrzymałość na uderzenia mechaniczne, niski ciężar jednostkowy, duże właściwości izolacyjne, prawie całkowita niechłonność wody),

b) kaptury, wykonane w zależności od przeznaczenia z różnych materiałów, a mianowicie: z tkanin azbestowych — dla prac, gdzie występuje wysoka temperatura (hutnictwo, przemysł maszynowy), z tkanin gumowanych — dla rybaków i górników, z tkanin brezentowych impregnowanych — dla transportowców. Te ostatnie dla lepszej ochrony ramion i tułowia wykonywane są wraz z pelerynkami.

B. Sprzęt do ochrony oczu i uszu:

a) okulary zamknięte, typu „Stroof“ w oprawie metalowej z szybkami bezbarwnymi, bądź też z kolorowymi — zielonymi, kobaltowymi i niebieskimi,

b) okulary zamknięte typu „Stroof“ z siatką zamiast szybek,

c) okulary celuloidowe, pyłochronne, przeciwdopryskowe,

d) okulary gumowe, gazoszczelne,

e) osłony siatkowe, gazoszczelne, przeciwiświatkowe,

f) osłony oddechowe, siatkowe, przeciwożarowe, typu GF-2,

g) osłony oddechowe siatkowe, przeciwdopryskowe typu GF-3,

h) ochronniki akustyczne z masy korkowej, skutecznie tłumiące wysokie przenikliwe dźwięki (kolnarze, nielarze itp.) oraz poprawiające samopoczucie pracowników przebywających w zakładach, w których panuje szum (maszynny, włókienniczy itp.).

Zarządzenia te oparte są na przepisach zarządzenia Przewodniczącego PKPG nr 221 z dnia 10.8.1953 r. (Biuletyn PKPG Nr 26 z dnia 22.8.1953 r., poz. 115), regulującego w sposób ramowy ogólny tryb zaopatrzenia materiałowo-technicznego oraz na przepisach zarządzenia Nr 272 z dnia 1.10.1953 r. (Biuletyn PKPG nr 33 z dnia 16.10.1953 r., poz. 144).

Przy nabywaniu materiałów, rozprawdzanych przez CSPrIO, należy odróżniać dwie zasady wykonywania dostaw, a mianowicie: dostawy materiałów *rozdzielanych*, objętych planami rozdziału oraz dostawy materiałów *nierozdzielanych*.

Na rok 1955 plany rozdziału sporządzone zostaną na odzież ochronną rozdzielaną przez PKPG, wymienioną w Wykazie PKPG nr 30 materiałów do Projektu Planu Zaopatrzenia w ramach NPG na rok 1955 oraz na sprzęt ochronny, pochodzący z importu, rozdzielany przez CSPrIO, a mianowicie na: aparaty do sztucznego oddychania, szafy do odkażania aparatów tlenowych i masek, pochłaniacze chroniące przed CO, cyklo-nem, B cyjanowodorem, arseno- i fosforowodorem oraz szybki kobaltowe dla wytapiaczy i szkła zapasowe do okularów, kobaltowe i zielone. Ochrony rąk (rękawice, woreczki hutnicze), jak również maski przemysłowe, pasy i szelki bezpieczeństwa oraz fartuchy dla spawaczy, które w 1954 r. objęte były planami rozdziału, w roku 1955 dostarczane będą w trybie zwykłym.

Przydziały odzieży ochronnej i sprzętu ochronnego importowanego otrzymują resorty, które — w ustalonych terminach i trybie — sporządzają rozdzielniki dla centralnych zarządów, te zaś z kolei dla bezpośrednich odbiorców. Przydział jest podstawą do złożenia zamówienia, w którym należy powołać się na datę i numer przydziału.

Zamówienia zarówno na sprzęt rozdzielany, jak i nierozdzielany powinny być składane do właściwej terenowo hurtowni rejonowej CSPrIO w trzech egzemplarzach, oddzielnie na każdy kwartał, na 90 dni przed rozpoczęciem kwartału, w którym ma nastąpić dostawa (Zarz. 305, § 9, 307 § 10).

Zamówienia na sprzęt rozdzielany można składać w ciągu 20 dni po otrzymaniu zawiadomienia o przydziale. Zamówienie może być przyjęte do wykonania, jeśli zawiera kompletne dane, wymienione w § 18 zarządzenia nr 272. W szczególności należy w zamówieniu wymienić nadzorujące zamawiającego ministerstwo i centralny zarząd, co jest konieczne dla kontroli wykonania przydziałów i dostaw dla poszczególnych resortów. Zamawiane towary należy określić możliwie najbardziej szczegółowo — w sposób nie mogący nasuwać żadnych wątpliwości o jaki sprzęt chodzi, aby uniknąć ściągania dodatkowych wyjaśnień, co powoduje z reguły opóźnienie dostawy, względnie błędne jej wykonanie.

Wykonanie zamówienia złożonego z opóźnieniem do 20 dni hurtownia rejonowa może przesunąć na następny kwartał i wykonać je według własnego uznania w ramach przydziału kwartału, na który złożono zamówienie, albo w ramach przydziału następnego kwartału. Przy opóźnieniu ponad 20 dni, hurtownia może odmówić wykonania zamówienia i w tym przypadku przydział zostaje unieważniony, albo przyjąć zamówienie do wykonania w następnym kwartale, w ramach przydziału na ten kwartał.

Hurtownie rejonowe potwierdzają przyjęcie zamówień do wykonania przed rozpoczęciem kwartału, na który zostały złożone prawidłowo sporządzone za-

d) Zabezpieczenia danego urzędnika lub ochrona osobista nie nadają się do pracy, zawodzą, są zużyte, pracownik nie umie ich użyć lub nie zna zakresu ich stosowania.

e) Stanowisko pracy ciśnie, zastawione, uniemożliwiające swobodę ruchów, zle lub niedostatecznie oświetlone, nadmiernie zapyłone, zagazowane, o nierównej i śliskiej podłodze itp.

f) Techniczna pierwsza pomoc wykazuje brak odpowiedniej organizacji i właściwego sprzętu technicznego ratownictwa, mającego na celu wydobycie człowieka z zagrożonej strefy.

Dopiero szczegółowa i wnikliwa analiza istotnej przyczyny wskazuje właściwe skuteczne środki, a przynajmniej podstawy metod, dzięki którym nie ponowią się w przyszłości danego rodzaju wypadki.

Ramowy instruktaż wstępny

Uchwała Prezydium Rządu z dn. 1 sierpnia 1953 r. o zapewnieniu postępu w dziedzinie bhp przewiduje dla załogi zakładów pracy różne rodzaje i etapy szkolenia jak: instruktaż wstępny, instruktaż na stanowisku roboczym, szkolenie okresowe oraz szkolenie bhp w ramach szkolenia zawodowego. Jednym z ważniejszych rodzajów szkolenia jest instruktaż wstępny, gdyż dotyczy on nowostępujących do pracy robotników, wśród których wypadkowość jest stosunkowo wysoka.

Stosowane dotychczas programy i metody organizacyjne instruktażu wstępnego w różnych zakładach pracy zawierają błędy i niedociągnięcia wynikające z braku jednolitych, wiążących wskazań.

Najczęściej spotykane błędy to:

a) przeladowanie programu wiadomościami, których nowostępujący robotnik nie jest w stanie przyswoić z uwagi na brak przygotowania fachowego i znajomości terenu,

b) włączanie w ramy instruktażu wstępnego wiadomości, które powinny być podane dopiero przez majstra przy szkoleniu na stanowisku roboczym,

c) przedłużanie czasu, poświęconego na instruktaż wstępny zbyt długo trwającymi formalnościami,

d) ograniczanie się do wyjaśniania jedynie eksponatów gabinetu ochrony pracy, podczas gdy wiele niezbędnych wiadomości nie jest ilustrowanych eksponatami;

e) brak w ramach instruktażu wstępnego wiadomości ogólnych, odnoszących się do danego zakładu (np. rodzaj produkcji, struktura organizacyjna zakładu, organizacja służby bhp na terenie zakładu itp.).

W tym stanie rzeczy stało się konieczne ustalenie wytycznych zarówno ogólnych, jak i programowych, według których technicy i inżynierowie bhp będą mogli prowadzić instruktaż wstępny w zakładach pracy. W wyniku analizy różnych materiałów oraz badań terenowych zostały ustalone wytyczne organizacji i programu instruktażu wstępnego. Tematyka programu instruktażu wstępnego będzie jednocześnie podstawą do opracowania scenariuszy gabinetów ochrony pracy, które powinny zawierać elementy ilustrowane przede wszystkim instruktaż wstępny.

Prosimy czytelników o nadsyłanie uwag i sugestii, tak co do programu jak i metod jego realizacji. Pozwoli to na wprowadzenie zmian i uzupełnień, jakie wysunie praktyka.

Organizacja i metoda instruktażu

(a) Instruktaż wstępny powinien być prowadzony tylko dla nowowstępujących do pracy robotników, a nie dla pracowników przenoszonych z jednego miejsca pracy na drugie w danym zakładzie pracy. Ci ostatni podlegają natomiast instruktażowi na stanowisku roboczym.

(b) Instruktaż wstępny nie powinien być uważany jako jedna z niezbędnych formalności przy angażowaniu pracowników. Wielu nowo przyjmowanych do pracy pracowników przejeżdża nieraz z odległych okolic i w dniu przyjęcia, a przed skierowaniem do odpowiedniego działu pracy, są oni często zbyt zmęczeni, aby przeprowadzony dla nich instruktaż wstępny mógł przynieść spodziewane korzyści. Dlatego w większych zakładach pracy, gdzie zatrudnianie wstępnych formalności przyjęcia jest długie i uciążliwe, należałoby instruktaż wstępny przenieść raczej na następny dzień.

(c) W większych zakładach pracy, gdzie liczba codziennie przyjmowanych do pracy robotników jest znaczna (kilkadziesiąt osób), instruktaż wstępny należy przeprowadzać w mniejszych grupach, 15—20 osób najwyżej. W zakładach o mniejszej liczbie przyjęć (np. 1—2 pracowników dziennie) nie należy czekać kilku dni na zebranie się większej grupy, lecz trzeba przeprowadzić instruktaż nawet dla pojedynczych osób.

(d) Instruktaż wstępny najlepiej prowadzić w gabinecie lub kąciku ochrony pracy, gdzie słowo mówione może być ilustrowane modelami, planszami i innymi eksponatami. Czas trwania jednego cyklu instruktażu powinien się zawierać w ramach 2—3 godzin. W żadnym przypadku nie należy się ograniczać do 1/2-godzinnego wyrecytowania wskazówek w szablonowej formie wykładu. Nawet wówczas, jeśli przejeżdżają nie ma w zakładzie ani gabinetu ochrony pracy, ani kącika bhp, to jednak należy się starać, aby instruktaż był prowadzony metodą poglądową w oparciu o plakaty, książki, modele ochron osobistych i ew. inne urządzenia bhp.

(e) Instruktaż powinien być prowadzony przez pracownika zakładowej służby bhp. Jeśli jest gabinet ochrony pracy, wykładową powinien być stały instruktor. Jest to możliwe wówczas, gdy zakres pracy (ze względu na liczbę przyjęcia do pracy) stwarza potrzebę oddzielnego etatu.

(f) W zakładzie pracy powinna być prowadzona ewidencja pracowników, którzy przeszli instruktaż wstępny. Ponadto każdy nowoprzyjęty pracownik po przejściu instruktażu wstępnego powinien otrzymać od instruktora zaświadczenie, na podstawie którego majster ma prawo dopuścić go do pracy.

(g) W każdym zakładzie pracy powinna być opracowana — w oparciu o niniejsze wytyczne i program — dokładna instrukcja prowadzenia instruktażu wstępnego w dostosowaniu do warunków danego zakładu. W instrukcji tej należy wskazać, jak program instruktażu powiązać z eksponatami gabinetu ochrony pracy oraz jak rozstrzygać tematy podane w programie (to ostatnie dotyczy także sytuacji, gdy gabinetu nie ma). Požadane jest, aby układ gabinetu ochrony pracy w części przeznaczony do instruktażu wstępnego odpowiadał tematycznie programowi instruktażu. W ten sposób szkolenie ma charakter wyjaśniania

Przed wszystkim jednak wielkość zapotrzebowania na sprzęt ochrony zależy od prawidłowego planowania wysokości nakładów finansowych na bhp, od poziomu gospodarki materiałowej i poziomu pracy służb bhp w zakładach przemysłowych.

Dystrybutor nie może ocenić, w jakim zakresie wymienione czynniki wpłyną na kształtowanie się zapotrzebowania w poszczególnych gałęziach przemysłu, w poszczególnych zakładach pracy. Teoretycznie centralny plan dostaw sprzętu ochronnego powinien być sumą wyników resortowych planów zaopatrzenia, jednakże dystrybutor nie otrzymuje tych danych na sprzęt nierozdzielany, a w każdym razie nie otrzymuje ich w terminie, w którym mogłyby służyć za podstawę przy opracowywaniu planów rocznych.

W związku z powyższym, ustalenie wielkości potrzeb na rok następny oparte musi być na konsultacjach z głównymi odbiorcami poszczególnych rodzajów sprzętu ochronnego. Konsultacje takie przeprowadzane są centralnie przez dyrekcję CSPRiO z departamentami i zarządami zaopatrzenia resortów i w terenie — przez hurtownie rejonowe CSPRiO z terenowymi zarządami przemysłu i większymi zakładami pracy.

Według obowiązujących przepisów dystrybutor określa, kto jest głównym odbiorcą poszczególnych rodzajów dystrybuowanych przez niego materiałów i ma prawo otrzymywać od głównych odbiorców informacje o wielkości potrzeb rocznych sprzętu ochrony osobistej.

Resorty i odbiorcy w terenie, w dobrze zrozumiętym interesie własnym, powinni udzielać jak najbardziej dokładnych danych w okresie opracowywania planów rocznych, celem zapewnienia sobie zaopatrzenia w sprzęt.

Niestety znajomość potrzeb terenu co do rodzajów stosowanego w nadzorowanych zakładach sprzętu ochrony osobistej jest w resortach często jeszcze bardzo słaba. Resorty powinny przez ściślejszą współpracę służb zaopatrzenia i bhp i przez lepszą organizację pracy tych służb dążyć do jak najszybszej poprawy tego stanu. Odbiorcy w terenie mogą w okresie opracowywania planów rocznych zgłaszać hurtowniom rejonowym CSPRiO swoje zapotrzebowania lub zamówienia na rok następny z podziałem na kwartały, przy czym hurtownie stosują zasadę zabezpieczenia dostaw zapotrzebowanego sprzętu dla tych odbiorców. Takie zamówienia realizowane są w ciągu roku w pierwszej kolejności.

Zasady dystrybucji sprzętu ochronnego określają następujące zarządzenia Przewodniczącego PKPG:

Nr 3 05 z dnia 26.10.1953 r. w sprawie trybu zaopatrzenia w odzież służbową specjalną (ochronną i roboczą), ogłoszone w Biuletynie PKPG nr 36 z dnia 1.12.1953 r., poz. 177.

Nr 7 7 z dnia 16.4.1954 r. zmieniające zarządzenie w sprawie trybu zaopatrzenia w odzież służbową specjalną (ochronną i roboczą), ogłoszone w Biuletynie PKPG nr 13 z dnia 15.5.1954 r., poz. 55.

Nr 3 07 z dnia 26.10.1953 r. w sprawie trybu zaopatrzenia w sprzęt pożarniczy, ratunkowy i ochronny, ogłoszone w Biuletynie PKPG nr 36 z dnia 1.12.1953 r., poz. 179.

Nr 7 8 z dnia 16.4.1954 r. zmieniające zarządzenia w sprawie trybu zaopatrzenia w sprzęt pożarniczy, ratunkowy i ochronny, ogłoszone w Biuletynie PKPG nr 13 z dnia 15.4.1954 r., poz. 56.

towarowej z produkcji oraz prawidłowego zaopatrzenia w nią odbiorców, z drugiej — zapewnienie producentom zbytu ich wytworów w ustalonej planami wysokości. Dla wypełnienia tych zadań powołano: Centralę Sprzętu Pożarniczego, Ratunkowego i Ochronnego — CSPrIO (wszelki sprzęt ochrony osobistej i pożarniczej) oraz Biuro Zbytów Gazu w Technicznych (sprzęt ochrony osobistej w zakresie spawalnictwa).

Centrala Sprzętu Pożarniczego, Ratunkowego i Ochronnego

Jak wskazuje sama nazwa CSPrIO jest dystrybutorem zarówno sprzętu pożarniczego, jak i ochronnego, z wyjątkiem ochron spawalniczych. Bowiem oba te rodzaje sprzętu są w wykazach PKPG objęte jedną branżą.

Zarządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 15.12.1952 r. ustala jako przedmiot działania CSPrIO planowanie pokrycia w zakresie zaopatrzenia zakładów przemysłowych, górniczych i innych w sprzęt ratunkowy i ochronny oraz planowy zakup i planową sprzedaż tego sprzętu. Dyrekcja CSPrIO z siedzibą w Warszawie (ul. Polna 1) ustala centralnie plany dostaw sprzętu i nadzoruje podlegające jej hurtownie rejonowe, wykonujące bezpośrednie czynności dystrybucyjne.

Hurtownie rejonowe, których jest 7, są na pełnym wewnętrznym rozrachunku gospodarczym i posiadają następujący zasięg terytorialny:

Hurtownia w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 55/57 — woj. bydgoskie, gdańskie i koszalińskie,	
„ w Krakowie, Rynek Główny 33 — woj. krakowskie, kieleckie i rzeszowskie,	
„ w Łodzi, Południowa 32 — Łódź i woj. łódzkie,	
„ w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 53/55 — woj. poznańskie, szecińskie i zielonogórskie,	
„ w Stalinoogrodzie, ul. Kopernika 13 — woj. stalinoogrodzkie,	
„ w Warszawie, ul. Polna 1 — Warszawa, woj. warszawskie, białostockie, lubelskie i olsztyńskie,	
„ we Wrocławiu, ul. Puławskiego 69/71 — woj. wrocławskie i opolskie.	

Sprzęt ochronny i ratunkowy, stanowiący przedmiot działalności CSPrIO, wymieniony jest w branży XVIII obowiązującego obecnie „Wykazu artykułów do planowania zaopatrzenia” nr 29b, wydanego w 1952 r. Cennik CSPrIO nr 57 z 1951 roku jest całkowicie wyczerpany, przy czym zamieszczone w nim ceny większości artykułów uległy dużym zmianom. Do czasu wydania nowego cennika, odbiorcy mogą w każdej chwili otrzymać informacje o cenach interesujących ich artykułów we właściwej terenowo hurtowni rejonowej CSPrIO.

Planowanie wielkości rocznych potrzeb w zakresie poszczególnych rodzajów sprzętu ochronnego nie zawsze może być oparte na materiałach statystycznych z lat ubiegłych. Kształtowanie się zapotrzebowania na sprzęt ochronny i jego zużycia zależne jest od wielu czynników jak: rozwój przemysłu i budownictwa, zmiany profilów produkcyjnych przemysłu, wzrost zatrudnienia i zmiany w zatrudnieniu na poszczególnych stanowiskach pracy, zmiany norm zużycia ochron osobistych. Zależny jest też od postępu technicznego i wzrostu mechanizacji prac, jak również od postępu w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

zagadnień w oparciu o kolejne eksponaty. W niektórych przypadkach dużą pomocą dla instruktora jest szczegółowo opracowany tekst, w oparciu o który prowadzi on szkolenie przy eksponatach gabinetu, nie należy jednak tekstu gotowego odczytywać słuchaczom.

(h) Instruktażu wstępnego nie należy prowadzić w formie zwykłego wykładu. Instruktor powinien starać się zainteresować szkolonych pracowników, spowodować zapytania i dyskusję z ich strony. Należy wziąć pod uwagę, że im więcej słuchacza się zainteresuje, tym więcej on zapamięta i chętniej będzie stosował w praktyce usłyszane rady i wskazówki.

(i) W miarę możliwości instruktaż wstępny powinien być ilustrowany i uzupełniony specjalnymi filmami czy przezroczami z tego zakresu.

Program instruktażu

Dobre tematy

(a) Instruktaż wstępny jest przeznaczony dla robotników, którzy nie znają jeszcze danego zakładu pracy a często nawet nigdzie w przemyśle nie pracowali i nie mieli do czynienia z urządzeniami technicznymi. Dlatego też instruktaż wstępny powinien obejmować tylko ogólne zagadnienia techniczne, organizacyjne i społeczne, które mogą być przez wszystkich szkolonych zrozumiane i które nie są związane z określonym stanowiskiem pracy. Spośród zagadnień technicznych i organizacyjnych należy wybrać przede wszystkim takie, które przedstawiają największe zagrożenie oraz takie, które są powszechnie niedoceniane i lekceważone.

(b) Zagadnienia instruktażu wstępnego należy ograniczyć do tych tylko zagadnień, z którymi przeciętny pracownik będzie się stykał i miał na nie wpływ. Np. nie należy zbytnio rozwijać zagadnień natury organizacyjnej, których wykonanie uzależnione jest od kierownictwa.

(c) Instruktaż wstępny powinien zawierać podstawowe elementy, informujące nowego pracownika o zakładzie, w którym będzie pracował, aby nie czuł się obco na nowym terenie i aby wiedział, do kogo i gdzie ma się zwracać w poszczególnych sprawach. Instruktaż wstępny powinien być czynnikiem mobilizującym do pracy, ukazując jej sens, związek z całością życia kraju, jej polityczny i społeczny charakter.

(d) Problemy instruktażu wstępnego należy wiązać z zagadnieniami produkcji danego zakładu, konkretnymi wypadkami i stanem bhp. Należy jednak unikać bardziej szczegółowego omawiania spraw produkcyjnych, których nie wprzymiowany pracownik jeszcze nie zna i nie zrozumie.

Tematyka instruktażu

Omawianie tematów powinno odbywać się w ciągu 2—3 godzin w kolejności podanej poniżej i w dostosowaniu do warunków danego zakładu.

1. Ogólne wprowadzenie w rodzaj produkcji zakładu na szerszym tle gospodarki socjalistycznej naszego kraju. Porównanie z okresem gospodarki kapitalistycznej:

- rodzaj produkcji, jej znaczenie dla potrzeb kraju,
- zwiększenie produkcji danego zakładu w stosunku do okresu przedwojennego (jeśli aktualne).

Prosimy czytelników o nadsyłanie uwag i spostrzeżeń, tak co do programu jak i metod jego realizacji. Pozwoli to na wprowadzenie zmian i uzupełnień, jakie wysunie praktyka.

Organizacja i metoda instruktażu

(a) Instruktaż wstępny powinien być prowadzony tylko dla nowowstępujących do pracy robotników, a nie dla pracowników przenoszonych z jednego miejsca pracy na drugie w danym zakładzie pracy. Ci ostatni podlegają natomiast instruktażowi na stanowisku roboczym.

(b) Instruktaż wstępny nie powinien być uważany jako jedna z niezbędnych formalności przy angażowaniu pracowników. Wielu nowo przyjmowanych do pracy pracowników przyjeżdża nieraz z odległych okolic i w dniu przyjęcia, a przed skierowaniem do odpowiedniego działu pracy, są oni często zbyt zmęczeni, aby przeprowadzony dla nich instruktaż wstępny mógł przynieść spodziewane korzyści. Dlatego w większych zakładach pracy, gdzie załatwianie wstępnych formalności przyjęcia jest długie i uciążliwe, należałoby instruktaż wstępny przenieść raczej na następny dzień.

(c) W większych zakładach pracy, gdzie liczba codziennie przyjmowanych do pracy robotników jest znaczna (kilkadziesiąt osób), instruktaż wstępny należy przeprowadzać w mniejszych grupach, 15—20 osób najwyżej. W zakładach o mniejszej liczbie przyjęć (np. 1—2 pracowników dziennie) nie należy czekać kilku dni na zebranie się większej grupy, lecz trzeba przeprowadzić instruktaż nawet dla pojedynczych osób.

(d) Instruktaż wstępny najlepiej prowadzić w gabinecie lub kąciku ochrony pracy, gdzie słowo mówione może być ilustrowane modelami, planszami i innymi eksponatami. Czas trwania jednego cyklu instruktażu powinien się zawierać w ramach 2—3 godzin. W żadnym przypadku nie należy się ograniczać do 1/2-godzinnego wyrecytowania wskazówek w szablonowej formie wykony. Nawet wówczas, jeśli przebiegło nie ma w zakładzie ani gabinetu ochrony pracy, ani kącika bhp, to jednak należy się starać, aby instruktaż był prowadzony metodą poglądową w oparciu o plakaty, książki, modele ochron osobistych i ew. inne urządzenia bhp.

(e) Instruktaż powinien być prowadzony przez pracownika zakładowej służby bhp. Jeśli jest gabinet ochrony pracy, wykładową powinien być stały instruktor. Jest to możliwe wówczas, gdy zakres pracy (ze względu na liczbę przyjęcia do pracy) stwarza potrzebę oddzielnego etatu.

(f) W zakładzie pracy powinna być prowadzona ewidencja pracowników, którzy przeszli instruktaż wstępny. Ponadto każdy nowoprzyjęty pracownik po przejściu instruktażu wstępnego powinien otrzymać od instruktora zaświadczenie, na podstawie którego majster ma prawo dopuścić go do pracy.

(g) W każdym zakładzie pracy powinna być opracowana — w oparciu o mniejsze wytyczne i program — dokładna instrukcja prowadzenia instruktażu wstępnego w dostosowaniu do warunków danego zakładu. W instrukcji tej należy wskazać, jak program instruktażu powiązać z eksponatami gabinetu ochrony pracy oraz jak rozwijać tematy podane w programie (to ostatnie dotyczy także sytuacji, gdy gabinetu nie ma). Pożądane jest, aby układ gabinetu ochrony pracy w części przeznaczony do instruktażu wstępnego odpowiadał tematycznie programowi instruktażu. W ten sposób szkolenie ma charakter wyjaśniania

Przede wszystkim jednak wielkość zapotrzebowania na sprzęt ochrony zależy od prawidłowego planowania wysokości nakładów finansowych na bhp, od poziomu gospodarki materiałowej i poziomu pracy służb bhp w zakładach przemysłowych.

Dystrybutor nie może ocenić, w jakim zakresie wymienione czynniki wpłyną na kształtowanie się zapotrzebowania w poszczególnych gałęziach przemysłu, w poszczególnych zakładach pracy. Teoretycznie centralny plan dostaw sprzętu ochronnego powinien być sumą wyinków resortowych planów zaopatrzenia, jednakże dystrybutor nie otrzymuje tych danych na sprzęt nierozdzielany, a w każdym razie nie otrzymuje ich w terminie, w którym mogłyby służyć za podstawę przy opracowywaniu planów rocznych.

W związku z powyższym, ustalenie wielkości potrzeb na rok następny oparte musi być na konsultacjach z głównymi odbiorcami poszczególnych rodzajów sprzętu ochronnego. Konsultacje takie przeprowadzane są centralnie przez dyrekcję CSPrO z departamentami i zarządami zaopatrzenia resortów i w terenie — przez hurtownie rejonowe CSPrO z terenowymi zarządami przemysłu i większymi zakładami pracy.

Według obowiązujących przepisów dystrybutor określa, kto jest głównym odbiorcą poszczególnych rodzajów dystrybuowanych przez niego materiałów i ma prawo otrzymywać od głównych odbiorców informacje o wielkości potrzeb rocznych sprzętu ochrony osobistej.

Resorty i odbiorcy w terenie, w dobrze zrozumianym interesie własnym, powinni udzielać jak najbardziej dokładnych danych w okresie opracowywania planów rocznych, celem zapewnienia sobie zaopatrzenia w sprzęt.

Niestety znajomość potrzeb terenu co do rodzajów stosowanego w nadzorowanych zakładach sprzętu ochrony osobistej jest w resortach często jeszcze bardzo słaba. Resorty powinny przez ściślejszą współpracę służb zaopatrzenia i bhp i przez lepszą organizację pracy tych służb dążyć do jak najszybszej poprawy tego stanu. Odbiorcy w terenie mogą w okresie opracowywania planów rocznych zgłaszać hurtowniom rejonowym CSPrO swoje zapotrzebowania lub zamówienia na rok następny z podziałem na kwartały, przy czym hurtownie stosują zasadę zabezpieczenia dostaw zapotrzebowanego sprzętu dla tych odbiorców. Takie zamówienia realizowane są w ciągu roku w pierwszej kolejności.

Zasady dystrybucji sprzętu ochronnego określają następujące zarządzenia Przewodniczącego PKPG:

Nr 3 0 5 z dnia 26.10.1953 r. w sprawie trybu zaopatrzenia w odzież służbową specjalną (ochronną i roboczą), ogłoszone w Biuletynie PKPG nr 36 z dnia 1.12.1953 r., poz. 177.

Nr 7 7 z dnia 16.4.1954 r. zmieniające zarządzenie w sprawie trybu zaopatrzenia w odzież służbową specjalną (ochronną i roboczą), ogłoszone w Biuletynie PKPG nr 13 z dnia 15.5.1954 r., poz. 55.

Nr 3 0 7 z dnia 26.10.1953 r. w sprawie trybu zaopatrzenia w sprzęt pożarniczy, ratunkowy i ochronny, ogłoszone w Biuletynie PKPG nr 36 z dnia 1.12.1953 r., poz. 179.

Nr 7 8 z dnia 16.4.1954 r. zmieniające zarządzenia w sprawie trybu zaopatrzenia w sprzęt pożarniczy, ratunkowy i ochronny, ogłoszone w Biuletynie PKPG nr 13 z dnia 15.4.1954 r., poz. 56.

towarowej z produkcji oraz prawidłowego zaopatrzenia w nią odbiorców, z drugiej — zapewnienie producentom zbytu ich wytworów w ustalonej planami wysokości. Dla wypełnienia tych zadań powołano: **C e n t r a l e S p r z ę t u P o ż a r n i c z e g o , R a t u n k o w e g o i O c h r o n n e g o — C S P R i O** (wszelki sprzęt ochrony osobistej i pożarniczy) oraz **B i u r o Z b y t u G a z ó w T e c h n i c z n y c h** (sprzęt ochrony osobistej w zakresie spawalnictwa).

Centrala Sprzętu Pożarniczego, Ratunkowego i Ochronnego

Jak wskazuje sama nazwa CSPrIO jest dystrybutorem zarówno sprzętu pożarniczego, jak i ochronnego, z wyjątkiem ochron spawalniczych. Bowiem oba te rodzaje sprzętu są w wykazach PKPG objęte jedną branżą.

Zarządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 15.12.1952 r. ustala jako przedmiot działania CSPrIO planowanie pokrycia w zakresie zaopatrzenia zakładów przemysłowych, górniczych i innych w sprzęt ratunkowy i ochronny oraz planowy zakup i planową sprzedaż tego sprzętu. Dyrekcja CSPrIO z siedzibą w Warszawie (ul. Polna 1) ustala centralnie plany dostaw sprzętu i nadzoruje podlegające jej hurtownie rejonowe, wykonujące bezpośrednie czynności dystrybucyjne.

Hurtownie rejonowe, których jest 7, są na pełnym wewnętrznym rozrachunku gospodarczym i posiadają następujący zasięg terytorialny:

Hurtownia w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 55/57 — woj. bydgoskie, gdańskie i koszalińskie,
„ w Krakowie, Rynek Główny 33 — woj. krakowskie, kieleckie i rzeszowskie,
„ w Łodzi, Południowa 32 — Łódź i woj. łódzkie,
„ w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 53/55 — woj. poznańskie, śre- cińskie i zielonogórskie,
„ w Stalinoogrodzie, ul. Kopernika 13 — woj. stalinoogrodzkie,
„ w Warszawie, ul. Polna 1 — Warszawa, woj. warszawskie, biało- stockie, lubelskie i olsztyńskie,
„ we Wrocławiu, ul. Puławskiego 69/71 — woj. wrocławskie i opolskie.

Sprzęt ochronny i ratunkowy, stanowiący przedmiot działalności CSPrIO, wymieniony jest w branży XVIII obowiązującego obecnie „Wykazu artykułów do planowania zaopatrzenia” nr 29b, wydanego w 1952 r. Cennik CSPrIO nr 57 z 1951 roku jest całkowicie wyczerpany, przy czym zamieszczone w nim ceny większości artykułów uległy dużym zmianom. Do czasu wydania nowego cennika, odbiorcy mogą w każdej chwili otrzymać informacje o cenach interesujących ich artykułów we właściwej terenowo hurtowni rejonowej CSPrIO.

Planowanie wielkości rocznych potrzeb w zakresie poszczególnych rodzajów sprzętu ochronnego nie zawsze może być oparte na materiałach statystycznych z lat ubiegłych. Kształtowanie się zapotrzebowania na sprzęt ochronny i jego zużycia zależne jest od wielu czynników jak: rozwój przemysłu i budownictwa, zmiany profilów produkcyjnych przemysłu, wzrost zatrudnienia i zmiany w zatrudnieniu na poszczególnych stanowiskach pracy, zmiany norm zużycia ochron osobistych. Zależny jest też od postępu technicznego i wzrostu mechanizacji prac, jak również od postępu w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

zagadnień w oparciu o kolejne eksponaty. W niektórych przypadkach dużą pomocą dla instruktora jest szczegółowo opracowany tekst, w oparciu o który prowadzi on szkolenie przy eksponatach gabinetu, nie należy jednak tekstu gotowego odczytywać słuchaczom.

(h) Instruktaż wstępnego nie należy prowadzić w formie zwykłego wykładu. Instruktor powinien starać się zainteresować szkolonych pracowników, sprowadzać zapytania i dyskusję z ich strony. Należy wziąć pod uwagę, że im więcej słuchacza się zainteresuje, tym więcej on zapamięta i chętniej będzie stosował w praktyce usłyszane rady i wskazówki.

(i) W miarę możliwości instruktaż wstępny powinien być ilustrowany i uzupełniony specjalnymi filmami czy przezroczami z tego zakresu.

Program instruktażu

D o b ó r t e m a t ó w

(a) Instruktaż wstępny jest przeznaczony dla robotników, którzy nie znają jeszcze danego zakładu pracy a często nawet nigdzie w przemyśle nie pracowali i nie mieli do czynienia z urządzeniami technicznymi. Dlatego też instruktaż wstępny powinien obejmować tylko ogólne zagadnienia techniczne, organizacyjne i społeczne, które mogą być przez wszystkich szkolonych zrozumiane i które nie są związane z określonym stanowiskiem pracy. Spośród zagadnień technicznych i organizacyjnych należy wybrać przede wszystkim takie, które przedstawiają największe zagrożenie oraz takie, które są powszechnie niedoceniane i lekceważone.

(b) Zagadnienia instruktażu wstępnego należy ograniczyć do tych tylko zagadnień, z którymi przeciętny pracownik będzie się stykał i miał na nie wpływ. Np. nie należy zbyt rozbijać zagadnień natury organizacyjnej, których wykonanie uzależnione jest od kierownictwa.

(c) Instruktaż wstępny powinien zawierać podstawowe elementy, informujące nowego pracownika o zakładzie, w którym będzie pracował, aby nie czuł się obco na nowym terenie i aby wiedział, do kogo i gdzie ma się zwracać w poszczególnych sprawach. Instruktaż wstępny powinien być czynnikiem mobilizującym do pracy, ukazując jej sens, związek z całością życia kraju, jej polityczny i społeczny charakter.

(d) Problemy instruktażu wstępnego należy wiązać z zagadnieniami produkcji danego zakładu, konkretnymi wypadkami i stanem bhp. Należy jednak unikać bardziej szczegółowego omawiania spraw produkcyjnych, których nie wprzymowywany pracownik jeszcze nie zna i nie rozumie.

T e m a t y k a i n s t r u k t a ż u

Omawianie tematów powinno odbywać się w ciągu 2—3 godzin w kolejności podanej poniżej i w dostosowaniu do warunków danego zakładu.

1. Ogólne wprowadzenie w rodzaj produkcji zakładu na szerszym tle gospodarki socjalistycznej naszego kraju. Porównanie z okresem gospodarki kapitalistycznej:

- a) rodzaj produkcji, jej znaczenie dla potrzeb kraju,
- b) zwiększenie produkcji danego zakładu w stosunku do okresu przedwojennego (jeśli aktualne).

2. Troska o człowieka w państwie socjalistycznym. Przykłady z dziedziny akcji społecznej i działalności bhp:

- a) spadek wypadkowości w dziesięcioleciu 1944—1954,
 - b) rozwój lecznictwa i profilaktyki lekarskiej,
 - c) rozwój ochrony macierzyństwa i opieki nad dziećmi,
 - d) wzrost nakładów na bhp w skali krajowej,
 - e) postęp techniczny a ochrona pracy,
 - f) instytucje i organizacje zajmujące się ochroną pracy w Polsce Ludowej (resortowe, związkowe, służba zdrowia).
3. Ogólne zaaranżowanie ze strukturą organizacyjną zakładu:
- a) wydziały i oddziały — schemat organizacyjny,
 - b) zakładowa służba bhp — schemat organizacyjny i siedziba,
 - c) siedziba rady zakładowej i oddziałowej,
 - d) społeczna inspekcja pracy i komisja ochrony pracy — organizacja i siedziba.

4. Ogólne środki bezpieczeństwa, których należy przestrzegać podczas pobytu i poruszania się na terenie zakładu:

- a) znaki sygnalizacyjne drogowe,
- b) znaki sygnalizacyjne kolejowe,
- c) sprawa przechodzenia przez torę kolejową i poruszania się przy torach,
- d) sprawa niebezpieczeństwa się pojazdów i wagonów,
- e) szczególnie niebezpieczne miejsca na terenie zakładu,
- f) problem trzeźwości przy pracy,
- g) konieczność zachowania uwagi oraz meldowania o zauważonych zagrożeniach.

5. Najprostsze dane bezpieczeństwa przy obchodzeniu się z urządzeniami elektrycznymi:

- a) problem niebezpieczeństwa dla człowieka, możliwość porażenia śmiertelnego i ciężkich oparzeń,
- b) zakaz samowolnej reperacji bezpieczników topikowych,
- c) konieczność meldowania o zauważonych uszkodzeniach oraz o doznanych, nawet słabych porażeniach,
- d) zakaz posługiwania się uszkodzonymi lampami i przewodami,
- e) zakaz dotykania odkrytych, zerwanych i uszkodzonych części instalacji elektrycznych.

6. Bezpieczeństwo a sposób wymiany żarówek na nowe,

7. Konieczność zorganizowania natychmiastowego ratunku rażącego tylko przez osoby obeznane z metodami postępowania.

8. Proste zasady bezpieczeństwa pożarowego:

9. Problem zachowania się w razie zauważenia pożaru (meldowanie do strażnicy pożarnej telefonicznie lub ustnie, gaszenie pożaru w zarodku oraz spokojne opuszczenie miejsca zagrożonego, sygnalizacja).

10. Pomieszczenia pracy a możliwość wybuchu pożaru i bezpieczeństwa ludzi (zakaz zastawiania przejść i wyjść, rzucania niedopalków na podłogę, palenia w niektórych pomieszczeniach, zaskrawiania dostępu do sprzętu gaśniczego i używania go do innych celów, nagromadzanie materiałów łatwopalnych, jak papiery, wióry drewniane, szmaty zaoilowane oraz płynów jak benzyna) — powstanie pożaru a możliwość wybuchu par lub pyłów.

7. Dane ogólne o używaniu odzieży specjalnej (ochronnej i roboczej) oraz sprzętu ochrony osobistej:

- a) problem stosowania odzieży roboczej i ochronnej — przykłady pozwalające na rozróżnienie odzieży ochronnej od roboczej,
- b) technika wydawania i manipulacji odzieżą roboczą i ochronną (kto wydaje, odpłatność, naprawa, pranie, zakaz zabierania do domu, przechowywanie, wymiana na nową),
- c) technika stosowania sprzętu ochrony osobistej i sposób jego wydawania (wyjaśnić na przykładach):

d) konieczność starannej pielęgnacji sprzętu i odzieży specjalnej.

8. Pierwsza pomoc w wypadkach i przy nagłych zachorowaniach:

- a) siedziba ambulatorium i miejsca ustawienia aptekzek oddziałowych,
- b) organizacja punktów sanitarnych i ratowników,
- c) konieczność zgłaszania się do opatrunku nawet z drobnymi skażeniami,
- d) konieczność i technika szybkiego meldowania o wypadku (telefonicznie, ustnie, komu) oraz organizowania pomocy poszkodowanemu.

9. Czyistość i porządek w pomieszczeniach pracy i na terenie fabrycznym:

- a) potrzeba zachowania czystości i jej znaczenie (porządek a bezpieczeństwo pracy, czystość a zapobieganie chorobom),
- b) ogólne i proste zasady zachowania czystości i porządku w pomieszczeniach pracy (rzucanie śmieci do koszy, wycieranie nog przed wejściem, układanie wszelkich rzeczy na właściwych miejscach, niezastawianie przejść, szanowanie trawników, usuwanie zanieczyszczeń),
- c) konieczność utrzymywania czystości w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych.

10. Podstawy higieny osobistej i urządzenia socjalne:

- a) czystość osobista i jej znaczenie dla higieny pracy,
- b) istniejące w zakładzie urządzenia do mycia i kąpieli,
- c) technika korzystania z urządzeń kąpielowych,
- d) zasady wydawania mydła i ręczników,
- e) szatnie — czystość w szafkach,
- f) pokoje higieniczne dla kobiet — zasady korzystania,
- g) stołówka — zasady korzystania z niej,
- h) hotele robotnicze i świetlice — zasady korzystania.

11. Dane ogólne:

a) zachęta do uczestniczenia w ruchu współzawodnictwa i racjonalizatorskiego w zakładzie bhp,

b) zasady przyjmowania i wynagradzania pomysłów racjonalizatorskich z dziedziny bhp;

c) zachęta do brania udziału w życiu społecznym zakładu (czynne sekcje sportowe i kulturalne, sposób zapisania się do udziału w kole sportowym i do innych organizacji).

Dystrybucja urządzeń i sprzętu ochronnego

W systemie gospodarki planowej dystrybucja wytworów przemysłu uspołecznionego jest ujęta w ścisłe ramy organizacyjne. Zadaniem branżowej organizacji zbytu jest planowe powiązanie zapotrzebowania i produkcji. Polega ono z jednej strony na ustaleniu wysokości potrzeb, utrzymaniu dostatecznej masy

2. Troska o człowieka w państwie socjalistycznym. Przykłady z dziedziny akcji socjalnej i działalności bhp:

- a) spadek wypadkowości w dziesięcioleciu 1944—1954,
- b) rozwój lecznictwa i profilaktyki lekarskiej,
- c) rozwój ochrony macierzyństwa i opieki nad dziećmi,
- d) wzrost nakładów na bhp w skali krajowej,
- e) postęp techniczny a ochrona pracy,
- f) instytucje i organizacje zajmujące się ochroną pracy w Polsce Ludowej (resortowe, związkowe, służba zdrowia).

3. Ogólne zaznajomienie ze strukturą organizacyjną zakładu:

- a) wydziały i oddziały — schemat organizacyjny,
- b) zakładowa służba bhp — schemat organizacyjny i siedziba,
- c) siedziba rady zakładowej i oddziałowej,
- d) społeczna inspekcja pracy i komisja ochrony pracy — organizacja i siedziba.

4. Ogólne środki bezpieczeństwa, których należy przestrzegać podczas pobytu i poruszania się na terenie zakładu:

- a) znaki sygnalizacyjne drogowe,
- b) znaki sygnalizacyjne kolejowe,
- c) sprawa przechodzenia przez torry kolejowe i poruszania się przy torach,
- d) sprawa niebezpieczeństwa się pojazdów i wagonów,
- e) szczególnie niebezpieczne miejsca na terenie zakładu,
- f) problem trzeźwości przy pracy,
- g) konieczność zachowania uwagi oraz meldowania o zauważonych zagrożeniach.

5. Najprostsze dane bezpieczeństwa przy obchodzeniu się z urządzeniami elektrycznymi:

- a) problem niebezpieczeństwa dla człowieka, możliwość porażenia śmiertelnego i ciężkich oparzeń,
 - b) zakaz samowolnej reperacji bezpieczników topikowych,
 - c) konieczność meldowania o zauważonych uszkodzeniach oraz o doznanych, nawet słabych porażeniach,
 - d) zakaz posługiwania się uszkodzonymi lampami i przewodami,
 - e) zakaz dotykania odkrytych, zerwanych i uszkodzonych części instalacji elektrycznych,
 - f) bezpieczeństwo a sposób wymiany żarówek na nowe,
 - g) konieczność zorganizowania natychmiastowego ratunku rażącego tylko przez osoby obeznane z metodami postępowania.
6. Proste zasady bezpieczeństwa pożarowego:
- a) problem zachowania się w razie zauważenia pożaru (meldowanie do straży pożarnej telefonicznie lub ustnie, gaszenie pożaru w zarodku oraz spokojne opuszczenie miejsca zagrożonego, sygnalizacja),
 - b) pomieszczenia pracy a możliwość wybuchu pożaru i bezpieczeństwo ludzi (zakaz zastawiania przejść i wyjść, rzucania niedopalków na podłogę, palenia w niektórych pomieszczeniach, zastawiania dostępu do sprzętu gaśniczego i używania go do innych celów, nagromadzania materiałów łatwopalnych, jak papiery, wióry drzewne, szmaty zaoliwione oraz płynów jak benzyna) — powstanie pożaru a możliwość wybuchu par lub pyłów.

7. Dane ogólne o używaniu odzieży specjalnej (ochronnej i roboczej) oraz sprzętu ochrony osobistej:

- a) problem stosowania odzieży roboczej i ochronnej — przykłady pozwalające na rozróżnienie odzieży ochronnej od roboczej,
- b) technika wydawania i manipulacji odzieżą roboczą i ochronną (kto wydaje, odpłatność, naprawa, pranie, zakaz zabierania do domu, przechowywanie, wymiana na nową),
- c) technika stosowania sprzętu ochrony osobistej i sposób jego wydawania (wyjaśnić na przykładach);
- d) konieczność starannej pielęgnacji sprzętu i odzieży specjalnej.

8. Pierwsza pomoc w wypadkach i przy nagłych zachorowaniach:

- a) siedziba ambulatorium i miejsca ustawienia apteczki oddziałowych,
- b) organizacja punktów sanitarnych i ratowników,
- c) konieczność zgłaszania się do opatrunku nawet z drobnymi skaleczeniami,
- d) konieczność i technika szybkiego meldowania o wypadku (telefonicznie, ustnie, komu) oraz organizowania pomocy poszkodowanemu.

9. Czystość i porządek w pomieszczeniach pracy i na terenie fabrycznym:

- a) potrzeba zachowania czystości i jej znaczenie (porządek a bezpieczeństwo pracy, czystość a zapobieganie chorobom),
- b) ogólne i proste zasady zachowania czystości i porządku w pomieszczeniach pracy (rzucanie śmieci do koszy, wycieranie nóg przed wejściem, układanie wszelkich rzeczy na właściwych miejscach, niezastawianie przejść, szanowanie trawników, usuwanie zanieczyszczeń),
- c) konieczność utrzymywania czystości w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych.

10. Podstawy higieny osobistej i urządzenia socjalne:

- a) czystość osobista i jej znaczenie dla higieny pracy,
- b) istniejące w zakładzie urządzenia do mycia i kąpieli,
- c) technika korzystania z urządzeń kąpielowych,
- d) zasady wydawania mydła i ręczników,
- e) szatnie — czystość w szafkach,
- f) pokoje higieniczne dla kobiet — zasady korzystania,
- g) stołówka — zasady korzystania z niej,
- h) hotele robotnicze i świetlice — zasady korzystania.

11. Dane ogólne:

- a) zachęta do uczeszczenia w tuchu współzawodnictwa i racjonalizatorsstwa w dziedzinie bhp,
- b) zasady przyjmowania i wynagradzania pomysłów racjonalizatorskich z dziedziny bhp;
- c) zachęta do brania udziału w życiu społecznym zakładu (czynne sekcje sportowe i kulturalne, sposób zapisania się do udziału w kole sportowym i do innych organizacji).

Dystrybucja urządzeń i sprzętu ochronnego

W systemie gospodarki planowej dystrybucja wytworów przemysłu uspołecznionego jest ujęta w ściśle ramy organizacyjne. Zadaniem branżowej organizacji zbytu jest planowe powiązanie zapotrzebowania i produkcji. Polega ono z jednej strony na ustaleniu wysokości potrzeb, utrzymaniu dostatecznej masy

K O N K U R S

na najlepszą pracę omawiającą ekonomiczne skutki
wprowadzania i stosowania norm

I. CEL KONKURSU

Celem konkursu jest:

1. popularyzacja i propaganda normalizacji,
2. zebranie materiałów rzeczowych dotyczących ekonomicznych skutków norm,
3. zapoczątkowanie badań nad metodami określania skutków stosowania norm.

II. TREŚĆ PRACY KONKURSOWEJ

Ogólne omówienie stosowania norm w zakładzie. Ilość i zakres stosowanych norm.

Analiza kosztów produkcji przed normalizacją oraz produkcji znormalizowanej. Omówienie wpływu normalizacji na koszty materiałowe, narzędzi i innych pomocy, koszty robocizny i kontroli.

Omówienie ewentualnych kosztów opracowania normy i kosztów poniesionych wskutek zmian w organizacji, wyposażeniu i produkcji zakładu, spowodowanych wprowadzeniem normy.

Analiza bezpośrednich efektów technicznych i ekonomicznych oraz pośredniego wpływu norm na inne odcinki życia gospodarczego.

Pozostawia się zupełną dowolność metod analizy (opisy, obliczenia, wykresy, zestawienia).

III. WARUNKI KONKURSU

1. Uczestnictwo w konkursie nie jest niczym ograniczone. Jest rzeczą pożądaną aby w konkursie wypowiedzieli się, poza normalizatorami, pracownicy bezpośrednio zatrudnieni w produkcji w różnych specjalnościach, pracownicy kontroli technicznej, biur konstrukcyjnych, kalkulatorzy kosztów własnych, ekonomiści.
2. Pracę należy nadesłać w formie maszynopisu formatu A4 w objętości od 2 do 20 stron. Forma ujęcia dowolna — według uznania autora (artykuł, notatka, sprawozdanie).
3. Prawa do prac zgłoszonych na konkursie. Redakcja „Normalizacji” zastrzega sobie

prawo pierwodruku wszystkich prac konkursowych do końca 1956 r. Prace drukowane honorowane będą według obowiązujących stawek.

IV. ORGANIZACJA KONKURSU

1. Organizatorzy: konkurs jest zorganizowany przez Polski Komitet Normalizacyjny i Naczelną Organizację Techniczną.
2. Terminy:
 - a) prace konkursowe należy nadsyłać do dnia 15 października 1955 r.
 - b) rozstrzygnięcie konkursu nastąpi w listopadzie 1955 r., wyniki konkursu ogłoszone będą w miesięczniku „Normalizacja” i w czasopismach branżowych NOT.
3. Sposób oceny prac konkursowych: Oceny prac konkursowych dokona jury powołane przez Polski Komitet Normalizacyjny i Naczelną Organizację Techniczną.
4. Sposób nadsyłania prac. Prace powinny być przesyłane w kopercie adresowanej jak następuje:

Polski Komitet Normalizacyjny, Redakcja „Normalizacji”, Warszawa, ul. Świętokrzyska 20/22. „Konkurs na najlepszą pracę o ekonomicznych skutkach stosowania norm”.

Na odwrocie koperty powinno być podane godło wysyłającego pracę. W kopercie, obok pracy konkursowej podpisanej godłem, powinna znajdować się druga, zalakowana koperta zawierająca nazwisko i adres osoby zgłaszającej pracę.

V. NAGRODY

Ustalono następujące nagrody konkursowe:

- 1 nagroda I — zł 2.000.—
- 2 nagrody II po zł 1.500.—
- 3 nagrody III po zł 1.000.—
- 5 wyróżnień w postaci rocznej bezpłatnej prenumeraty miesięcznika „Normalizacja”.

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWA TECHNICZNE

Nowości wydawnicze

W związku z Uchwałą Prezydium Rządu o rozwoju spawalnictwa, Państwowe Wydawnictwa Techniczne podają niżej wykaz książek z tej dziedziny. Spis ten obejmuje zestawienia zarówno książek znajdujących się w obrocie księgarskim, jak również wyczerpanych; te ostatnie znaleźć można i korzystać z nich w bibliotekach.

BŁESZYŃSKI T.: **Spawanie szyn ferromitem.** 1950, s. 64, zł 3.10

BŁESZYŃSKI T.: **Spawanie szyn termitem.** 1953, s. 44, zł 3.—

BRYŚ S.: **Spawanie i lutowanie przewodów aluminiowych.** Wyd. 2. 1954, s. 128, zł 9.—

BRYŚ S., PUFAL Z.: **Spawanie cynku i jego stopów.** 1953, s. 84, zł 5.70

BUJOK A.: **Lutowanie twarde.** 1953, s. 124, zł 8.20

CZYRSKI W.: **Spawanie stali stopowych.** 1953, s. 225, zł 26. — (opraw.)

ĆWIEK Z.: **Cięcie i spawanie metali pod wodą.** 1953, s. 191, zł 11.50

DOBROWOLSKI Z.: **Podręcznik spawalnictwa.** 1955, s. 248, zł 22.—

DOBROWOLSKI Z.: **Spawalnictwo.** Wyd. 2. 1955, s. 404, zł 22.— (opraw.)

GRABIEC A., MARKIEWICZ E.: **Metalizacja natryskowa.** 1954, s. 196, zł 14.—

HOARE W. E.: **Cynowanie na gorąco.** Tłum. z ang. K. Tarnowski. 1951, s. 152, zł 9.70

JUFFY E.: **Materiały, urządzenia i sprzęt spawalniczy.** 1955, s. 192, zł 8.50

KUŁAKOWA G. N.: **Nalutowywanie płytek z węglików spiekanych na narzędzia skrawające.** Tłum. z ros. R. Kolman. 1954, s. 54, zł 3.—

LEWIS W. R.: **Lutowanie miękkie.** Tłum. z ang. K. Tarnowski. 1951, s. 128, zł 7.30

ŁAPIŃSKI J.: **Metalizacja natryskowa.** Wyd. 2 uzup. 1953, s. 143, zł 13.40 (opraw.)

Mechanik. Poradnik techniczny. Praca zbiorowa pod red. A. T. Troskołańskiego. Tom. 3. Cz. 1-1. Metalurgia, odlewnictwo i spawalnictwo. Wyd. 3 całkowicie przerob. 1954, s. 518, zł 46.— (opraw.)

MISTUR L.: **Spawanie żeliwa.** 1953, s. 132, zł 8.30

PAC W.: **Próby mechaniczne w spawalnictwie.** 1954, s. 168, zł 14.— (opraw.)

PILARCZYK J.: **Kurs spawania elektrycznego w pytaniach i odpowiedziach.** Wyd. 4. 1954, s. 91, zł 2.50

PUFAL Z.: **Spawanie miedzi, mosiądzu i brązu.** 1951, s. 90, zł 4.50

RZĘCKI M.: **Elektryczne spawanie i cięcie metali.** Technika bezpieczeństwa i ochrony pracy. Bibl. Ochrony Pracy. 1952, s. 99, zł 4.60

SJERGIEJEW N. P., FEJGENSON M. S.: **Elektryczne zgrzewanie oporowe.** Tłum. z ros. S. Tomaszewski. 1955, s. 288, zł 16.—

Słownik spawalniczy polsko-rosyjsko-angielsko-francusko-niemiecki. Komisja Słownictwa Technicznego PKN. 1952, s. 111, zł 15.—

SZUPP B.: **Kurs spawania acetylenowego w pytaniach i odpowiedziach.** Wyd. 5 niezmienione. 1955, s. 108, zł 4.—

SZUPP B.: **Podręcznik spawania acetylenowego.** Wyd. 3 uzup. i popraw. 1954, s. 293, zł 22.— (opraw.)

ŚLEDZIEWSKI E.: **Projektowanie konstrukcji spawanych.** 1952, s. 156, zł 18.— (opraw.)

ŚWIECICKI T.: **Cynkowanie żelaza w ciekłym cynku.** 1952, s. 128, zł 10.60

Do nabycia w księgarniach technicznych Domu Książki
i u kolporterów zakładowych

